

บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเล
ในภูมิภาค

โดย

พลเรือตรี ชุมศักดิ์ นาควิจิตร
รองปลัดบัญชาทหารเรือ
กองทัพเรือ

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ ๕๗
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๗ - ๒๕๕๘

บทคัดย่อ

เรื่อง บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค
ลักษณะวิชา การเมือง
ผู้วิจัย พล.ร.ต.ชุมศักดิ์ นาควิจิตร **หลักสูตร** วปอ.รุ่นที่ ๕๗

การวิจัยเรื่องบทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดบทบาทนำของกองทัพเรือพร้อมแนวทางการปฏิบัติ โดยใช้รูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะของเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่าชาติในอาเซียนยังคงต้องเผชิญภัยคุกคามทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกันโดยเฉพาะภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่นับวันจะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งการแก้ปัญหาที่เป็นที่ยอมรับที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะสามารถเผชิญกับสภาพแวดล้อมดังกล่าวได้เพียงลำพัง ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวกับปัญหาหรือภัยคุกคามทางทะเล ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่จะผลักดันให้ชาติในอาเซียนให้ความสำคัญต่อการรักษาความมั่นคงทางทะเลในลักษณะของการใช้กำลังทางเรือร่วมกันด้วยการจัดตั้งกองกำลังทางเรือประเทศไทยโดยกองทัพเรือมีความพร้อมในระดับหนึ่งทั้งด้านองค์ความรู้ องค์กรบุคคลและองค์ยุทธวิธี โดยเฉพาะความเป็นกลางที่ไม่มีความขัดแย้งกับประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค จึงควรใช้โอกาสนี้แสดงบทบาทการเป็นผู้ริเริ่มเสนอแนวคิดการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนและการเป็นผู้ให้ โดยเสนอตัวเป็นผู้รับผิดชอบจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนให้มีที่ตั้งอยู่ที่ประเทศไทย ทั้งนี้หน่วยเกี่ยวข้องต้องนำเสนอรัฐบาลให้เห็นถึงแนวโน้มของความร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ความสำคัญ ประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้รับจากการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนและการเสียโอกาสในการแสดงบทบาทนำหากชาติอื่นในอาเซียนแสดงความคิดริเริ่มก่อน รวมทั้งหน่วยเกี่ยวข้องด้านความมั่นคงและหน่วยรับผิดชอบด้านนโยบายการต่างประเทศและกองทัพเรือต้องดำเนินการด้านการทูตกับชาติในอาเซียน ด้วยการนำเสนอแนวคิดและชักชวนชาติสมาชิกในเวทีการประชุมต่าง ๆ ให้เห็นความสำคัญในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ผลการวิจัยยังมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้คือ การสื่อความหมายของบทบาทนำที่จะไม่ทำให้ชาติสมาชิกเข้าใจผิดว่ากองทัพเรือหรือประเทศไทยต้องการเป็นผู้นำชาติสมาชิกในเรื่องความมั่นคงทางทะเล แต่บทบาทนำในที่นี้คือ บทบาทการเป็นผู้ริเริ่มเสนอแนะและโน้มน้าวชาติสมาชิกให้เห็นความสำคัญและคล้อยตามรวมทั้งการเป็นผู้ให้ในความรับผิดชอบจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนขึ้นที่ประเทศไทย

คำนำ

การจัดทำเอกสารวิจัย เรื่อง “บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค” นี้ มีมูลเหตุจูงใจมาจากก่อนที่ผู้วิจัยจะเข้าศึกษาในหลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ได้มีโอกาสปฏิบัติงานในตำแหน่ง ผอ.กองยุทธการ ยก.ทร. ในช่วงเกิดภัยธรรมชาติคลื่นสึนามิพัดถล่มแนวชายฝั่งทางด้านทะเลอันดามันเมื่อปลายเดือน ธ.ค.ปี ๒๕๔๗ มีหน้าที่ส่วนหนึ่งเกี่ยวกับการวางแผนช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางทะเลในภาพรวมของ ทร. และเมื่อผู้วิจัยปฏิบัติงานในตำแหน่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารเรือ ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงย่างกุ้ง เกิดพายุหมุนนาร์กิสพัดผ่านด้านตะวันตกของประเทศสหภาพพม่า (ชื่อประเทศในช่วงนั้น) ในต้นเดือน พ.ค. ปี ๒๕๕๑ ผู้วิจัยเป็นทั้งผู้ที่ประสบภัยและผู้ประสานความช่วยเหลือจากกองทัพเรือ ทั้งสองเหตุการณ์ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเรื่องยากที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะสามารถเผชิญกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในสภาพแวดล้อมปัจจุบันได้เพียงลำพัง ในโอกาสที่อาเซียนจะรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปลายปี ๒๕๕๘ นี้ หากมีภัยคุกคามต่าง ๆ เกิดขึ้นในทะเลและประชาคมอาเซียนมีการวางแผนช่วยเหลือกันอย่างเป็นระบบ จะสามารถช่วยลดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของพลเมืองอาเซียนได้ระดับหนึ่ง กองทัพเรือในฐานะหน่วยงานความมั่นคงซึ่งรับผิดชอบงานความมั่นคงทางทะเลของประเทศโดยตรง ได้กำหนดวิสัยทัศน์ขึ้นใหม่เมื่อต้นปี ๒๕๕๗ “เป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาคและเป็นเลิศในการบริหารจัดการ” ผู้วิจัยต้องการทราบว่าในสภาพแวดล้อมของความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบัน บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคตามวิสัยทัศน์ใหม่ที่เหมาะสมควรจะเป็นอย่างไร ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัย ทำการวิจัยในเรื่องดังกล่าวนี้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ พลโท ธิวัช เพ็ญเขตกรณ์ ผทค.พิเศษ บก.ทท. และนาวาอากาศเอกสิทธิพิชัย บุณนาค นปก. ประจำ สปท. อาจารย์ที่ปรึกษา นาวาเอกภูษงค์ ประดิษฐ์ธีระ ผอ.กองนโยบายและแผน ขว.ทร. นาวาเอกเฉลิมชัย สวนแก้ว ผอ.กองวิชาเสนาธิการกิจ ฝ่ายวิชาการ ยศ.ทร. ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและให้ข้อมูลในการเรียบเรียงเอกสารวิจัยฉบับนี้จนกระทั่งจบสิ้นกระบวนการ

พลเรือตรี

(ชุมศักดิ์ นาควิจิตร)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๗

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภาพ	ฉ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
ขอบเขตของการวิจัย	๓
วิธีดำเนินการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย	๔
คำจำกัดความ	๔
บทที่ ๒ สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลและการรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรือชาติอาเซียน	๘
สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล	๘
ความร่วมมือรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรือชาติอาเซียน	๑๔
ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพเรือกับกองทัพเรือชาติอาเซียน	๒๖
ขีดความสามารถของกองทัพเรือและกองทัพเรือชาติอาเซียน	๒๗
องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือชาติอาเซียน	๓๓
กรอบความคิดของการวิจัย	๓๕
สรุป	๓๖
บทที่ ๓ หลักการ รูปแบบ และกรอบความร่วมมือด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเล	๓๘
หลักการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความร่วมมือ	๓๘
รูปแบบของความร่วมมือทางเรือและการปฏิบัติการทางทะเล	๔๗
แนวทางการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลขององค์การในภูมิภาคอื่นๆ	๕๓
นโยบายหน่วยเหนือ	๖๘

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
นโยบายรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี	๖๙
แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔	๗๐
บทบาทของกองทัพเรือ	๗๑
สรุป	๗๓
บทที่ ๔ บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเล	
ในภูมิภาค	๗๕
แนวโน้มรูปแบบของความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค	๗๗
บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค	๘๑
แนวทางการดำเนินการของกองทัพเรือ	๘๖
สรุป	๙๑
บทที่ ๕ สรุปและข้อเสนอแนะ	๙๓
สรุป	๙๓
ข้อเสนอแนะ	๙๗
บรรณานุกรม	๑๐๓
ภาคผนวก	๑๐๖
ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือกับกองทัพเรือชาติอาเซียน	๑๐๗
ประวัติย่อผู้วิจัย	๑๑๘

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
๒-๑ ความสัมพันธ์ด้านการฝึกแบบทวิภาคีภายในอาเซียน	๑๕
๒-๒ ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือกับกองทัพเรือชาติอาเซียน	๒๗
๒-๓ ผลการประเมินขีดความสามารถของกองกำลังทางเรือในอาเซียน	๒๘
๔-๑ แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพเรือและกองทัพเรืออาเซียน	๘๙

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒-๑ ตัวเลขค่าใช้จ่ายทางการทหารในอาเซียน (๑๙๘๘ – ๒๐๑๑)	๓๐
๒-๒ ค่าใช้จ่ายทางการทหารในอาเซียน (% ของจีดีพี)	๓๑
๒-๓ กรอบความคิดในการวิจัย(Conceptual Framework)	๓๕
๓-๑ รูปแบบและขั้นตอนของมาตรการสร้างความไว้วางใจ (CBM)	๓๙
๓-๒ กรอบของการสร้างความไว้วางใจทางทะเล (A Scheme of Maritime Confidence-Building)	๔๒
๓-๓ ขอบเขตการปฏิบัติการทางทะเลในบทบาทต่างๆ	๔๙
๓-๔ การขยายอำนาจจากทะเลสู่ฝั่ง	๕๐
๓-๕ เว็บไซต์ของ EUROMARFOR	๖๑
๓-๖ โครงสร้างการบังคับบัญชาของกองกำลังทางเรือยุโรป (EUROMARFOR Command Structure)	๖๒
๓-๗ ภารกิจที่สำคัญของกองกำลังทางเรือยุโรป (EUROMARFOR Missions)	๖๖
๓-๘ แสดงความสัมพันธ์แต่ละบทบาทของกองทัพเรือ	๗๒
๕-๑ กรอบการปฏิบัติงานในการเสนอจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน	๙๙

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มมีการจัดตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือสมาคมอาเซียน (Association of Southeast Asia Nations : ASEAN) ตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ และมีพัฒนาการเรื่อยมา จนในปี ๒๕๔๖ ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) โดยให้อาเซียนรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกันให้สำเร็จภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) ต่อมาผู้นำอาเซียนตระหนักว่าต้องเร่งการรวมตัวของอาเซียนให้รวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมความเป็นศูนย์กลางของอาเซียนและบทบาทขับเคลื่อนการสร้างโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาค จึงได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) โดยประชาคมที่จะจัดตั้งขึ้นประกอบด้วยสามเสาหลักคือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)

ภายใต้เสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน^๑ ได้กำหนดคุณลักษณะที่สำคัญสามประการ ได้แก่ ๑) ประชาคมที่มีกติกาและมีการพัฒนานิยามและบรรทัดฐานร่วมกัน (A rules-based community of shared values and norms) ๒) ประชาคมที่ทำให้ภูมิภาคมีความเป็นเอกภาพ มีความสงบสุข มีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งมีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่ครอบคลุมในทุกมิติ (A cohesive, peaceful, and resilient region with shared responsibility for comprehensive security) ๓) ประชาคมที่ทำให้เป็นภูมิภาคที่มีพลวัตและมองไปยังโลกภายนอกที่มีการรวมตัวและลักษณะพึ่งพาซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น (A dynamic and outward looking region in an increasingly integrated and interdependent world) โดยในแผนปฏิบัติการประชาคมความมั่นคงอาเซียน ๒๕๔๗ (ASEAN Security Community Plan of Action – 2004)^๒ กำหนดเป้าประสงค์ว่า ประชาคมความมั่นคงอาเซียนจะใช้ข้อตกลงและกลไกของ

^๑ กระทรวงการต่างประเทศ, แผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community (APSC) Blueprint, หน้า ๕

^๒ Ibid., p.55

อาเซียนที่มีอยู่แล้วในการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท รวมทั้งการเผชิญหน้าและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติอื่นๆ ภัยพิบัติทางธรรมชาติและการขจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง รวมทั้งการริเริ่มกลไกใหม่ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและกำหนดรูปแบบความร่วมมือด้านนี้ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรฐานการป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการสร้างเสริมสันติภาพภายหลังการยุติข้อพิพาท **ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล** ทั้งนี้ ความร่วมมือดังกล่าวจะไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของประเทศสมาชิกในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ และความร่วมมือทางทหารกับประเทศนอกภูมิภาค และไม่นำไปสู่การสร้างพันธมิตรทางการทหาร

ในด้านความร่วมมือทางทะเลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในห้วงเวลาที่ผ่านมา มีการร่วมมือกันทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี โดยส่วนใหญ่เป็นการร่วมมือกันในรูปแบบทวิภาคี ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้มีการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถและความไว้วางใจระหว่างกันแต่ด้วยแรงขับเคลื่อนจากการเกิดประชาคมอาเซียนจะเป็นปัจจัยส่งเสริมความร่วมมือในการแก้ไขและป้องกันปัญหาภัยคุกคาม ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศสมาชิกอาเซียน ทั้งนี้ในการรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเล มีแนวโน้มที่จะเกิดสถานการณ์ซึ่งจำเป็นต้องใช้กำลังทางเรือของประเทศสมาชิกอาเซียน เพื่อร่วมกันเป็นเครื่องมือในการดำเนินการแก้ไขปัญหา และในที่สุดอาจนำไปสู่การจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนในอนาคต^๓

กองทัพเรือในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงทางทะเล ประกอบกับประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ริเริ่มก่อตั้งอาเซียน กับได้เห็นชอบและผลักดันให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนมาโดยตลอด กองทัพเรือจึงได้ให้ความสำคัญและพยายามหาโอกาสสร้างบทบาทนำในความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน โดยที่ผ่านมาได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน ด้วยการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลกับกองกำลังทางเรือของกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อรองรับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีเป้าหมายให้เกิดความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีกับกองกำลังทางเรือทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการสร้างสันติภาพ และความมั่นคงในภูมิภาค รวมทั้งให้กองทัพเรือมีบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาก็ยังไม่ชัดเจนในเรื่องบทบาทนำโดยเฉพาะระดับพหุภาคี ดังนั้นในต้นปี ๒๕๕๗ กองทัพเรือจึงได้ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์จาก “จะต้องเป็นกองทัพเรือชั้นนำในภูมิภาค ด้วยขนาดกำลังรบที่สมดุล ทันสมัย ภายใต้การบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพเป็นสำคัญ” สู่วิสัยทัศน์ “เป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มี

^๓ พลเรือตรี ลือชัย รุดดิษฐ์, “บทบาทของกองทัพเรือกับความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเลภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน”, (เอกสารวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร), ๒๕๕๖. หน้า ๑๕๓.

บทบาทนำในภูมิภาคและเป็นเลิศในการบริหารจัดการ”^๔ เพื่อเป็นการตอบสนองการดำเนินการตามนโยบายของกองทัพเรือในการเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาค ตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้นใหม่ จึงควรจะต้องศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมและหาบทบาทนำที่เหมาะสมพร้อมแนวทางดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์การเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาคของกองทัพเรือและแนวทางการสร้างบทบาทนำให้กับประเทศในเวทีประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ที่จะมีขึ้นในปลายปี ๒๕๕๘ นี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค รูปแบบภัยคุกคามทางทะเลของอาเซียน ชัดความสามารถของกำลังทางเรือและความร่วมมือด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรืออาเซียนในปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาหลักการ กรอบและรูปแบบการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลขององค์กรในภูมิภาคต่าง ๆ
๓. เพื่อศึกษารูปแบบการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งกรอบในการปฏิบัติการกิจที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงและภัยคุกคามทางทะเล
๔. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์หาแนวทางสร้างบทบาทนำให้กองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคพร้อมแนวทางการปฏิบัติ

ขอบเขตของการวิจัย

เน้นการศึกษาเฉพาะความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของ ทร. การเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาค ไม่ศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการสร้างความเป็นเลิศในเรื่องการบริหารจัดการและการเสริมสร้างกำลังรบตามวิสัยทัศน์ที่ ทร. กำหนดขึ้นใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เชิงการพรรณนาและศึกษาวิเคราะห์โดยการรวบรวมข้อมูลด้วยการค้นคว้า จากตำรา เอกสารทางราชการ เอกสารสิ่งพิมพ์ ทั้งภายในและต่างประเทศ ข้อมูลเอกสารจากสารสนเทศและทฤษฎี หลักการที่ได้รับจากการศึกษาแล้ว

^๔ กองทัพเรือ, วิสัยทัศน์กองทัพเรือ พุทธศักราช ๒๕๖๗ (Future Royal Thai Navy Vision 2024), หน้า ๓

นำมาเปรียบเทียบอย่างสมเหตุสมผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องนำไปสู่ผลการวิจัยให้ได้ข้อสรุปที่มีเหตุผล รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑. ทำให้ทราบสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล รูปแบบภัยคุกคามทางทะเลของอาเซียน ชัดความสามารถกำลังทางเรือและความร่วมมือด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรืออาเซียน
๒. ทำให้ทราบหลักการและรูปแบบการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคต่าง ๆ
๓. ทำให้ทราบแนวทางการกำหนดบทบาทนำให้กับกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค รวมทั้งการเตรียมความพร้อมของกองทัพเรือ
๔. ประเทศไทยมีแนวทางสร้างบทบาทนำในเวทีประชาคมอาเซียนด้านการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

คำจำกัดความ

ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security)

หมายถึง “ความมั่นคงทางทะเล” มีการให้คำจำกัดความไว้ต่าง ๆ กัน เช่น Office of Naval Intelligence and U.S. Coast Guard Intelligence Coordination Center กล่าวในทอมของทางทหารว่า ความมั่นคงทางทะเล คือ “การป้องกันประเทศและพาณิชย์นาวีของชาติ จากการโจมตีด้วยกำลังทางเรือของข้าศึก และความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สินในทะเลจากภัยคุกคามทั้งที่เป็นภัยธรรมชาติหรือจากมนุษย์ ทั้งนี้คำว่าข้าศึกในที่นี้หมายรวมถึงกำลังทางทหาร ผู้ก่อการร้าย และโจรสลัด”

- พล.ร.ต. Jorgen Ericsson จเรทหารเรือสวีเดน ให้คำจำกัดความของ ความมั่นคงทางทะเล ว่า “ความปลอดภัยของทุกกิจกรรมในทะเลทั้งในประเทศระหว่างประเทศ และการพาณิชย์นาวี โดยครอบคลุมถึงดินแดนทางทะเลที่อยู่ในอำนาจอธิปไตยของรัฐใดรัฐ

หนึ่ง และที่ไม่มีประเทศใดเป็นเจ้าของ รวมทั้งพื้นที่ที่บางประเทศมีสิทธิบางอย่างตามกฎหมายระหว่างประเทศ”

- พล.ร.อ.วัลลภ เกิดผล ได้สรุปคำจำกัดความไว้ในเอกสารวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรปี พ.ศ. ๒๕๔๙ ไว้ว่า “ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security) คือ การดำรงอยู่ของสิทธิและเสรีภาพ ความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน ในทุกกิจกรรมทางทะเล ทั้งที่เป็นเรื่องความมั่นคงของประเทศใดประเทศหนึ่งหรือระหว่างประเทศ”

ภัยคุกคาม (Threats)

หมายถึง “ภัยคุกคาม” โดยทั่วไปแบ่งเป็น ๒ ประเภทคือ ภัยคุกคามรูปแบบดั้งเดิม (Traditional Threats) หรือภัยคุกคามตามแบบ เกิดจากปัญหภายนอกประเทศที่ส่งผลกระทบต่ออำนาจอธิปไตย เอกราชและบูรณภาพแห่งดินแดน เป็นภัยคุกคามที่กระทำต่อรัฐหรือชาติ (State Threats or National Threats) จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติด้านการทหารเป็นหลัก และ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) เป็นภัยคุกคามที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของสังคม (Social Security) ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) และความมั่นคงต่อสิ่งแวดล้อม (Environment Security) ทั้งนี้คำว่า “ภัยคุกคามรูปแบบใหม่” นี้ในบางเอกสารใช้คำว่า “ภัยคุกคามไม่ตามแบบ”

การกระทำอันเป็นโจรสลัด (Piracy) หมายถึง ตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ (United Nations Convention on the Law of the Sea 1982 -UNCLOS 1982) มาตรา ๑๐๑ ให้นิยามว่า : “การกระทำอันเป็นโจรสลัดเป็นการกระทำที่รุนแรงใช้กำลังโดยผิดกฎหมาย กักขังหน่วงเหนี่ยวหรือการปล้นสะดมใด ๆ ที่กระทำโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ส่วนตัว โดยลูกเรือหรือผู้โดยสารของเรือหรือ

อากาศยานเอกชนเฉพาะที่อยู่ในเรือเหื่อน่านน้ำสากล ต่อเรือหรืออากาศยานหรือบุคคลและทรัพย์สินบนเรือ อีกคำหนึ่ง”

ในแง่มุมของกฎหมายแล้วมีประเด็นสำคัญอยู่ ๒ ประเด็น ในคำจำกัดความดังกล่าวคือการกระทำต่อ บุคคล และเหตุเกิดในน่านน้ำสากลหรือทะเลหลวง หาก การกระทำที่เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและมิใช่ใน น่านน้ำสากล (รวมทั้ง EEZ) อาจตีความว่าไม่ใช่เป็นการ กระทำอันเป็นโจรสลัด จึงเป็นคำจำกัดความที่อาจมีผู้ ตีความแคบและเข้มงวดทางด้านกฎหมาย (Strict legal definition)

เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงข้อจำกัดของคำจำกัดความ ที่ค่อนข้างแคบและเข้มงวดดังกล่าว IMO - International Maritime Organization และ IMB - International Maritime Bureau ได้อธิบายคำจำกัด ความใหม่ คือ “การกระทำรุนแรงที่ผิดกฎหมาย หรือ การกักขังหน่วงเหนี่ยว หรือการกระทำใด ๆ ที่ก่อให้เกิด ความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน หรือเป็นภัยคุกคาม นอกเหนือจากการกระทำอันเป็นโจรสลัดบนเรือดังกล่าว ภายในอำนาจศาลของรัฐหนึ่งต่อการกระทำผิดทาง อาญา”

จากคำนิยามนี้ครอบคลุมต่อเรือที่กำลังเดินทาง และกำลังจอดในเมืองท่า ไม่ว่าเรือนั้นอยู่ในทะเลอาณา เขตของรัฐใดหรือไม่ เมื่อถูกโจมตี ดังนั้นการกระทำอัน เป็นโจรสลัดและการปล้นในทะเลต่างก็เป็นคดี อาชญากรรมทางทะเลด้วยเช่นกัน ซึ่งคำนิยามนี้เป็นที่ ยอมรับกันทั่วไป

การก่อการร้าย(Terrorism)

หมายถึง ใน Dictionary of terrorism ของ John Richard Thackrah ได้ให้คำนิยามหรือคำจำกัดความของ Terrorism ไว้มากมายรวม ๑๐๐ กว่านิยาม ซึ่งก่อให้เกิด ปัญหาและข้อโต้แย้งตามมามากมาย เนื่องจากต่างฝ่าย

ต่างกำหนดในแง่มุมต่าง ๆ กัน ทั้งนี้สาเหตุสำคัญเกิดจากความแตกต่างเรื่องความรู้ (Perception) และการตีความของผู้กำหนดค่านิยม ซึ่งขึ้นอยู่กับฐานะอะไร เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เหลือ กลุ่มเป้าหมาย นักวิเคราะห์ หรือผู้ก่อการร้ายเอง ซึ่งต่างก็มีเหตุผลของตนเอง และที่สำคัญคือมีประเด็นทางการเมืองในเรื่องอำนาจและผลประโยชน์ด้านต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย อย่างไรก็ตามมีค่านิยมที่ยอมรับกันทั่วไป คือ “การกระทำหรือข่มขู่ที่จะกระทำต่อประโยชน์สาธารณะที่เกิดจากแรงจูงใจทางการเมืองโดยใช้ความรุนแรงที่ถูกออกแบบเพื่อค่อย ๆ ให้เกิดความกลัวและความไม่ปลอดภัย” หรือ “เป็นการกระทำหรือขู่ที่จะกระทำรุนแรง โดยบุคคลกลุ่มบุคคล เพื่อหวังผลทางจิตใจและพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายในวันที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมือง”

อาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Crimes)

หมายถึง “อาชญากรรมข้ามชาติ” ได้รับการบัญญัติขึ้นโดย United Nations Crime and Criminal Justice Branch ในปี ค.ศ. ๑๙๗๔ โดยให้ความหมายในเชิงอาชญาวิทยาครอบคลุมกิจกรรม ๕ ประการ คือ

๑. ธุรกิจอาชญากรรม องค์กรอาชญากรรม อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ และการคอร์รัปชัน
๒. เป็นการกระทำความผิดที่ใช้ทักษะสูง และมีความสามารถมากกว่าอาชญากรรมในรูปทั่วไป
๓. อาชญากรรมมักมีความเกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์ และยาเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้ายาเสพติด
๔. เป็นการก่อความรุนแรงข้ามชาติ และมีผลกระทบในทางระหว่างประเทศ
๕. อาชญากรรมมักจะต้องเคลื่อนย้าย หลบหนีจากการติดตามจับกุม และศัตรู

บทที่ ๒

สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลและการรักษาความ มั่นคงทางทะเลของกองทัพเรือชาติอาเซียน

การศึกษาในบทนี้จะวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเล เพื่อให้ทราบถึงผลประโยชน์และภัยคุกคามทางทะเลร่วมของชาติอาเซียน ศึกษาเรื่องการรักษาความมั่นคงทางทะเลของ ทร.ชาติอาเซียน ซึ่งจะประกอบด้วยความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเลของชาติในอาเซียนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ชี้ความสามารถของกำลังทางเรือชาติอาเซียนเพื่อทราบความพร้อมของ ทร.อาเซียนรวมทั้งความพร้อมของ ทร. เอง ทั้งในด้านองค์วัตถุ องค์บุคคล และองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงทางทะเล เพื่อสร้างความเชื่อถือและความมั่นใจให้กับประเทศต่าง ๆ สิ่งเหล่านี้ จะนำไปสู่การได้รับความร่วมมือจาก ทร.ชาติสมาชิกในการสนับสนุนความคิดริเริ่มของ ทร. ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเลในอนาคต ศึกษาความสัมพันธ์ของ ทร.กับ ทร.ชาติอาเซียนในด้านต่าง ๆ เพื่อกระชับความสัมพันธ์ให้มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การจะเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทในภูมิภาคได้นั้น สิ่งสำคัญนอกเหนือจากความพร้อมและขีดความสามารถของ ทร.แล้วก็ต้องได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจาก ทร.ประเทศต่างๆในอาเซียนด้วยกัน ซึ่งตามปกติการดำเนินการในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของแต่ละประเทศจะตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติตนเป็นหลักไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางตรงหรือทางอ้อม ดังนั้นการที่จะเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทได้นั้น จะต้องแสวงหาความร่วมมือ มีการเสียสละ การแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ชาติในอาเซียนมีร่วมกันและมีความจำเป็นที่จะต้องใช้กำลังทางเรือเข้าปฏิบัติการคุ้มครอง รักษาผลประโยชน์ร่วมกันนั้น มีอะไรบ้าง และมีความสำคัญเพียงใด รวมทั้งการมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะทำให้ชาติในอาเซียนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ

สถานการณ์ความมั่นคงทางทะเล

๑. สถานการณ์ทางทะเลทั่วไป^๕

^๕ กรมข่าวทหารเรือ, ประมวลการข่าวกรองของกองทัพเรือระยะสั้น ห้วงระยะเวลา ๑ ม.ค.-๓๑ ธ.ค.๕๘. มกราคม

สภาวะแวดล้อมทางทะเล โดยเฉพาะพื้นที่ทางทะเลที่สำคัญ ไม่ว่าเส้นทางเดินเรือพาณิชย์ พื้นที่ที่มีการขนส่งสินค้าที่หนาแน่น มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์สูง มีทรัพยากรทางทะเลที่อุดมสมบูรณ์ หรือพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนกันทางทะเลระหว่างประเทศ ยังคงเป็นพื้นที่ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลหรือเกิดความขัดแย้งกันอยู่ในหลายพื้นที่ ประกอบกับการมีปัจจัยเกื้อกูลของรัฐชายฝั่ง เช่น ปัญหาความยากจน ปัญหาการเมืองและการแย่งชิงอำนาจภายในประเทศ ปัญหาเขตแดนที่ทับซ้อนกัน ปัญหาชนกลุ่มน้อยภายในประเทศ ปัญหาการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เพิ่มขึ้นจนทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา นอกจากนี้ พื้นที่ทางทะเลที่สำคัญหลายแห่งยังคงเป็นพื้นที่ในการแย่งชิงอิทธิพลและแสวงหาผลประโยชน์ที่สำคัญของมหาอำนาจและประเทศต่าง ๆ รวมถึงผลกระทบที่ได้รับจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ซึ่งมีแนวโน้มความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้น โดยแต่ละประเทศให้ความสำคัญและเตรียมการรับมือกับปัญหาดังกล่าว ปัจจุบันสถานการณ์ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเลที่สำคัญ ได้แก่ สถานการณ์โจรสลัดในช่องแคบมะละกา อ่าวเอเดน (ชายฝั่งโซมาเลีย) และอ่าวกินี (น่านน้ำของไนจีเรีย) ปัญหาพื้นที่อ้างสิทธิ์ทับซ้อนทางทะเลระหว่างประเทศ ปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และการค้าอาวุธสงคราม เป็นต้น

๒. สถานการณ์ทางทะเลในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก

ภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก เป็นภูมิภาคหลักที่มีความสำคัญต่อสังคมโลก เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่เป็นที่ตั้งของประเทศต่าง ๆ จำนวนมากอยู่ตามแนวชายฝั่ง และประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ตามแนวชายฝั่งทะเล รวมทั้งเป็นเส้นทางคมนาคมทางทะเลหลักที่ใช้ขนส่งสินค้า และการขนถ่ายพลังงานของโลก โดยเฉพาะการขนส่งน้ำมันจากตะวันออกกลางไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ เนื่องจากพื้นที่ทางด้านตะวันตกเป็นเส้นทางที่ผ่านไปคลองสุเอซ เชื่อมต่อกับทวีปยุโรปตอนกลาง และเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อระหว่างตะวันออกกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะสามารถผ่านไปเอเชียตะวันออกโดยใช้ช่องแคบมะละกาหรือซุนด้า และที่สำคัญเป็นเส้นทางที่เชื่อมต่อกับประเทศต่าง ๆ ในทวีปอเมริกา นอกจากนี้ภูมิภาคนี้ยังเป็นแหล่งผลิตอาหารและฐานการผลิตทางอุตสาหกรรมที่สำคัญที่หล่อเลี้ยงประชาคมโลก ซึ่งใช้การขนส่งทางทะเลในการกระจายผลผลิตเป็นหลัก สภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล จึงมีผลกระทบต่อความมั่นคงของโลกและประเทศในภูมิภาค รวมถึงประเทศไทย ทั้งนี้จากการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบัน และแนวโน้มใน ๑๐ ปี ข้างหน้า พบว่าในภูมิภาคนี้จะเผชิญปัญหาความมั่นคงทางทะเลที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญในการใช้ประโยชน์จากทะเลในหลาย ๆ ด้าน ดังนี้

๒.๑ พื้นที่ปัญหาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ที่ปรากฏความขัดแย้งและมีผลกระทบต่อความมั่นคงทางทะเล มีดังนี้

๒.๑.๑ พื้นที่มหาสมุทรแปซิฟิก บริเวณทะเลจีนตะวันออก มีปัญหากรณีพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะเตียวหยู/เซนกาคุ ระหว่างญี่ปุ่นกับจีน ซึ่งปัญหาดังกล่าวทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ภายหลังจากการที่จีนได้ประกาศเขตพิสุจน์ฝ่ายป้องกันภัยทางอากาศ หรือ Air Defence Identification Zone (ADIZ) เหนือทะเลจีนตะวันออกครอบคลุมพื้นที่หมู่เกาะเตียวหยู ส่งผลให้เกิดความตึงเครียดระหว่างจีนกับญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้นในขณะนี้ นอกจากนี้ ยังคงมีปัญหากรณีพิพาทเรื่องกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะคูริระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่นซึ่งปัจจุบันทั้งสองฝ่ายก็ยังไม่สามารถตกลงกันได้และปัญหาช่องแคบไต้หวันระหว่างจีนกับไต้หวัน ซึ่งก็อาจปะทุหรือนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงได้ตลอดเวลา รวมทั้ง ปัญหาความขัดแย้งในคาบสมุทรเกาหลียังคงมีความตึงเครียดระหว่างเกาหลีเหนือ – เกาหลีใต้ อยู่ โดยเกาหลีเหนือยังคงพัฒนาและทดลองอาวุธนิวเคลียร์/ชีปนาวุธพิสัยไกลอย่างต่อเนื่อง ส่วนพื้นที่ทะเลจีนใต้ มีปัญหาความขัดแย้งที่สำคัญ คือ การอ้างกรรมสิทธิ์บริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์ของ ๖ ชาติ ที่ประกอบด้วย จีน ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน ซึ่งที่ผ่านมา จีนได้พยายามที่จะขยายอำนาจเพื่อครอบครองเป็นของตนเองทั้งหมด แต่ก็ถูกประเทศต่าง ๆ คัดค้านและแสดงท่าทีที่แข็งกร้าวอย่างชัดเจน โดยเฉพาะเวียดนามและฟิลิปปินส์ รวมทั้ง การอ้างกรรมสิทธิ์เหนือหมู่เกาะพาราเซลระหว่างจีนกับเวียดนาม นอกจากนี้ยังมีปัญหาการอ้างกรรมสิทธิ์เหนือแนวปะการังสการ์โบโรห์ ระหว่างจีนกับฟิลิปปินส์ สำหรับในพื้นที่ช่องแคบมะละกา ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือพาณิชย์ที่สำคัญและมีจุดอ่อนในเรื่องการรักษาความปลอดภัยจากการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือ ยังคงมีรายงานเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงในน่านน้ำของอินโดนีเซีย ปัจจุบันเป้าหมายหลักที่สำคัญคือ เรือน้ำมัน และได้มีการขยายพื้นที่ก่อเหตุไปยังด้านทิศตะวันออกของช่องแคบมะละกา (พื้นที่ทะเลจีนใต้) บ้างแล้ว โดยกลุ่มโจรสลัดที่จะใช้พื้นที่ในทะเลหลวง ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจอธิปไตยของรัฐบาลผู้ฝั่งในการปล้นเรือเพื่อปฏิบัติการขนถ่ายน้ำมัน นอกจากนี้ ในพื้นที่ดังกล่าวยังมีการกระทำผิดที่เชื่อมโยงกับขบวนการค้าอาวุธ การค้ายาเสพติด และการหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย อีกทั้งยังมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดการก่อการร้ายสากลทางทะเลต่อเป้าหมายสำคัญในบริเวณดังกล่าวอีกด้วย

๒.๑.๒ พื้นที่มหาสมุทรอินเดีย ปัญหาโจรสลัดโซมาเลียในส่วนพื้นที่อ่าวเอเดน ปัจจุบันมีสถิติการโจมตีลดลงอย่างมาก เนื่องมาจากการปฏิบัติการทางทหารที่เข้มงวด มาตรการเฝ้าระวังป้องกันของเรือสินค้าและการมีชุดรักษาความปลอดภัยติดอาวุธบนเรือสินค้า แต่มีสถิติการโจมตีเพิ่มสูงขึ้นในพื้นที่อ่าวกินี (น่านน้ำของไนจีเรียทางฝั่งแอฟริกาตะวันตก) ทั้งนี้ยังคงมีรายงานเหตุการณ์การโจมตีและบุกปล้นยึดเรือพร้อมกับลูกเรือเป็นตัวประกันอย่างต่อเนื่องเนื่องจากเรือบรรทุกน้ำมันดิบและน้ำมันสำเร็จรูปมีขนาดใหญ่ ไม่สามารถเข้าไปจอดที่ท่าเรือได้ จำเป็นต้องจอดทอดสมอนอกท่าเรือ ทำให้กลุ่มโจรสลัดสามารถปล้นยึดได้ง่าย อีกทั้งประเทศที่ตั้งอยู่รอบอ่าวกินี มี

กำลังทางเรือที่ไม่เพียงพอในการป้องกัน และการไม่อนุญาตให้เรือรบต่างชาติเข้าไปในน่านน้ำของตน ส่งผลให้โจรสลัดอาศัยช่องว่างดังกล่าวในการปล้นยึดเรือ

๒.๒ ภัยคุกคามความมั่นคงทางทะเลที่อาจเกิดขึ้นในภูมิภาค

๒.๒.๑ ความขัดแย้งเกี่ยวกับอาณาเขตทางทะเล ซึ่งยังคงมีการอ้างกรรมสิทธิพื้นที่ทางทะเลเหลื่อมทับกัน ทั้งในระหว่างชาติในอาเซียนด้วยกันและชาติในอาเซียนกับประเทศนอกภูมิภาค เช่นพื้นที่บริเวณปากแม่น้ำกระบุรี ระหว่างไทยและสหภาพเมียนมาร์ พื้นที่เหลื่อมทับไทย-กัมพูชา พื้นที่เหลื่อมทับกัมพูชา-เวียดนาม รวมทั้งการอ้างกรรมสิทธิในทะเลจีนใต้ บริเวณหมู่เกาะสแปรตลีย์และหมู่เกาะพาราเซลของ ๖ ชาติ ซึ่งมีชาติสมาชิกอาเซียน ๔ ชาติ ประกอบด้วยฟิลิปปินส์ เวียดนาม มาเลเซีย และบรูไน เข้าร่วมอ้างกรรมสิทธิในพื้นที่ดังกล่าว ถึงแม้ว่าในปัจจุบันความขัดแย้งเกี่ยวกับอาณาเขตทางทะเลระหว่างชาติในอาเซียนยังไม่รุนแรง แต่ก็ยังคงความเป็นปัญหาที่สามารถพัฒนาเพิ่มระดับความขัดแย้งที่สูงขึ้นได้ตลอดเวลา

๒.๒.๒ โจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ แนวโน้มสถานการณ์การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธในภูมิภาค มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการปล้นเรือน้ำมันที่เป็นเป้าหมายหลักของโจรสลัด ซึ่งทาง ReCAAP (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia) ได้รายงานไว้ว่า ตั้งแต่ ม.ค. – ก.ย. ๕๗ ที่ผ่านมามีรายงานรวมทั้งสิ้น ๑๒๙ เหตุการณ์ สามารถปล้นสำเร็จ จำนวน ๑๑๗ เหตุการณ์ และไม่สำเร็จ จำนวน ๑๒ เหตุการณ์ในจำนวนนี้เป็นการปล้นในระหว่างเรือจอดทอดสมอ/เทียบท่า จำนวน ๘๖ เหตุการณ์ ปล้นในระหว่างเรือเดิน จำนวน ๔๓ เหตุการณ์ ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่า พื้นที่เกิดเหตุการณ์ในระหว่างที่เรือเดินนั้น ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่องแคบมะละกา และเริ่มมีแนวโน้มจะขยายออกมาในพื้นที่ทะเลจีนใต้ (บริเวณทิศตะวันออกของช่องแคบมะละกา) มากขึ้นเรื่อย ๆ โดยจะพบได้ว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ทะเลจีนใต้ ระหว่าง ม.ค. – ก.ย. ๕๗ มีเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้วจำนวนทั้งสิ้น ๙ เหตุการณ์ ซึ่งล้วนเป็นการปล้นในลักษณะการขนถ่ายน้ำมัน (Siphoning) ทั้งสิ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มโจรเลือกที่จะใช้พื้นที่ในทะเลหลวง ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจอธิปไตยของรัฐชายฝั่งในการปล้นเรือเพื่อปฏิบัติการขนถ่ายน้ำมัน นอกจากนี้โจรสลัดโซมาเลียที่เป็นปัญหาอยู่ในปัจจุบันก็ถือว่าส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของชาติในอาเซียนด้วย เนื่องจากเรือสินค้าของหลายประเทศในอาเซียนที่แล่นผ่านบริเวณอ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลียก็ถูกคุกคามจากโจรสลัดโซมาเลียเช่นเดียวกัน

๒.๒.๓ การลักลอบค้าอาวุธสงครามทางทะเล เป็นผลสืบเนื่องที่เกิดจากความขัดแย้งภายในประเทศและระหว่างประเทศที่ยังคงมีอยู่ในภูมิภาค เช่น การต่อสู้และปราบปรามชนกลุ่มน้อยในสหภาพเมียนมาร์ ความขัดแย้งในแคว้นแคชเมียร์ระหว่างอินเดียและปากีสถาน การต่อสู้เพื่อแบ่งแยกดินแดนในอาเจห์ อินโดนีเซีย ปัญหาความไม่สงบใน ๓ จังหวัดภาคใต้ของไทย ปัญหากลุ่มกบฏพยัคฆ์หม้อในศรีลังกา ก่อให้เกิดความต้องการและการเคลื่อนย้ายอาวุธสงคราม

ทำให้การลักลอบค้าและลำเลียงอาวุธมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยอาวุธส่วนใหญ่เป็นการลักลอบนำเข้าจากประเทศที่เคยเป็นสมรภูมิรบในอดีต และประเทศที่มีการจัดเก็บอาวุธไม่รัดกุม นำไปสู่ประเทศที่ยังคงมีปัญหาการขัดแย้งระหว่างชนกลุ่มน้อย ปัญหาการก่อการร้าย โดยการลำเลียงอาวุธนิยมใช้เส้นทางลำเลียงทั้งทางอากาศและทางทะเลจากประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ไปยังประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกันหรือไปยังเอเชียใต้

๒.๒.๔ การก่อการร้ายสากลทางทะเล เป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ด้านความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคมาก ซึ่งที่ผ่านมาได้มีหน่วยงานต่างๆ ออกมาเตือนภัยด้านการก่อการร้ายสากลที่เพิ่มมากขึ้นว่า การปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายสากลมีความสนใจต่อเป้าหมายทางทะเล เช่น แท่นขุดเจาะก๊าซธรรมชาติในทะเล ท่าเรือที่สำคัญ เป็นต้น สำหรับประเทศในภูมิภาคนี้ที่ต้องระวังเป็นอย่างมาก คือ สิงคโปร์ ไต้หวัน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และไทย

๒.๒.๕ การลักลอบลำเลียงยาเสพติดทางทะเล เป็นการเชื่อมโยงการค้าลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งผลิตบนบก โดยเฉพาะจากสหภาพเมียนมาร์ซึ่งเป็นแหล่งผลิตใหญ่ ผ่านเข้ามาในประเทศไทยทั้งทางบกและทางทะเล โดยทางทะเลส่วนใหญ่จะผ่านเข้ามาทางทะเลอันดามัน นอกจากนี้ยังมีการลำเลียงไปยังแหล่งจำหน่ายอื่นๆ ในภูมิภาค แต่ปัจจุบันปัญหายาเสพติดได้ลดความรุนแรงลงบ้างแล้ว

๒.๒.๖ การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ามนุษย์และแรงงานเถื่อน เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงจากปัญหาความยากจนและเศรษฐกิจของประเทศ ที่เกิดจากประเทศเพื่อนบ้านซึ่งมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันเป็นอย่างมาก จนทำให้เกิดการอพยพแรงงานที่ส่งผลทำให้มีการค้ามนุษย์และแรงงานเถื่อน ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาการค้ามนุษย์ และแรงงานเถื่อนที่เกิดขึ้นจากการอพยพของแรงงานชาวเมียนมาร์ กัมพูชา ลาว เข้ามาในประเทศไทย หรือมาเลเซีย นอกจากนี้ปัจจุบันมีชาวตะวันออกกลางบางประเทศใช้ประเทศมาเลเซียเป็นศูนย์กลาง เตรียมลักลอบเข้าประเทศอินโดนีเซียทางทะเลโดยผิดกฎหมาย เพื่อหลบหนีเข้าประเทศออสเตรเลียต่อไป

๒.๒.๗ ภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ จากภูมิศาสตร์ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งอยู่ระหว่างบริเวณแหล่งกำเนิดของพายุหมุนเขตร้อนทั้งสองด้าน ด้านตะวันออกคือมหาสมุทรแปซิฟิกและทะเลจีนใต้ ส่วนด้านตะวันตก คือ อ่าวเบงกอลและทะเลอันดามัน อิทธิพลจากพายุดังกล่าวทำให้มีความเสี่ยงที่ต้องเผชิญภัยพิบัติจากคลื่นลม และฝน โดยพายุมีโอกาสเคลื่อนจากมหาสมุทรแปซิฟิกและทะเลจีนใต้ทางด้านตะวันออกมากกว่าทางตะวันตก ซึ่งตามปกติจะมีพายุก่อตัวในภูมิภาค โดยเฉลี่ยประมาณ ๒๗ ลูกต่อปี พายุส่วนใหญ่จะเคลื่อนผ่านประเทศฟิลิปปินส์ และพัดผ่านต่อเนื่องเข้าสู่ประเทศเวียดนาม ผ่านประเทศกัมพูชา ลาว และมักอ่อนกำลังลงเป็นพายุดีเปรสชัน พัดผ่านประเทศไทยตอนบน ซึ่งส่วนใหญ่มีแนวปะทะเป็นพื้นดินและเทือกเขา ทำให้ลด

ความรุนแรงและความเสียหายที่เกิดจากพายุไต้ฝุ่นส่วนมากจะเกิดในห้วงเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม โดยล่าสุดพายุที่ทำความเสียหายมากที่สุดคือพายุไต้ฝุ่นไห่เยี่ยน ซึ่งเป็นพายุไต้ฝุ่นระดับ ๕ พัดถล่มฟิลิปปินส์ เมื่อ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ และลดระดับเป็นพายุโซนร้อน ขึ้นฝั่งทางตอนเหนือของประเทศเวียดนาม เมื่อ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ นอกจากนี้ทางฝั่งทะเลอันดามันยังอยู่ในภูมิภาคที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นสึนามิที่เกิดจากแผ่นดินไหวใต้ท้องทะเล สำหรับในรอบหลายปีที่ผ่านมา มีรายงานการเกิดแผ่นดินไหวใต้ท้องทะเลหลายครั้งในมหาสมุทรแปซิฟิกและมหาสมุทรอินเดีย โดยเฉพาะที่เกาะสุมาตรา ทั้งนี้ แนวโน้มของการเกิดภัยพิบัติที่เกิดจากพายุและคลื่นลมจะยังคงปรากฏต่อไป และมีความรุนแรงมากขึ้น อันมีสาเหตุหลักมาจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศหรือภาวะโลกร้อน ซึ่งทั้งภัยพิบัติจากพายุและคลื่นสึนามิจะส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติการทางเรือและความปลอดภัยของประชาชนของชาติในอาเซียนได้

๒.๒.๘ อุบัติภัยทางทะเล ยังคงมีปรากฏอยู่อย่างต่อเนื่อง ในห้วงที่ผ่านมา มีอุบัติเหตุทางทะเลที่สำคัญในภูมิภาคเป็นข่าวกระจายไปทั่วโลก ได้แก่ การสูญหายของเครื่องบินโดยสารของสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์เที่ยวบิน MH370 พร้อมผู้โดยสาร ๒๒๗ คน ลูกเรือ ๑๒ คน เมื่อ ๘ มีนาคม ๒๕๕๗ และกรณีเรือ เซวอล ซึ่งเป็นเรือเฟอร์รี่ของเกาหลีใต้ ประสบอุบัติเหตุล่มนอกชายฝั่งทางใต้ เมื่อ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๗ ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก และล่าสุดเครื่องบินของสายการบินแอร์เอเชีย QZ8501 ตกในทะเลชวา นอกชายฝั่งเกาะบอร์เนียว เมื่อ ๒๘ ธ.ค.๕๗

สรุป ได้ว่าจากความสำคัญของทะเล ทั้งในแง่การเป็นแหล่งรวมทรัพยากรทางทะเล และการเป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งทางทะเล ทำให้รัฐชายฝั่งต่างมุ่งหวังใช้กำลังอำนาจของชาติในรูปแบบต่าง ๆ แสวงหาและคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล แต่ทะเลนอกจากจะนำมาซึ่งผลประโยชน์แล้ว ก็ยังเป็นประตูที่นำมาซึ่งภัยคุกคามทางทะเลรูปแบบต่าง ๆ ที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐชายฝั่ง จากความหลากหลายของภัยคุกคามทางทะเลและการที่ทะเลเป็นผืนน้ำแผ่ติดต่อกันยากที่จำกัดภัยคุกคามที่เกิดขึ้นให้จำกัดอยู่เพียงขอบเขตของรัฐชายฝั่งรัฐใดรัฐหนึ่ง จึงเป็นการยากที่รัฐใดจะจัดการภัยคุกคามเหล่านั้นทั้งหมดโดยลำพัง ซึ่งจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แสดงให้เห็นว่าชาติในอาเซียนยังคงเผชิญกับภัยคุกคามทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่เกิดจากความขัดแย้งเกี่ยวกับอาณาเขตทางทะเล การกระทำผิดกฎหมายในรูปแบบต่าง ๆ ภัยพิบัติและอุบัติเหตุต่าง ๆ ที่หากเกิดขึ้นแล้ว ผลกระทบไม่จำกัดอยู่เพียงชาติใดชาติหนึ่ง บางเหตุการณ์อาจจะส่งผลกระทบกับชาติในอาเซียนทั้งหมด หากแสดงให้เห็นว่าภัยคุกคามเหล่านั้นส่งผลกระทบต่อภาพรวมของชาติในอาเซียน จะเป็นแรงผลักดันให้ชาติในอาเซียนเห็นความสำคัญของการรักษาความมั่นคงทางทะเลร่วมกันมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อสร้างบทบาทนำให้กับ

ความร่วมมือรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรืออาเซียน

๑. ความร่วมมือแบบทวิภาคี

ภายหลังจากองค์การสนธิสัญญาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หรือซีโต้ (Southeast Asian Treaty Organization : SEATO) ได้ลดยุทธศาสตร์ใน ปี พ.ศ.๒๕๒๐ เหล่าชาติสมาชิกอาเซียน ได้แสดงความพยายามอย่างชัดเจนถึงการหลีกเลี่ยงการสร้างความร่วมมือใดที่มีลักษณะคล้ายสิ่งที่เกิดขึ้นใน SEATO เนื่องจากอาจก่อให้เกิดความหวาดระแวงจากประเทศภายนอกอาเซียน แต่ถึงกระนั้นก็ตาม บางครั้งชาติสมาชิกอาเซียนบางประเทศได้แสดงเจตจำนงถึงความร่วมมือที่ควรเกิดขึ้น ตัวอย่างเช่น ในห้วงเวลา ก่อนการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนที่บาหลีในปี พ.ศ.๒๕๑๙ นายลี กวน ยู นายกรัฐมนตรีของสิงคโปร์ในขณะนั้น ได้กล่าวว่า “การประสานงานและแบ่งปันข่าวกรอง ได้เกิดขึ้นภายในอาเซียนแล้ว” แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือ ความร่วมมืออันเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนล้วนจำกัดอยู่ที่ความร่วมมือแบบทวิภาคี เช่น ข้อตกลงด้านความมั่นคงของพรมแดนระหว่างมาเลเซียกับไทย และมาเลเซียกับอินโดนีเซีย หากแต่ความตึงเครียดระหว่างสองฝ่ายที่เกิดขึ้นในบางครั้ง ทำให้ความร่วมมือที่เกิดขึ้นไม่มีความคืบหน้าไปเท่าที่ควร

ในช่วงเวลาที่เวียดนามโจมตีกัมพูชาในปลายปี ค.ศ.๑๙๗๘ และเข้ายึดครองหลังจากนั้น ได้ทำให้เกิดการเจรจาพูดคุยเกี่ยวกับความร่วมมือด้านความมั่นคง และมองไปถึงการสร้าง ความมั่นคงร่วม (Collective Security) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากชาติสมาชิกมีมุมมองที่แตกต่างกันเกี่ยวกับคู่ขัดแย้งระหว่างจีนกับเวียดนาม ทำให้อาเซียนไม่อาจมีวิสัยทัศน์ในด้านการป้องกันประเทศร่วมกันได้ กล่าวคือ ในขณะที่มีแนวคิดในการสร้างกรอบความร่วมมือในด้านการป้องกันประเทศสมาชิกก็มีความพยายามที่จะหยุดยั้งโดยแสดงให้เห็นว่าอาเซียนไม่ต้องการถูกมองว่าเป็นกลุ่มพันธมิตรทางการทหาร ซึ่งปรากฏการณ์ที่ชัดเจนคือ คำกล่าวของ พล.อ.สิทธิ เสวตศิลา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทยในขณะนั้นที่ว่า “ไม่ต้องการให้อาเซียนถูกมองว่าเป็นพันธมิตรทางการทหาร และแม้ว่าความมั่นคงของภูมิภาคจะเกี่ยวข้องกับอาเซียนทั้งหมด ไทยจะไม่มีวันตกลงที่จะให้มีการฝึกซ้อมในแบบพหุภาคี”^๖ ความสัมพันธ์แบบทวิภาคี ซึ่งได้รับการยอมรับในอาเซียนได้มีการพัฒนาขึ้นระหว่างประเทศสมาชิกเป็นอย่างมาก ดังนี้

^๖ B.Singh and S.Tan, “From ‘Boots’ to ‘Brogues’ The Rise of Defence Diplomacy in Southeast Asia”, RSIS Monograph No.21, S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore, 2011, p.6.

๑.๑ การฝึกซ้อม

ประเทศในอาเซียนได้มีการพัฒนาการฝึกซ้อมในรูปแบบทวิภาคีทั้งทางบก ทางเรือและทางอากาศ จนเกิดความผูกพันด้านการป้องกันประเทศระหว่างอาเซียน ๖ ชาติ ถึงแม้จะยังคงรูปแบบความสัมพันธ์แบบทวิภาคี แต่มีความเชื่อมโยงชาติสมาชิกเกือบทั้งหมดเข้าด้วยกัน ดังตัวอย่างในตาราง

ตารางที่ ๒-๑ ความสัมพันธ์ด้านการฝึกแบบทวิภาคีภายในอาเซียน

การฝึก	ประเภท	ประเทศที่เข้าร่วม	เริ่มต้นเมื่อ	ความถี่
Air Thamal	อากาศ	มาเลเซีย-ไทย	๑๙๘๑	ปีละครั้ง
Anoa-Singa	บก	ฟิลิปปินส์-สิงคโปร์	๑๙๙๓	ปีละครั้ง
Darsasa Malindo	บก / เรือ / อากาศ	อินโดนีเซีย - มาเลเซีย	๑๙๘๒	ไม่แน่นอน
Eagle	เรือ/อากาศ	อินโดนีเซีย - สิงคโปร์	๑๙๗๔	ปีละครั้ง
Elang Indopura	อากาศ	อินโดนีเซีย - สิงคโปร์	๑๙๘๐	ปีละครั้ง
Elang Thainesia	อากาศ	อินโดนีเซีย-ไทย	๑๙๘๐	ปีละครั้ง
Elang Malindo	อากาศ	อินโดนีเซีย - มาเลเซีย	๑๙๗๕	สองปีครั้ง
Englek	เรือ	อินโดนีเซีย - สิงคโปร์	๑๙๗๔	สองปีครั้ง
Hornbill (and others)	เรือ	บรูไน-มาเลเซีย	๑๙๘๑	ไม่แน่นอน
Kekar Malindo	บก	อินโดนีเซีย - มาเลเซีย	๑๙๗๗	ปีละครั้ง
Kripura Malindo	บก	อินโดนีเซีย - มาเลเซีย	๑๙๘๑	ไม่แน่นอน
Kocha Singa	บก	สิงคโปร์-ไทย	๑๙๙๗	ปีละครั้ง
Maju Bersama	บก	บรูไน-สิงคโปร์	๑๙๙๔	ปีละครั้ง
Malapura	เรือ	มาเลเซีย-สิงคโปร์	๑๙๘๔	ปีละครั้ง
Malindo Jaya	เรือ	อินโดนีเซีย - มาเลเซีย	๑๙๗๓	ปีละครั้ง

ตารางที่ ๒-๑ ความสัมพันธ์ด้านการฝึกแบบทวิภาคีภายในอาเซียน (ต่อ)

การฝึก	ประเภท	ประเทศที่เข้าร่วม	เริ่มต้นเมื่อ	ความถี่
Pelican	เรือ	บรูไน-สิงคโปร์	๑๙๗๙	ปีละครั้ง
Philindo/Corpatphilindo	เรือ	อินโดนีเซีย - ฟิลิปปินส์	๑๙๗๒	ไม่แน่นอน
Safkar Indopura	บก	อินโดนีเซีย - สิงคโปร์	๑๙๘๘	ปีละครั้ง
Sea Garuda	เรือ	อินโดนีเซีย-ไทย	๑๙๗๕	ไม่แน่นอน
Semangat Bersatu	บก	มาเลเซีย - สิงคโปร์	๑๙๘๙	ไม่แน่นอน
Sing-Siam	เรือ	สิงคโปร์-ไทย	๑๙๘๓	ปีละครั้ง
ThalayLaut	เรือ	มาเลเซีย-ไทย	๑๙๘๐	ไม่แน่นอน

๑.๒ การลาดตระเวนร่วม

ในการปฏิบัติการทางเรือร่วมกันในรูปแบบทวิภาคี ชาติในอาเซียนหลายชาติได้ทำความตกลงในการจัดการลาดตระเวนของกำลังทางเรือร่วมกัน เช่น การลาดตระเวนร่วม ไทย-มาเลเซีย ทั้งด้านอ่าวไทยและอันดามัน ไทย-เวียดนาม เวียดนาม-กัมพูชา เวียดนาม-บรูไน และอินโดนีเซีย-ฟิลิปปินส์

สรุปได้ว่าการพัฒนาความร่วมมือของชาติในอาเซียนรูปแบบทวิภาคี มีการพัฒนาเพิ่มขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะชาติที่มีอาณาเขตทางทะเลติดกัน จะมีกิจกรรมร่วมกันหลากหลายรูปแบบทั้งการฝึกและการลาดตระเวนร่วม โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของ ๔ ชาติ ประกอบด้วย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซียและไทย จะมีความร่วมมือกันค่อนข้างมาก ทั้งการฝึกร่วมและการปฏิบัติการในการลาดตระเวนร่วม อันจะเป็นปัจจัยส่งเสริมความร่วมมือ ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติการทางเรือร่วมกันแบบพหุภาคีมากขึ้น

๒. ความร่วมมือแบบพหุภาคี

ตามที่กล่าวมาแล้วว่าประเทศในอาเซียนไม่ต้องการให้อาเซียนถูกมองว่าเป็นพันธมิตรทางการทหาร จึงยังเกิดข้อจำกัดในการร่วมมือทางทหารในรูปแบบพหุภาคี แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากชาติในอาเซียนเล็งเห็นถึงประโยชน์ในการร่วมมือทางทหารในรูปแบบพหุภาคี ในปัจจุบันจึงได้มีการพัฒนาการในการฝึกและปฏิบัติการทางเรือร่วมกันในรูปแบบพหุภาคี รวมทั้งการจัดกำลังทางเรือ

ร่วมปฏิบัติการกับนานาชาติ ซึ่งกองทัพเรือไทยได้ร่วมมือกับนาวิกโยธินในการปฏิบัติการทางเรือดังกล่าว โดยในปัจจุบันมีการปฏิบัติการทางเรือในรูปแบบพหุภาคีของชาติในอาเซียนสรุปได้ดังนี้

๒.๑ การลาดตระเวนความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security Patrol : MSP) ซึ่งเริ่มต้นเมื่อ ๒๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๔๗ ประเทศมาเลเซีย อินโดนีเซียและสิงคโปร์ ได้ตกลงให้มีการร่วมลาดตระเวน (Coordinated patrol) ในช่องแคบมะละกา ของกองทัพเรือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และสิงคโปร์ ที่เรียกว่า MALSINDO เพื่อมิให้ประเทศสหรัฐอเมริกา มีข้ออ้างในการส่งกำลังเข้ามาในบริเวณดังกล่าว และในปี พ.ศ.๒๕๔๘ ได้เพิ่มการร่วมลาดตระเวนทางอากาศที่เรียกว่า Eyes in the Sky และเมื่อ ๒๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๑ ประเทศไทยได้พิจารณาอนุมัติให้จัดกำลังเข้าร่วมลาดตระเวนในช่องแคบมะละกา^๗ โดยในปัจจุบันกองทัพเรือไทยได้จัดเรือและอากาศยานในทัพเรือภาคที่ ๓ รับผิดชอบการลาดตระเวนในพื้นที่ Sector 5 ซึ่งเริ่มต้นจากเส้นที่ลาก ระหว่างปลายเกาะสุมาตรา ด้านทิศตะวันออก บริเวณเกาะรอนโด ไปบรรจบกับเกาะภูเก็ต ทางด้านทิศตะวันตก

๒.๒ การฝึกร่วมผสมคอบบร้าโกลด์ (COBRA GOLD)^๘ ถือว่าเป็นการฝึกแบบพหุภาคีที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคในปัจจุบัน โดยเป็นการพัฒนาจากการฝึกแบบทวิภาคีระหว่าง ไทย – สหรัฐอเมริกา เริ่มต้นจากการจัดฝึกผสมยกพลขึ้นบก ระหว่างกองทัพเรือไทยกับสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ดำเนินการฝึกอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๔๙ – ๒๕๖๑ จนในปี ๒๕๖๒ (ค.ศ.๑๙๗๙) ได้รับการกำหนดรหัสการฝึกผสมว่า “PHIBTRAEX-79” และในปี ๒๕๖๕ (ค.ศ.๑๙๘๒) ได้รวมการฝึกผสม PHIBTRAEX กับการฝึก SEA SIAM การฝึก UNDERSEAL และการฝึก MINEX/EODEX เป็นการฝึกขนาดใหญ่ โดยใช้ชื่อรหัสการฝึกว่า “COBRA GOLD 82” ซึ่งกองทัพอากาศได้จัดกำลังเข้าร่วมการฝึกด้วย และในปี พ.ศ.๒๕๖๖ การฝึก COBRA GOLD 83 กองทัพบกได้จัดกำลังหน่วยรบพิเศษเข้าร่วมการฝึก จนปี พ.ศ.๒๕๔๓ (ค.ศ.๒๐๐๐) ได้ขยายการฝึกจากจากแบบทวิภาคีระหว่าง ไทย – สหรัฐอเมริกา เป็นแบบพหุภาคี โดยมี สิงคโปร์ เข้าร่วมการฝึก COBRA GOLD 2000 และเพื่อแสดงออกถึงความโปร่งใส และความร่วมมือระหว่างชาติพันธมิตร จึงเปิดโอกาสให้ประเทศที่สนใจจัดผู้แทนเข้าร่วมสังเกตการณ์การฝึกได้ทั้งในขั้นการวางแผน ขั้นการฝึกปัญหาที่บังคับการ ภายใต้การกำกับดูแลและประสานงานของชุดนายทหารประจำคณะผู้สังเกตการณ์ (Combined Observe Liaison Team: COLT) โดยในการฝึก COBRA GOLD 2002 เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๕ มีผู้แทนเข้าร่วม

^๗ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อ ๒๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๑ ให้ผู้แทนของกระทรวงกลาโหมร่วมลงนามในระเบียบปฏิบัติประจำการลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของกระทรวงกลาโหมเข้าร่วมลาดตระเวน ตามขีดความสามารถของกำลังพล ยุทธโธปกรณ์ และงบประมาณที่มีอยู่ และให้กระทรวงกลาโหม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหารือกับประเทศรัฐชายฝั่งทั้ง ๓ ประเทศ คือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ เกี่ยวกับการลงนามและการดำเนินการที่เหมาะสม ให้หน่วยที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการดำเนินการของกระทรวงกลาโหม

^๘ กรมยุทธการทหารเรือ, บทสรุปผู้บริหารการฝึก COBRA GOLD.

สังเกตการณ์การฝึกมากที่สุดถึง ๑๘ ประเทศ และในปี พ.ศ.๒๕๕๙ ในการฝึก COBRA GOLD 06 มีประเทศอินโดนีเซีย และญี่ปุ่น เข้าร่วมการฝึก รวมเป็น ๕ ประเทศ และมีการจัดตั้ง กองบัญชาการ กองกำลังสหประชาชาติ เข้าร่วมการฝึกด้านการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมควบคู่กันไปด้วย และในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้อนุมัติให้เกาหลีใต้และประเทศมาเลเซียเข้าร่วมการฝึก COBRA GOLD 10 ทำให้ มีประเทศหลัก (Participant) ที่เข้าร่วมการฝึกเป็น ๗ ประเทศ คือ ไทย สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย เกาหลีใต้ และมาเลเซีย โดยประเทศไทยเป็นเจ้าภาพหลักและสหรัฐอเมริกาเป็นเจ้าภาพร่วม อันเป็นการแสดงศักยภาพของกองทัพไทยในการจัดการฝึกระดับนานาชาติ และเป็นการแสดงบทบาทนำของกองทัพเรือที่เริ่มจัดการฝึกร่วมกับสหรัฐอเมริกา

๒.๓ การปราบปรามโจรสลัด ที่อ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลีย ปัญหาการกระทำอันเป็นโจรสลัดที่ทำการปล้นยึดเรือสินค้าและเรือประมง ในพื้นที่ชายฝั่งประเทศโซมาเลียและบริเวณอ่าวเอเดน รวมทั้งทางด้านตะวันตกของมหาสมุทรอินเดีย ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือที่สำคัญสายหนึ่งของโลก (SLOC : Sea Lines Of Communication) เนื่องจากเป็นเส้นทางขนส่งน้ำมันดิบจากตะวันออกกลาง ไปยังทวีปยุโรปและฝั่งตะวันออกของอเมริกา กับเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าจากทวีปเอเชียกับทวีปแอฟริกา ฝั่งตะวันออก บรรดาชาติต่าง ๆ ที่เดินเรือในเส้นทางนี้ต่างได้รับความเดือดร้อน และ เห็นว่าโจรสลัดเป็นปัญหาที่คุกคามต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโลก จึงได้ร่วมกันส่งกำลังทางเรือเพื่อมาคุ้มครองเรือสินค้าของตนและของชาติ ต่างๆ ได้แก่ ประเทศในกลุ่ม NATO สหภาพยุโรป(EUNAVFOR) กองกำลังผสมทางทะเล (COMBINED MARITIME FORCES : CMF) นำโดยประเทศสหรัฐอเมริกา และ ประเทศที่ปฏิบัติการโดยอิสระ ได้ส่งกำลังทางเรือเข้าไปยังอ่าวเอเดนเพื่อสนธิกำลังเป็นกองเรือนานาชาติ คุ้มกันเรือสินค้า ป้องกันการโจมตีจากโจรสลัด ทั้งนี้เมื่อปลายปี พ.ศ.๒๕๕๑ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติมีมติอนุญาตให้ประเทศที่ส่งกำลังเข้าร่วมปฏิบัติการปราบปรามโจรสลัด สามารถเข้าไปในทะเลอาณาเขตของโซมาเลียได้ ปัจจุบันมีประเทศต่างๆ ส่งกำลังทางเรือเข้าร่วมการปราบปรามโจรสลัดใน อ่าวเอเดน จำนวนกว่า ๒๙ ประเทศ มีประเทศในอาเซียนที่จัดกำลังเข้าร่วมปฏิบัติการประกอบด้วย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย โดยมาเลเซียปฏิบัติการโดยอิสระไม่ขึ้นการควบคุมกับ CMF แต่มีการประสานข้อมูลกันเป็นครั้งคราว อันจะเห็นได้ว่าชาติในอาเซียนหลายชาติมีศักยภาพและต้องการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการทางเรือนานาชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติตน

สรุปได้ว่าจากกิจกรรมความร่วมมือในรูปแบบพหุภาคีของชาติในอาเซียนที่สำเร็จเกิดจากการมองเห็นภัยคุกคามร่วมกัน เช่นความร่วมมือในการลาดตระเวนร่วมช่องแคบมะละกา และการมีชาติมหาอำนาจให้การสนับสนุนเช่น การฝึก COBRA GOLD รวมทั้งความต้องการมีศักดิ์ศรีใน

^๙ กรมยุทธการทหารเรือ, “ข้อมูลการจัดหมู่เรือปราบโจรสลัดที่อ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลีย”. มกราคม ๒๕๕๔.

เวทีโลกของแต่ละชาติเช่นการปราบปรามโจรสลัดที่อ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลีย โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือดังกล่าว กองทัพเรือชาติอาเซียนสามารถเสนอตัวเพื่อการมีบทบาทนำให้กับกองทัพเรือของประเทศตนเองได้

๓. กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาค

กลไกหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนความร่วมมือทางทะเลระหว่างประเทศทั้งภายในอาเซียนและระหว่างอาเซียนกับชาตินอกภูมิภาค ได้แก่

๓.๑ ประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) การจัดตั้งประชาคมอาเซียนเป็นผลจากการประชุมผู้นำอาเซียนเมื่อ ต.ค. ๒๕๔๖ ที่เกาะบาหลี ซึ่งผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียน ฉบับที่ ๒ เห็นชอบร่วมกันให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้อาเซียนรวมตัวเป็นชุมชนหรือประชาคมเดียวกันให้สำเร็จภายในปี พ.ศ.๒๕๖๓ (ค.ศ.๒๐๒๐) แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งให้แล้วเสร็จในปี พ.ศ.๒๕๕๘ (ค.ศ.๒๐๑๕) โดยจะมีความร่วมมือเป็นประชาคมเดียวกันใน ๓ ด้านหรือ ๓ เสาหลัก ได้แก่ เสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community : APSC) เสาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และเสาประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC) สำหรับการดำเนินการตามเสาหลักของประชาคมอาเซียนทั้ง ๓ เสา นั้นในแต่ละเสาหลักจะมีแผนงานดำเนินการหรือแผนจัดตั้งที่เรียกว่า Blueprint ที่ประเทศสมาชิกได้เห็นชอบร่วมกันแล้วคือ แผนการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงเรียกว่า APSC Blueprint แผนการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเรียกว่า AEC Blueprint และแผนการจัดตั้งประชาสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเรียกว่า ASCC Blueprint ซึ่งการดำเนินงานที่มุ่งเน้นความร่วมมือทั้ง ๓ เสา นี้ แสดงให้เห็นชัดเจนถึงความพยายามในการประยุกต์ใช้แนวคิดการสร้าง ความมั่นคงร่วมที่ครอบคลุมในทุกด้าน (Comprehensive Security) อันมีจุดมุ่งไปสู่ความมั่นคงที่ยั่งยืนในทุกสาขา ทั้งบุคคล การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การทหาร และสิ่งแวดล้อม โดยภัยคุกคามที่มีต่อมนุษย์ สังคม และรัฐ ทั้งมาจากภายนอกหรือภายในรัฐ ย่อมถือว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคง ซึ่งแน่นอนว่าหมายรวมถึงความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาค

๓.๒ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) เป็นองค์ประกอบสำคัญตามวิสัยทัศน์ของเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน และได้ถูกผลักดันในการประชุม ASEAN Concord II (Bali Concord II) ในปี ค.ศ.๒๐๐๓ นับเป็นความสำเร็จอย่างยิ่งในการแสดงให้เห็นว่า อาเซียนกำลังจะยกระดับความสัมพันธ์ด้านความมั่นคงแบบทวิภาคีสู่การสร้าง ความมั่นคงร่วมกันในแบบพหุภาคี ทั้งนี้ รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนพบกันครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.๒๐๐๖ และ จากผลของการประชุม ADMM ที่ผ่านมา ที่ประชุมได้เห็นชอบร่วมกันให้มีกิจกรรมความร่วมมือที่สำคัญคือ

๓.๒.๑ ความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคม ในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organizations Cooperation on Non-Traditional Security)

๓.๒.๒ การใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ (The Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief) และ

๓.๒.๓ ความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน (ASEAN Defence Industry Cooperation)

การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) นอกจากความร่วมมือในกรอบของรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนแล้ว ยังมีกรอบความร่วมมือของการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและประเทศคู่เจรจา (ADMM-Plus) อีก ๘ ประเทศ ได้แก่ เครือรัฐออสเตรเลีย สาธารณรัฐประชาชนจีน สาธารณรัฐอินเดีย ประเทศญี่ปุ่น ประเทศนิวซีแลนด์ สาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) สหพันธรัฐรัสเซีย และสหรัฐอเมริกา โดยเมื่อ ๑๒ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๓ รัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและประเทศคู่เจรจาได้เห็นชอบในการดำเนินการด้านความร่วมมือเพื่อความมั่นคง ๕ ด้าน ปัจจุบันเพิ่มเป็น ๖ ด้านคือ

๑. การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย (Humanitarian Assistance and Disaster Relief: HA/DR)

๒. ความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security)

๓. การแพทย์ทหาร (Military Medicine)

๔. การต่อต้านการก่อการร้ายสากล (Counter Terrorism)

๕. การปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (Peace Keeping Operations)

๖. การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม (Humanitarian Mine Action)

ซึ่งการดำเนินการตามกรอบความร่วมมือของแต่ละด้านนั้น ประเทศในอาเซียนจะได้ดำรงตำแหน่งประธานคณะทำงานอย่างน้อย ๑ ด้านและ ๑ วาระ (มีวาระ ๓ ปี) ปัจจุบันวาระปี พ.ศ.๒๕๕๗-๒๕๕๙ ด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย มีลาวและญี่ปุ่น เป็นประธาน ด้านความมั่นคงทางทะเล มีบรูไนและนิวซีแลนด์เป็นประธาน ด้านการแพทย์ทหาร มีไทยและรัสเซียเป็นประธาน ด้านการต่อต้านการก่อการร้ายสากล มีสิงคโปร์และออสเตรเลียเป็นประธาน ด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ มีกัมพูชาและเกาหลีใต้เป็นประธานและการปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรมมีเวียดนามและอินเดียเป็นประธาน ซึ่งการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนล่าสุดเมื่อ ๑๖ มี.ค. ๕๘ พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกฯ และ รมว.กท. พร้อม พล.อ.ศิริชัย ดิษฐกุล ปลัด กท. และคณะได้เข้าร่วมประชุม ร่วมกับประเทศสมาชิก ๑๐

ประเทศ โดยมาเลเซียเป็นเจ้าภาพ และ รมว.กห.มาเลเซีย เป็นประธานการประชุม ที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์และมุมมองความมั่นคงของภูมิภาคร่วมกัน โดยทุกประเทศเห็นร่วมกันว่า ภัยคุกคามของภูมิภาคในรอบ ๑๐ ปีที่ผ่านมา เปลี่ยนไปมาก โดยภัยคุกคามรูปแบบเดิมลดลง แต่ก็อาจมีความเสี่ยงเกิดขึ้นได้ ส่วนภัยคุกคามรูปแบบใหม่มีความเชื่อมโยงและสลับซับซ้อนมากขึ้น อันได้แก่ภาวะโลกร้อน ภัยคุกคามทางทะเล การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ การค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติด โรคระบาด ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และภัยคุกคามจากไซเบอร์ เป็นต้น ซึ่งแต่ละประเทศไม่สามารถแก้ไขได้โดยลำพัง จึงมีความจำเป็นที่ทุกประเทศสมาชิกต้องร่วมมือกันแก้ปัญหา และกระชับความร่วมมือกันในภูมิภาคให้มากขึ้น การดำเนินการของประชาคมความมั่นคงอาเซียน ที่ผ่านมามีความคืบหน้าไปมาก สืบเนื่องจากกลไกความร่วมมือจากการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนที่มีมาเกือบ ๑๐ ปี สามารถขยายความร่วมมือที่กว้างขวางสู่ความไว้วางใจระหว่างกันมากขึ้น นำไปสู่ความร่วมมือกันแก้ปัญหาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อภูมิภาคร่วมกัน โดยเฉพาะสถานการณ์ภัยคุกคามทางธรรมชาติของภูมิภาคและอุบัติภัยที่เกิดขึ้นกับประเทศสมาชิกที่ผ่านมา ทุกประเทศได้ใช้ทรัพยากรทางทหารในการช่วยเหลือกันแก้ปัญหาและบรรเทาภัยพิบัติที่เกิดจากความท้าทายของภูมิภาคร่วมกัน เรากำลังเข้าสู่ทางแยกที่สำคัญของการรวมเป็นประชาคมอาเซียนในปลายปีนี้ จึงมีความจำเป็นต้องแน่นแฟ้นและเป็นปึกแผ่น เพื่อเสริมสร้าง กระชับความร่วมมือในด้านต่างๆ ให้มากขึ้น ร่วมกันวางรากฐานความมั่นคง ความปรองดอง สร้างเสถียรภาพ และความปลอดภัยของภูมิภาค โดยใช้แนวทางสันติวิธี ดังนั้น ความร่วมมือระดับพหุภาคีและปฏิสัมพันธ์ทางทหารระหว่างประเทศสมาชิกร่วมกับภาคประชาสังคม ร่วมกับการเปิดโอกาสให้แต่ละประเทศเข้าร่วมโดยสมัครใจและไม่มีข้อผูกมัด จึงมีความสำคัญ เพื่อรักษาสมดุลของอาเซียนกับภูมิภาคอื่น

จากความท้าทายจากภัยคุกคามที่เห็นร่วมกันดังกล่าว พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกฯ และ รมว.กลาโหม ได้เสนอถึงความจำเป็นที่ทุกประเทศสมาชิกต้องผลักดันให้มีการบูรณาการหน่วยงานรัฐในการทำงานร่วมกับภาคประชาสังคมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ร่วมกันส่งเสริมความร่วมมือทางทหารทั้งในและนอกภูมิภาค เพื่อเสริมความเข้มแข็งของภูมิภาค โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมโยงของทั้งภูมิภาคด้วยโครงสร้างพื้นฐานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรมควบคู่กับการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบร่วมกัน โดยประเทศไทยได้สร้างกลไกเชื่อมโยงความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษใน ๖ เขตรองรับ ซึ่งจะได้รับประโยชน์ร่วมกัน และได้ใช้โอกาสนี้ชี้แจงถึงการดำเนินงานตามแผนงานของรัฐบาลในการปฏิรูปประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยกลับสู่การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์โดยเร็ว พร้อมทั้งได้เสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ASEAN Center of Military Medicine) ขึ้น ในประเทศไทยเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของกิจการแพทย์ทหารในภูมิภาค ณ

กรมแพทย์ทหารบก ประเทศไทย^{๑๐} ซึ่งทุกประเทศสมาชิกได้ให้ความเห็นชอบและแสดงความชื่นชมต่อความคิดริเริ่มของไทยในครั้งนี้

โดยก่อนปิดการประชุมที่ประชุมได้เห็นชอบร่วมกันรับรองเอกสารดังต่อไปนี้ คือ เอกสารแนวความคิดว่าด้วยกองกำลังเตรียมพร้อมอาเซียนด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ เอกสารแนวความคิดว่าด้วยแนวทางในการตอบรับคำร้องขอ เพื่อการพบปะหรือการประชุมอย่างไม่เป็นทางการจากประเทศคู่เจรจา ในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการจัดตั้งศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน (ฝ่ายไทยริเริ่มเสนอ) การรับรองระเบียบปฏิบัติประจำในการใช้ทรัพยากรทางทหาร ในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (HADR) ภายใต้กรอบการทำงานตามมาตรฐาน วิธีการปฏิบัติและระบบเตรียมความพร้อมด้านการประสานงานการบรรเทาทุกข์และตอบโต้สถานการณ์ภัยพิบัติฉุกเฉินของอาเซียนและท้ายที่สุดได้ลงนามรับรองในปฏิญญาร่วมการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ครั้งที่ 9 ในหัวข้อ “การดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงและเสถียรภาพเพื่อประชาชนและโดยประชาชน”

๓.๓ การประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน (ASEAN Navy Chiefs Meeting: ANCM) เป็นการประชุมภายใต้กรอบความร่วมมือ ADMM ซึ่งมีผู้บัญชาการทหารเรือชาติสมาชิกอาเซียน เข้าร่วมการประชุม โดยกองทัพเรือเคยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งแรกที่เมืองพัทยา จว.ชลบุรี เมื่อ พ.ศ.๒๕๔๔ และครั้งล่าสุดครั้งที่ ๘ กองทัพเรือเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมระหว่าง ๒๖-๒๘ ส.ค. ๒๕๕๗ ณ **โรงแรมมิลเลนเนียม ฮิลตัน กรุงเทพฯ^{๑๑}** โดยมี ผบ.ทร.ทั้ง ๙ ชาติในอาเซียน ได้แก่ ไทย บรูไน อินโดนีเซีย กัมพูชา มาเลเซีย เมียนมาร์ ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และเวียดนาม เข้าร่วมประชุม ซึ่งการประชุมครั้งนี้ ทร.ได้เสนอตัวในการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมอีกครั้งในปี พ.ศ.๒๕๖๐ โดยในการประชุมครั้งนี้จะจัดให้มีพิธีสวนสนามทางเรือนานาชาติเพื่อฉลองในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปีของการก่อตั้งอาเซียนด้วย และนอกจากนี้ทร.ยังได้เสนอแนวความคิดในการจัดการฝึกผสมทางเรือแบบพหุภาคี ระหว่างกองทัพเรือประเทศต่างๆ ในอาเซียน^{๑๒} (ASEAN Multilateral Naval Exercise) อีกด้วย และ ทร.จะได้นำเสนอแนวคิดดังกล่าวนี้ในการประชุม ผบ.ทร.อาเซียนครั้งที่ ๙

^{๑๐} พลตรี สิทธิพล นิมนวล, หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม สำนักงานรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหม. สัมภาษณ์. ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๘.

^{๑๑} กรมยุทธการทหารเรือ, “บันทึกข้อความ ที่ กท ๐๕๐๕/๑๐๘๔ เรื่อง แนวความคิดในการจัดการฝึกผสมแบบพหุภาคีของ ทร.อาเซียน”. ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๗.

^{๑๒} กรมยุทธการทหารเรือ, “บันทึกข้อความ ที่ กท ๐๕๐๕/๓๒๕ เรื่อง ขออนุมัติหลักการจัดหน่วยเรือเข้าร่วมงาน International Fleet Review 2016 ณ เมือง Visakhapatnam สาธารณรัฐอินเดีย”. ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘.

ซึ่งกำหนดจัดขึ้นที่กรุงเนปิดอร์ ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา ระหว่าง ๑๙-๒๒ ส.ค.๕๘^{๑๓} จึงถือได้ว่าเป็นก้าวแรกของการพัฒนากรอบความร่วมมือในการปฏิบัติจริงทางทะเลในภาพรวมของ ทร.อาเซียน หาก ทร.สามารถดำเนินการได้สำเร็จในปี ๒๕๖๐

๓.๔ กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงในกรอบการประชุมอาเซียนว่าด้วยความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคงในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก (ASEAN Regional Forum : ARF) เป็นเวทีและกลไกที่อาเซียนจัดตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นช่องทางที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศสำคัญนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีผลประโยชน์ในพื้นที่ที่เป็นขอบเขตทางภูมิศาสตร์ของ ARF (เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ และกลุ่มหมู่เกาะต่าง ๆ ในมหาสมุทรแปซิฟิก) เพื่อส่งเสริมสันติภาพ เสถียรภาพและความมั่นคงในพื้นที่ดังกล่าว การนี้ อาเซียนมอง ARF เป็นส่วนสำคัญของยุทธศาสตร์อาเซียนที่จะคงไว้ ซึ่งบทบาทนำของอาเซียนในการขับเคลื่อนกระบวนการความร่วมมือต่าง ๆ เพื่อให้เกิดสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาค อีกทั้งเป็นเสาหลักอันหนึ่งในโครงสร้างสถาปัตยกรรมในภูมิภาค ซึ่งการประชุมระดับรัฐมนตรี ARF ครั้งแรกได้จัดขึ้น ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๗ ปัจจุบัน ARF มีประเทศเข้าร่วม ๒๖ ประเทศกับ ๑ กลุ่มประเทศ ประกอบด้วยประเทศสมาชิกอาเซียน ๑๐ ประเทศ ประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (Dialogue Partners) ๙ ประเทศ กับอีก ๑ กลุ่มประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ จีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ รัสเซีย อินเดีย และสหภาพยุโรป ผู้สังเกตการณ์พิเศษของอาเซียน (Special Observer) ๑ ประเทศ ได้แก่ ปาปัวนิวกินี และประเทศอื่นในภูมิภาค ๖ ประเทศ ได้แก่ มองโกเลีย เกาหลีเหนือ ปากีสถาน ติมอร์-เลสเต บังกลาเทศ และศรีลังกา โดยที่ผ่านมา ARF เป็นเวทีหนึ่งที่ส่งเสริมความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามทางทะเล และประเทศสมาชิกมีข้อตกลงร่วมกันที่จะใช้และสนับสนุนกำลังทรัพยากรของตนเองเพื่อร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามและการกระทำผิดกฎหมายทางทะเลทุกรูปแบบ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรมทางทะเล การค้ายาเสพติด และการค้ามนุษย์ เป็นต้น

๓.๕ คณะมนตรีความมั่นคงร่วมในเอเชียแปซิฟิก (Council for Security Cooperation in Asia Pacific : CSCAP) ก่อตั้งเมื่อปี ๒๕๓๕ มีสมาชิก ๒๐ ประเทศ (รวมไทยด้วย) CSCAP ได้ตระหนักถึงปัญหาภัยคุกคามทางทะเลในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชีย-แปซิฟิกมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๘^{๑๔} โดยได้ตั้งคณะทำงานจัดทำเอกสาร ข้อเสนอแนะ ระเบียบปฏิบัติและข้อบังคับเกี่ยวกับความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามทางทะเล นอกจากนี้ CSCAP ยังมีการจัด

^{๑๓} นาวาเอกฉันทย์ สุวรรณหงษ์, ผู้อำนวยการกองการฝึก สำนักปฏิบัติการ กรมยุทธการทหารเรือ. สัมภาษณ์. ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘.

^{๑๔} Sam Bateman , “Piracy and the Challenge of Cooperative Security and Enforcement Policy”, Maritime Studies, March – April 2001, p.18.

ประชุมสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเลอยู่เป็นประจำโดยมุ่งเน้นในเรื่องการพัฒนาความร่วมมือเกี่ยวกับการใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ที่อยู่นอกเหนือกฎหมายภายในประเทศในประเด็นที่ไม่ขัดกับหลักกฎหมายสากล และการประชุมของ CSCAP ที่ผ่านมามีวาระเกี่ยวกับเรื่องความมั่นคงทางทะเล เช่น อาชญากรรมข้ามชาติ ความมั่นคงปลอดภัยของแท่นขุดเจาะน้ำมันและก๊าซธรรมชาติในทะเล เป็นต้น

๓.๖ การประชุมสัมมนาทางเรือแปซิฟิกตะวันตก (Western Pacific Naval Symposium : WPNS) ก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๑ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมความร่วมมือของกองทัพเรือในภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตกในระดับพหุภาคี^{๑๕} ซึ่งกองทัพเรือของประเทศในอาเซียนส่วนใหญ่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมด้วย แรกเริ่มของการก่อตั้ง WPNS จะมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศสมาชิกที่เรียกว่าการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทหาร (Military Information Exchange Directory : MIED) และรหัสสำหรับการป้องกันการตอบโต้โดยไม่ตั้งใจในทะเล (Code for Unexpected Encounters at Sea : CUES) ปัจจุบันเวที WPNS ได้ขยายความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล เช่น การลาดตระเวนร่วมในการต่อต้านโจรสลัด และการกระทำผิดกฎหมายทะเลอื่นๆ นอกจากนี้ยังเป็นเวทีหนึ่งสำหรับการประชุม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเล ซึ่งจัดประชุมทุกปี สำหรับในปี พ.ศ.๒๕๕๔ ได้มีการจัดการฝึกปัญหาที่บังคับการ (Top Table Exercise) เกี่ยวกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม และการบรรเทาภัยพิบัติ (HA/DR) ทางทะเล ที่จังหวัดภูเก็ต เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ.๒๕๕๔ โดยกองทัพเรือสหรัฐฯ และ กองทัพเรือไทย ร่วมเป็นเจ้าภาพ และในเดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๔ ได้มีการประชุมที่ ตาฮิติ ในประเด็นความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเล สำหรับเวที WPNS นี้ กองทัพเรือไทยได้เป็นเจ้าภาพจัดประชุม ในปี พ.ศ. ๒๕๕๖

๓.๗ การประชุมสัมมนาทางเรือมหาสมุทรอินเดีย (Indian Ocean Naval Symposium : IONS) เป็นความริเริ่มของกองทัพเรืออินเดียเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๘ โดยมีแนวความคิด (Concept) คล้ายกับ WPNS มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านการคมนาคมขนส่งทางทะเลในมหาสมุทรอินเดีย และเสริมสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติงานระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่มีที่ตั้งบนชายฝั่งทะเลและเขตเศรษฐกิจจำเพาะในมหาสมุทรอินเดีย โดยกองทัพเรืออินเดียได้เชิญผู้บัญชาการทหารเรือของประเทศในแถบภูมิภาคมหาสมุทรอินเดีย รวม ๓๐ ประเทศ ตลอดจนบุคลากรจากภาครัฐบาล ภาคเอกชน และองค์กรต่างๆ ของอินเดียเข้าร่วมงานด้วย สาระสำคัญประกอบด้วย ๓

^{๑๕} Chris Rahman, "Naval Cooperation and Coalition Building in Southeast Asia and Southwest Pacific: Status and prospect", (Royal Australian Navy, Sea Power Centre and centre for Maritime Policy, Working Paper No. 7, October 2001), p.29.

ส่วนหลัก ได้แก่ การสัมมนาเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเดินเรือและพาณิชย์นาวี ในมหาสมุทรอินเดีย และการสัมมนาเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านการปฏิบัติของกองทัพเรือชาติต่างๆ ในการรักษาความปลอดภัย เกี่ยวกับการเดินเรือและพาณิชย์นาวี ในมหาสมุทรอินเดีย การประชุม IONS ล่าสุดจัดขึ้นที่อินโดนีเซียเมื่อ ๑๗ - ๒๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๔

๓.๘ ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือในทะเลในภูมิภาคเอเชียหรือรีแคป (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia : ReCAAP) ก่อตั้งขึ้นโดยข้อเสนอของนายกรัฐมนตรีของญี่ปุ่นในระหว่างการประชุม ASEAN + 3 ที่บูรูไน เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๔๔ มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลโดยมุ่งเน้นการต่อต้านโจรสลัด และการกระทำผิดกฎหมายในทะเล เป็นความร่วมมือระหว่างชาติสมาชิกอาเซียน (ยกเว้นมาเลเซียและอินโดนีเซีย) และประเทศในเอเชีย ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๗ ประเทศ

๓.๙ การสร้างมาตรการในช่องแคบมะละกาและสิงคโปร์ เป็นกลไกความร่วมมือซึ่งริเริ่มในปี พ.ศ.๒๕๕๐ โดยรัฐชายฝั่งช่องแคบมะละกา ๓ ประเทศ ได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ในการกระตุ้นเตือนให้รัฐที่ใช้งานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยและปกป้องสภาพแวดล้อมของช่องแคบ โดยมีองค์ประกอบพื้นฐาน ๓ ประการ ได้แก่ การประชุมความร่วมมือ (Cooperation Forum) การให้ความช่วยเหลือมูลนิธิการเดินทางเรือ (Aids to Navigation Fund) และการดำเนินโครงการพิเศษ (Specific Projects) ซึ่งที่ผ่านมาได้มีความคืบหน้าไปอย่างมาก

การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประกอบด้วยกลไกที่พัฒนาขึ้นอย่างมาก เช่น

๑. ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดและการปล้นเรือในทะเลในภูมิภาคเอเชีย หรือรีแคป (Regional Cooperation Agreement on Combating Piracy and Armed Robbery against Ships in Asia : ReCAAP) โดยมีศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารรีแคป (Information Sharing Centre : ReCAAP-ISC) ที่สิงคโปร์ เพื่อเป็นศูนย์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านโจรสลัดและการปล้นเรือ ซึ่ง **ทร.ได้แสดงความร่วมมือโดยจัดส่งนายทหารหมุนเวียนไปปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ ReCAAP-ISC นี้ ทุก ๖ เดือน**

๒. ระบบการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางทะเลในภูมิภาค (The Regional Maritime Information Exchange System : ReMIX) ในกรอบความร่วมมือของชาติสมาชิก WPNS

๓. ระบบข้อมูลข่าวสารสำหรับการลาดตระเวนในช่องแคบมะละกา (The Malacca Straits Patrol Info-System : MSP IS) ในกรอบความร่วมมือ ๔ รัฐชายฝั่งช่องแคบมะละกาและสิงคโปร์

๔. เว็บไซต์กลางแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอาเซียน (ASEAN Information Sharing Portal) ในกรอบความร่วมมือชาติสมาชิกอาเซียน

๕ ศูนย์รวมข้อมูลข่าวสาร (Information Fusion Centre) ซึ่งมีการเชื่อมต่อข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเลกับ ๔๕ หน่วยงานใน ๒๘ ประเทศทั่วโลก

๖. การบรรเทาภัยพิบัติ มีการสร้างกลไกจำนวนมากทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค เช่น การจัดทำแนวทางว่าด้วยการใช้เครื่องมือด้านการป้องกันประเทศทั้งจากกองทัพและพลเรือนในการบรรเทาภัยพิบัติ (Oslo Guidelines - Guidelines on the Use of Military and Civil Defense Assets in Disaster Relief) การจัดทำข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติและตอบสนองต่อเหตุการณ์ฉุกเฉิน (ASEAN Agreement on Disaster Management and Emergency Response : AADMER) และการจัดทำแนวทางสำหรับการใช้เครื่องมือของกองทัพต่างประเทศในปฏิบัติการตอบสนองต่อภัยพิบัติจากธรรมชาติในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (Asia-Pacific Regional Guidelines for the use of Foreign Military Assets in Natural Disaster Response Operations : APC MADRO)

นอกจากนี้ ลำสุตอินโดนีเซียได้ริเริ่มจัดการประชุม International Maritime Security Symposium และการฝึก KOMODO ที่มีกองทัพเรือในอาเซียนและภูมิภาคใกล้เคียงร่วมด้วย ส่วนสิงคโปร์ได้ตั้งศูนย์ IFC (Information Fusion Center) ประจำอยู่ที่ประเทศตนเอง โดยเชิญนายทหารจากประเทศต่างๆไปเป็น นายทหารติดต่อกับ (Liaison Officer) ที่ศูนย์ฯเพื่อประสานการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล และจะเสนอตัวเป็นศูนย์ด้าน HA/DR ในภูมิภาคด้วย **ซึ่ง ทร.ได้แสดงความร่วมมือโดยจัดส่งนายทหารหมุนเวียนไปปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ IFC นี้ ทุก ๖ เดือน**

จากกรอบความร่วมมือและกลไกต่างๆ ที่ชาติในอาเซียนได้พัฒนาความร่วมมือในหลากหลายรูปแบบ ทั้งความร่วมมือเฉพาะชาติในอาเซียนและความร่วมมือกับชาตินอกภูมิภาค แสดงให้เห็นว่าชาติในอาเซียนได้มีความตั้งใจในการพัฒนาความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเลร่วมกัน โดยผ่านกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการส่งเสริมความร่วมมือ อันจะสามารถพัฒนาหรือใช้กรอบความร่วมมือดังกล่าวเป็นเวทีในการสนับสนุนแนวทางในการสร้างบทบาทนำให้กับกองทัพเรือต่อไปได้ในอนาคต

ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพเรือกับกองทัพเรือชาติอาเซียน

การพิจารณาความสัมพันธ์และความร่วมมือของ ทร.กับ ทร.ชาติอาเซียน พิจารณาจากความสัมพันธ์ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งด้านกำลังพล การข่าว ยุทธการ การส่งกำลังบำรุง ตลอดจนความร่วมมือด้านการจัดหาอาวุธยุทโธปกรณ์ เพื่อเป็นข้อมูลขยายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ให้มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น รายละเอียดตามผนวก ก.

สรุปความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.ชาตืออาเซียน

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.อาเซียนที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน ทร. มีความร่วมมือทางด้านกำลังพลและด้านยุทธการมากที่สุด โดยเฉพาะกับประเทศสิงคโปร์มีความสัมพันธ์ครบทุกด้าน ซึ่งสรุปของแต่ละประเทศได้ดังนี้

ตารางที่ ๒ - ๒ ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร.กับ ทร.ชาตืออาเซียน

ความ ร่วมมือ	มาเล เซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย	เวียดนาม	ฟิลิปปินส์	เมียน มาร์	กัมพูชา	บรูไน	ลาว
กพ.ทร.	/	/	/	/	/	/	/		
ขว.ทร.		/							
ยก.ทร.	/	/	/	/	/	/	/		/
กบ.ทร.		/							
สยป.ทร.		/							

ขีดความสามารถของกองทัพเรือและกองทัพเรือชาตืออาเซียน

๑. ขีดความสามารถของกองกำลังทางเรือ

การวิเคราะห์หรือจัดลำดับขีดความสามารถของกำลังทางเรืออาจดำเนินการได้ในหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การพิจารณาเป็นสำคัญ ในการกำหนดเกณฑ์และจัดลำดับในครั้งนี้ ได้ใช้ผลการศึกษาของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ^{๑๖} ซึ่งได้ใช้วิธีการระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ โดยเริ่มจากการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการแบ่งชั้นกองทัพเรือ มีผลปรากฏโดยเห็นพ้องกันว่า เกณฑ์การพิจารณาที่จะใช้ในการจัดลำดับขีดความสามารถของกองกำลังทางเรือชาตืออาเซียน ซึ่ง ได้แก่

๑.๑ ขนาดและลักษณะของกำลังทางเรือ

๑.๒ ระยะเวลาปฏิบัติการจากฐานทัพในประเทศ

๑.๓ ความสามารถในการเผชิญภัยคุกคามที่หลากหลาย

๑.๔ ระดับเทคโนโลยีที่มีความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ต่างๆ

๑.๕ โครงสร้างพื้นฐานและการส่งกำลังบำรุง

^{๑๖} ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ, “บทบาทกองทัพเรือกับความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเลภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน”, ๒๕๕๖, หน้า ๑๒๒-๑๒๓.

ซึ่งผลการจัดลำดับจากผู้เชี่ยวชาญโดยใช้เกณฑ์ข้างต้น แบ่งเป็นระดับต่ำ ปานกลาง สูง ปรากฏว่าสามารถแบ่งได้เป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีขีดความสามารถสูง ประกอบด้วย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย กลุ่มที่มีขีดความสามารถปานกลาง ประกอบด้วย ไทย เวียดนาม และฟิลิปปินส์ และกลุ่มที่มีขีดความสามารถต่ำ ประกอบด้วย บรูไน เมียนมาร์ และกัมพูชา แสดงได้ดังตาราง

ตารางที่ ๒-๓ ผลการประเมินขีดความสามารถของกองกำลังทางเรือในอาเซียน

ประเทศ	ขนาดและลักษณะของกำลังทางเรือ	ระยะปฏิบัติการจากฐานทัพในประเทศ	ความสามารถในการเผชิญภัยคุกคาม	ระดับเทคโนโลยี	ความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์	โครงสร้างพื้นฐานและการ กบ.
สิงคโปร์	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง
มาเลเซีย	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง
อินโดนีเซีย	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง	สูง
ไทย	สูง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง
เวียดนาม	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
ฟิลิปปินส์	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
บรูไน	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
เมียนมาร์	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
กัมพูชา	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

จากการวิเคราะห์ถึงขีดความสามารถของกำลังทางเรือชาติในอาเซียนยังมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยบางชาติมีขีดความสามารถในระดับสูง สามารถปฏิบัติการทางเรือร่วมกับนานาชาติ แต่บางชาติยังคงมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมจำกัด โดยสามารถแบ่งเป็นชาติที่มีขีดความสามารถสูงหรือมีประสบการณ์ในการส่งกำลังทางเรือไปปฏิบัติการทางเรือร่วมกับนานาชาติในเวทีโลก ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และ ไทย โดยเฉพาะไทยเคยจัด มปจ. เดินทางไปปฏิบัติงานในอ่าวเอเดน และชายฝั่งโซมาเลีย รวมถึงพื้นที่ใกล้เคียง ร่วมกับกองกำลังผสมทางทะเลมาแล้วถึง ๒ ครั้ง ระหว่าง ๘ ก.ย.๕๓ – ๒๒ ม.ค.๕๔ และระหว่าง ๑๒ ก.ค.-๒๘ พ.ย. ๕๔ ตลอดจนการจัดคณะนายทหารประสานงานร่วมปฏิบัติงานในกองผสมทางทะเล CMF (Combined Maritime Force) ณ ราชอาณาจักรบาห์เรน มีหน้าที่ประสานการปฏิบัติกับ CMF กองกำลังผสมทางเรือของประเทศในยุโรป หรือ EU NAVFOR กำลังทางเรือ NATO และกำลังทางเรือชาติต่าง ๆ ที่ปฏิบัติการอิสระในพื้นที่ เกี่ยวกับสถานการณ์ในพื้นที่ปฏิบัติการ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ต่าง ๆ ตามความจำเป็น กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านการข่าว ยุทธการ การส่งกำลังบำรุง และกฎหมายให้กับ มปจ. และจัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติในพื้นที่ ณ เมืองซาลาล่าห์ รัฐสุลต่านโอมาน มีหน้าที่ ดำเนินการเตรียมการสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการส่งกำลังบำรุง และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งกำลังบำรุง ให้กับ มปจ. นอกจากนี้ กรม.และ กท.ได้อนุมัติให้ ทร.จัดกำลังพล ไปปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจผสม 151 (Combined Task Force 151 : CTF 151) พร้อมฝ่ายอำนวยการ ปฏิบัติงานร่วมกับกองกำลังผสมทางทะเล ระหว่าง ๑๑ มี.ค. ๑๔ ก.ค. ๕๕ และล่าสุด เมื่อ ๒๘ พ.ค.๕๖ กรม.ได้อนุมัติให้ ทร. จัดกำลังพลไปปฏิบัติหน้าที่ผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจผสม ๑๕๑ พร้อมฝ่ายอำนวยการปฏิบัติงานร่วมกับ CMF ตามที่ กท. เสนออีกครั้งหนึ่ง โดยได้ไปปฏิบัติหน้าที่แล้ว ระหว่าง ๗ พ.ย.๕๗-๑๒ มี.ค.๕๘ ดังนั้นโดยสรุปแล้วในส่วนขีดความสามารถด้านองค์บุคคลของไทยมีความพร้อมในการปฏิบัติงานด้านการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลถึงระดับสากลเช่นเดียวกับ สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ในขณะที่ชาติที่เหลือ มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางเรือร่วมกับนานาชาติค่อนข้างจำกัด โดยปัจจัยเกี่ยวกับขีดความสามารถกำลังทางเรือซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

๒. ขีดความสามารถด้านงบประมาณทางทหารของชาติอาเซียน^{๑๗}

สถาบันวิจัยเพื่อสันติภาพนานาชาติแห่งกรุงสต็อกโฮล์ม (Stockholm International Peace Research Institute – SIPRI) รายงานว่า ปี ค.ศ. ๒๐๑๑ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีค่าใช้จ่ายทางการทหารรวมแล้วอยู่ที่ ๑,๗๓๘ พันล้านเหรียญ หรือประมาณ ๒.๕ % ของจีดีพีโลก (ผลผลิตมวลรวม) สูงกว่าปี ค.ศ.๒๐๑๐ เพียงเล็กน้อย (แค่ประมาณ ๐.๓ % เท่านั้น)

ในกลุ่มประเทศอาเซียน (ดูภาพที่ ๒-๑) สิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศที่เล็กที่สุด รวยที่สุด และมีจุดอ่อนทางภูมิศาสตร์มากที่สุดในอาเซียน มีงบประมาณทางการทหารสูงที่สุด หรือประมาณ ๘.๓ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ ส่วนประเทศอินโดนีเซียที่มีประชากรมากที่สุดและมีเกาะกระจัดกระจายมากมาย ซึ่งถือว่ามีความยากลำบากในการดูแลความมั่นคงของประเทศแต่กลับมีงบประมาณทางทหารน้อยกว่าไทย โดยเฉพาะในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจต้มยำกุ้งในปี ค.ศ.๑๙๙๗ ทำให้งบประมาณทางทหารลดลงมาก ซึ่งคล้ายกับหลายประเทศในอาเซียนที่เจอวิกฤตการเงิน แต่หลังปี ค.ศ.๒๐๐๐ ค่าใช้จ่ายและงบประมาณทางทหารในกลุ่มอาเซียนโดยเฉพาะในบางประเทศเพิ่มสูงขึ้นแบบก้าวกระโดด ด้วยเหตุที่ว่าเศรษฐกิจอาเซียนเริ่มเติบโตต่อเนื่อง ทำให้ประเทศในอาเซียนมีความร่ำรวยมากขึ้น จึงสามารถแบ่งสรรงบประมาณให้กองทัพได้มากขึ้นเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นอินโดนีเซีย เวียดนามและ

^{๑๗} “การแข่งขันสะสมอาวุธ (Arms Race) ในอาเซียน?” <www.siamintelligence.com/arms-race-in-asean/>

แผนภาพที่ ๒ - ๑ ตัวเลขค่าใช้จ่ายทางการทหารในอาเซียน (๑๙๘๘ - ๒๐๑๑)

อันดับ	Country	1988	1997	2003	2011
1	Singapore	2622	5755	6999	8302
2	Indonesia	1405	2292	3736	5220
3	Thailand	3170	4468	3131	5114
4	Malaysia	1293	2490	4052	4223
5	Viet Nam	840	n/a	1366	2487
6	Philippines	1959	2059	2282	2225
7	Brunei	349	426	332	373
8	Cambodia	65.7	146	105	177
9	Laos	n/a	104	21.0	n/a
10	Myanmar	n/a	n/a	n/a	n/a

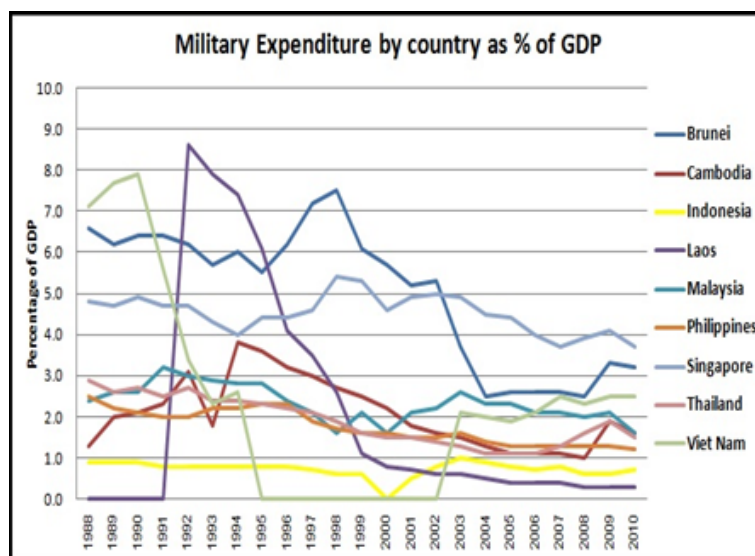
Source: SIPRI (various years)

ที่มา: SIPRI Military Expenditure Database, ปี 2012

กัมพูชา มีงบทหารเพิ่มขึ้นกว่า ๘๐ % มีแต่เพียงประเทศลาวที่มีค่าใช้จ่ายทางการทหารน้อยกว่าเมื่อสิบปีก่อน ส่วนไทยนั้น เห็นได้ชัดว่างบประมาณทางทหารเพิ่มสูงขึ้นเป็นพิเศษหลังการทำรัฐประหารปี ค.ศ.๒๐๐๖ และในปี ค.ศ.๒๐๑๑ อินโดนีเซียเริ่มมีค่าใช้จ่ายทางการทหารที่สูงกว่าไทยเล็กน้อย (อินโดนีเซีย ๕.๒ พันล้านเหรียญ และไทย ๕.๑ พันล้านเหรียญ) ฐานข้อมูลของ SIPRI ไม่มีตัวเลขของประเทศเมียนมา แต่คาดว่ากองทัพเมียนมาได้งบประมาณอยู่ที่ ๒.๔ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ หรือประมาณ ๑๒ % ของงบประมาณรัฐบาล

เมื่อเทียบตัวเลขตามสัดส่วนของจีดีพีดังแผนภาพที่ ๒-๒ แล้ว สิงคโปร์ยังนำเป็นอันดับหนึ่งที่มีค่าใช้จ่ายทางการทหารสูงถึง ๓.๗ % ของจีดีพีในปี ค.ศ.๒๐๑๐ (ซึ่งถือว่าอยู่ในลำดับต้นๆ ของโลก) รองลงมาคือประเทศเล็กๆ อย่างบรูไน ๓.๒% ของจีดีพี ส่วนสมาชิกที่เหลือในอาเซียนมีค่าใช้จ่ายทางการทหารต่ำกว่า ๓ % ของจีดีพี อินโดนีเซียได้เพิ่มงบประมาณทหารสูงกว่า ๑ % ของจีดีพีเป็นผลสำเร็จ ซึ่งถือว่าสูงที่สุดในรอบ ๒๐ ปีที่ผ่านมา และไทยมีการตั้งเป้าเพิ่มงบประมาณทางทหารจาก ๑.๔๔ % ของจีดีพีเป็น ๒ % ในอนาคต ส่วนพม่า ฐานข้อมูลของ SIPRI ไม่มีตัวเลข แต่คาดว่าจะงบประมาณทางทหารของพม่าน่าจะอยู่ที่ประมาณ ๕ % ของจีดีพี

แผนภาพที่ ๒ - ๒ ค่าใช้จ่ายทางการทหารในอาเซียน (% ของจีดีพี)

ที่มา: SIPRI Military Expenditure Database, ปี 2012

สรุปตัวเลขค่าใช้จ่ายทางการทหารในอาเซียนตามแผนภาพที่แสดงแล้ว จะเห็นว่า สิงคโปร์มีค่าใช้จ่ายทางการทหารสูงที่สุดในอาเซียน อยู่ที่ ๘.๓ พันล้านเหรียญสหรัฐฯ และตัวเลขนี้นับแบบ ชนิดที่เรียกว่าประเทศอื่นในอาเซียนเทียบไม่ได้ อันดับต่อมาคือ อินโดนีเซีย ๕.๒ พันล้านเหรียญ ตามมาติดๆ คือประเทศไทย ๕.๑ พันล้านเหรียญ (ปี ค.ศ.๒๐๑๑ อินโดนีเซียเริ่มมีงบการทหารสูงกว่า ไทย) ส่วนมาเลเซียมีค่าใช้จ่ายอยู่ที่ ๔.๒ พันล้านเหรียญ ตามมาด้วย เวียดนาม ๒.๕ พันล้านเหรียญ ฟิลิปปินส์ ๒.๒ พันล้านเหรียญ บรูไน ๐.๔ พันล้านเหรียญ และสุดท้ายคือประเทศลาวมีค่าใช้จ่ายทาง ทหารน้อยที่สุดอยู่ที่ประมาณ ๐.๒ พันล้านเหรียญ

ภาพโดยรวมจากปี ค.ศ.๑๙๘๘ จนถึงปี ค.ศ.๒๐๑๑ ค่าใช้จ่ายด้านการทหารของกลุ่ม ประเทศอาเซียนมีการเพิ่มสูงขึ้น และในช่วงสิบปีที่ผ่านมา ประเทศอินโดนีเซีย เวียดนาม และกัมพูชา มีการจัดสรรงบทหารเพิ่มขึ้นจากเดิมกว่า ๘๐ % ส่วนไทยนั้น งบกองทัพเพิ่มแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะในช่วงหลังปีรัฐประหาร ค.ศ.๒๐๐๖ แต่ถึงแม้ว่าตัวเลขค่าใช้จ่ายทางการทหารจะสามารถ สะท้อน “ขนาด” และ “ความทันสมัย” ของกองทัพได้ในระดับหนึ่ง แต่ก็ไม่สามารถบ่งชี้สถานการณ์ การแข่งขันสะสมอาวุธได้ชัดเจนนัก เพราะค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินเดือน ค่าปฏิบัติการและรักษาบำรุง ค่า ลงทุนพัฒนาอาวุธและค่าจัดซื้ออาวุธถูกรวมอยู่ด้วยกัน ซึ่งแต่ละประเทศก็มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายในแต่ละ หมวดแตกต่างกันไป และก็มีหลายประเทศที่ไม่เปิดเผยข้อมูล

สรุปได้ว่าการใช้งบประมาณทางทหารของชาติในอาเซียน สำหรับจัดหาอาวุธและ บริหารงานในกองทัพของแต่ละประเทศยังก็อยู่ในอัตราที่แตกต่างกันมากตามแต่สถานะทางเศรษฐกิจ ของตน โดยมีชาติที่จัดสรรงบประมาณทางทหารอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับชาติอื่น โดยเรียง

ตามลำดับ ประกอบด้วย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ไทย และมาเลเซีย ซึ่งชาติเหล่านี้ถือได้ว่ามีศักยภาพเพียงพอที่จะบริหารจัดการงบประมาณเพื่อใช้สำหรับกิจกรรมความร่วมมือทางทหารระหว่างประเทศ และจากการใช้งบประมาณทางทหารตามข้างต้น ถึงแม้ว่าจะยังไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าชาติในอาเซียนแข่งขันการสะสมอาวุธ (Arms Race) หรือแค่เป็นการสะสมอาวุธ (Arms Build-up) เสริมกองทัพเท่านั้น ซึ่งอาจจะเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน สร้างความกังวลและหวาดระแวงด้านความมั่นคง (Security Dilemma) และอาจทำให้ความสมดุลทางอำนาจในภูมิภาคสั่นคลอนได้ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ชาติในอาเซียนต้องพิจารณากำหนดช่องทางให้เกิดการสื่อสารและความเข้าใจที่ดีระหว่างกันในบรรดาประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งการจัดกิจกรรมความร่วมมือทางทหารร่วมกัน เพื่อเป็นการลดความหวาดระแวงดังกล่าว

๓. ขีดความสามารถด้านองค์ความรู้ในการรักษาความมั่นคงทางทะเล

ความรู้ทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเล กฎหมายทั้งภายในและระหว่างประเทศ ตลอดจนสนธิสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ กฎ ข้อบังคับระหว่างประเทศ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ กฎ ข้อบังคับขององค์การกิจการทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organisation: IMO) และกฎหมายทะเลระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกฎ กติกาของกรอบความร่วมมือของภูมิภาค ซึ่งความรู้เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานให้การปฏิบัติงานในเรื่องการรักษาความมั่นคงทางทะเล เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศสมาชิก ซึ่งกองทัพเรือของประเทศในภูมิภาค เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ได้ให้ความสำคัญโดยมีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในระดับปริญญาโท-เอก สำหรับในส่วนของ ทร.เคยจัดส่งนายทหารไปศึกษาในหลักสูตรปริญญาโทด้านความมั่นคงทางทะเล ณ ประเทศออสเตรเลีย ช่วงระยะหนึ่ง แต่ไม่มีความต่อเนื่องในการจัดส่ง ส่วนการศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ ของ ทร.ปัจจุบันยังไม่ได้มีการบรรจุวิชาการเหล่านี้ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงทางทะเลไว้ในหลักสูตรต่าง ๆ ส่วนความตระหนักรู้ในเรื่องเกี่ยวกับทะเลในระดับประเทศ ไทยยังอยู่ในวงจำกัดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทะเลโดยเฉพาะในระดับผู้กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบาย จากการที่ประเทศไทยยังไม่มีสถาบันหรือองค์กรทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ เสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเล รวมทั้งทำหน้าที่ให้การศึกษาค้นคว้า ความรู้ ความสำคัญเกี่ยวกับทะเล และสามารถให้การศึกษาค้นคว้า โดยเฉพาะในระดับปริญญาโท – เอก ในสาขาเกี่ยวกับกิจการทางทะเลและความมั่นคงทางทะเล เช่นเดียวกับของต่างประเทศที่ได้ให้ความสำคัญค่อนข้างมาก^{๑๔} อาทิ มาเลเซียมี Maritime Institute of Malaysia (MIMA) เวียดนามมี Diplomatic Academy of Vietnam (DAV) ออสเตรเลียมี Australian National Centre for Ocean resources and Security (ANCORS) และสิงคโปร์มี S.Rajaratnam School of International Studies (RSIS)

^{๑๔} นาวาเอก ภูษงค์ ประดิษฐ์ธีระ. “บทบาทของกองทัพเรือกับความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลตามกรอบประชาคมอาเซียน”. (เอกสารประจำภาควิทยาลัยการทัพเรือ, ๒๕๕๖.)

กับอีกหลายสถาบัน ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจการทางทะเลทั้งปวง ทั้งเรื่องการบริหารจัดการนโยบายทางทะเล ความมั่นคงทางทะเล และกฎหมาย กฎระเบียบระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทะเล ซึ่งสถาบันหรือองค์กรเหล่านี้ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวให้กับหน่วยงานของรัฐบาลที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การใช้ประโยชน์จากทะเล อีกทั้งให้การศึกษาวิจัย ในระดับปริญญาโท – เอก ในสาขาดังกล่าว โดยสถาบันหรือองค์กรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงหรือเป็นองค์กรอิสระที่ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรีของประเทศนั้นๆ

ในด้านการใช้ภาษาในการปฏิบัติกรรรม ตามกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) Article 34 กำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงานของอาเซียน ซึ่งที่ผ่านมาจากการปฏิบัติงานหรือฝึกร่วมกับต่างประเทศ ฝ่ายไทยมักมีข้อจำกัดด้านภาษาอังกฤษมาก ไม่เหมือนกับอีกหลายชาติทั้ง สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ที่มีการใช้ภาษาอังกฤษค่อนข้างดี เนื่องจากเคยเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกมาก่อน

องค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือชาติอาเซียน

จากบทสรุปของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน สามารถสรุปในภาพรวมให้เห็นถึงองค์ประกอบที่จะส่งผลต่อความร่วมมือได้ดังนี้

๑. ภัยคุกคามร่วม เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน ซึ่งจะเห็นได้จากภัยคุกคามเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัดในช่องแคบมะละกาที่กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติในภาพรวม จึงเกิดความร่วมมือของรัฐชายฝั่งบริเวณช่องแคบมะละกาที่ได้พัฒนาความร่วมมือจนเกิดการปฏิบัติการร่วมกัน ทั้งการลาดตระเวนทางเรือและลาดตระเวนทางอากาศ รวมทั้งการจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน ดังนั้นหากเกิดสถานการณ์ที่เป็นภัยคุกคามทางทะเลร่วมกันของชาติในอาเซียน ก็มีแนวโน้มที่จะเกิดความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียนเพิ่มขึ้น

๒. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยชาติในอาเซียนมีพื้นฐานในด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความหลากหลายในการนับถือศาสนา จะส่งผลกระทบต่อความเข้าใจในวิถีการปฏิบัติตนและวัฒนธรรมของคนที่มาจากพื้นฐานที่แตกต่างกัน จนอาจเกิดความไม่เชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน อันจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน

๓. ความไว้วางใจ เป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน เพราะถึงแม้ว่าแนวโน้มการพัฒนาความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียนมีทิศทางในการพัฒนาไปสู่การร่วมมือกันมากขึ้น เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความร่วมมือจากในรูปแบบทวิภาคีไปสู่ความร่วมมือในรูปแบบพหุภาคีมากขึ้น มีการริเริ่มความร่วมมือในกิจกรรมทางทะเลเพิ่มขึ้น รวมทั้งเกิดการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียนที่ตกลงให้เกิดขึ้นภายใน พ.ศ.๒๕๕๘ ยิ่งเป็นตัวเร่งให้

กองทัพเรือชาติในอาเซียนเกิดการประสานความร่วมมือกันมากขึ้น แต่ในอีกด้านหนึ่งในส่วนของการพัฒนากองทัพเรือชาติอาเซียนกลับมีการแข่งขันสะสมอาวุธทางเรือกันมากขึ้น ซึ่งสวนทางกับกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น อาจทำให้ชาติในอาเซียนเกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน จนเกิดผลกระทบต่อความร่วมมือกันในอนาคต ดังนั้นการเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นับว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน

๔. การบริหารจัดการด้านงบประมาณ ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของชาติอาเซียน ด้วยพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ส่งผลให้งบประมาณในการพัฒนากองทัพแต่ละประเทศแตกต่างกัน ทำให้บางชาติเกิดข้อจำกัดในการจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการเสริมสร้างกิจกรรมความร่วมมือกับชาติในอาเซียน งบประมาณส่วนใหญ่มุ่งเน้นในการเสริมสร้างกำลังทางเรือให้มีขีดความสามารถเพื่อป้องกันประเทศและรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก ขีดความสามารถทางเรือในการปฏิบัติการร่วมเป็นผลพลอยได้จากกำลังทางเรือที่ใช้ในการป้องกันประเทศเท่านั้น จึงทำให้ประเด็นของงบประมาณกองทัพเรือของชาติในอาเซียน เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน

๕. บทบาทของประเทศมหาอำนาจ เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการสร้างความร่วมมือของชาติอาเซียน โดยบทบาทที่สำคัญของประเทศมหาอำนาจเป็นการแสดงบทบาทในการเป็นผู้ให้และผู้ร่วมเสนอแนวคิด ดังจะเห็นได้จากบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือประเทศไทยและร่วมการจัดตั้งการฝึกร่วมผสมคอบร้าโกลด์ จนขยายขอบเขตความร่วมมือในการฝึกจากการฝึกรูปแบบทวิภาคีเป็นการฝึกพหุภาคี รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือของประเทศญี่ปุ่นในการก่อตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารรีแคป (Information Sharing Centre: ReCAAP-ISC) เพื่อเป็นศูนย์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านโจรสลัดและการปล้นเรือ ซึ่งเดิมญี่ปุ่นเสนอให้มีการลาดตระเวนร่วมระหว่างชาติต่าง ๆ ในภูมิภาค แต่ถูกต่อต้านจากจีน ทำให้ต้องลดขอบเขตความร่วมมือเหลือเฉพาะการก่อตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารรีแคป ดังนั้นจะเห็นได้ว่าบทบาทประเทศมหาอำนาจมีอิทธิพลอย่างมากต่อความร่วมมือต่อการดำเนินกิจกรรมทางทะเลของชาติอาเซียน ทั้งในการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและการขัดขวางการพัฒนาความร่วมมือของชาติในอาเซียน

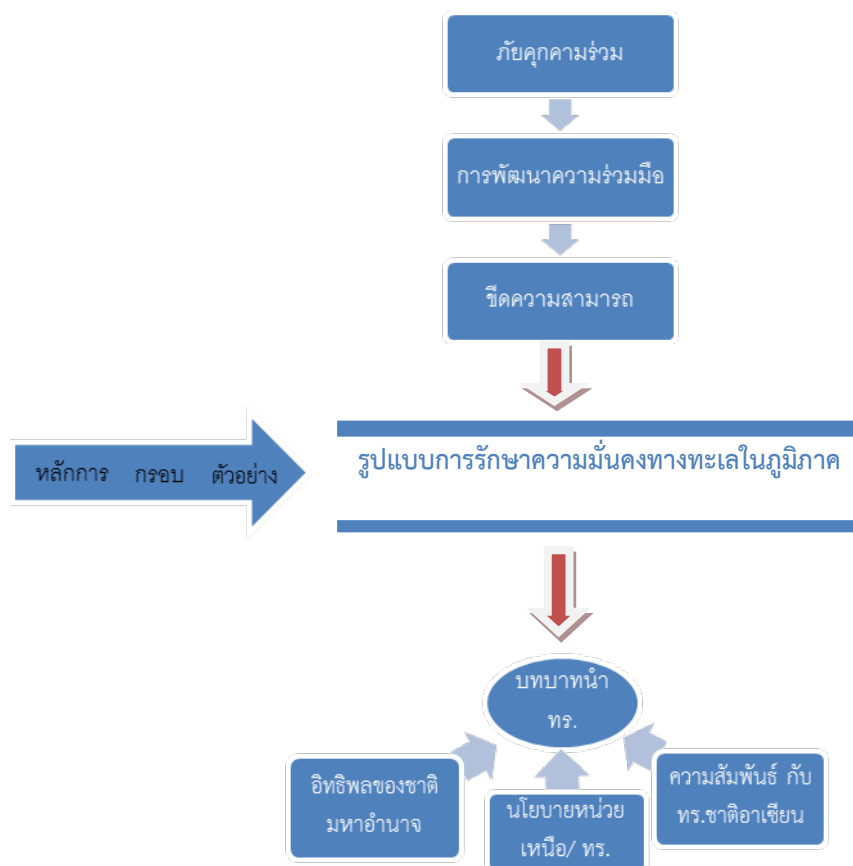
๖. ขีดความสามารถของกำลังทางเรือ ของกองทัพเรือชาติอาเซียนยังมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยบางชาติมีขีดความสามารถในระดับสูง มีประสบการณ์ในการส่งกำลังทางเรือไปปฏิบัติการทางเรือร่วมกับนานาชาติในเวทีโลก เช่น ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ในขณะที่บางชาติมีขีดความสามารถค่อนข้างจำกัด สามารถปฏิบัติการได้ภายในอาณาเขตทางทะเลของตนเองเท่านั้น จึงทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาความร่วมมือ เนื่องจากบางชาติเลือกการที่จะไม่ให้ความร่วมมือมากกว่าการแสดงให้เห็นทราบบถึงข้อจำกัดหรือประสิทธิภาพกำลังทางเรือของตนเอง

๗. การแข่งขันกันมีบทบาทนำ จะทำให้ขาดความร่วมมือหากประเทศใดประเทศหนึ่งเสนอแนวทางการปฏิบัติเพื่อแสดงบทบาทนำให้มากขึ้น แต่อย่างไรก็ตามจากการตรวจสอบขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ในปัจจุบันมีกองทัพเรือเพียง ๔ ชาติเท่านั้นที่จะมีขีดความสามารถแสดงบทบาทนำได้ ซึ่งได้แก่ ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ซึ่งที่ผ่านมามีทร.ชาติใดเสนอแนวความคิดขึ้นมา มักจะได้รับความร่วมมือจาก ทร.ชาติในอาเซียนที่มีความพร้อมอยู่เสมอ

๘. ความสัมพันธ์ระหว่าง ทร.ของประเทศในอาเซียน มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าด้านอื่น โดยเฉพาะ ทร.ที่จะเสนอบทบาทนำในด้านต่าง ๆ จะต้องได้รับความร่วมมือจาก ทร.ในอาเซียนด้วยกัน ยิ่งหากมีการแข่งขันกันมีบทบาทนำด้วยแล้ว แนวความคิดดังกล่าวอาจจะไม่ประสบความสำเร็จ ดังนั้นการมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน จะช่วยให้การเจรจาต่าง ๆ มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

กรอบความคิดในการวิจัย(Conceptual Framework)

แผนภาพที่ ๒ - ๓ กรอบความคิดในการวิจัย

จากการตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางทะเลทั้งในระดับโลกและระดับภูมิภาค การประมวลทฤษฎี หลักการ การพัฒนาความร่วมมือและแนวคิดในหัวข้อต่าง ๆ ที่ผ่านมา พบว่า กองทัพเรือจะมี บทบาทนำได้หรือไม่อย่างไร และจะปรับเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไร ขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบในหลายด้านทั้งจากภายนอกประเทศและภายในประเทศ ได้แก่ ภัยคุกคามร่วม บทบาท ของชาติมหาอำนาจ ความสัมพันธ์กับชาติสมาชิก ขีดความสามารถทั้งของ ไทยเองและ ไทยชาติ สมาชิก ในขณะที่ปัจจัยขับเคลื่อนภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายของหน่วยเหนือและของ ไทยเอง จะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญว่าความร่วมมือที่เกิดขึ้นจะอยู่ในระดับใด ซึ่งระดับความร่วมมือ ดังกล่าวจะเป็นกรอบในการกำหนดบทบาทนำของกองทัพเรือ ดังแสดงตามแผนภาพที่ ๒-๓ กรอบ ความคิดในการวิจัย(Conceptual Framework)

สรุป

สภาวะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แสดงให้เห็นว่าชาติในอาเซียนยังคงต้องเผชิญภัยคุกคามทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นภัย คุกคามรูปแบบเดิม เช่นความขัดแย้งเกี่ยวกับอาณาเขตทางทะเล และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ทั้งภัย คุกคามจากโจรสลัด การก่อการร้าย การลักลอบค้าอาวุธ จนกระทั่งภัยคุกคามที่เกิดจากภัยพิบัติตาม ธรรมชาติ ซึ่งกองทัพเรือของชาติในอาเซียนต้องเตรียมการรับมือและเผชิญกับภัยคุกคามดังกล่าว

ความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียนที่ผ่านมา กองทัพเรือชาติในอาเซียนก็ได้มี แนวโน้มในการพัฒนาความร่วมมือทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีมากขึ้น เพื่อรองรับกับภัยคุกคาม ในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน ซึ่งกองทัพเรือไทยก็ได้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทในความร่วมมือกับ กองทัพเรือของชาติอาเซียนมาอย่างสม่ำเสมอ แต่หากพิจารณาด้านการมีบทบาทนำของ ไทยอาเซียน ณ ปัจจุบัน มี ไทย ๒ ชาติ เท่านั้นที่แสดงบทบาทนำด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลได้ค่อนข้าง ชัดเจน คือ ไทย สิงคโปร์ และ ไทยอินโดนีเซียสำหรับ ไทยกำลังเริ่มต้นพัฒนาไปสู่การมีบทบาทนำใน อนาคต

ขีดความสามารถของกำลังทางเรือ ของกองทัพเรือชาติอาเซียนยังมีความแตกต่างกัน อย่างมาก โดยบางชาติมีขีดความสามารถในระดับสูง มีประสบการณ์ในการส่งกำลังทางเรือไป ปฏิบัติการทางเรือร่วมกับนานาชาติในเวทีโลก เช่น ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ในขณะที่ บางชาติมีขีดความสามารถค่อนข้างจำกัด สามารถปฏิบัติการได้ภายในอาณาเขตทางทะเลของตนเอง เท่านั้น

องค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อการให้ความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน ได้แก่ การมีภัยคุกคามร่วมกัน ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติอาเซียน ความสัมพันธ์ระหว่างกัน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การบริหารจัดการด้านงบประมาณ บทบาทของประเทศมหาอำนาจใน

ภูมิภาค และ ชีตความสามารถของกำลังทางเรือชาติอาเซียน เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพิจารณาให้เกิดความร่วมมือของชาติอาเซียน อันจะนำไปสู่ความร่วมมือในระดับที่สูงขึ้น เพื่อรองรับกับภัยคุกคามร่วมกันของอาเซียนในอนาคต

ในส่วนชีตความสามารถในการแสดงบทบาทนำของ ไทยเอง ทั้งด้านองค์วัตถุ องค์บุคคล ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพ มีความพร้อมในระดับหนึ่ง ในด้านองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงทางทะเล การใช้ภาษาอังกฤษ ยังต้องมีการพัฒนาเพิ่ม

บทที่ ๓

หลักการ รูปแบบและกรอบความร่วมมือ ด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเล

จากการศึกษาถึงสถานะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลภูมิภาคตะวันออกเฉียงใต้ การพัฒนาความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน ชีตความสามารถของกำลังทางเรือชาติอาเซียน ตลอดจนการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียนในบทที่ ๒ ทำให้ทราบถึงภัยคุกคามทางทะเลที่กองทัพเรือชาติอาเซียนต้องเผชิญร่วมกัน รูปแบบและการพัฒนาความร่วมมือในกิจกรรมทางทะเลของชาติอาเซียนที่ผ่านมา ชีตความสามารถของกองทัพเรืออาเซียนแต่ละชาติ รวมทั้งองค์ประกอบที่จะส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน ซึ่งจะนำมาศึกษาาร่วมกันกับรูปแบบ หลักการ และกรอบความร่วมมือด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลในบทที่ ๓ อันประกอบด้วยหลักการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความร่วมมือ รูปแบบการรักษาความมั่นคงร่วม ตัวอย่างการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอื่น ๆ อันจะนำไปสู่การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมให้กับกองทัพเรือเพื่อเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาคตามวิสัยทัศน์ที่ได้กำหนดไว้ต่อไป

หลักการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความร่วมมือ

๑. การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

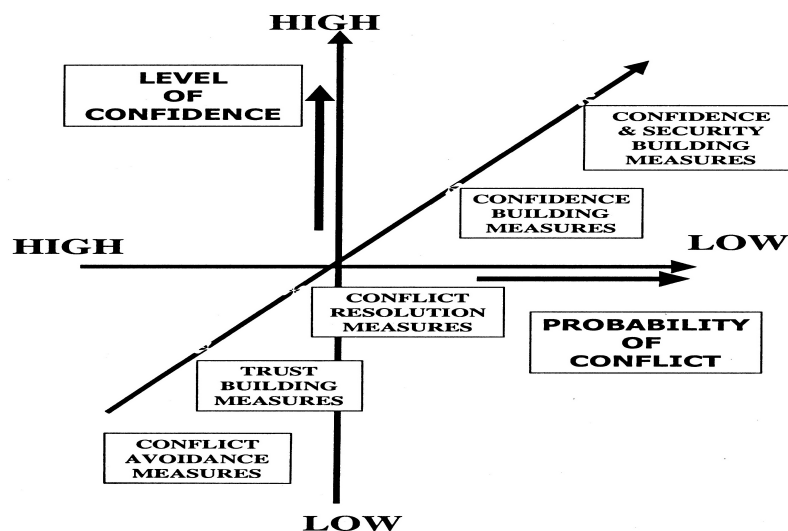
การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน หรือมาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measures: CBM) เป็นหลักการหนึ่งที่สามารถลดสาเหตุที่ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจระหว่างกัน ความเป็นศัตรูซึ่งมีมาแต่ดั้งเดิม และเป็นการสร้างความมั่นใจระหว่างกันที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งมาตรการเหล่านี้มีอยู่หลายรูปแบบ เช่น การสนับสนุนในกระบวนการควบคุมอาวุธ การเจรจาปลดอาวุธ การเจรจาหาข้อยุติเมื่อเกิดข้อพิพาท หรือข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ มาตรการนี้อาจจะเป็นการยกระดับความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมทางทหารร่วมกัน เพื่อลดโอกาสการเกิดข้อขัดแย้งยามตึงเครียดโดยไม่ตั้งใจ เช่น การเข้าใจผิด หรือการสื่อสารล้มเหลว สามารถใช้ในการสร้างเสถียรภาพในภูมิภาคได้ทั้งในยามสงบ

๑.๑ รูปแบบและขั้นตอนของมาตรการสร้างความไว้วางใจ หรือ รูปแบบของ CBM ในการสร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีอยู่หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ของคู่เจรจา

ซึ่ง Vijay Sakhuja ได้เสนอมาตรการต่างๆที่ช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างประเทศตามลำดับขั้นตอน^๑ ดังนี้

๑.๑.๑ มาตรการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง (Conflict Avoidance Measures: CAM) เป็นกระบวนการแรกในการหลีกเลี่ยงสงคราม หรือการยกระดับความขัดแย้งโดยที่ไม่ต้องการให้เกิด มักจะเริ่มก่อนที่จะมีความสัมพันธ์ทางการทูต มาตรการนี้จะสำเร็จได้โดยเริ่มจากการกำหนดพื้นที่ห้ามเข้าระหว่างกัน หรือมีการถอยออกจากพื้นที่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย และยืดระยะเวลาเพื่อช่วยให้เกิดการผ่อนคลายหลังจากเกิดข้อขัดแย้งขึ้น การดำเนินการนี้ไม่จำเป็นต้องดำเนินการโดยองค์กรของรัฐ อาจใช้องค์กรภาคเอกชนในการป้องกันข้อขัดแย้ง สิ่งจำเป็นที่สำคัญคือนโยบายทางการเมืองที่ไม่ต้องการการทำสงครามอย่างแท้จริง

แผนภาพที่ ๓ - ๑ รูปแบบและขั้นตอนของมาตรการสร้างความไว้วางใจ (CBM)

ที่มา: Vijay Sakhuja, Commander, ปี ๒๐๐๑

๑.๑.๒ มาตรการสร้างความเชื่อมั่น (Trust building Measure: TBM) เป็นกระบวนการเน้นพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีมากกว่าการแสดงออกว่าเพื่อยืนยันว่าไม่มีเจตนาร้าย เป็นสัญลักษณ์ของการแสดงความปรารถนาดี และสร้างบรรยากาศความเป็นมิตร

๑.๑.๓ มาตรการจัดการความขัดแย้ง (Conflict Resolution Measures: CRM) เป็นขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่กระทบต่อความสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วย การเจรจา การทำ

^๑ Vijay Sakhuja, Commander, "Confidence Building From the Sea: An Indian Initiative", New Delhi: Knowledge World, 2001 p.5

ความเข้าใจในประเด็นที่เป็นข้อกังวล หรือจุดมุ่งหมายทางการเมือง ระหว่างกัน มาตรการดังกล่าว จะต้องเป็นมาตรการที่สามารถปฏิบัติได้และไม่มีเงื่อนไขมาก

๑.๑.๔ มาตรการสร้างความไว้วางใจและสร้างความมั่นคง (Confidence Building and Security Measures: CBSM) เป็นกระบวนการในการรวมการสร้างความไว้วางใจ และสร้างความมั่นคงร่วมกัน ประกอบด้วยมาตรการที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอาจทำใน ลักษณะพหุภาคีหรือทวิภาคี โดยมุ่งหวังการป้องกันและแก้ไขปัญหาระหว่างรัฐ ในด้านการทหารและ ด้านการเมือง ความสำเร็จของมาตรการนี้ขึ้นอยู่กับความจริงจังในการแก้ปัญหา

สำหรับรูปแบบการสร้างมาตรการ CBM นี้จะมีความแตกต่างกันตามสถานะ แวดล้อม เช่น ในสหภาพยุโรปเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มประเทศที่มีโครงสร้างพันธมิตรที่เข้มแข็ง มี แนวความคิด และโครงสร้างทางการเมืองคล้ายกัน รูปแบบ CBM ของสหภาพยุโรปอาจมีความ แตกต่างกับประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ Vijay Sakhuja ได้เสนอขั้นตอนในการสร้าง CBM ว่ามีอยู่ ๒ ระดับคือ ระดับความมั่นใจ และโอกาสในการเกิดความขัดแย้ง ทั้งนี้รัฐที่จะสร้างความไว้วางใจ ควรเริ่มจากมาตรการหลักเลี่ยงความขัดแย้ง ด้วยการแสวงหาประเด็นร่วมกัน ก่อนพัฒนาไปสู่ระดับที่ สูงขึ้น^๒ ตามภาพข้างต้น

๑.๒ ระดับของมาตรการสร้างความไว้วางใจ

มาตรการสร้างความไว้วางใจนี้สามารถปรับใช้ได้ทั้งในระดับผู้กำหนด นโยบายและ ผู้ปฏิบัติรวมทั้งสามารถทำได้ทั้งแบบที่เป็นและไม่เป็นทางการ ซึ่ง Sam Bateman ได้ เสนอมาตรการสร้างความไว้วางใจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก โดยใช้เครื่องมือต่างๆ ในการเพิ่ม ความมีเสถียรภาพทางการเมืองและการทหารระหว่างประเทศ ด้วยความโปร่งใส (Transparency) เป็นหลักในการสร้างความไว้วางใจ สามารถกระทำทั้งแบบที่เป็นทางการ (Track I) ทั้งใน ระดับประเทศ และระดับกองทัพ รวมทั้งแบบที่ไม่เป็นทางการ (Track II) ดังนี้^๓

๑.๒.๑ ระดับประเทศ สนับสนุนให้มีข้อมูลพื้นฐานและความตั้งใจร่วมกันทั้ง การเมือง ในอันที่ จะสร้างความเข้าใจในนโยบายที่มีความโปร่งใสต่อกัน เช่น นโยบายต่างประเทศ นโยบายการทหาร และการแลกเปลี่ยนข้อมูลทางทหาร งบประมาณป้องกันประเทศ การปฏิบัติการ ทางทหาร และสนับสนุนให้มีความร่วมมือในโครงการที่เกี่ยวข้องกับทะเล เช่น การเชื่อมโยงท่าเรือ และเส้นทางคมนาคมทางทะเล การกำหนดพื้นที่พัฒนาร่วมกัน การส่งเสริมการท่องเที่ยว สํารวจ ข้อมูลทางทะเล และการป้องกันการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน เป็นต้น

^๒ Ibid.

^๓ Commodore Sam Bateman, Asia-Pacific Maritime Confidence Building in the Henry L. Stimson Center, Maritime Confidence building in Region of Tension

๑.๒.๒ ระดับกองทัพ ได้แก่การให้หรือแสดงข้อมูลระหว่างประเทศอย่างเป็นระบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการในเรื่องการปฏิบัติการทางทหาร เช่น การลาดตระเวนร่วม การรักษากฎหมายในทะเลร่วมกัน การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเล การช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ การแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล หรือข้อมูลที่จำเป็นต่างๆ การแลกเปลี่ยนด้านการศึกษา และการฝึก การรักษาความปลอดภัยในการเดินเรือ ความร่วมมือในการพัฒนาเทคโนโลยี และมาตรการแสดงความโปร่งใสทางทหาร เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านขีดความสามารถทางทหาร การปฏิบัติการทางทหาร และนโยบายด้านการทหาร แม้ว่ารัฐอาจจะมีความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ แต่หากมีมาตรการสร้างความไว้วางใจกันอยู่อย่างน้อยมาตรการนี้ยังช่วยมิให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้

๑.๒.๓ ระดับเหล่าทัพ/กองทัพเรือ การส่งเสริมให้มีการติดต่อกันมากขึ้น โดยส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ของกองทัพเรือระหว่างกันด้วยการจัดตั้งจุดติดต่อกันระหว่างกองทัพเรือ(Naval Contact Points) แลกเปลี่ยนนายทหารและฝ่ายอำนวยการระดับสูง การแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ หรือนายทหารนักเรียนเพื่อการศึกษาในโรงเรียนนายเรือ หรือโรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์การฝึกต่างๆ รวมทั้งจัดการสัมมนาเพื่อความมั่นคงทางทะเลระหว่างประเทศ การฝึกและพัฒนาหลักนิยมในการฝึกร่วมกัน การส่งคณะเยี่ยมเยือนระหว่างกันตามห้วงเวลา ได้แก่ การเยี่ยมเยือนท่าเรือ ฐานทัพ หน่วยบินทหารเรือ การปรับปรุงหรือดำเนินการเพื่อความโปร่งใส (Transparency Improvement) การแลกเปลี่ยนข่าวสาร ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข่าวสารระดับยุทธการ การปรับปรุงงานด้านข่าวสารทางทะเลให้ทันสมัย การแลกเปลี่ยนกำหนดการปฏิบัติของกองเรือ (Fleet Program) การแลกเปลี่ยนข้อมูลโครงสร้างกำลังรบ และรายชื่อ/ตำแหน่งของนายทหารอาวุโสของกองทัพเรือแต่ละชาติ การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่ไม่มีผลกระทบกับความลับในโครงการจัดซื้อ หรือปลดประจำการกำลังทางเรือ การสังเกตการณ์การฝึกทางเรือ เช่น แจ้งการปฏิบัติการทางเรือ การฝึกการวางกำลัง การเดินทางผ่านประเทศอื่นและการแลกเปลี่ยนนายทหารสังเกตการณ์ฝึก เป็นต้น

๑.๒.๔ การสร้างความไว้วางใจในเฉพาะกรณี เช่น การสร้างความไว้วางใจกันทางทะเล Maritime Confidence-Building) ตัวอย่างได้แก่ การป้องกันเหตุที่เกิดขึ้นในทะเล (Incident at Sea Prevention: INCSEA) ได้จัดให้มีการตกลงกันระดับทวิภาคี เพื่อก่อให้เกิดข้อตกลงในการป้องกันหรือหลีกเลี่ยงความตึงเครียดในทะเล กำหนดสิทธิให้เด่นชัดในการใช้ทะเล เพื่อจำกัดข้อขัดแย้งต่าง ๆ ออกไป ส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องความตั้งใจในการปฏิบัติของกองกำลังทางเรือ ความร่วมมือในการฝึก การค้นหาและช่วยเหลือ (Search & Rescue) และการฝึกการบรรเทาภัยพิบัติในกรณีที่เป็นความเสียหายขนาดใหญ่และการบรรเทาภัยพิบัติกรณีเรือเสียหายอย่างร้ายแรงในเขตภูมิภาค เป็นต้น

แผนภาพที่ ๓ - ๒ กรอบของการสร้างความไว้วางใจทางทะเล

(A Scheme of Maritime Confidence-Building)

Naval Cooperation	Joint	Maritime Cooperation
<ul style="list-style-type: none"> • Exercises • Ship visits and personnel exchange • Navy to navy talks • Peacekeeping • SLOC protection • Standing forces • MCM • Sovereignty protection • Doctrine development • INCSEA agreements • Transparency 	<ul style="list-style-type: none"> • Surveillance • Law and Order • Marine scientific research • Search and rescue • Disaster relief • Data bases • Information exchange • Education and training • Law of the sea • Marine safety • Marine technology 	<ul style="list-style-type: none"> • Shipping and ports • Joint development zones • Regional seas programs • Resource management (living & non-living) • Port state control • Coastal zone management • Environment protection • Ecologically sustainable development • Marine tourism/recreation • Aquaculture

ที่มา: Junnola, Jill, May1996

๒. การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy)

แนวความคิดการทูตเชิงป้องกันเป็นแนวความคิดของเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ Boutros Boutros-Ghali ที่ได้แสดงไว้ในเอกสารเรื่อง An Agenda for Peace เมื่อปี ๑๙๙๒ โดยแนวความคิดเรื่องการทูตเชิงป้องกันนี้ เป็นขั้นตอนที่มักดำเนินการต่อจากการสร้างความไว้วางใจกัน ทั้งนี้ เวทีความร่วมมือ ASEAN Regional Forum (ARF) ได้ยอมรับ และนำแนวความคิดดังกล่าวมาใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง โดยได้ระบุไว้ใน ARF Concept paper เมื่อปี ๑๙๙๔ ที่ระบุจุดมุ่งหมายของการทูตเชิงป้องกันไว้ ๓ ประการ คือ เพื่อช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการพิพาทและข้อขัดแย้งภายในและระหว่างรัฐ เพื่อช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการพิพาทและข้อขัดแย้งนั้นนำไปสู่การเผชิญหน้าด้วยอาวุธ และเพื่อจำกัดระดับของความรุนแรงอันเกิดจากการพิพาทและข้อขัดแย้งที่จะมีต่อภูมิภาค สำหรับการดำเนินการการทูตเชิงป้องกันของ ARF แบ่งเป็น ๒ ส่วน^๔ คือ

๒.๑ การดำเนินการในยามสงบ (Peacetime Responses)

^๔ A New Agenda for the ASEAN Regional Forum, IDSS Monograph No. 4, Institute of Defence and Strategic Studies, p.4

๒.๑.๑ มาตรการเสริมสร้างความไว้วางใจ การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร
ทางทหาร และการหลีกเลี่ยงการกระทบกระทั่งในทะเล

๒.๑.๒ การเสริมสร้างประเพณีการปฏิบัติ เช่น การพัฒนาแนวทางปฏิบัติ
(Code of Conduct) ค่านิยม ระเบียบในการรักษาหรือ และการเสริมสร้างความเชื่อมั่นซึ่งกันและกัน

๒.๑.๓ เสริมสร้างกระบวนการประชุมปรึกษาหารืออย่างเป็นทางการ

๒.๑.๔ ดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงในประเด็นที่ไม่ชัดเจน

๒.๑.๕ พัฒนาระบบแจ้งเตือนภัยด้านความมั่นคงในภูมิภาค

๒.๑.๖ ส่งเสริมการแก้ไขข้อขัดแย้งโดยใช้คนกลางและระบบตุลาการ

๒.๑.๗ พัฒนาขีดความสามารถด้านการทูตเชิงป้องกันในภูมิภาค

๒.๑.๘ ปฏิบัติการร่วมเพื่อป้องกันเรื่องที่เป็นปัญหาระหว่างชาติ เช่น ยาเสพติด
และการอพยพประชาชน

๒.๒ การดำเนินการในยามวิกฤต (Crisis-time Responses) เช่น

๒.๒.๑ ดำเนินการสอบสวนหาข้อเท็จจริงในประเด็นที่ไม่ชัดเจน

๒.๒.๒ การจัดส่งกำลังเพื่อไปปฏิบัติการกิจในการแก้ไขข้อขัดแย้งก่อนหรือ
เมื่อเริ่มต้นของข้อขัดแย้ง

๒.๒.๓ การจัดการในสภาวะวิกฤตเพื่อความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน
ในเนื่องมาจากสถานการณ์ความขัดแย้ง

๒.๒.๔ การจัดส่งกองกำลังป้องกัน เพื่อป้องกันการขยายตัวของความขัดแย้ง
ทั้งในกรณีที่มีความเห็นพ้องจากคู่กรณีและไม่ได้

สำหรับมาตรการในการสร้างความไว้วางใจและการทูตเชิงป้องกันนี้ได้นำมาใช้ในกรอบความร่วมมือของประชาคมอาเซียนโดยได้กำหนดไว้ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC Blueprint) ด้วย

๓. แนวทางการดำเนินมาตรการสร้างความไว้วางใจและการทูตเชิงป้องกัน

แนวทางการดำเนินมาตรการสร้างความไว้วางใจและการทูตเชิงป้องกันของสมาชิกอาเซียนที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนนั้น มีแผนงานหรือกิจกรรม^๕ ดังนี้

๓.๑ แนวทางหรือกิจกรรมเสริมสร้างมาตรการการสร้างความไว้วางใจประกอบด้วย

^๕ กระทรวงการต่างประเทศ, กรมอาเซียน, แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคง (ASEAN Political – Security Community (APSC) Blueprint) (กรุงเทพมหานคร : กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ, ๒๕๕๓) หน้า ๑๕ – ๑๗

๓.๑.๑ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนระดับภูมิภาคระหว่างเจ้าหน้าที่ทหารและ
กลาโหมทุกระดับ รวมทั้ง สถาบันทหาร วิทยาลัยทหาร และมหาวิทยาลัยกลาโหมในประเทศ สมาชิก
อาเซียน

๓.๑.๒ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนผู้สังเกตการณ์ในการฝึกทหาร โดยเป็นไปตาม
ความสามารถและเงื่อนไขของแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน

๓.๑.๓ แบ่งปันข้อมูลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในการส่งข้อมูลต่อ
ทะเบียน อาวุธตามแบบของสหประชาชาติ

๓.๑.๔ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนและความร่วมมือระดับทวิภาคีระหว่าง
เจ้าหน้าที่ ทหาร และการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างสถาบันการฝึกทหารเพื่อส่งเสริมให้เกิด ความ
เข้าใจและความเข้าใจซึ่งกันและกัน

๓.๑.๕ ทำโครงการวิจัยร่วมเกี่ยวกับประเด็นด้านการป้องกันระหว่าง
สถาบันวิจัย ทางนโยบายและยุทธศาสตร์ที่อยู่ภายใต้รัฐบาล

**๓.๒ แนวทางหรือกิจกรรมส่งเสริมความโปร่งใสและความเข้าใจในนโยบาย
กลาโหมและมุมมองด้านความมั่นคง**

๓.๒.๑ มุ่งไปสู่การพัฒนาและตีพิมพ์มุมมองสถานการณ์ความมั่นคงประจำปี
ของอาเซียน

๓.๒.๒ จัดทำรายงานโดยสมัครใจเรื่องการพัฒนาด้านการเมืองและความ
มั่นคงในภูมิภาค

๓.๒.๓ พัฒนาระบบการเตือนภัยล่วงหน้าของอาเซียนบนพื้นฐานของกลไกที่
มีอยู่ เพื่อป้องกันการเกิดขึ้นหรือการขยายความรุนแรงของความขัดแย้ง

๓.๒.๔ จัดการหารือและความร่วมมือด้านการป้องกันและประเด็นความ
มั่นคงใน ระดับภูมิภาค ระหว่างอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาและประเทศนอกภูมิภาค รวมถึงผ่าน
ADMM Plus เมื่อเริ่มดำเนินการ

**๓.๓ แนวทางหรือกิจกรรมการสร้างกรอบการดำเนินการทางสถาบันที่จำเป็น
เพื่อเสริมสร้างกระบวนการ ภายใต้กรอบการประชุม ARF เพื่อสนับสนุนประชาคมการเมืองและ
ความมั่นคงอาเซียน**

๓.๓.๑ ติดตามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทบทวน ARF

๓.๓.๒ ดำเนินการตามบทบาทที่เพิ่มขึ้นของประธาน ARF

๓.๓.๓ ปฏิบัติตามมติของรัฐมนตรี ARF เพื่อขับเคลื่อน ARF ไปสู่ขั้นการทูต
เชิงป้องกัน

๓.๓.๔ ขยายขีดความสามารถของการประชุมหัวหน้ามหาวิทยาลัย วิทยาลัย และ สถาบันกลาโหม ARF เพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดเรื่องนโยบายกลาโหมและการพัฒนาการศึกษา

๓.๓.๕ รวบรวมแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดในด้านมาตรการสร้างความไว้วางใจ การทูตเชิงป้องกัน และการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อการพัฒนาต่อไปโดย ARF

๓.๓.๖ เสริมสร้างบทบาทของเลขาธิการอาเซียนใน ARF รวมถึงการเสริมสร้างเพิ่มเติมหน่วยงาน ARF ในสำนักเลขาธิการอาเซียน

๔. แนวคิดการปฏิบัติการทางเรือในรูปแบบพหุภาคี

การปฏิบัติการทางเรือเป็นส่วนหนึ่งของความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเล โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความมั่นคงในภูมิภาค ซึ่งสามารถแบ่งเป็นระดับต่างๆ ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ทางการเมือง และระดับของความเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ทางการเมืองและยุทธศาสตร์ เป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๔.๑ พันธมิตร (Alliances)

เป็นระดับความร่วมมือที่มีความผูกพันและคำมั่นสัญญาทางการเมืองสูงสุด ความร่วมมือทางเรือภายใต้พันธมิตรอาจครอบคลุมปฏิบัติการทางทะเลในเกือบทุกสถานการณ์ตั้งแต่ยามสงบจนถึงการทำสงคราม โดยกองกำลังของชาติพันธมิตรนั้นต้องมีความเห็นชอบร่วมกันทั้งระเบียบปฏิบัติประจำ (Standard of Operation Procedure: SOP) และหลักนิยม (Doctrine) ทั้งสองฝ่ายเสียก่อนจึงมีผลต่อการปฏิบัติการทั้งปวง ซึ่งมีการพัฒนาหลักนิยมและขั้นตอนการปฏิบัติทั้งในระดับปฏิบัติการและการฝึก

๔.๒ กองกำลังผสม (Coalition)

ความร่วมมือในระดับนี้ต้องการพันธะสัญญาทางการเมืองร่วมกันบนพื้นฐานที่ชาติสมาชิกอาจไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองที่เหมือนกัน กองกำลังผสมจะมีขอบเขตการปฏิบัติที่จำกัดกว่าพันธมิตร และโดยมากจะอยู่ภายใต้กรอบหลายระดับ ตั้งแต่ในลักษณะของสนธิสัญญาอย่างเป็นทางการ ไปจนถึงความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ อาจมีหลายรูปแบบ เช่น เป็นกองกำลังผสมแบบหลวมๆ ของหลายรัฐที่จะร่วมมือกันในห้วงระยะเวลาหนึ่ง แต่มีระดับพันธะผูกพันทางการเมืองที่น้อยกว่าการเป็นพันธมิตร เป็นข้อตกลงที่ส่งเสริมความร่วมมือทางทหาร เช่น การใช้ฐานทัพท่าเรือ หรือเป็นกองกำลังผสมเฉพาะกิจในวัตถุประสงค์บางอย่าง ซึ่งมักจะมีห้วงเวลาที่จำกัด

^๖ Chris Rahman, "Naval Cooperation and Coalition Building in Southeast Asia and the Southwest Pacific: Status and Prospects", (Working Paper No.7 Royal Australian Navy, Sea Power Centre and Centre for Maritime Policy, October 2001).

การปฏิบัติการทางเรือโดยรูปแบบกองกำลังผสมอาจมีลักษณะเฉพาะกิจ (Ad hoc) เช่น กองกำลังเฉพาะกิจในการต่อต้านโจรสลัด สำหรับการปฏิบัติการนั้น เรืออาจไม่ต้องรวมกันเป็นกองกำลังเดียวกัน ซึ่งต้องการขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมในระดับสูง แต่ค่อนข้างไปทาง “รูปแบบเฉพาะ” ซึ่งอาจเป็นไปได้กับกองทัพเรือหรือกลุ่มของกองทัพเรือที่แตกต่างกันในการแสดงขีดความสามารถเฉพาะ ตัวอย่างเช่น กองทัพเรือที่มีเทคโนโลยีต่ำหรือมีข้อจำกัดทางการเมือง อาจสนับสนุนในกิจด้านส่งกำลังบำรุง หรือลาดตระเวน ในขณะที่การต่อสู้กับภัยคุกคามจะเป็นกิจของกองทัพเรือที่มีขีดความสามารถสูง เป็นต้น

๔.๓ ความร่วมมือทางเรือแบบไม่ใช่กองกำลังผสม (Non-coalition Naval Cooperation)

ความร่วมมือทางเรือในแบบที่สามนี้ ประกอบไปด้วยความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือซึ่งเกิดขึ้นภายนอกบริบทของกองกำลังผสมหรือพันธมิตร และไม่สะท้อนให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือยุทธศาสตร์มากไปกว่าเป็นมาตรการสร้างความเชื่อมั่น ความร่วมมือในระดับนี้จะมีขอบเขตอันจำกัด และอยู่บนพื้นฐานของการหลีกเลี่ยงประเด็นที่อาจก่อให้เกิดความเห็นแย้ง หรือบนความต้องการที่จะปฏิบัติการร่วมกันในการสนับสนุนความร่วมมือในปฏิบัติการด้านการรักษากฎหมาย หรือการให้ความช่วยเหลือ ตัวอย่างที่ชัดเจน ได้แก่ ความร่วมมือในเวที Western Pacific Naval Symposium (WPNS) โดยในทางทฤษฎี ความร่วมมือแบบนี้อาจถูกมองว่าเป็นกิจกรรมการสร้างกองกำลังผสม การสร้างแนวทางการปฏิบัติร่วมกันและการผสมผสานการปฏิบัติระหว่างกองทัพเรืออาจเป็นการสร้างรากฐานที่สำคัญ สำหรับเตรียมความพร้อมไปสู่การยกระดับความสัมพันธ์ในยามที่สภาวะทางการเมืองหรือความมั่นคงเอื้ออำนวย อย่างไรก็ตาม การเมืองจะเป็นตัวกำหนดศักยภาพการสร้างกองกำลังผสม ซึ่งอาจเป็นไปได้เพียงรัฐบางกลุ่ม บางประเทศ และเป็นที่แน่นอนว่าจะไม่ใช่ความร่วมมือทางเรืออย่างลึกซึ้งระหว่างกองทัพเรือทั้งหมดของภูมิภาค

๔.๔ ความร่วมมือทางทะเล (Maritime Cooperation) กับหน่วยงานอื่นๆ

ความร่วมมือในระดับสุดท้ายนี้ จะอยู่ในกลุ่มของความร่วมมือทางทะเล ซึ่งหมายรวมถึงกองทัพเรือและกองกำลังด้านความมั่นคงทางทะเลอื่นๆ เช่น กองเรือยามฝั่ง ซึ่งมีการกิจด้านการรักษากฎหมายและช่วยเหลือประชาชนในสภาวะการณ์ปกติ นอกจากนี้ความร่วมมือดังกล่าวอาจรวมถึงกองทัพเรือด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่ความร่วมมือทั้งหมดในหัวข้อนี้ยังคงมีความเชื่อมโยงต่อการปฏิบัติของกองทัพเรือหรือปฏิบัติการทางเรือ และแม้ว่าระดับของพันธะผูกพันทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำก็ตาม ในทางตรงกันข้าม ระดับของความร่วมมือทางการเมืองอาจสูงกว่าความร่วมมือทางเรือแบบไม่ใช่กองกำลังผสม เนื่องจากการง่ายที่เห็นร่วมกันในประเด็นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังทางทหาร อีกทั้งความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทางทะเล (ซึ่งไม่รวมกองทัพเรือ) ของรัฐมักจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอีกด้วย

รูปแบบของความร่วมมือทางเรือและการปฏิบัติการทางทะเล

ความร่วมมือทางเรือ อาจแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ได้แก่ ความร่วมมือด้านยุทธการ และความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นระหว่างกัน โดยความร่วมมือด้านยุทธการนั้น ต้องการขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจร่วม โดยเชื่อมโยงและแบ่งปันหรือปรับมาตรฐานของอุปกรณ์พื้นฐานต่าง ๆ รวมทั้งต้องมีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน ความร่วมมือในระดับนี้ต้องมีกิจกรรมการฝึกอย่างจริงจังและแลกเปลี่ยนกำลังพลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ความเข้มข้นของการเตรียมการและการปฏิบัติ เช่น การจัดทำหลักนิยม การควบคุมสั่งการ และความสอดคล้องของอาวุธยุทธภัณฑ์ต่าง ๆ จะขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของภารกิจที่ต้องการปฏิบัติร่วมกัน รายการความร่วมมือทางเรือต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงขอบเขตการปฏิบัติที่มีรูปแบบครอบคลุมตั้งแต่ การเป็นเพียงมาตรการสร้างความเชื่อมั่น จนถึงปฏิบัติการผสมที่มีความซับซ้อน โดยในการปฏิบัติการทางทะเล (Maritime Operations)^๗ เป็นการนำกำลังอำนาจทางทะเลในส่วนของกำลังทางเรือสามารถใช้ประโยชน์ได้ในหลายลักษณะตั้งแต่ภาวะปกติจนถึงภาวะที่มีความขัดแย้งในระดับสูงหรือสงคราม ทั้งนี้ โดยทั่วไปการปฏิบัติการของกำลังทางเรือจะครอบคลุมบทบาทใน ๓ ด้าน คือ บทบาทด้านการทหาร (Military or Combat Related Role) บทบาทด้านการทูต (Diplomatic or Foreign Policy Related Role) และ บทบาทด้านการรักษากฎหมาย (Constabulary or Policing Related Role) ขอบเขตของการปฏิบัติกิจทางทะเล โดยภาพที่ ๓-๓ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาททั้ง ๓ ด้าน รวมทั้งกิจที่เกี่ยวข้องในแต่ละบทบาท

ทั้งนี้ โดยทั่วไปขีดความสามารถของกำลังทางเรือสำหรับการปฏิบัติในบทบาทด้านการทูตและการรักษากฎหมายจะขึ้นอยู่กับขีดความสามารถในการปฏิบัติการในบทบาทด้านการทหารหรืออาจกล่าวได้ว่า การปฏิบัติงานในบทบาทอื่นๆ เป็นผลพลอยได้จากทรัพยากรและทักษะหลักที่มีไว้สำหรับการรบ ซึ่งสามารถจำแนกการปฏิบัติการทางทะเลในลักษณะต่างๆ ได้ดังนี้

๑. การปฏิบัติการรบในทะเล (Combat Operation at Sea)

๑.๑ การรวบรวมข่าวกรองและการเฝ้าตรวจ (Intelligence Collection and Surveillance) เป็นพื้นฐานสำคัญในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ทำการรบ (Battlespace Awareness) อันจะนำไปสู่การการมีอิทธิพลเหนือพื้นที่การรบ สามารถใช้เครื่องมือหลายประเภทในการดำเนินการ เช่น กำลังทางเรือ ระบบเฝ้าตรวจและรวบรวมข่าวกรองด้วยเครื่องมือต่างๆ เป็นต้น

๑.๒ การคุ้มกัน (Cover) เป็นการใช้กำลังในการคุ้มครองกำลังฝ่ายเดียวกันที่มีขีดความสามารถ ในการป้องกันตนเองต่ำ จากการคุกคามของกำลังข้าศึก

^๗ Royal Australian Navy, *Australian Maritime Doctrine 2010: RAN Doctrine 1 – 2010*, p.99 – 120.

๑.๓ การโจมตีและขัดขวางทางทะเล (Maritime Strike and Interdiction) เป็นการใช้กำลังทั้งจากในทะเล จากทะเล และจากฝั่ง ทำลายเป้าหมายที่เป็นฝ่ายข้าศึกทั้งในทะเล และบนฝั่ง ด้วยอาวุธประเภทต่างๆ รวมทั้งการใช้เรือดำน้ำและอากาศยานในการวางทุ่นระเบิดทางรุก

๑.๔ การยับยั้ง (Containment) เป็นการป้องกันมิให้ข้าศึกใช้กำลังในทางรุก ด้วยการใช้กำลังแสดงท่าทีคุกคามต่อที่เป้าหมายสำคัญของข้าศึก ทำให้ข้าศึกต้องใช้กำลังจำนวนมากในการป้องกัน

๑.๕ การปิดอ่าว (Blockade) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจข้าศึก สามารถกระทำได้ทั้งในรูปแบบการปิดอ่าวระยะใกล้ (Close Blockade) และการปิดอ่าวระยะไกล (Distant Blockade)

๑.๖ ปฏิบัติการตั้งแนวสกัดกั้นและพื้นที่ป้องกัน (Barrier Operations and Defended Area) เป็นการวางกำลังทางเรือเพื่อสกัดกั้นกำลังทางเรือของข้าศึกในตำบลที่ซึ่งมีความสำคัญ (Focal Area) และวางกำลังป้องกันพื้นที่สำคัญในทางลึก (Defense in Depth) ด้วยกำลังประเภทต่างๆ

๑.๗ การป้องกันเป็นชั้น (Layered Defense) เป็นการจัดเรือสินค้าเดินทางเป็นกลุ่ม (Convoy) มีการคุ้มกันด้วยเรือผิวน้ำหรืออากาศยานในการแจ้งเตือนและป้องกันภัยคุกคามทั้งทางอากาศผิวน้ำ และใต้น้ำให้กับกระบวนเรือดังกล่าว ซึ่งทำให้สามารถใช้กำลังในการป้องกันได้อย่างใกล้ชิดมากขึ้น และมีขีดความสามารถในการคุ้มกันเพิ่มขึ้น

๑.๘ การปฏิบัติการของกำลังส่วนล่วงหน้า (Advanced Forced Operations) เป็นการใช้กำลังส่วนหนึ่งเดินทางล่วงหน้าเข้าสู่พื้นที่ปฏิบัติการ เพื่อจัดเตรียมพื้นที่ให้เกิดความปลอดภัยต่อกำลังหลักของฝ่ายเดียวกันที่เดินทางตามมาข้างหลัง โดยการปฏิบัติการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อลดอันตรายจากภัยคุกคามมากกว่าการกำจัดภัยคุกคามให้หมดไป โดยปกติกำลังส่วนล่วงหน้าถูกจัดเพื่อเผชิญกับภัยคุกคามจากเรือดำน้ำและทุ่นระเบิดซึ่งข้าศึกวางไว้ในพื้นที่ ดังนั้น กำลังในส่วนดังกล่าวจึงมีลักษณะเฉพาะและใช้เวลานานสำหรับการปฏิบัติการ และอาจล่าช้าต่อการถูกโจมตีจากข้าศึกได้ โดยเฉพาะระหว่างการปฏิบัติการต่อต้านทุ่นระเบิด จึงจำเป็นต้องมีกำลังอีกส่วนหนึ่งทำการป้องกัน

๑.๙ การป้องกันเรือพาณิชย์ (Protection of Merchant Shipping) มีวัตถุประสงค์เพื่อดำรงการคมนาคมขนส่งทางทะเลเอาไว้ได้อย่างต่อเนื่อง โดยใช้มาตรการควบคุมเรือพาณิชย์ และการปฏิบัติในการป้องกันเรือพาณิชย์ ในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การควบคุมทะเล การจัดกระบวนเรือลำเลียง (Convoying) หรือ การคุ้มกันระยะไกลและระยะใกล้ (Distant and Close Escort)

แผนภาพที่ ๓ - ๓ ขอบเขตการปฏิบัติการทางทะเลในบทบาทต่างๆ

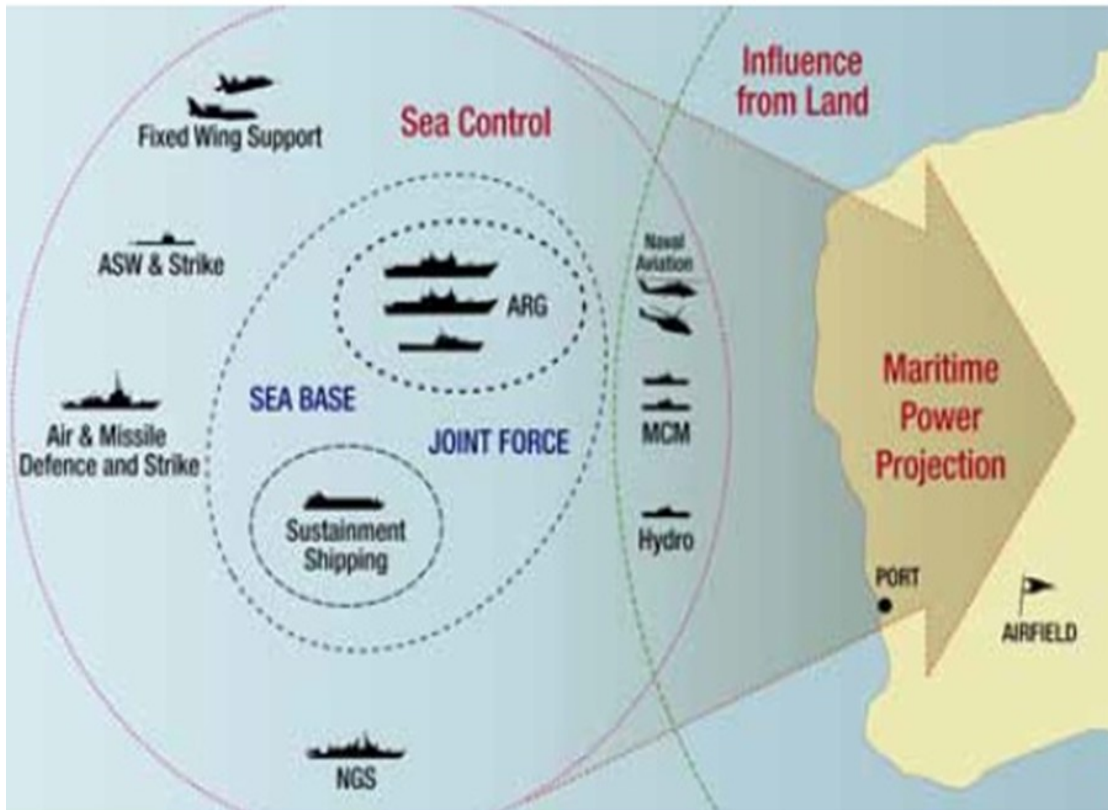

ที่มา: Royal Australian Navy, ปี 2010

๑.๑๐ การปฏิบัติการรบจากทะเล (Combat Operations From the Sea) ประกอบด้วยการปฏิบัติในลักษณะต่างๆ ดังนี้ (ดูภาพที่ ๓-๔ การขยายอำนาจจากทะเลสู่ฝั่ง)^๔

^๔ Ibid, p.106 – 108.

แผนภาพที่ ๓ - ๔ การขยายอำนาจจากทะเลสู่ฝั่ง

ที่มา: Royal Australian Navy, ปี 2010

๑.๑๑ การเคลื่อนย้ายทางทะเล (Maritime Mobility or Sea Lift) เป็นการใช้เรือสำหรับการขนส่งกำลังทางบกและดำรงการปฏิบัติการในพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามการเคลื่อนย้ายทางทะเลมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความสามารถในการฟื้นตัวกลับสู่สภาวะปกติ ตลอดจนการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำเรือสำหรับการขนถ่าย รวมทั้งยังใช้เวลาในการเตรียมการค่อนข้างนาน สำหรับการเตรียมปฏิบัติการเมื่อลงจากเรือไปแล้ว

๑.๑๒ การโจมตีเป้าหมายบนฝั่ง (Land Strike) เป็นการใช้อาวุธประจำเรือและอากาศยานในการโจมตีต่อเป้าหมายบนฝั่ง ทั้งนี้ การใช้อาวุธปล่อยนำวิถีโจมตีฝั่ง จะช่วยทำให้ขีดความสามารถการโจมตีต่อเป้าหมายบนฝั่งสูงขึ้น

๑.๑๓ การสนับสนุนการปฏิบัติการบนฝั่งและในอากาศ (Support to Operations on Land and in the Air) กำลังทางเรือสามารถให้การสนับสนุนการปฏิบัติการบนฝั่งและในอากาศได้ในหลายลักษณะ เช่น การใช้อาวุธจากเรือยิงสนับสนุนกำลังฝ่ายเดียวกันหรือโจมตีต่อเป้าหมายบนฝั่ง การป้องกันภัยทางอากาศโดยการปฏิบัติการร่วมกับเครื่องบินเตือนภัยล่วงหน้า

เครื่องบินขับไล่ ตลอดจนระบบตรวจการณ์และอาวุธบนฝั่ง การใช้เฮลิคอปเตอร์ในการสนับสนุนการปฏิบัติของกำลังทางบกในลักษณะต่างๆ และการใช้กำลังในการป้องกันปีกและขีดขวางกำลังข้าศึกในการดำเนินกลยุทธ์จากทะเล เป็นต้น

๑.๑๔ ปฏิบัติการสะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibious Operations) เป็นการปฏิบัติการต่อเป้าหมายสำคัญของข้าศึกบริเวณชายฝั่งด้วยการดำเนินกลยุทธ์จากทะเล โดยการใช้กำลังรบยกพลขึ้นบกในการปฏิบัติการยุทธสะเทินน้ำสะเทินบก ประกอบด้วยปฏิบัติการหลายรูปแบบ ได้แก่ การโจมตีสะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibious Assault) การโจมตีโฉบฉวยสะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibious Raid) การลวงสะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibious Demonstrations) และการถอนตัวสะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibious Withdrawals) รวมทั้งการปฏิบัติการแบบอื่น ๆ ได้แก่ การปฏิบัติการของกำลังส่วนหน้า (Advance Force Operations) เพื่อเตรียมพื้นที่การปฏิบัติการยุทธสะเทินน้ำสะเทินบก (Amphibious Objective Area : AOA) และการแทรกซึมของกำลังพลที่ลำเลียงเข้าสู่พื้นที่โดยเรือดำน้ำ หรือเครื่องบิน การเตรียมการต่อต้านทุ่นระเบิด และการระดมยิงฝั่งของเรือและเครื่องบิน

๒. การปฏิบัติเชิงการทูต (Diplomatic Operations) กำลังทางเรือสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนนโยบายต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนหรือสร้างความมั่นใจและส่งเสริมความร่วมมือทางทหารกับประเทศพันธมิตร และใช้ในการป้องปรามและการบีบบังคับชาติที่คิดว่าจะเป็นภัยคุกคามในอนาคต โดยสามารถใช้กำลังทางเรือสนับสนุนการดำเนินการด้านการทูตในลักษณะต่างๆ ดังนี้

๒.๑ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief) โดยการช่วยเหลือที่สำคัญประกอบด้วย การใช้กำลังทางเรือเป็นฐานส่งกำลังบำรุง โรงพยาบาล และที่บังคับการ

๒.๒ การให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่พันธมิตรและมิตรประเทศ (Defense Force Assistance to Allied and Friendly Nations) กำลังทางเรือสามารถให้ความช่วยเหลือทางทหารได้ในหลายลักษณะ เช่น การฝึกผสม การช่วยเหลือในการฝึก เป็นต้น

๒.๓ การแสดงกำลังทางเรือ (Presence) เป็นการใช้กำลังทางเรือในขณะที่ยังไม่เกิดสงคราม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อป้องปรามการกระทำที่จะเป็นปฏิปักษ์ต่อผลประโยชน์ของชาติหรือประเทศพันธมิตร ซึ่งสามารถดำเนินการได้ด้วยการวางกำลังเชิงป้องกัน (Preventive Deployment) และการวางกำลังเชิงตอบโต้ (Responsive Deployment)

๒.๔ การปฏิบัติการอพยพ (Evacuation Operations) กำลังทางเรือมีขีดความสามารถในการช่วยเหลือการถอนตัวและการป้องกันระหว่างการถอนตัวของพลเมืองและกำลังของฝ่ายเดียวกัน จาก ประเทศหรือพื้นที่ซึ่งเกิดความวุ่นวาย ปกติจะเป็นการปฏิบัติการร่วมระหว่าง

เหล่าทัพ โดยใช้ท่าเรือหรือสนามบิน หรืออาจใช้การปฏิบัติการสะเทินน้ำสะเทินบกสำหรับพื้นที่ซึ่งการเข้าถึงด้วยวิธีการอื่นๆ กระทำได้ยาก

๒.๕ การทูตเชิงป้องกัน (Preventive Diplomacy) เป็นการใช้กำลังทางเรือเพื่อป้องกันความขัดแย้งไม่ให้พัฒนาไปสู่ความรุนแรง เนื่องจากกำลังทางเรือมีคุณลักษณะที่สำคัญในด้านการถ่วงดุลอำนาจทางทะเล ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับรัฐบาลในการนำไปใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนต่างๆ

๒.๖ การบีบบังคับ (Coercion) เป็นการใช้กำลังทางเรือในการบีบบังคับฝ่ายตรงข้ามให้ปฏิบัติตาม โดยสามารถปฏิบัติในลักษณะของการแสดงกำลังทางเรือที่เหนือกว่า หรือการโจมตีด้วยอาวุธ

๓. การปฏิบัติการรักษากฎหมาย (Constabulary Operations) ประกอบด้วยการปฏิบัติการในลักษณะต่างๆ ดังนี้

๓.๑ การค้นหาและช่วยเหลือ (Search and Rescue) ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ เรือในทะเลทุกลำและอากาศยานทุกเครื่องจะต้องทำการค้นหาและช่วยเหลือเรือหรืออากาศยานที่ประสบภัย

๓.๒ การป้องกันและบริหารทรัพยากรด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental and Resource Management and Protection) นอกเหนือจากการการคุ้มครองการทำประมงในปัจจุบัน การพิทักษ์ทรัพยากรยังขยายขอบเขตไปยังอุตสาหกรรมนอกชายฝั่งอื่นๆ รวมทั้งการเฝ้าติดตามการกระทำของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอีกด้วย

๓.๓ การใช้กำลังช่วยเหลือแก่หน่วยงานพลเรือน (Defense Force Aid Civilian Authorities) การสนับสนุนต่อหน่วยงานพลเรือนส่วนใหญ่เป็นการสนับสนุนการรักษากฎหมายภายในประเทศทางทะเล

๓.๔ การปฏิบัติการสกัดกั้นทางทะเล (Maritime Barrier Operations) เป็นการใช้กำลังทางเรือสนับสนุนหน่วยงานอื่นๆ ของรัฐ ในการสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายเช่น การกักเรือ การสกัดกั้นยาเสพติด การป้องกันการลักลอบหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย เป็นต้น

๓.๕ การปราบปรามโจรสลัด (Counter - Piracy) โดยปกติการกระทำอันเป็นโจรสลัดมักจะใช้สำหรับในพื้นที่ทะเลหลวง ส่วนในพื้นที่ภายในทะเลอาณาเขตการปฏิบัติในลักษณะเดียวกันจะใช้คำว่า การปล้นสะดมในทะเล จะใช้การปฏิบัติในลักษณะของการคุ้มครองการค้าทางทะเลมาดำเนินการด้วยการควบคุมทะเลในพื้นที่ซึ่งเกิดเหตุการณ์

๓.๖ การปฏิบัติการสันติภาพ (Peace Operations) เป็นการใช้กำลังทางเรือเพื่อสนับสนุนกระบวนการทางการเมือง แต่ถูกกำหนดให้อยู่ในบทบาทการช่วยเหลือมากกว่าบทบาทด้านการทหารหรือด้านการทูต ซึ่งมีการดำเนินการในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การก่อให้เกิดสันติภาพ (Peace

Building) การรักษาสันติภาพ (Peace Keeping) การบังคับให้เกิดสันติภาพ (Peace Enforcement) การสร้างสันติภาพ (Peacemaking) และ การแทรกแซงทางเศรษฐกิจและคว่ำบาตร (Sanction and Embargo) ทั้งนี้ สามารถใช้กำลังทางเรือปฏิบัติการในลักษณะต่างๆ ตามรูปแบบของการปฏิบัติการสันติภาพในแต่ละประเภท เช่น การกวาดทุ่นระเบิด การเก็บกู้และทำลายวัตถุระเบิดในท่าเรือและช่องทาง และการกู้ซ่อม การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ประสบภัยพิบัติในด้านต่างๆ การใช้เรือรบเป็นสถานที่ในการเจรจาระหว่างคู่กรณีหรือสนับสนุนด้านการส่งกำลังบำรุง การใช้กำลังเชิงบีบบังคับเพื่อสนับสนุนมาตรการทางการทูตให้เกิดสันติภาพ เป็นต้น

แนวทางการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลขององค์การในภูมิภาคอื่น ๆ

๑. การรักษาความมั่นคงทางทะเลขององค์การนาโต้^๔

๑.๑ องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization : NATO) หรือองค์การนาโต้ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ๔ เมษายน พ.ศ.๒๔๙๒ เมื่อประเทศภาคีสมาชิก ลงนามในสนธิสัญญาร่วมป้องกันภูมิภาคแอตแลนติกเหนือ ประกอบด้วย อังกฤษ ฝรั่งเศส เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก สหรัฐอเมริกา แคนาดา เดนมาร์ก ไอซ์แลนด์ อิตาลี นอร์เวย์ และโปรตุเกส เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๔๙๓ กรีซ และตุรกี เข้าร่วมเป็นสมาชิก ในปี พ.ศ.๒๔๙๘ เยอรมนีตะวันตกเข้าร่วมเป็นสมาชิก ต่อมาเมื่อ ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๗ สมาชิกนาโต้ได้ลงนามในพิธีสารว่าด้วยการรับสมาชิกใหม่ที่กรุงบรัสเซลส์ โดยเพิ่มประเทศในเขตยุโรปตะวันออกอีก ๗ ประเทศ ได้แก่ บัลแกเรีย เอสโตเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย สโลวาเกีย สโลวีเนีย และโรมาเนีย ซึ่งถือเป็นการเปิดยุคใหม่ของการเป็นพันธมิตรครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ เพราะทำให้นาโต้มีสมาชิกที่เคยเป็นอดีตคอมมิวนิสต์ถึงร้อยละ ๔๐ ปัจจุบันนาโต้มีสมาชิก ๒๖ ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร แคนาดา เบลเยียม เดนมาร์ก ฝรั่งเศส ไอซ์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ นอร์เวย์ โปรตุเกส กรีซ ตุรกี เยอรมนี สเปน เช็ก ฮังการี โปแลนด์ บัลแกเรีย เอสโตเนีย ลัตเวีย ลิทัวเนีย สโลวาเกีย สโลวีเนีย และโรมาเนีย

การก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ เป็นการร่วมมือทางทหารเพื่อสกัดกั้นอิทธิพลของของอดีตสหภาพโซเวียต และต่อต้านสนธิสัญญาออร์ซอ เป็นผลของความขัดแย้งระหว่างโลกเสรี ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำ และโลกคอมมิวนิสต์ นำโดยอดีตสหภาพโซเวียต วัตถุประสงค์ และสาระสำคัญ ในการก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ คือ

^๔พลเรือตรี พีรศักดิ์ วัฒนธรรณชัย, “ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของไทยสู่ประชาคมอาเซียน ๒๐๑๕”. (เอกสารวิจัยส่วนบุคคณวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร), ๒๕๕๕.

๑.๑.๑ สร้างความมั่นคงร่วมกันระหว่างกลุ่มประเทศประชาธิปไตยในยุโรป ด้วยความร่วมมือและช่วยเหลือของสหรัฐอเมริกา แคนาดา

๑.๑.๒ สำนักงานใหญ่ขององค์การนี้ตั้งอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม

๑.๑.๓ กติกาสำคัญของสัญญาี้ กล่าวว่า ถ้าประเทศหนึ่งประเทศใดแห่งสมาชิกสัญญาี้ ถูกโจมตี ให้ถือว่าทุกประเทศถูกศัตรูรุกราน ซึ่งเป็นภาระที่ต้องร่วมมือกันต่อสู้ และป้องกันตัวเองของประเทศสมาชิก

๑.๑.๔ สนธิสัญญาี้ ไม่มีการจำกัดอายุ แต่ภาคีสมาชิกอาจลาออกได้ หลังก่อตั้งองค์การไปแล้ว ๒๐ ปี โดยจะต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้าเป็นเวลาอย่างน้อย ๑ ปี

จุดมุ่งหมายขององค์การนาโต้ เมื่อแรกก่อตั้งคือ การรวมกลุ่มพันธมิตรทางการทหารเพื่อถ่วงดุลอำนาจกับสหภาพโซเวียตในยุคสงครามเย็น (The Cold War) นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เป็นต้นมา ในปัจจุบันสงครามเย็นได้สิ้นสุดลงแล้ว เพราะการล่มสลายของสหภาพโซเวียตและลัทธิคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก ทำให้บทบาทความสำคัญขององค์การนาโต้ทางด้านการทหารปัจจุบันลดลงไป โดยการปฏิบัติการทางเรือมุ่งเน้นการจัดกำลังทางเรือและฝ่ายอำนวยการร่วมกันของประเทศพันธมิตร เพื่อป้องปรามและการป้องกันภัยคุกคามที่มาจากทะเล การจัดการในสถานการณ์วิกฤติ และรักษาความมั่นคงร่วมกัน

๑.๒ ความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเล

ยุทธศาสตร์ทะเลของนาโต้ (Alliance Maritime Strategy) เป็นแนวความคิดทางยุทธศาสตร์ ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติของการใช้กำลังทางเรือในการแก้ปัญหาสิ่งท้าทายที่สำคัญในปัจจุบันและ ในอนาคต และเป็นบทบาทใหม่ของกำลังนาโต้ในการปฏิบัติภายใต้สภาพแวดล้อมทางทะเล รวมทั้งแสดงให้เห็นคุณค่าของการดำเนินการ ซึ่งบทบาทเหล่านี้เป็นการเตรียมขีดความสามารถของกำลังทางเรือและการปฏิบัติที่เหมาะสมในแต่สถานการณ์ ได้แก่ การป้องปรามและการป้องกันร่วม (Deterrence and collective defence) การจัดการในสถานการณ์วิกฤติ (Crisis management) ความร่วมมือด้านความมั่นคง/ความมั่นคงร่วม (Cooperative security) และการรักษาความมั่นคงทางทะเล (Maritime security) ทั้งนี้การรักษาความมั่นคงทางทะเลเป็นบทบาทหนึ่งในยุทธศาสตร์ทะเลของนาโต้ ในการแก้ปัญหาภัยคุกคามทางทะเลที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

๑.๓ การลาดตระเวน และเฝ้าตรวจ (Conducting surveillance and patrolling) เป็นการรวบรวมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อสนับสนุนการรักษากฎหมายทางทะเล ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมตามตารางการปฏิบัติของนาโต้ และเป็นการวางกำลังในพื้นที่ตามสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ รวมทั้งปฏิบัติการกิจรักษาความมั่นคงทางทะเลตามกรอบที่กำหนด โดยการ of Navigation) ซึ่งในปัจจุบันมีการปฏิบัติการทางเรือที่สำคัญ ๒

แห่ง ได้แก่ ปฏิบัติการ Active Endeavour มีภารกิจในการป้องกันการก่อการร้ายและการลำเลียงอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงในพื้นที่ทะเลเมดิเตอร์-รับรองจากสภานาโต้ (North Atlantic Council : NAC) ในบางกรณีสภานาโต้อาจให้อำนาจในการปฏิบัติการในการรักษาความมั่นคงทางทะเล นอกเหนือไปจากการลาดตระเวน และเฝ้าตรวจ

๑.๔ การดำรงขีดความสามารถของกำลังทางเรือ (Maintaining the ability of NATO's maritime forces) เป็นการเตรียมกำลังทางเรือให้มีขีดความสามารถสูงสุดเพื่อปฏิบัติการกิจการ ขัดขวางทางทะเล (Maritime Interdiction Missions) รวมถึงในการสนับสนุนการรักษากฎหมาย (Support of Law Enforcement) และการป้องกันการลำเลียงขนส่งอาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (Preventing the Transport and Deployment of Weapons of Mass Destruction) ในส่วนนี้บทบาทของกำลังทางเรือจะเป็นการตรวจสอบหาความจริงของสิ่งดังกล่าวซึ่งต้องใช้การดำเนินการทางการเมืองของพันธมิตร และขีดความสามารถทางทหารในการดำเนินการระหว่างประเทศเพื่อการต่อสู้กับการแพร่กระจายอาวุธดังกล่าว นอกจากนี้กำลังทางเรือของนาโต้จะมีความพร้อมและมีความสามารถที่จะ สนับสนุนการป้องกันการใช้เสรีภาพในการเดินเรือ (Support the Protection of Freedom เรเนี่ยน และปฏิบัติการ Ocean Shield มีภารกิจในการปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัดและคุ้มครองเรือพาณิชย์ในการลำเลียงอาหารของสหประชาชาติตามโครงการ World Food Program ในพื้นที่ชายฝั่งแอฟริกา อ่าวเอเดน ทะเลแดง และทะเลอารเบีย

๑.๕ การสร้างความมั่นใจ (Ensuring) เป็นการปฏิบัติการภายใต้การรับรองจากสภานาโต้ในการเตรียมกำลังทางเรือของนาโต้ให้มีความพร้อม ตามผลการประชุม Lisbon Summit 2010 เพื่อการรักษาความมั่นคงด้านพลังงานของประเทศพันธมิตรจากภัยคุกคามต่างๆ ได้แก่ การโจมตีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของระบบโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญด้านพลังงาน การรั่วไหลของระบบหล่อเย็น การปนเปื้อนของสารพิษลงในน้ำ การกระทำอันเป็นโจรสลัดและการก่อการร้ายต่อระบบท่อทางและแท่นขุดเจาะ เป็นต้น แม้ว่า เรื่องดังกล่าวจะเป็นความรับผิดชอบของประเทศตนเอง แต่ก็ส่งผลกระทบต่อนาโต้ ทั้งนี้ในการดำเนินการเตรียมความพร้อมของกำลังทางเรือในการสนับสนุนประกอบด้วย การป้องกันโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญด้านพลังงาน (Critical Energy Infrastructure) และรักษาเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Lines of Communication)

๒. การรักษาความมั่นคงทางทะเลของสหภาพยุโรป

๒.๑ สหภาพยุโรป (European Union : EU) เป็นองค์การระหว่างประเทศ ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๑๙๙๒ (พ.ศ.๒๕๓๕) ภายใต้สนธิสัญญา มาสทริชต์ ประกอบด้วยรัฐสมาชิก จำนวน ๒๗ ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส ลักเซมเบิร์ก สเปน เยอรมนี อังกฤษ โปรตุเกส อิตาลี ไอร์แลนด์ ออสเตรีย เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก สวีเดน เบลเยียม กรีซ ฟินแลนด์ เป็นต้น สหภาพยุโรปมีอิทธิพลสูงต่อเวทีโลกเนื่องด้วยมีประชากรกว่า ๕๐๐ ล้านคน และมีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในกว่า ๓๐ % มี

สำนักงานอยู่ที่กรุงบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม ถือได้ว่าเป็นการรวมกลุ่มแบบรัฐเหนือชาติ (Supranational) ตามทฤษฎีการรวมกลุ่มระหว่างประเทศเป็นรัฐเหนือชาติ (Supranationalism) อย่างแท้จริง สหภาพยุโรป มีการพัฒนาการมาจากการรวมกลุ่มของชาติและประชาคมต่างๆ ได้แก่ ประชาคมถ่านหินและเหล็กกล้าแห่งยุโรป (European Coal and Steel Community : ECSC) ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป (European Economic Community: EEC) ประชาคมพลังงานปรมาณูแห่งยุโรป (European Atomic Energy Community : ERATOM) โดยทั้ง ๓ ประชาคมได้รวมกันเป็น ประชาคมยุโรป (European Community: EC) โดยสนธิสัญญาบรัสเซลส์ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ค.ศ. ๑๙๖๕ ในปัจจุบันสหภาพยุโรปประกอบด้วยสายงานที่เป็นพื้นฐานสำคัญอยู่ ๓ สายงาน ดังนี้

๒.๑.๑ สายงานส่วนแรก ได้แก่ ประชาคม ๓ ประชาคมดังกล่าวข้างต้น ซึ่งเป็นองค์การระหว่าง ประเทศ ๓ ประชาคม และเป็นองค์การเหนือชาติ ซึ่งในปี ค.ศ.๑๙๖๕ ได้รวมตัวกันเป็น ประชาคมยุโรป (European Community)

๒.๑.๒ สายงานส่วนที่สอง ได้แก่ความร่วมมือในด้านนโยบายต่างประเทศ และความมั่นคงร่วมกัน (Common Foreign and Security Policy) หมายถึง ความร่วมมืออย่างเสมอภาคระหว่างรัฐบาลประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป

๒.๑.๓ สายงานส่วนที่สาม ได้แก่ ความร่วมมือในด้านยุติธรรมและกิจการภายใน (Inter governmental Cooperation) หมายถึง อย่างเสมอภาคระหว่างรัฐบาลทำนองเดียวกับสายงานส่วนที่สอง

๒.๒ สหภาพยุโรปไม่ได้เป็นทั้งสหพันธรัฐ (Federation) สมาพันธรัฐ (Confederation) และองค์การระหว่างประเทศ (International Organization) เพราะสหภาพยุโรป ไม่มีสถานะบุคคลตามกฎหมาย ในการรวมกันของสมาชิกในสหภาพยุโรป (European Union) มีหลักการที่สำคัญสรุปได้ดังนี้

๒.๒.๑ เป็นการรวมตัวเพื่อแลกเปลี่ยน เพราะในทวีปยุโรปเอง ศักยภาพของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน การรวมตัวกันทางเศรษฐกิจทำให้เกิดความร่วมมือ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทำให้เศรษฐกิจในภูมิภาคมีความมั่นคง

๒.๒.๒ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศสมาชิก ยุโรปทราบดีว่า หากให้แต่ละประเทศต่อรองผลประโยชน์โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจกับประเทศมหาอำนาจ เช่น สหรัฐอเมริกา ย่อมเป็นการยากที่จะรักษาผลประโยชน์ของตนได้ การรวมตัวกันทำให้อำนาจต่อรองมีสูง ทั้งในแง่ของปริมาณสินค้า และจำนวนของความต้องการ (Demand) ที่มีมากเช่นกัน ทำให้ผลประโยชน์ของยุโรปได้รับการปกป้อง ซึ่งกระทำการเช่นนั้น ทั้งการค้าการทำธุรกิจในกลุ่มและนอกกลุ่มของสหภาพยุโรป

๒.๒.๓ การรวมตัวกันเพื่อป้องกันภัยสงคราม ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญ คือ ประเทศในยุโรปด้วยกันเองเคยเป็นคู่สงคราม เช่น เยอรมนี - ฝรั่งเศส การรวมตัวกันของคู่สงครามใน

อดีตเป็นเครื่องยืนยันว่าจะไม่ทำสงครามต่อกันอีกด้วย “แผนชุมชน” ทำให้ยุโรปเกิดความเชื่อมั่นของ ความสงบสุข หลังสงครามโลก ครั้งที่ ๒ เกิดการแข่งขันอำนาจของลัทธิทางการเมือง ซึ่งส่วนหนึ่งนิยม ลัทธิคอมมิวนิสต์และอีกส่วนหนึ่งนิยมประชาธิปไตย ในยุโรปตะวันออกซึ่งมีรัสเซียเป็นผู้นำ คอมมิวนิสต์ ทำให้ยุโรปตะวันตกเกิดความไม่เชื่อมั่น ต่อความมั่นคงของตน การรวมกันก็เป็นการสกัด กั้นการแพร่ขยายของลัทธิอุดมการณ์

๒.๒.๔ การรวมกันเพื่อส่งเสริมพัฒนา โดยเฉพาะทางเศรษฐกิจให้เกิดความ ยั่งยืน เพื่อให้ยุโรปเป็นยุโรปเดียวมาแทน Nation State รัฐ-ชาติ

๒.๓ ความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเล

ในการรักษาความมั่นคงทางทะเลของสหภาพยุโรปมีเอกสารหลักๆ ๓ ฉบับ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสหภาพยุโรป ค.ศ.๒๐๐๓ (European Security Strategy 2003) รายงานผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสหภาพยุโรป ค.ศ.๒๐๐๘ (Report on the Implementation of the European Security Strategy 2008) และยุทธศาสตร์ความมั่นคง ภายใน ค.ศ.๒๐๑๐ (Internal Security Strategy 2010) แม้ว่าเอกสารดังกล่าวจะไม่ได้กล่าวถึงการ รักษาความมั่นคงทางทะเลเป็นการเฉพาะแต่ได้กล่าวถึงความเป็นไปได้ของภัยคุกคามทางทะเล ได้แก่ การก่อการร้าย (Terrorism) การแพร่กระจายของอาวุธทำลายล้างสูง (WMD Proliferation) การ เปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ (Climate Change) การลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย (Illegal Migration) และการก่ออาชญากรรมข้ามชาติ (Organised Crime) เอกสารทั้ง ๓ ฉบับ ได้อ้างถึง ความเป็นไปได้ในการร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลกับประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะประเทศต่างๆ ที่อยู่ทางใต้ของทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ในเรื่องเกี่ยวกับ ความปลอดภัยในการเดินเรือ การผ่านเข้าเมือง และการศุลกากร และในรายงานผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ความมั่นคงของสหภาพยุโรป ค.ศ. ๒๐๐๘ ได้ชี้ให้เห็นถึงการตรวจการณ์ทางทะเลเป็นภารกิจสำคัญของกำลังทหารในสหภาพยุโรป

สหภาพยุโรปได้พยายามที่จะพัฒนานโยบายทางทะเลร่วมกัน ซึ่งเริ่ม ดำเนินการในปี ค.ศ.๒๐๐๖ แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดจากความต้องการที่หลากหลายของประเทศ สมาชิก และที่ผ่านมานโยบายความมั่นคงและการป้องกันร่วม (Common Security and Defence Policy) ของสหภาพยุโรปได้ให้ความสำคัญของการรวมขีดความสามารถของกำลังทางเรือ ประเทศต่างๆ เพื่อร่วมมือในการบริหารจัดการในกรณีภาวะวิกฤติเท่านั้น จากข้อจำกัดของประเทศ ต่างๆ จึงมีการกำหนดนโยบายด้านความมั่นคงทางทะเลร่วมกันไว้บางด้านเท่านั้น เช่น การร่วมกันส่ง กำลังทางเรือไปปฏิบัติการในชายฝั่งโซมาเลีย เป็นต้น ทั้งนี้ในการรักษาความมั่นคงทางทะเลของ สหภาพยุโรปมีการดำเนินการที่สำคัญ ดังนี้

๒.๔ การกำหนดนโยบายทางทะเลร่วมกัน (Integrated Maritime Policy) เริ่มต้นจากการจัดทำเว็บไซต์ในการรวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเล โดยการ

พัฒนาเว็บไซต์ที่เกี่ยวกับเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงทางทะเล สิ่งท้าทายด้านความมั่นคงทางทะเล รวมทั้งการกำหนดให้มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบในด้านต่างๆ ในระดับของสหภาพยุโรป ซึ่งนอกเหนือจากความรับผิดชอบของแต่ละประเทศ ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยในการเดินเรือ และการรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล กำหนดให้ European Maritime Safety Agency (EMSA) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบ ด้านการกระทำผิดเกี่ยวกับการประมงกำหนดให้ The Common Fisheries Control Agency (CFCA) ในด้านการปราบปรามยาเสพติด รับผิดชอบโดย Maritime Analysis and Operations Centre – Narcotics (MAOC-N) ซึ่งหน่วยงานต่างๆ เหล่านี้สามารถสนับสนุนประเทศต่างๆ ในภูมิภาคได้เป็นอย่างดี

ในการกำหนดนโยบายความมั่นคงทางทะเลของสหภาพยุโรปได้คำนึงถึงการควบคุมดูแลในพื้นที่ซึ่งอยู่นอกอาณาเขตทางทะเลของแต่ละประเทศ โดยได้มีการจัดตั้งหน่วยงาน European Agency for the Management and Operational Co-operation at the External Borders หรือที่เรียกว่า FRONTEX ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานการดำเนินงานชายแดนระหว่างประเทศ โดยมีหน้าที่ วิเคราะห์ วิจัยและประเมินความเสี่ยง ประสานการปฏิบัติระหว่างประเทศสมาชิก ช่วยเหลือในด้านการฝึกอบรมและการปฏิบัติงาน รวมทั้งสนับสนุนการปฏิบัติการร่วมในด้านการกระทำผิดต่างๆ ตามแนวชายแดน โดยเริ่มในปี ค.ศ.๒๐๐๗ ประเทศสมาชิกบริเวณชายฝั่งทะเลทางตอนใต้แถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ได้แก่ สเปน ฝรั่งเศส อิตาลี สโลวีเนีย มอลตา กรีซ และไซปรัส ได้จัดตั้ง European Patrols Network เพื่อสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และมีการลาดตระเวนทางทะเลร่วมกัน

เอกสาร The Blue Paper on an Integrated Maritime Policy (IMP) ฉบับเดือนตุลาคม ค.ศ.๒๐๐๗ แสดงให้เห็นความสำคัญการอยู่ร่วมกันในพื้นที่ทางทะเลของภูมิภาค โดยเอกสารดังกล่าวได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญไว้ ได้แก่ เพื่อจัดเตรียมกรอบแนวทางในการทำให้สหภาพยุโรปและประเทศสมาชิกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายใต้ความร่วมมือในพื้นที่ทางทะเลของภูมิภาค เสริมสร้างการฝึกกำลังและเครื่องมือในการพัฒนาให้เกิดความสำเร็จของนโยบายทางทะเล ซึ่งประกอบด้วย การรวบรวมองค์ความรู้ทางทะเล การตรวจการณ์และบริหารจัดการทางทะเล ความสำเร็จของนโยบายทางทะเลในภาคส่วนต่างๆ อย่างไรก็ตามนโยบายทางทะเลที่ร่วมกันส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นเกี่ยวกับการเร่งพัฒนาทางเศรษฐกิจทางทะเลและพื้นที่ชายฝั่งทะเล การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน ซึ่งทำให้ทิศทางด้านความมั่นคงทางทะเลมีข้อจำกัด และไม่ได้กล่าวถึงการใช้ทหารในการรักษาความมั่นคงทางทะเล

๒.๕ การตรวจการณ์ทางทะเลร่วมกัน (Integrating Maritime Surveillance) เป็นการสนับสนุนการรักษาความมั่นคงทางทะเล โดยมีเป้าหมายที่จะค่อยๆ เพิ่มระบบตรวจการณ์ทางทะเลของประเทศสมาชิกในการที่จะทำให้ประเทศต่างๆ ได้เห็นภาพและติดตามสถานการณ์ทางทะเลที่

เหมือนกันโดยเริ่มจากระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และครอบคลุมทั่วสหภาพยุโรป โดยการอนุญาตให้หน่วยงานที่มีหน้าที่แตกต่างกันแต่มีส่วนร่วมในการตรวจการณ์ทางทะเลได้รับข้อมูลของแต่ละหน่วยงานโดยการผ่านการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่ได้กำหนดให้รับผิดชอบ ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติการกิจของหน่วยงานต่างๆ มีประสิทธิภาพมากขึ้นและยังเป็นการลดค่าใช้จ่ายของแต่ละหน่วยงาน วัตถุประสงค์อันดับแรกของการรวมการตรวจการณ์ทางทะเลของสหภาพยุโรป เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบเข้าเมืองและสิ่งของผิดกฎหมาย รวมทั้งการกระทำผิดกฎหมายทางทะเลต่างๆ บริเวณชายแดนทางทะเล เพื่อสนับสนุนการเตรียมการจัดตั้ง European Border Surveillance System (EUROSUR) ในอนาคต โดยเป็นการรวมระบบตรวจการณ์ทางบก ทางทะเล และทางอากาศ ในระยะยาวมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกิจกรรมทางทะเลต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสหภาพยุโรป ซึ่งไม่ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเฉพาะการควบคุมการผ่านเข้าออกบริเวณชายแดนทางทะเล แต่รวมถึงเรื่องอื่นๆ ได้แก่ การรักษาความปลอดภัยในการเดินเรือและการรักษาความมั่นคงทางทะเล การรักษาสิ่งแวดล้อมทางทะเล การควบคุมการทำประมง ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและการค้าทางทะเล รวมทั้งการรักษากฎหมายและการป้องกันประเทศทางทะเล

ความสำคัญของการตรวจการณ์ทางทะเลร่วมกันคือการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานพลเรือนและทหาร โดยดำเนินการแบบค่อยเป็นค่อยไป ซึ่งใช้เทคโนโลยีที่มีราคาไม่แพงและสามารถขยายเพิ่มขึ้น โดยมีแนวคิดเริ่มจากขยายความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านรักษาความปลอดภัยในการเดินเรือและการรักษาความมั่นคงทางทะเลของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ไปสู่ระบบความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับองค์การนาโต้ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนค่านิยมจากการที่จำเป็นที่จะต้องแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Need to Share) ไปสู่ความจำเป็นในการต้องรับรู้ข่าวสาร (Need to Know)

๒.๖ กำลังทางเรือ และขีดความสามารถ (Naval Assets and Capability) การพัฒนานโยบาย ความมั่นคงและการป้องกันร่วมของสหภาพยุโรปในมิติทางทะเล ได้ดำเนินการคู่ขนานไปกับการกำหนดนโยบายทางทะเลร่วมกันของสหภาพยุโรป แต่ยังมีหลายเรื่องที่ขาดความเชื่อมโยงระหว่างกัน โดยเฉพาะการเชื่อมโยงในแต่ละลำดับขั้นของการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต ประกอบด้วย การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการกักขัง การรักษาสันติภาพ การใช้กำลังทหารในการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤต รวมทั้งในการสร้างสันติภาพ ได้แก่ การปลดอาวุธ การสนับสนุนต่างประเทศในการปราบปรามการก่อการร้าย และการสร้างความปลอดภัย

ขีดความสามารถทางทะเลเป็นบทบาททั่วไปในการดำเนินการบริหารจัดการในสภาวะวิกฤติ ซึ่งสหภาพยุโรปได้กำหนดเป้าหมายในขีดความสามารถเรื่องการลำเลียงขนส่งทางทะเลด้านยุทธศาสตร์เป็นสิ่งสำคัญในอนาคต โดยได้กำหนดภารกิจในการปฏิบัติการทางทะเลในแต่

ลำดับของความขัดแย้ง จะต้องมีการทหารพร้อมในการตอบสนองสถานการณ์อย่างรวดเร็วและกำลังที่วางไว้ในแต่ละขั้นตอน (Available Forces for Rapid Response and Force Deployment Processes) ซึ่งต่อมาได้มีแนวคิดในการใช้กำลังทางเรือในการตอบสนองสถานการณ์ (Maritime Rapid Response Concept) รวมทั้งความจำเป็นในการใช้ระบบควบคุมสั่งการ การกำหนดช่วงเวลาในการตอบสนองสถานการณ์ ตั้งแต่ ๕ – ๓๐ วัน และให้แต่ละประเทศสามารถเปลี่ยนแปลงช่วงเวลาการส่งกำลังทางเรือในการตอบสนองสถานการณ์และขีดความสามารถของกำลังทางเรือที่จะส่งเข้าร่วมในการเตรียมพร้อม รวมทั้งมีการจัดทำฐานข้อมูลสถานภาพความพร้อมของกำลังทางเรือในการตอบสนองสถานการณ์ของแต่ละประเทศ ประกอบด้วย ความเป็นไปได้ของจำนวนกำลังทางเรือที่มีความพร้อม และขีดความสามารถในการปฏิบัติการของกำลังทางเรือแต่ละประเทศ ซึ่งจะทำให้สหภาพยุโรปสามารถมองภาพสถานการณ์ในการแก้ปัญหาสถานะวิกฤติในแต่ละขั้นได้ การประกอบกำลังทางเรือของประเทศต่างๆ ของสหภาพยุโรปในปัจจุบัน ได้แก่ ฝรั่งเศส อิตาลี โปรตุเกส และสเปน โดยมีการประกอบกำลังเฉพาะกิจที่เรียกว่า The European Maritime Force (EUROMARFOR) เป็นกำลังทางเรือที่มาจากหลายชาติและสามารถที่จะพร้อมประกอบกำลังขึ้นได้ภายใน ๕ วัน และที่ผ่านมาได้ออกปฏิบัติการต่างๆ ร่วมกับองค์การนาโตในปฏิบัติการ Operation Active Endeavour และร่วมกับสหรัฐฯ ในปฏิบัติการ Operation Enduring Freedom

๒.๗ กองกำลังทางเรือยุโรป (European Maritime Force: EUROMARFOR or EMF)^{๑๐}

ตามที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นแล้ว กองกำลังทางเรือยุโรปเป็นกองกำลังทางเรือนานาชาติ (Multinational Maritime Force) ที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยประเทศสมาชิกจำนวน ๔ ประเทศในทวีปยุโรป ซึ่งมีที่ตั้งอยู่ติดกับทะเลเมดิเตอร์เรเนียน คือ ฝรั่งเศส อิตาลี โปรตุเกส และ สเปน มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือในด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ทั้งนี้ จะขอกล่าวในรายละเอียดของกองกำลังทางเรือยุโรปในเรื่อง ความเป็นมา รูปแบบการจัดองค์กร ภารกิจ การจัดกำลัง และผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา สรุปได้ดังนี้

๒.๗.๑ ความเป็นมาของการจัดตั้ง

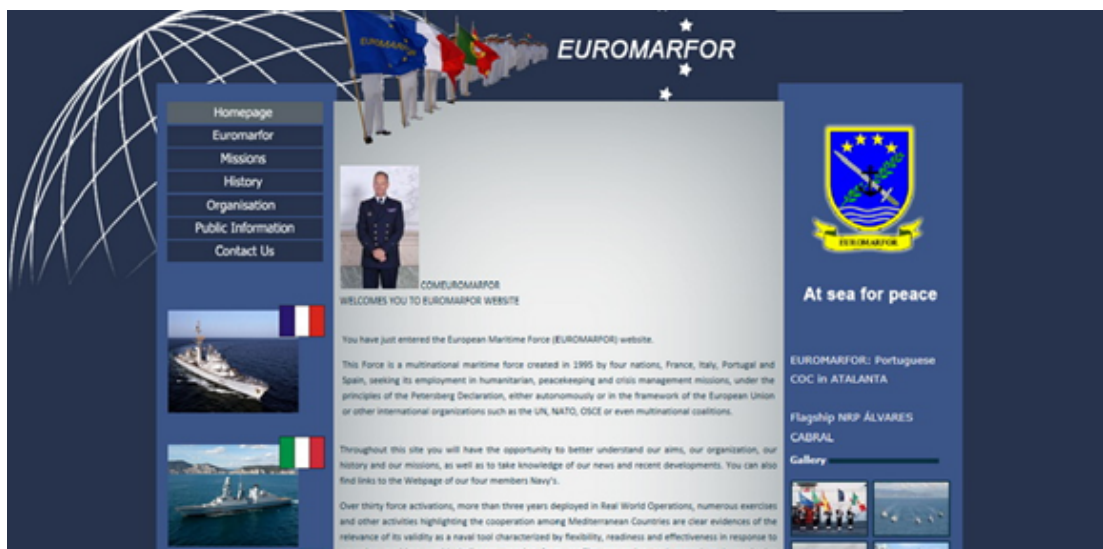
การจัดตั้งกองกำลังทางเรือยุโรป มีจุดเริ่มต้นจากการลงนามร่วมกันในปฏิญญา Petersberg (Petersberg's Declaration)^{๑๑} ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของชาติในสหภาพยุโรปตะวันตก (Western European Union) ในการประชุมที่กรุงบอนน์ สหพันธ์รัฐเยอรมัน เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน ค.ศ.๑๙๙๒ โดยในปฏิญญาดังกล่าว ชาติใน

^{๑๐} “European Maritime Force” < http://www.euromarfor.org/euromarfor_uk.php > (9 May 2014)

^{๑๑} Western European Union, Petersberg's Declaration.

สหภาพยุโรปตะวันตก มีความเห็นร่วมกัน ในการเสริมสร้างความร่วมมือในการสร้างความมั่นคงปลอดภัย ให้กับภูมิภาคยุโรปตะวันตก ทั้งนี้ หลังจากการเกิดขึ้นของปฏิญญา Petersberg ได้นำไปสู่ การหารือของประเทศยุโรปตะวันตก ๔ ประเทศ ที่มีอาณาเขตต่อเนื่องกันทั้งทางบกและทางทะเล คือ ฝรั่งเศส อิตาลี โปรตุเกส และ สเปน เมื่อวันที่ ๒๘ ตุลาคม ค.ศ.๑๙๙๒ ในการประชุมระดับรัฐมนตรีที่ เมือง Grosseto ประเทศอิตาลี ได้ข้อสรุปถึงการจัดตั้งกองกำลัง เพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความมั่นคงร่วมกันในภูมิภาค เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของปฏิญญา Petersberg จากผลสรุปของการหารือดังกล่าว ทั้ง ๔ ประเทศ ก็ได้มีการลงนามร่วมกัน ที่กรุง Lisbon ประเทศโปรตุเกส (Declaration of Lisbon) เมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ค.ศ.๑๙๙๕ ตกลงให้มีการจัดตั้งกองกำลังยุโรป

แผนภาพที่ ๓ - ๕ เว็บไซต์ของ EUROMARFOR

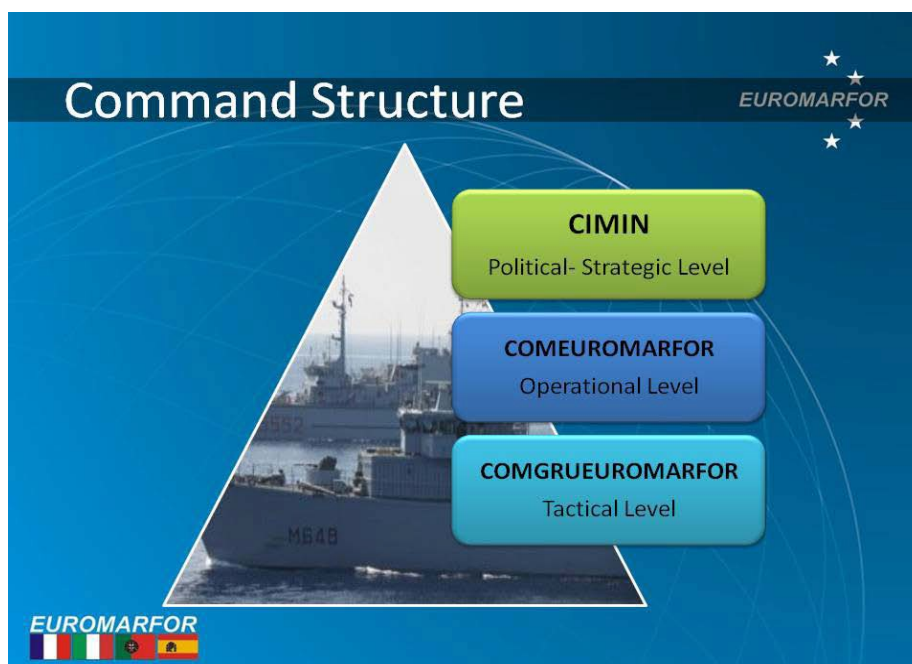
ที่มา : European Maritime Force, ออนไลน์, ปี 2014

(EUROFORCE) ซึ่งประกอบด้วยกำลังทางบก (EUROFOR) และกำลังทางเรือ (EUROMARFOR) โดย กำลังที่เข้าร่วมในกองกำลังดังกล่าว จะจัดกำลังร่วมกันจากประเทศสมาชิกทั้ง ๔ ประเทศ มีภารกิจในการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติ ตามที่สมาชิกทั้ง ๔ ชาติ จะเห็นชอบร่วมกัน ทั้งนี้ นับแต่เริ่มก่อตั้งในปี ค.ศ.๑๙๙๕ กองกำลังทางเรือยุโรปก็ได้มีพัฒนาการขึ้นอย่างรวดเร็ว และประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติหลายภารกิจ ดังที่จะได้กล่าวถึงต่อไป

๒.๗.๒ โครงสร้างการบังคับบัญชา^{๑๒}

โครงสร้างการบังคับบัญชาของกองกำลังทางเรือยุโรป ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิก ๔ ประเทศ คือ ฝรั่งเศส อิตาลี โปรตุเกส และ สเปน นั้น จะมีการจัดองค์กรเพื่อการบริหารงานใน ๓ ระดับคือ ระดับนโยบายหรือระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธการ และระดับยุทธวิธี โดยโครงสร้างทั้ง ๓ ระดับจะมีการจัดคณะทำงานในระดับต่าง ๆ ของแต่ละประเทศสมาชิก มาปฏิบัติงานร่วมกัน จัดสรรความรับผิดชอบ และกำหนดสายการบังคับบัญชาในแต่ละระดับอย่างชัดเจน ดังมีรายละเอียดการจัดองค์กรในแต่ละระดับ (ดูภาพที่๓-๖) ดังนี้

แผนภาพที่ ๓ - ๖ โครงสร้างการบังคับบัญชาของกองกำลังทางเรือยุโรป (EUROMARFOR Command Structure)

ที่มา : European Maritime Force, ออนไลน์, ปี 2014

๒.๗.๒.๑ ระดับนโยบาย

องค์กรในระดับนโยบาย เป็นองค์กรบริหารในระดับสูงสุดของกองกำลังยุโรป (EUROFORCE) ซึ่งหมายรวมถึงกองกำลังทางบก (EUROFOR) และกำลังทางเรือ (EUROMARFOR) เป็น องค์กรที่ตั้งขึ้นในรูปแบบของคณะกรรมการนานาชาติ ซึ่งประกอบด้วย

^{๑๒} “Euromarfor Organization”. < <http://www.euromarfor.org/organization.php>> 9 May 2014.

รัฐมนตรีกลาโหมหรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด และอธิบดี/ผู้อำนวยการฝ่ายการเมือง ของกระทรวงการต่างประเทศ ของทั้ง ๔ ชาติสมาชิก มี ชื่ออย่างเป็นทางการว่า คณะกรรมการระดับรัฐมนตรีนานาชาติ (High-Level Inter-Ministerial Committee : CIMIN) มีหน้าที่กำหนดทิศทางในการดำเนินการด้านการเมือง-การทหารของกองกำลังยุโรป รวมถึงกำหนดรูปแบบ และนโยบาย ในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลัง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในระดับยุทธการให้กับกองกำลังทางบก และกองกำลังทางเรือ โดยภายในคณะกรรมการในระดับรัฐมนตรี หรือ CIMIN จะมีหน่วยงานรองที่ทำหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายบริหารงานด้านการเมือง-การทหารโดยตรงชื่อว่า คณะทำงานด้านการเมือง-การทหาร (Politico-Military Working Group : POLMIL WG)

สำหรับการกำหนดนโยบาย และทิศทางในการปฏิบัติงานกองกำลังทางเรือยุโรปนั้น จะมีคณะทำงานย่อยที่อยู่ภายใต้คณะทำงานด้านการเมือง-การทหาร (POLMIL WG) ในสาขาที่เกี่ยวข้องกับกำลังทางเรือโดยตรง มีชื่อว่า คณะทำงานด้านกองกำลังทางเรือ (EUROMARFOR Subworking Group: EMF SG) ซึ่งจะประกอบไปด้วยผู้แทนในระดับนายทหารฝ่ายเสนาธิการของกองทัพเรือแต่ละประเทศสมาชิก โดยคณะทำงาน EMF SG นี้ จะมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะในหัวข้อด้านการปฏิบัติการทางเรือ ตามมุมมองของกองทัพเรือแต่ละประเทศ ให้กับคณะทำงาน POLMIL WG เพื่อนำเสนอแนะต่อให้กับคณะกรรมการในระดับรัฐมนตรี หรือ CIMIN พิจารณาตัดสินใจในการสั่งการปฏิบัติและกำหนดนโยบายในภาพรวมต่อไป

๒.๗.๒.๒ ระดับยุทธการ

สำหรับองค์กรที่ทำหน้าที่ในการนํานโยบายของคณะกรรมการในระดับนโยบาย หรือ CIMIN มาปฏิบัติในระดับยุทธการของกองกำลังทางเรือยุโรปนั้น จะเป็นหน่วยงานที่จัดจากนายทหารฝ่ายเสนาธิการของกองทัพเรือชาติสมาชิก มาปฏิบัติงานร่วมกันในการวางแผนงานด้านยุทธการของกองกำลังทางเรือ ภายใต้การบังคับบัญชาของ ผู้บัญชาการกองกำลังทางเรือยุโรป (COMEUROMARFOR : CEMF) ซึ่งจะจัดหมุนเวียนจากนายทหารชั้นนายพลเรือในระดับ ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการของทั้ง ๔ ประเทศสมาชิก ดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี โดย ผู้บัญชาการกองกำลังทางเรือ จะมีทีมงานฝ่ายเสนาธิการ ที่จะจัดจากกองทัพเรือชาติตนเอง และมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่หลักในการวางแผนการปฏิบัติกองกำลังเรียกว่า EMF Permanent Cell โดยผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานนี้ จะจัดจากนายทหารเรือผู้แทนประเทศสมาชิก ประเทศละ ๑ นาย รวม ๔ นาย มีผู้บังคับบัญชาใน Permanent Cell เป็นนายทหารเรือชั้นยศนาวาเอก จากกองทัพเรือชาติเดียวกับ ผู้บัญชาการกองกำลังทางเรือ ในส่วนของกองบัญชาการของกองกำลังทางเรือ ก็จะมีที่ตั้งหมุนเวียนไปตามประเทศที่ ผู้บัญชาการกองกำลังทางเรือผู้นั้นสังกัด ตามวาระการดำรงตำแหน่งที่ได้กำหนดคราวละ ๒ ปี ในปัจจุบัน ผู้ทำหน้าที่ ผู้บัญชาการกองกำลังทางเรือยุโรป คือพลเรือเอก

Santiago BOLÍBAR PIÑEIRO ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ ของกองทัพเรือสเปน โดยได้รับตำแหน่งนี้ต่อจาก ผู้บัญชาการกองกำลังทางเรือ ของกองทัพเรือฝรั่งเศส ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ค.ศ.๒๐๑๓

อนึ่ง ในปี ค.ศ.๒๐๐๑ กองทัพเรือประเทศกรีซ และประเทศตุรกี ได้แสดงออกถึงความตั้งใจในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกองกำลังทางเรือยุโรป โดยจัดนายทหารเรือมาเป็นผู้แทน ในการทำหน้าที่นายทหารสังเกตการณ์ของกองกำลังทางเรือยุโรป โดยปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของ EMF Permanent Cell

๒.๗.๒.๓ ระดับยุทธวิธี

เมื่อคณะกรรมการในระดับนโยบาย หรือ CIMIN ได้มีมติร่วมกันในการที่จะจัดกองกำลังทางเรือยุโรปไปปฏิบัติภารกิจใดๆ ก็จะมีการในการจัดตั้งกองเรือเฉพาะกิจของยุโรป (EUROMARFOR Task Group: EMF Task Group) ทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติในระดับยุทธวิธี ขึ้นตรงต่อกองกำลังทางเรือยุโรป (EUROMARFOR) โดยผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจ (Commander of EUROMARFOR Task Group : COMGREUROMARFOR) ซึ่งจะทำหน้าที่บังคับบัญชากองเรือในทะเล จะแต่งตั้งจากนายทหารเรือของชาติสมาชิก โดยมติของคณะกรรมการ CIMIN ตามความเหมาะสมของแต่ละภารกิจ ในปัจจุบัน กองกำลังทางเรือยุโรป ได้จัดกองเรือเฉพาะกิจเข้าร่วมกับกองทัพเรือของชาติในสหภาพยุโรป ในการปฏิบัติภารกิจปราบปรามโจรสลัดในมหาสมุทรอินเดียตั้งแต่วันที่ ๖ ธันวาคม ค.ศ.๒๐๑๓ ซึ่งปฏิบัติการนี้ใช้ชื่อว่า Operation ATALANTA โดยมีพลเรือตรี Herve BLEJEAN จาก กองทัพเรือฝรั่งเศส ทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจกองกำลังทางเรือยุโรป (COMGREUROMARFOR) และยังทำหน้าที่เป็นผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจสหภาพยุโรป (EUNAVFOR Force Commander CTF 465) อีกตำแหน่งหนึ่งด้วย

๒.๗.๓ ภารกิจ^{๑๓}

กองกำลังทางเรือยุโรปมีภารกิจในการปฏิบัติการใน ๓ กรอบภารกิจใหญ่ ภารกิจในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคง (Cooperative Security) การเสริมสร้างความปลอดภัยทางทะเล (Maritime Security) และการจัดการบริหารสถานการณ์วิกฤต (Crisis Management) โดยมีขอบเขตพื้นที่ปฏิบัติการ ทั้งในพื้นที่ทะเลเมดิเตอร์เรเนียน และพื้นที่ทางทะเลในภูมิภาคอื่นๆ ทั่วโลก และปฏิบัติการทั้งในรูปแบบอิสระ และรูปแบบของการปฏิบัติงานร่วมกับ องค์กรระหว่างประเทศต่างๆ เช่น สหภาพยุโรป (EU) องค์กรสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NATO) และ องค์กรสหประชาชาติ (UN) ทั้งนี้ กองกำลังทางเรือยุโรป มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการต่างๆ ตามแต่สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น ได้หลากหลายภารกิจ โดยมีภารกิจที่สำคัญที่พร้อมจะปฏิบัติ (ดูภาพที่ ๓-๗) ประกอบด้วย

^{๑๓} “Euromarfor Missions”. <<http://www.euromarfor.org/missions.php>> 9 May 2014.

๒.๗.๓.๑ การช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม และบรรเทาภัยพิบัติทางทะเล (Humanitarian Assistant and Disaster Relief)

๒.๗.๓.๒ การอพยพประชาชนจากพื้นที่ความขัดแย้ง (Non Combatant Evacuation)

๒.๗.๓.๓ การขัดขวางการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายทางทะเล (Maritime Interdiction)

๒.๗.๓.๔ การป้องกันและรักษาเส้นทางคมนาคมทางทะเล (Sea Lines of Communications Protection)

๒.๗.๓.๕ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำผิดในทะเล (Maritime Law Enforcement)

๒.๗.๓.๖ การสนับสนุนการปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Peace Support Operations: peace-keeping, peace-making, peace-building and peace-enforcement)

๒.๗.๓.๗ การป้องกันและรักษาเสรีภาพในการเดินเรือ (Protection of Freedom of Navigation)

๒.๗.๓.๘ การรักษาความปลอดภัยทางทะเล (Maritime Security Operations)

๒.๗.๔ รูปแบบการจัดกำลัง

การจัดกำลังของกองกำลังทางเรือยุโรป จะเป็นการจัดในลักษณะของ Non-Standing Force คือไม่ได้จัดเป็นกำลังประจำตลอดเวลา แต่จะมีการจัดตั้งส่วนบัญชาการตามโครงสร้างการบังคับบัญชาไว้ โดยมี ผู้บัญชาการกองกำลังทางเรือ พร้อมฝ่ายเสนาธิการ ที่จะจัดหมุนเวียนจาก กองทัพเรือชาติสมาชิก ทำหน้าที่วางแผนติดตามสถานการณ์ในส่วนบัญชาการ ในภาวะปกติ เมื่อมีมติของคณะกรรมการในระดับนโยบาย (CIMIN) ในการจัดส่งกองกำลังทางเรือยุโรป ไปปฏิบัติในภารกิจใดๆ ก็จะมีการพิจารณาในการจัดกำลังและวาระผลัดเปลี่ยนกำลังที่เหมาะสม โดยความเห็นชอบร่วมกันของ กองทัพเรือชาติสมาชิก ตามแต่ภารกิจ ที่จะต้องปฏิบัติ ด้วยเหตุนี้ รูปแบบการจัดกำลังทางเรือของกองกำลังทางเรือ ก็จะเปลี่ยนไปตามภารกิจ เช่นในบางภารกิจจะจัดเรือฟรีเกตขนาดใหญ่ แต่ในบางภารกิจอาจจะจัดเพียงเรือตรวจการณ์ขนาดเล็ก หรือเรือปฏิบัติการทุ่นระเบิด สำหรับการปฏิบัติงาน เป็นต้น ทั้งนี้ กองทัพเรือชาติสมาชิกของกองกำลังทางเรือยุโรป ได้มีข้อกำหนดร่วมกัน ในการทำให้กองกำลังทางเรือ มีขีดความสามารถในการระดมกำลังเพื่อจัดตั้งกำลังเฉพาะกิจตอบรับกับสถานการณ์เร่งด่วนได้ ภายใน ๕ วัน ดังนั้น เพื่อให้การระดมกำลัง เป็นไปด้วยความเรียบร้อยทันต่อสถานการณ์ กองทัพเรือชาติสมาชิกของกองกำลังทางเรือยุโรป จึงมีหน้าที่ในการ

จัดเตรียมกำลังของตนเอง ให้พร้อมที่จะจัดส่งกำลังทางเรือมาเข้าร่วมกับกองกำลังทางเรือยุโรป ได้อย่างต่อเนื่องและทันเวลา

๒.๗.๕ การปฏิบัติงานที่ผ่านมา

นับตั้งแต่การเริ่มก่อตั้งกองกำลังทางเรือยุโรปเมื่อ ปี ค.ศ.๑๙๙๕ กองกำลังดังกล่าวได้มีการปฏิบัติงานร่วมกันในหลากหลายภารกิจ ทั้งในด้านการฝึกและการปฏิบัติในสถานการณ์จริง ซึ่งในการปฏิบัติทุกครั้ง ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี และมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง โดยสรุปการปฏิบัติที่สำคัญของกองกำลังทางเรือยุโรปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้ ดังต่อไปนี้

เมษายน ๑๙๙๖ เป็นการปฏิบัติการร่วมครั้งแรก ของกองกำลังทางเรือทั้ง ๔ ประเทศ ภายใต้ชื่อกองกำลังทางเรือยุโรป ในการจัดกำลังทางเรือเข้าร่วมการฝึกร่วมผสม EOLO 96 ซึ่งเป็นการฝึกทางทหารร่วมกันของชาติในทวีปยุโรป

ภาพที่ ๓-๗ ภารกิจที่สำคัญ ของกองกำลังทางเรือยุโรป (EUROMARFOR Missions)

ที่มา : European Maritime Force, ออนไลน์, ปี 2014

ตุลาคม – พฤศจิกายน ๒๐๐๒ เป็นการ จัดกำลังเข้าปฏิบัติการในสถานการณ์จริง (Real World Operation : RWO) ครั้งแรกของกองกำลังทางเรือยุโรป เป็นปฏิบัติการทางเรือ ในการลาดตระเวน ตรวจการณ์ เพื่อหาข่าว และป้องกันการก่อการร้าย ในทะเลเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก โดยกองกำลังทางเรือยุโรป ได้ปฏิบัติการร่วมกับกองกำลังของ NATO ใช้ชื่อการปฏิบัติการในครั้งนั้นว่า Operation COHERENT BEHAVIOUR ใช้ระยะเวลาในการปฏิบัติการ ๒ เดือน

มกราคม ๒๐๐๓ – ธันวาคม ๒๐๐๕ กองกำลังทางเรือยุโรป ส่งกองเรือเข้าร่วมปฏิบัติการกับกองกำลังนานาชาติ ในปฏิบัติการ Operation Enduring Freedom มีภารกิจในการต่อต้านการก่อการร้ายในพื้นที่มหาสมุทรอินเดีย โดยใช้ชื่อปฏิบัติการของกองกำลังว่า Operation RESOLUTE BEHAVIOUR ซึ่งการส่งกำลังเข้าร่วมปฏิบัติในครั้งนั้น ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี นับเป็นการสร้างชื่อให้กับกองกำลังทางเรือยุโรปเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น

มีนาคม ๒๐๐๘ – กุมภาพันธ์ ๒๐๐๙ เป็นปฏิบัติการจริงครั้งที่ ๓ ของกองกำลังทางเรือยุโรป ในการส่งกำลังทางเรือเข้าร่วมในปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ในภารกิจขององค์การสหประชาชาติในเลบานอน (The United Nations Interim Force in Lebanon : UNIFIL) มีภารกิจในการปฏิบัติการทางเรือ เพื่อช่วยเหลือกองทัพเรือเลบานอน ในการป้องกันการลักลอบขนส่งสินค้าผิดกฎหมาย และการค้าอาวุธเถื่อน ในพื้นที่ทางทะเลของเลบานอน โดยจัดตั้งเป็นกองเรือเฉพาะกิจที่ ๔๔๘ (CTF 448) กองกำลังเฉพาะกิจทางเรือ (Maritime Task Force UNIFIL) ใช้ชื่อปฏิบัติการว่า Operation IMPARTIAL BEHAVIOR ซึ่งนับเป็นครั้งแรกในการปฏิบัติการของกองกำลังทางเรือยุโรป ภายใต้ธงของสหประชาชาติ

ธันวาคม ๒๐๑๑ – ๖ สิงหาคม ๒๐๑๓ กองกำลังทางเรือยุโรป ส่งกำลังเข้าร่วมกับกำลังทางเรือของประเทศในสหภาพยุโรป ในปฏิบัติการเพื่อต่อต้านการกระทำอันเป็นโจรสลัดในบริเวณชายฝั่งประเทศโซมาเลีย ใช้รหัสปฏิบัติการว่า Operation ATALANTA โดยจัดตั้งเป็นกองกำลังทางเรือสหภาพยุโรป (European Union Naval Force : EUNAVFOR) นับเป็นปฏิบัติการจริงครั้งที่ ๔ ของกองกำลังทางเรือยุโรป และเป็นครั้งแรกที่เข้าร่วมปฏิบัติการในนามของสหภาพยุโรป ทั้งนี้ หลังจากเสร็จสิ้นการปฏิบัติวอร์บแรกใน สิงหาคม ๒๐๑๓ กองกำลังทางเรือยุโรป ก็ได้จัดส่งกำลังทางเรือเข้าร่วมปฏิบัติการใน Operation ATALANTA อีกครั้ง ตั้งแต่วันที่ ธันวาคม ๒๐๑๓ จนถึงปัจจุบัน ซึ่งนับเป็นปฏิบัติการจริงครั้งที่ ๕ ของกองกำลังทางเรือยุโรป

นอกจากการปฏิบัติในภารกิจต่างๆตามที่ได้กล่าวมา กองกำลังทางเรือยุโรปยังมีการปฏิบัติการย่อยอีกหลายปฏิบัติการ ทั้งในลักษณะของการจัดกำลังเข้าร่วมการฝึกทางทะเล การจัดหมู่เรือในนามกองกำลังทางเรือยุโรป ในการเข้าเยี่ยมเยือนท่าต่างๆ ซึ่งการปฏิบัติทุกครั้งก็ประสบผลสำเร็จด้วยดีตลอดมา

จากการศึกษาถึงประวัติความเป็นมาและรูปแบบการจัดตั้งกองกำลังทางเรือยุโรป ซึ่งเกิดจากการตัดสินใจร่วมกันของชาติพันธมิตรในยุโรปทั้ง ๔ ประเทศ อันประกอบด้วย ฝรั่งเศส อิตาลี สเปนและโปรตุเกส ซึ่งการจัดตั้งกองเรือดังกล่าวนี้ว่าเป็นประโยชน์ต่อชาติสมาชิกที่ส่งกำลังเข้าร่วม จากการได้แลกเปลี่ยนซึ่งองค์ความรู้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติทั้งทางด้านยุทธการและยุทธวิธีของกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ ในปฏิบัติการทางเรือ ทั้งในด้านการฝึก

และการปฏิบัติการจริง นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกันของเหล่าชาติสมาชิก ที่ร่วมกันจัดตั้งกองกำลัง อันนำมาซึ่งความเข้มแข็ง เป็นปึกแผ่น และเพิ่มอำนาจในการต่อรองโดยรวมในภูมิภาค ซึ่งเกิดประโยชน์โดยตรงต่อชาติสมาชิก ทั้งนี้ในการพิจารณาแนวทางการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ก็สามารถนำรูปแบบความร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังร่วมกันของยุโรป มาปรับใช้กับชาติในอาเซียน ซึ่งน่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับชาติสมาชิกได้เช่นเดียวกัน

นโยบายหน่วยเหนือ

รัฐบาลไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับและเตรียมการเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ทั้ง ๓ เสาไว้ โดยในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ดังนี้

๑. คณะรัฐมนตรี ได้ออกมติเมื่อ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ในการกำหนด ยุทธศาสตร์ไทยสำหรับการเข้าเป็นประชาคมอาเซียน ปี ๒๕๕๘ โดยมี ๘ ยุทธศาสตร์หลัก และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเสา APSC คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๗ การเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อให้มีบรรทัดฐานร่วมที่มีเอกภาพและสันติภาพ และยุทธศาสตร์ที่ ๘ การเพิ่มศักยภาพของเมืองเพื่อเชื่อมโยงโอกาสของอาเซียน^{๑๔} สำหรับนโยบายหรือท่าทีของไทยต่อบทบาทของมหาอำนาจในภูมิภาคและปัญหาความขัดแย้งทะเลจีนใต้นั้น ไทยจะไม่แสดงท่าทีเอนเอียงไปยังฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอย่างเด่นชัดโดยยึดถือผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก และสนับสนุนการแก้ปัญหาโดยสันติวิธีตามแนวทาง DOC^{๑๕}

๒. สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) เป็นหน่วยรับผิดชอบ ได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) ประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์^{๑๖} คือ

- ๒.๑ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการเมือง
- ๒.๒ ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างบรรทัดฐานความร่วมมือด้านความมั่นคงในภูมิภาค
- ๒.๓ ยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะข้ามชาติ
- ๒.๔ ยุทธศาสตร์การจัดการกับภัยพิบัติที่ส่งผลกระทบรุนแรง
- ๒.๕ ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ปัญหาความขัดแย้งในภูมิภาค
- ๒.๖ ยุทธศาสตร์ความสัมพันธ์กับมหาอำนาจ

^{๑๔} บุญวิ สุทธิพิทักษ์. บรรยายเรื่อง “ความร่วมมือทางทะเลของประชาคมอาเซียน กระบวนการต่างประเทศ. พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

^{๑๕} Ibid

^{๑๖} สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ . ร่างยุทธศาสตร์เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ๒๕๕๔.

๓. กระทรวงกลาโหม ได้ใช้เวทีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน ADMM และการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ADMM Plus) เป็นส่วนส่งเสริมตามแผนงานของเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งมีความคืบหน้าตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ ๒ ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมได้จัดตั้ง กองอาเซียน ขึ้นอยู่ในสังกัดสำนักนโยบายและแผน เพื่อรับผิดชอบงานด้านที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน

๔. กองบัญชาการกองทัพไทย ได้เตรียมการในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยได้จัดทำแผนงานและโครงการ เพื่อเตรียมความพร้อมในห้วง ๓ ปี (ห้วงปี ๒๕๕๖ – ๒๕๕๘) เป็นการปฏิบัติในลักษณะของการประชุม การฝึกร่วมกับมิตรประเทศ ในกรอบต่างๆ เช่น การบรรเทาสาธารณภัยและบรรเทาภัยพิบัติ การต่อต้านการก่อการร้าย การจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการเพื่อรักษาสันติภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้จัดตั้ง กองความร่วมมือระหว่างประเทศ อยู่ในสังกัดสำนักนโยบาย กรมยุทธการทหาร เพื่อบูรณาการกิจกรรมของอาเซียนและกิจกรรมด้านต่างประเทศเป็นส่วนร่วม^{๑๗}

นโยบายรัฐบาล พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี

พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงนโยบาย ๑๑ ด้าน ต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ครั้งที่ ๘/๒๕๖๓ เมื่อ ๑๒ ก.ย. ๒๕๕๗ โดยมีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเลในข้อที่ ๒ นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศและการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและในข้อที่ ๗ นโยบายการส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน ดังนี้

ข้อ ๒. นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ ในระยะเร่งด่วน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจการ ๕ ด้าน ได้แก่ การบริหารจัดการชายแดน การสร้างความมั่นคงทางทะเล การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ การสร้างความไว้วางใจกับประเทศเพื่อนบ้านและการเสริมสร้างในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของอาเซียน โดยเน้นความร่วมมือเพื่อป้องกัน แก้ไขข้อพิพาทต่างๆ และการแก้ไขปัญหาเส้นเขตแดนโดยใช้กลไกระดับทวิภาคีและพหุภาคี เร่งแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยนำยุทธศาสตร์ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนามาใช้ตามแนวทางกลียานมิตรแบบสันติวิธี ส่งเสริมการพูดคุยสันติสุขกับผู้มีความคิดเห็นต่างจากรัฐ สร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรมและหลักสิทธิมนุษยชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ซึ่งเป็นพหุสังคม ขจัดการฉวย

^{๑๗} กองทัพไทย, กองบัญชาการ .การบรรยายการดูงานของนักศึกษาวิทยาลัยการทัพเรือรุ่นที่ ๔๕. ๓๐ เมษายน

โอกาสก่อความรุนแรงแทรกซ้อน เพื่อซ้ำเติมปัญหาไม่ว่าจากผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ฝ่ายบ้านเมือง ทั้งจะเพิ่มระดับปฏิสัมพันธ์กับต่างประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่อาจช่วยคลี่คลายปัญหาได้

ข้อ ๗. นโยบายการส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน เร่งพัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งภายในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน โดยเร่งขับเคลื่อนตามแผนงานการพัฒนาร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (GMS) แผนความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (ACMECS) แผนความร่วมมือแห่งอ่าวเบงกอลสำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาวิชาการและเศรษฐกิจ (BIMSTEC) และแผนแม่บทความเชื่อมโยงในอาเซียน พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยเริ่มจากการพัฒนาด้านการค้าชายแดนและโครงข่ายการคมนาคมขนส่งบริเวณประตูการค้าหลักของประเทศเพื่อรองรับการเชื่อมโยงกระบวนการผลิตและการลงทุนข้ามแดน พัฒนาระบบ National Single Window (NSW) โดยระยะแรกให้ความสำคัญกับด้านชายแดนที่สำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ ปาดังเบซาร์ สะเตา อรัฐประเทศ แม่สอด บ้านคลองลึก และบ้านคลองใหญ่

แผนความมั่นคงแห่งชาติทางทะเล พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔

ค.ร.ม. มีมติเห็นชอบแผนความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๔ ตามที่สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและนโยบายแห่งชาติเสนอเมื่อ ๒๑ ต.ค.๕๗ และ หน.คสช.อนุมัติแล้วเมื่อ ๗ ธ.ค.๕๗ โดยแผนความมั่นคงแห่งชาติฉบับใหม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคที่กำหนดให้ กท.(ทร.) เป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก ประกอบด้วย

๑. ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาศักยภาพความมั่นคงของชาติทางทะเล

๑.๑ ใช้พลังอำนาจของชาติทั้งมวลในการจัดการกับภัยคุกคามที่เป็นรัฐด้วยแนวคิดเชิงป้องกันและป้องปรามโดยมุ่งเน้นการเป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจ ความไว้วางใจ เชื่อใจระหว่างประเทศและความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ ตลอดจนใช้และแสวงหาโอกาสในการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยสันติวิธี เน้นการเจรจาทางการเมืองและการทูตเป็นหลัก ทั้งนี้ ในสถานการณ์ที่หลีกเลี่ยงการใช้กำลังไม่ได้ จะต้องมีความพร้อมและศักยภาพในการควบคุมและคลี่คลายสถานการณ์ไม่ให้อาณาเขตของตนส่งผลกระทบต่อสิทธิและอธิปไตยของประเทศ

๑.๒ พัฒนาความร่วมมือและความเข้าใจอันดีกับหน่วยงานทางทะเลของประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศในทุกระดับ สนับสนุนให้มีการฝึก การลาดตระเวนร่วม การแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารทางทะเล และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เอื้อให้เกิดช่องทางการติดต่อสื่อสารและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน รวมทั้งสนับสนุนภารกิจการรักษาสันติภาพที่เหมาะสมทั้งในระดับภูมิภาคและในระดับโลก โดยเฉพาะภายใต้กรอบของอาเซียนและองค์การสหประชาชาติ

๑.๓ ส่งเสริมความสัมพันธ์ ความเข้าใจ ความไว้วางใจระหว่างประเทศ และความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งในและนอกภูมิภาค เพื่อลดความขัดแย้งและแรงกดดันต่อการใช้กำลังและขีดความสามารถทางทหารโดยไม่จำเป็น รวมถึงแสดงบทบาทที่สร้างสรรค์ในการยุติความขัดแย้งระหว่างประเทศ

๒. ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การคุ้มครองการใช้ประโยชน์จากทะเล จำนวน ๑ เรื่องคือ ดำเนินการทางการทูตและการทหารเพื่อสนับสนุนความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการกับประเด็นปัญหาโจรสลัด พร้อมกับสนับสนุนเรือไทยและเรือที่ขนส่งสินค้าไทยที่ต้องผ่านพื้นที่เสี่ยงภัยให้มีมาตรการ ในการป้องกันตนเองและใช้ประโยชน์จากกองกำลังนาชาติที่อยู่ในพื้นที่

บทบาทของกองทัพเรือ

นอกจากภารกิจหลัก ตาม พ.ร.บ. จัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๐ ที่กำหนดหน้าที่ของกองทัพเรือไว้ว่า “กองทัพเรือมีหน้าที่เตรียมกำลังกองทัพเรือ การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กำลังกองทัพเรือตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารเรือเป็นผู้บังคับบัญชาผู้รับผิดชอบ” แล้ว กองทัพเรือยังได้รับมอบอำนาจหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานรักษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล รวมทั้งกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเลทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งสามารถแบ่งบทบาทของกองทัพเรือได้ ๓ บทบาท^{๑๔} ตามแผนภาพที่ ๓-๘ คือ

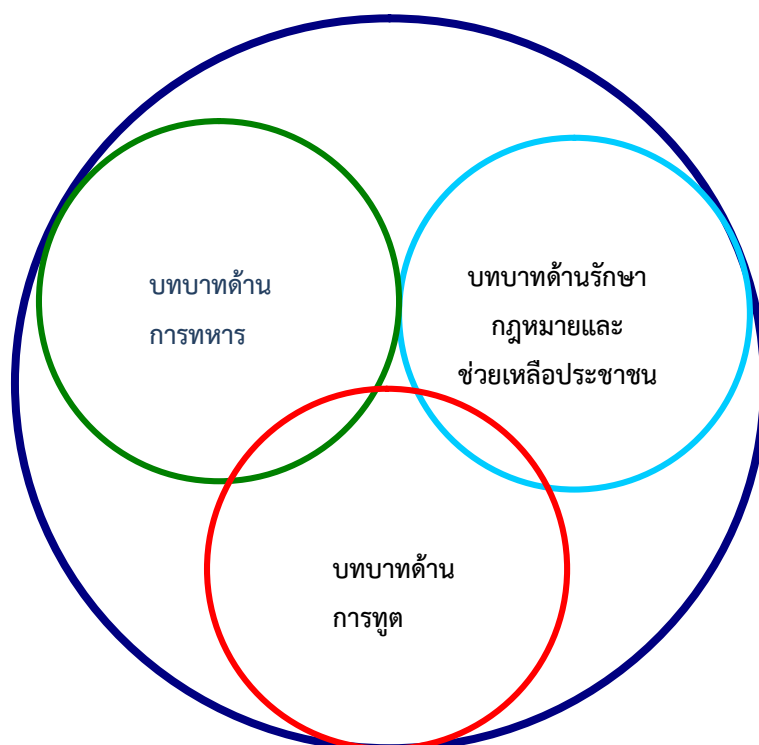
๑. บทบาทด้านการปฏิบัติการทางทหาร (Military Role) เป็นบทบาทในการปฏิบัติการทหารในการป้องกันประเทศในรูปแบบต่างๆ ตามสถานการณ์ที่กระทบต่ออำนาจอธิปไตยและเอกราชของประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องใช้กำลังของกองทัพเรือที่เข้มแข็งปฏิบัติการด้วยความเฉียบพลัน รุนแรง และเด็ดขาด

๒. บทบาทด้านการรักษากฎหมายและช่วยเหลือ (Constabulary Role) เป็นบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล การรักษาความสงบเรียบร้อยในประเทศ การรักษากฎหมายตามที่รัฐบาลได้มอบอำนาจให้ทหารเรือเป็นเจ้าหน้าที่ ๒๙ ฉบับ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือประชาชนและการพัฒนาประเทศ

๓. บทบาทด้านกิจการระหว่างประเทศ (Diplomatic Role) เป็นบทบาทในการสนับสนุนการดำเนินนโยบายและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของรัฐบาล และใช้/แสดงกำลังเพื่อสนับสนุนการเจรจาต่อรองเมื่อมีการขัดกันผลประโยชน์ของชาติหรือเหตุการณ์วิกฤติที่กระทบต่อผลประโยชน์ของชาติโดยตรง

^{๑๔} กองทัพเรือ, นโยบายผู้บัญชาการทหารเรือประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘.

แผนภาพที่ ๓ - ๘ แสดงความสัมพันธ์แต่ละบทบาทของกองทัพเรือ

ที่มา : กรมยุทธการทหารเรือ, ปี ๒๕๕๗

สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวิสัยทัศน์ นั้น ได้กำหนดวิสัยทัศน์กองทัพเรือพุทธศักราช ๒๕๖๗^{๑๙} ว่า “เป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาคและเป็นเลิศในการบริหารจัดการ” โดยมีสาระสำคัญของการเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาค คือ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศที่มีความพร้อมและมีขีดความสามารถสูงเป็นที่เชื่อมั่นและไว้วางใจของสาธารณะในการปฏิบัติการทางทหารเพื่อเอาชนะฝ่ายตรงข้ามเพื่อรักษาสีทธิและอธิปไตยทางทะเล รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และภารกิจอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย ตั้งแต่ภาวะปกติ รวมทั้งเป็นความภาคภูมิใจของคนในชาติในการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลในระดับนานาชาติ มีเป้าหมาย เพื่อเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงทางทะเลของประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเลและมีการพัฒนาให้มีการจัดระบบระเบียบที่ดีในทะเล เป็นหน่วยงานที่ได้รับการเชื่อถือจากประเทศในภูมิภาคอาเซียน ในการริเริ่มแนวทางการดำเนินงานด้าน

^{๑๙} กองทัพเรือ. “วิสัยทัศน์กองทัพเรือ พุทธศักราช ๒๕๖๗”. ปี ๒๕๕๗.

ความมั่นคงทางทะเลที่สร้างสรรค์และได้รับการยอมรับให้เป็นแนวทางการปฏิบัติที่ดีในภูมิภาคอาเซียน เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทและมีส่วนร่วมสำคัญในการปฏิบัติงานเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลทั้งภายในภูมิภาคอาเซียนและภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก และนโยบายเฉพาะของ ผบ.ทร.ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘ จะมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อขับเคลื่อนองค์กรไปสู่วิสัยทัศน์ที่กำหนด และทำให้กองทัพเรือ มีบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ในด้านความมั่นคงทางทะเล ระหว่างกองทัพเรือในภูมิภาคอาเซียน

สรุป

จากการศึกษาองค์ประกอบพื้นฐานของ หลักการ รูปแบบและกรอบความร่วมมือด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเล นโยบายหน่วยเหนือตามที่กล่าวข้างต้น สามารถสรุปหลักการ และแนวทางหลัก ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ต่อปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ที่กล่าวไว้ในบทที่ ๒ เพื่อเตรียมความพร้อมและกำหนดบทบาทนำด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรือในรูปแบบที่เหมาะสมพร้อมแนวทางการปฏิบัติได้ ดังนี้

๑. หลักการส่งเสริมความร่วมมือ ได้แก่มาตรการสร้างความไว้วางใจ การทูตเชิงป้องกัน แนวทางการดำเนินมาตรการสร้างความไว้วางใจและการทูตเชิงป้องกัน ซึ่งในระดับกองทัพที่สามารถดำเนินการได้ เช่น การลาดตระเวนร่วม การรักษากฎหมายในทะเลร่วมกัน การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเล การช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ การแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล หรือข้อมูลที่จำเป็นต่างๆ การแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาและการฝึก ปฏิบัติการร่วมเพื่อป้องกันเรื่องที่เป็นปัญหาระหว่างชาติ เช่น ยาเสพติด และการอพยพประชาชน การจัดส่งกำลังเพื่อไปปฏิบัติการภารกิจในการแก้ไขข้อขัดแย้งก่อนหรือเมื่อเริ่มต้นของข้อขัดแย้ง เป็นต้น สำหรับในส่วนของรูปแบบในการปฏิบัติการทางเรือแบบพหุภาคี สามารถแบ่งระดับความร่วมมือได้หลายระดับตั้งแต่ความร่วมมือในระดับพันธมิตร (Alliances) ระดับกองกำลังผสม (Coalition) ระดับไม่ใช่กองกำลังผสม (Non-coalition Naval Cooperation) และระดับความร่วมมือทางทะเล (Maritime Cooperation) โดยความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลในระดับ ความร่วมมือทางเรือแบบไม่ใช่กองกำลังผสม (Non-coalition Naval Cooperation) และความร่วมมือทางทะเล (Maritime Cooperation) จะเป็นกรอบในการกำหนดกิจกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศโดยที่ไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือทางยุทธศาสตร์เฉพาะ มากไปกว่าผลประโยชน์ร่วมในการสร้างความไว้วางใจ การทูตเชิงป้องกัน หรือกฎระเบียบในทะเล ทั้งนี้การจะเลือกใช้ความร่วมมือในระดับใดขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและปัจจัยสถานะแวดล้อมทั้งภายในและนอกประเทศ

๒. รูปแบบของความร่วมมือทางเรือและการปฏิบัติการทางทะเล แบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ได้แก่ ความร่วมมือทางยุทธการ และความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นระหว่างกัน

โดยในการใช้กำลังทางเรือปฏิบัติการในทะเล สามารถพิจารณาใช้กำลังทางเรือปฏิบัติการใน ๓ บทบาทประกอบด้วย บทบาทด้านการทหาร (Military or Combat Related Role) บทบาทด้านการทูต (Diplomatic or Foreign Policy Related Role) และ บทบาทด้านการรักษากฎหมาย (Constabulary or Policing Related Role) ทั้งนี้ในการใช้กำลังทางเรือร่วมกันนั้น กำลังที่ร่วมปฏิบัติการต้องได้รับการเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติการกิจร่วมด้วย โดยการศึกษาถึงรูปแบบการรักษาความมั่นคงร่วมและรูปแบบความร่วมมือทางเรือรวมทั้งการใช้กำลังทางเรือปฏิบัติการทะเล สามารถนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบความร่วมมือและกรอบภารกิจที่เหมาะสมให้กับการมีบทบาทนำของกองทัพเรือต่อไป

๓. แนวทางการรักษาความมั่นคงทางทะเลขององค์การนาโต้และสหภาพยุโรป พบว่าทั้งสององค์กรมีแนวทางในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคของตนที่ใกล้เคียงกัน เว้นการจัดตั้งกองกำลังทางเรือมีวัตถุประสงค์แตกต่างกัน **องค์การนาโต้**มีวัตถุประสงค์มุ่งเน้นการจัดกำลังทางเรือและฝ่ายอำนวยการร่วมกันของประเทศพันธมิตร เพื่อป้องปรามและการป้องกันภัยคุกคามที่มาจากทะเลทุกรูปแบบ การจัดการในสถานการณ์วิกฤติ และรักษาความมั่นคงร่วมกัน **ส่วนของสหภาพยุโรป** จัดตั้งกองกำลังทางเรือ มี ๒ รูปแบบ พบว่าเกิดจากการตัดสินใจร่วมกันของชาติพันธมิตรในยุโรป ๔ ประเทศ มีภารกิจในการปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทั้งในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติในภารกิจที่มีใช้การปฏิบัติการทางทหาร เพื่อให้เกิดการช่วยเหลือ ป้องกัน การรักษาความปลอดภัย การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำผิดในทะเล การแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติทั้งทางด้านยุทธการและยุทธวิธีของกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ ในปฏิบัติการทางเรือ ทั้งในด้านการฝึก และการปฏิบัติการ

๔. นโยบายหน่วยเหนือ พบว่านโยบายในทุกระดับตั้งแต่ระดับชาติลงมาจนถึงหน่วยปฏิบัติคือกองทัพเรือ ต่างให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างและการรักษาความมั่นคงทางทะเล โดยเฉพาะการเสริมสร้างให้มีบทบาทนำ

บทที่ ๔

บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

จากการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในบทที่ ๒ พบว่าชาติในอาเซียนยังคงต้องเผชิญภัยคุกคามทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน โดยเฉพาะภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่นับวันจะทวีความรุนแรงและข้ามชาติมากยิ่งขึ้น และการแก้ปัญหา ก็เป็นการยากที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะสามารถเผชิญกับสภาพแวดล้อมดังกล่าวได้เพียงลำพัง เช่น ปัญหาการกระทำอันเป็นโจรสลัดในช่องแคบมะละกา การเกิดภัยธรรมชาติคลื่นสึนามิพัดถล่มแนวชายฝั่งทางด้านทะเลอันดามันเมื่อปี ๒๕๔๗ และอุบัติเหตุทางทะเลในเหตุการณ์เครื่องบินสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์ เที่ยวบิน MH 370 ที่สูญหายในทะเลเมื่อ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๗ และล่าสุดเครื่องบินของสายการบินแอร์เอเชีย QZ8501 ตกในทะเลชวา นอกชายฝั่งเกาะบอร์เนียว เมื่อ ๒๘ ธ.ค.๕๗ ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่แสดงให้เห็นว่าชาติในอาเซียนไม่สามารถจะเผชิญกับภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในทะเลได้โดยลำพัง ทั้งนี้ กองทัพเรือของชาติในอาเซียนได้เตรียมการรับมือและเผชิญกับภัยคุกคามดังกล่าวมาตลอด โดยที่ผ่านมากองทัพเรือชาติในอาเซียนก็ได้มีแนวโน้มในการพัฒนาความร่วมมือทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีเพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหามากขึ้น ซึ่งกองทัพเรือไทยก็ได้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทโดยให้ความร่วมมือกับกองทัพเรือของชาติอาเซียนมาอย่างสม่ำเสมอ เช่น การร่วมมือกันแก้ปัญหาจากการกระทำอันเป็นโจรสลัดในช่องแคบมะละกา กับ อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ทำให้สถิติการปล้นเรือในบริเวณดังกล่าวลดลงเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาด้านการมีบทบาทนำของ ไทย อาเซียน ณ ปัจจุบัน มี ไทย ๒ ชาติ เท่านั้นที่แสดงบทบาทนำด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลได้ค่อนข้างชัดเจน คือ กองทัพเรือสิงคโปร์ และ กองทัพเรืออินโดนีเซีย สำหรับกองทัพเรือยังเป็นแค่บทบาทร่วมเท่านั้น ยังไม่มีบทบาทนำที่ชัดเจนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งปัจจัยที่เกี่ยวกับปัญหาหรือภัยคุกคามทางทะเลที่กล่าวมาจะเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้ชาติในอาเซียนให้ความสำคัญต่อการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคที่เป็นรูปแบบและหลากหลาย ปัญหาการมากกว่าการแก้ปัญหาเฉพาะโจรสลัดในช่องแคบมะละกา เท่านั้น เช่น การใช้กำลังทางเรือร่วมกันในลักษณะการจัดตั้งกองกำลังทางเรือเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางทะเลที่หลากหลายมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอันได้แก่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติอาเซียน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การบริหารจัดการด้านงบประมาณ บทบาทของประเทศ

มหาอำนาจในภูมิภาค ชีตความสามารถของกำลังทางเรือชาติอาเซียน และการแข่งขันกันแสดงบทบาทนำ ที่จะส่งผลต่อความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน ทั้งในด้านบวกและด้านลบ

การศึกษาหลักการ รูปแบบและกรอบความร่วมมือการรักษาความมั่นคงทางทะเล ในบทที่ ๓ อันประกอบด้วยหลักการส่งเสริมความร่วมมือ การรักษาความมั่นคงร่วม และตัวอย่างการรักษาความมั่นคงทางทะเลของชาตินาโต้และสหภาพยุโรป พบว่าหลักการส่งเสริมความร่วมมือในระดับกองทัพที่สามารถดำเนินการได้ คือ การลาดตระเวนร่วม การรักษากฎหมายในทะเลร่วมกัน การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเล การช่วยเหลือเมื่อเกิดภัยพิบัติ การแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล หรือข้อมูลที่จำเป็นต่างๆ การแลกเปลี่ยนด้านการศึกษาและการฝึก การปฏิบัติการร่วมเพื่อป้องกันเรื่องที่เป็นปัญหาระหว่างชาติ เช่น ยาเสพติด และการอพยพประชาชน การจัดส่งกำลังเพื่อไปปฏิบัติการกิจในการแก้ไขข้อขัดแย้งก่อนหรือเมื่อเริ่มต้นของข้อขัดแย้ง เป็นต้น ในส่วนของการรักษาความมั่นคงร่วม รูปแบบในการปฏิบัติการทางเรือแบบพหุภาคี และความร่วมมือทางทะเล (Maritime Cooperation) จะเป็นกรอบในการกำหนดกิจกรรมความร่วมมือระหว่างประเทศโดยที่ไม่จำเป็นต้องมีวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือทางยุทธศาสตร์เฉพาะ มากไปกว่าผลประโยชน์ร่วมในการสร้างความไว้วางใจ การทูตเชิงป้องกัน หรือกฎระเบียบในทะเล ทั้งนี้การจะเลือกใช้ความร่วมมือในระดับใด ขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและปัจจัยสถานะแวดล้อมทั้งภายในและนอกประเทศ

สำหรับรูปแบบความร่วมมือทางเรือแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะใหญ่ ได้แก่ ความร่วมมือทางยุทธการ และความร่วมมือเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นระหว่างกัน โดยการใช้กำลังทางเรือปฏิบัติการในทะเลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังทางทหารแบบดั้งเดิม สามารถพิจารณาใช้กำลังทางเรือปฏิบัติการได้ใน ๒ บทบาทประกอบด้วย บทบาทด้านการทูต (Diplomatic or Foreign Policy Related Role) และ บทบาทด้านการรักษากฎหมาย (Constabulary or Policing Related Role)

ในส่วนการศึกษารักษาความมั่นคงทางทะเลขององค์การนาโต้และสหภาพยุโรป พบว่าการรักษาความมั่นคงทางทะเลของสหภาพยุโรปมีความเหมาะสมสามารถนำแนวทางการจัดตั้งกองกำลังทางเรือมาใช้เป็นแนวทางให้กับการรักษาความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคอาเซียนได้ ทั้งนี้การจัดตั้งกองกำลังทางเรือของสหภาพยุโรปเกิดจากการตัดสินใจร่วมกันของชาติพันธมิตรในยุโรป ๔ ประเทศ ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติทั้งทางด้านยุทธการและยุทธวิธีของกำลังพลและยุทธโศปกรณ์ ในปฏิบัติการทางเรือ ทั้งด้านการฝึก และการปฏิบัติการจริง นอกจากนี้ ยังก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกันของเหล่าชาติสมาชิก ที่ร่วมกัน

จัดตั้งกองกำลัง อันนำมาซึ่งความเข้มแข็ง เป็นปีกแผ่น และเพิ่มอำนาจในการต่อรองโดยรวมในภูมิภาค ดังนั้น การรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนโดยการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน จึงมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบันและสอดคล้องกับรูปแบบแลลลลลลหลักการที่ได้ตรวจสอบมาแล้วในบทที่ ๒ และ บทที่ ๓

สำหรับบทที่ ๔ นี้ จะได้ทำการวิเคราะห์โดยการนำปัจจัยสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ความร่วมมือรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรือชาติอาเซียน ชีตความสามารถของกองทัพเรือและกองทัพเรือชาติอาเซียนในบทที่ ๒ รวมทั้งหลักการ รูปแบบและกรอบความร่วมมือด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเล ตลอดจนรูปแบบการรักษาความมั่นคงทางทะเลของสหภาพยุโรปในบทที่ ๓ มาทำการวิเคราะห์ให้เห็นถึงแนวโน้มความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนเพื่อรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนในอนาคตที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมความมั่นคงและภัยคุกคามทางทะเล เพื่อกำหนดบทบาทนำในการรักษาความมั่นคงทางทะเลให้กับกองทัพเรือต่อไป

แนวโน้มรูปแบบของความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

จากการตรวจสอบสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล ได้แสดงให้เห็นภัยคุกคามที่กองทัพเรือแต่ละชาติจะต้องเผชิญ ในการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาอธิปไตยและคุ้มครองผลประโยชน์ทางทะเลของตนเอง รวมทั้งการพัฒนาความร่วมมือทางทหารของชาติอาเซียน ตลอดจนกรอบความร่วมมือและกลไกต่าง ๆ ที่ชาติในอาเซียนดำเนินการร่วมกัน ได้แสดงให้เห็นว่ามีองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือชาติอาเซียนหลายประการ ในที่นี้จะวิเคราะห์ให้เห็นถึงผลกระทบจากองค์ประกอบที่ได้จากบทที่ ๒ ว่าจะส่งผลต่อความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเลของชาติในอาเซียนโดยการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนในทิศทางใดบ้าง

๑. ภัยคุกคามทางทะเล

จากสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลที่เปลี่ยนไป กองทัพเรือของชาติในอาเซียนแต่ละชาติต้องปฏิบัติหน้าที่ในการคุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ทางทะเลของตนเอง ที่มีมูลค่ามหาศาล แต่เนื่องจากธรรมชาติของทะเลที่เป็นผืนน้ำแผ่ติดต่อกันไป ยากที่จำกัดขอบเขตของปัญหาหรือภัยคุกคามที่เกิดขึ้นให้จำกัดอยู่ในเขตน่านน้ำของรัฐใดรัฐหนึ่ง เช่นการกระทำอันเป็นโจรสลัด การลักลอบค้าอาวุธทางทะเล การก่อการร้ายสากลทางทะเล การล่าเหยี่ยวเสฟติดทางทะเล การหลบหนีเข้าเมือง การค้ามนุษย์ทางทะเล รวมทั้งการเกิดภัยพิบัติธรรมชาติและ การเกิดอุบัติเหตุทางทะเล ปัญหาเหล่านี้ไม่จำเพาะเจาะจงอยู่ภายในเขตของรัฐใดโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหา

หรือภัยคุกคามร่วมระหว่างรัฐ ที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างชาติที่มีอาณาเขตทางทะเลติดกันหรืออยู่ในภูมิภาคเดียวกัน จะต้องร่วมมือกันในการเผชิญปัญหาเหล่านี้ร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้จากความร่วมมือของชาติในอาเซียน ที่ร่วมมือกันในการแก้ปัญหาจากการกระทำอันเป็นโจรสลัดในช่องแคบมะละกาของอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ และไทย ทำให้สถิติการปล้นเรือในบริเวณดังกล่าวลดลงเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นในสถานการณ์การเกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ในทะเลเช่น การเกิดภัยธรรมชาติ คลื่นสึนามิพัดถล่มแนวชายฝั่งทางด้านทะเลอันดามันเมื่อปี ๒๕๔๖ อุบัติภัยทางทะเลในเหตุการณ์เครื่องบินสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์ เที่ยวบิน MH 370 ที่สูญหายในทะเลเมื่อ ๑๖ เมษายน ๒๕๕๗ และล่าสุดเครื่องบินของสายการบินแอร์เอเชีย QZ8501 ตกในทะเลชวา นอกชายฝั่งเกาะบอร์เนียวเมื่อ ๒๘ ธ.ค.๕๗ ซึ่งเป็นเหตุการณ์สำคัญที่แสดงให้เห็นว่าชาติในอาเซียนไม่สามารถจะเผชิญภัยคุกคามที่เกิดขึ้นในทะเลได้โดยลำพัง การเตรียมการในใช้กำลังทางเรือร่วมกันตั้งแต่ในยามปกติ จะช่วยให้ชาติในอาเซียนสามารถเผชิญปัญหาภัยคุกคามทางทะเลที่นับวันจะมีมากและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นความจำเป็นของชาติในอาเซียนที่จะต้องสร้างความร่วมมือในการใช้กำลังทางเรือร่วมกันในทะเลในอนาคต

จากที่กล่าวข้างต้นนับว่าปัจจัยที่เกี่ยวกับปัญหาหรือภัยคุกคามทางทะเล จะเป็นปัจจัยความมั่นคงทางทะเลสำคัญที่ผลักดันให้ชาติในอาเซียนให้ความสำคัญต่อการใช้กำลังทางเรือร่วมกัน อันนำไปสู่ความจำเป็นต่อความร่วมมือในการรักษาความมั่นคงทางทะเลที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ซึ่งได้แก่ การจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน

๒. ความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ชาติในอาเซียนมีพื้นฐานในด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม และความหลากหลายในการนับถือศาสนา จะส่งผลกระทบต่อความเข้าใจในวิถีการปฏิบัติตนและวัฒนธรรมของคนที่มาจากพื้นฐานที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดความไม่เชื่อมั่นต่อการปฏิบัติงานร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามกองทัพเรือของชาติในอาเซียน ได้มีการแลกเปลี่ยนกำลังพลในการฝึกศึกษา การจัดกำลังทางเรือฝึกและปฏิบัติงานร่วมกันอยู่เป็นประจำทุกปี ทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี โดยเริ่มตั้งแต่การวางแผนร่วมกัน การฝึกและปฏิบัติการร่วมกัน ตลอดจนการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานร่วมกัน อันเป็นการลดข้อจำกัดในการปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับการดำเนินการตามที่กล่าวไว้ในบทที่ ๓ เกี่ยวกับการลดข้อจำกัดในการปฏิบัติการทางทหารนานาชาติ ตลอดจนลักษณะการปฏิบัติการทางเรือของชาติต่าง ๆ ก็เป็นมาตรฐานสากล มีความเข้าใจในการสื่อสาร และการปฏิบัติการร่วมกันเป็นอย่างดี นอกจากนั้นในการจัดตั้งประชาคมอาเซียนได้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจของชาติอาเซียนในการลดข้อจำกัดของความหลากหลายด้านวัฒนธรรมโดยการกำหนดคำขวัญที่สำคัญของอาเซียนที่กล่าวว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม” (One Vision, One Identity, One

Community) ดังนั้นในแง่ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ถึงแม้จะไม่ส่งผลเป็นแรงผลักดันให้เกิดการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน แต่ก็ไม่น่าจะส่งผลกระทบในทางตรงกันข้าม

๓. ความไว้วางใจ

เป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลต่อความร่วมมือของกองทัพเรือของชาติอาเซียน ในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน เนื่องจากในปัจจุบันชาติในอาเซียนมีการพัฒนากองทัพเรือค่อนข้างมาก มีการจัดหากำลังทางเรือสมัยใหม่เข้าประจำการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจทำให้ชาติในอาเซียนเกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่อย่างไรก็ตามจากแนวโน้มการพัฒนาความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียนมีทิศทางในการพัฒนาไปสู่การร่วมมือกันมากขึ้น เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบความร่วมมือจากในรูปแบบทวิภาคีไปสู่ความร่วมมือในรูปแบบพหุภาคีมากขึ้น มีการริเริ่มความร่วมมือในกิจกรรมทางทะเลและการปฏิบัติการทางเรือเพิ่มขึ้น เป็นการลดระดับความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันลง รวมทั้งผลจากการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียนที่ตกลงให้เกิดขึ้นภายใน พ.ศ.๒๕๕๘ ซึ่งมีมาตรการที่สำคัญในการเสริมสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน (Confidence Building Measure: CBM) รวมทั้งยังกำหนดให้มีการส่งเสริมความร่วมมือทางทะเลไว้ในแผนปฏิบัติการประชาคมความมั่นคงอาเซียน ๒๕๔๗ (ASEAN Security Community Plan of Action – 2004) กลับจะเป็นตัวเร่งให้กองทัพเรือชาติในอาเซียนเกิดการเสริมสร้างความร่วมมือในการปฏิบัติการในทะเลมากยิ่งขึ้น อันจะทำให้แนวโน้มการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน เพื่อการดำเนินกิจกรรมทางทะเลร่วมกันมีความเป็นไปได้มากยิ่งขึ้น

๔. การบริหารจัดการด้านงบประมาณ

การดำเนินการด้านงบประมาณของชาติในอาเซียน เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ด้วยพื้นฐานทางเศรษฐกิจของแต่ละชาติที่แตกต่างกัน ส่งผลให้งบประมาณในการพัฒนากองทัพแต่ละประเทศแตกต่างกัน ทำให้บางชาติเกิดข้อจำกัดในการจัดสรรงบประมาณมาใช้ในการเสริมสร้างกิจกรรมความร่วมมือกับชาติในอาเซียน ในประเด็นนี้ชาติที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจดีและความพร้อมในการดำเนินการ จะต้องแสดงบทบาทในการเป็นผู้นำและเป็นผู้ให้มากกว่าชาติที่มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ ซึ่งถือว่าเป็นโอกาสของชาติที่มีความพร้อมในการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในภูมิภาค โดยชาติที่มีความพร้อมสูงกว่ารับผิดชอบในการจัดกำลังทางเรือ ในส่วนชาติที่ยังไม่มีความพร้อมก็ใช้วิธีการจัดกำลังพลเข้าร่วมเป็นฝ่ายอำนวยการหรือดำเนินการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการของกองกำลังทางเรืออาเซียนตามสัดส่วนรายได้ของประเทศ ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยด้านงบประมาณนับว่ามีผลกระทบต่อการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน แต่นำมาซึ่งโอกาสของชาติที่มีความพร้อมในการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในภูมิภาค โดยการเสียสละมากกว่าชาติที่ยังไม่มีความพร้อม ดังเช่นการจัดตั้งกองกำลังทางเรือยุโรป

ที่มีชาติร่วมการจัดตั้งเพียง ๔ ชาติ ได้แก่ ฝรั่งเศส สเปน อิตาลี และโปรตุเกส ส่วนชาติที่ยังไม่มีความพร้อมก็ส่งนายทหารร่วมเป็นฝ่ายอำนวยการหรือนายทหารสังเกตการณ์ได้

๕. บทบาทของประเศมหาอำนาจ

บทบาทที่สำคัญของประเศมหาอำนาจในการสร้างความร่วมมือของชาติอาเซียน โดยเป็นการแสดงบทบาทในการเป็นผู้ให้และผู้ร่วมเสนอแนวคิด รวมทั้งเป็นผู้บ่งชี้ในกรณีที่เห็นว่าการดำเนินการกระทบต่อผลประโยชน์ของประเศมหาอำนาจนั้น ๆ ดังจะเห็นได้จากบทบาทของสหรัฐอเมริกาในการให้ความช่วยเหลือประเทศไทยและร่วมการจัดตั้งการฝึกร่วมผสมคอบร้าโกลด์ จนขยายขอบเขตความร่วมมือในการฝึก จากการฝึกรูปแบบทวิภาคีเป็นการฝึกพหุภาคี รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือของประเทศญี่ปุ่นในการก่อตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารรีแค็ป (Information Sharing Centre: ReCAAP-ISC) เพื่อเป็นศูนย์ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านโจรสลัดและการปล้นเรือ ซึ่งเดิมญี่ปุ่นเสนอให้มีการลาดตระเวนร่วมระหว่างชาติต่าง ๆ ในภูมิภาค แต่ถูกต่อต้านจากจีน ทำให้ต้องลดขอบเขตความร่วมมือลงเหลือเฉพาะการก่อตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารรีแค็ป แต่ในส่วนของแนวคิดในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนนั้น หากมีการดำเนินการก็เป็นการดำเนินการภายใต้กรอบของประชาคมอาเซียน ในเสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ซึ่งมีกรอบนโยบายในด้านความร่วมมือทางทะเลที่ชัดเจนว่าการดำเนินการของประเทศสมาชิกจะไม่กระทบต่อความอิสระในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ ความร่วมมือทางทหารกับประเทศนอกภูมิภาคและไม่นำไปสู่พันธมิตรทางการทหาร กล่าวคือจะไม่รวมตัวเพื่อเป็นขั้วอำนาจใหม่ในการต่อรองทางทหาร ซึ่งประเศมหาอำนาจก็ไม่สามารถนำไปเป็นเหตุผลในการเข้าแทรกแซงได้ ในทางกลับกันอาจจะได้รับการสนับสนุนจากประเศมหาอำนาจ เพื่อให้กลุ่มชาติอาเซียนมีขีดความสามารถร่วมในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคสูงขึ้น ดังนั้นอิทธิพลจากประเศมหาอำนาจไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน โดยเฉพาะกับประเทศไทยหากจะเป็นผู้เสนอให้มีการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน เนื่องจากประเทศไทยไม่มีปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้ จึงมีความเป็นกลางรวมทั้งมีความสมดุลในการดำเนินความสัมพันธ์กับประเศมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาและจีน

๖. ขีดความสามารถของกำลังทางเรือ

ประเด็นในเรื่องขีดความสามารถกำลังทางเรือของชาติในอาเซียนที่ส่งผลกระทบสำคัญต่อการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน สืบเนื่องจากขีดความสามารถของกำลังทางเรือชาติอาเซียนยังมีความแตกต่างกันอย่างมาก โดยบางชาติมีขีดความสามารถในระดับสูง มีประสบการณ์ในการส่งกำลังทางเรือไปปฏิบัติการทางเรือร่วมกับนานาชาติในเวทีโลก เช่น ไทย มาเลเซีย สิงคโปร์ และอินโดนีเซีย ในขณะที่บางชาติมีขีดความสามารถค่อนข้างจำกัด สามารถปฏิบัติการได้ภายใน

อาณาเขตทางทะเลของตนเองเท่านั้น ในการส่งกำลังทางเรือเข้าร่วมปฏิบัติการกับชาติอื่นจึงมีข้อจำกัดอยู่มาก ในประเด็นนี้มีแนวทางดำเนินการในลักษณะเดียวกับการดำเนินการในด้านงบประมาณ กล่าวคือการส่งกำลังทางเรือเข้าร่วมในกองกำลังทางเรืออาเซียนให้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชาติสมาชิก ในส่วนชาติใดยังไม่มีความพร้อมก็สามารถส่งกำลังพลร่วมเป็นนายทหารฝ่ายอำนวยการหรือนายทหารสังเกตการณ์ได้ สำหรับข้อจำกัดของกำลังทางเรือชาติสมาชิกก็เช่นเดียวกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ ซึ่งจะเป็นโอกาสของชาติที่มีความพร้อมแสดงบทบาทนำในภูมิภาค

บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

๑. การเสนอให้จัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน

จากการวิเคราะห์ประเด็นต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อแนวโน้มในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคโดยการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน จะเห็นว่าในอนาคตข้างหน้ามีแนวโน้มที่ชาติในอาเซียนจะร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังทางเรือค่อนข้างสูง จากการที่แต่ละชาติจะต้องเผชิญภัยคุกคามร่วมกัน ผลจากการรวมกลุ่มของประชาคมอาเซียนอันนำมาซึ่งความร่วมมือในกิจกรรมทางทะเลที่เพิ่มมากขึ้น กรอบความร่วมมือทางทะเลที่มีนโยบายที่ชัดเจนมากขึ้น ถึงแม้จะมีข้อจำกัดที่สำคัญเกี่ยวกับการดำเนินการด้านงบประมาณและขีดความสามารถของกำลังทางเรือที่แตกต่างกัน แต่นำมาซึ่งโอกาสของชาติที่มีความพร้อมสูงกว่าในการแสดงศักยภาพความเป็นผู้นำในภูมิภาค ถ้าหากชาติใดชาติหนึ่งที่มีความพร้อมเป็นผู้ริเริ่มในการเสนอแนวคิดและแสดงบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ให้ เชื่อว่าชาตินั้นจะสามารถเป็นผู้นำในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน และกองกำลังทางเรืออาเซียน จะสามารถแสดงบทบาทในการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคและเป็นตัวแทนของอาเซียนแสดงบทบาทในเวทีโลกได้อย่างแน่นอน เช่นเดียวกับกองกำลังทางเรือยุโรป ซึ่งกำลังแสดงบทบาทอยู่ที่อ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลีย ดังนั้น ในโอกาสที่กองทัพเรือได้ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์เพื่อเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาค รวมทั้งการที่ไทยไม่มีปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้กับประเทศมหาอำนาจและประเทศใดในอาเซียน และมีความเป็นกลางต่อประเทศมหาอำนาจระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีน จึงควรใช้โอกาสนี้แสดงบทบาทนำด้วยการเสนอให้มีการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน

๒. รูปแบบของกองกำลังทางเรืออาเซียน

๒.๑ การจัดกำลังทางเรือ

ในการจัดกำลังทางเรือจากชาติสมาชิกเข้าร่วมเป็นกองกำลังทางเรืออาเซียน สามารถพิจารณาแนวทางการจัดได้ ๒ ลักษณะ คือจัดเป็นกำลังประจำ (Standing Force) กำหนดอัตรากำลังทางเรือ โดยให้แต่ละชาติส่งกำลังทางเรือมาประจำอยู่ที่กองบัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียนเพื่อเป็นกำลังเตรียมพร้อมในการปฏิบัติการตลอดเวลา หรือจัดเป็นกำลังไม่ประจำ (Non

Standing Force) โดยกำหนดให้แต่ละชาติเตรียมกำลังทางเรือของตนในที่ตั้งปกติ เมื่อมีการกิจที่จะต้องปฏิบัติการหรือทำการฝึก แต่ละชาติจึงส่งกำลังทางเรือของตนมาประกอบกำลังเป็นกองเรือเฉพาะกิจ ออกปฏิบัติการกิจหรือทำการฝึกร่วมกัน ในการพิจารณาถึงรูปแบบการจัดกำลังทางเรือเข้าร่วมเป็นกองกำลังทางเรืออาเซียน เห็นว่ากำลังทางเรือที่จะเข้าร่วมในกองกำลังทางเรือดังกล่าว เป็นกำลังทหารที่แต่ละชาติเตรียมการไว้สำหรับป้องกันประเทศตนเองเป็นหลัก คงไม่มีชาติสมาชิกใดยินยอมให้กำลังทางเรือของตนเองไปประจำการอยู่นอกประเทศเป็นเวลานาน รวมทั้งกำลังทางเรือของแต่ละชาติก็มีจำนวนจำกัด คงไม่มีชาติใดในอาเซียนจะจัดหากำลังทางเรือเพื่อเตรียมไว้สำหรับการปฏิบัติการกิจร่วมกับนานาชาติเพียงอย่างเดียว หากกำหนดให้ชาติสมาชิกส่งกำลังทางเรือในลักษณะจัดเป็นกำลังประจำ (Standing Force) คงไม่มีชาติใดเข้าร่วมในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนแน่นอน และเมื่อเทียบกับรูปแบบการจัดของกองกำลังทางเรือยุโรป ที่สามารถก่อตั้งมาตั้งแต่ ค.ศ. ๑๙๙๕ และปฏิบัติการกิจอยู่จนถึงปัจจุบัน ถึงแม้ว่ากำลังทางเรือของชาติสมาชิกกองกำลังทางเรือยุโรปจะมีจำนวนมากกว่าชาติในอาเซียน แต่ยังคงใช้รูปแบบการจัดในลักษณะการจัดเป็นกำลังไม่ประจำ (Non Standing Force) เมื่อมีการกำหนดให้ส่งกองกำลังทางเรือยุโรปไปปฏิบัติในการกิจใดๆ ก็จะมีการพิจารณาประเภทของกำลังทางเรือที่เหมาะสม โดยความเห็นชอบร่วมกันของกองทัพเรือชาติสมาชิก ตามแต่ภารกิจ ที่จะต้องปฏิบัติ ทำให้รูปแบบการจัดกำลังทางเรือของกองกำลังทางเรือเปลี่ยนไปตามภารกิจ จากข้อจำกัดของกำลังทางเรือชาติอาเซียน รวมทั้งตัวอย่างการปฏิบัติที่ได้ผลดีของกองกำลังทางเรือยุโรปตามที่กล่าวข้างต้น จึงควรกำหนดรูปแบบการจัดกำลังทางเรือของกองกำลังทางเรืออาเซียนในลักษณะของ Non-Standing Force คือไม่ได้จัดเป็นกำลังประจำตลอดเวลา เมื่อมีความต้องการในการจัดส่งกองกำลังทางเรืออาเซียนไปปฏิบัติการกิจหรือร่วมทำการฝึกใดๆ ก็พิจารณาในการจัดกำลังและวาระผลัดเปลี่ยนกำลังตามความเหมาะสม โดยความเห็นชอบร่วมกันของ กองทัพเรือชาติสมาชิก ตามแต่ภารกิจ ซึ่งจะทำให้รูปแบบการจัดกำลังทางเรือของกองกำลังทางเรือ แปรเปลี่ยนไปตามภารกิจ ไม่มีอัตราการจัดที่แน่นอน ทั้งนี้ชาติสมาชิกจะต้องจัดทำข้อกำหนดร่วมกัน ในการทำให้กองกำลังทางเรือ มีขีดความสามารถในการระดมกำลังเพื่อจัดตั้งกองกำลังเฉพาะกิจ ตอบรับกับสถานการณ์เร่งด่วนได้ ภายในห้วงเวลาที่กำหนด โดยกองทัพเรือชาติสมาชิกของกองกำลังทางเรืออาเซียน มีหน้าที่ในการจัดเตรียมกำลังของตนเอง ให้พร้อมที่จะจัดส่งกำลังทางเรือมาเข้าร่วมกับกองกำลังทางเรืออาเซียนได้อย่างต่อเนื่องและทันเวลา

๒.๒ การจัดโครงสร้างการบังคับบัญชา

รูปแบบการจัดโครงสร้างการบังคับบัญชาของกองกำลังทางเรืออาเซียน ซึ่งเป็นกองกำลังทางเรื่อนานาชาติ ที่การจัดตั้งต้องอาศัยความร่วมมือและความสมัครใจในการเข้าร่วมในกองกำลังทางเรือของชาติสมาชิก การดำเนินการต่าง ๆ จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบร่วมกันจากชาติสมาชิก ดังนั้นในการจัดโครงสร้างการบังคับบัญชาของกองกำลังทางเรืออาเซียน จึงต้องประกอบด้วย

กำลังพลจากชาติสมาชิก ซึ่งจะต้องทำหน้าที่ในการมอบนโยบาย หรือตัดสินใจสั่งการ ในการดำเนินการในแต่ละระดับเช่นเดียวกับการสั่งการในการปฏิบัติการทางทหารโดยทั่วไป ที่มีการแบ่งระดับการดำเนินการตั้งแต่ระดับนโยบายหรือระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธการ ไปจนถึงระดับยุทธวิธี ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการจัดโครงสร้างของกองกำลังทางเรือยุโรป ซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ เช่นเดียวกัน ประกอบด้วยระดับนโยบายที่มีคณะกรรมการระดับรัฐมนตรีนานาชาติ (High-Level Inter-Ministerial Committee : CIMIN) โดยมีคณะทำงานด้านการเมือง-การทหาร (Politico-Military Working Group : POLMIL WG) เป็นผู้ช่วยทำหน้าที่ในการเสนอแนะนโยบายบริหาร ส่วนระดับรองลงมาคือระดับยุทธการ มีผู้บัญชาการกองกำลังทางเรือยุโรป (COMEUROMARFOR: CEMF) ซึ่งจัดหมุนเวียนจากนายทหารชั้นนายพลเรือชาติสมาชิก เป็นผู้รับผิดชอบ โดยมีทีมงานฝ่ายเสนาธิการ (EMF Permanent Cell) ช่วยเสนอแนะในการตัดสินใจ ระดับสุดท้ายเป็นระดับยุทธวิธี มีผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจ (Commander of EUROMARFOR Task Group : COMGREUROMARFOR) ทำหน้าที่บังคับบัญชากองเรือในทะเล โดยแต่งตั้งจากนายทหารเรือของชาติสมาชิกตามที่คณะกรรมการระดับรัฐมนตรีนานาชาติเห็นว่าเหมาะสม ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปแบบโครงสร้างการจัดการบังคับบัญชาของกองกำลังทางเรือยุโรปเป็นไปแนวทางเดียวกันกับโครงสร้างการจัดการบังคับบัญชาของกองเรือเฉพาะกิจโดยทั่วไป ซึ่งมีการจัดลำดับการบังคับบัญชาที่ชัดเจน อันสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดรูปแบบโครงสร้างการบังคับบัญชาของกองกำลังทางเรืออาเซียน ให้สอดคล้องกับสภาพความร่วมมือของชาติในอาเซียน โดยในการจัดโครงสร้างการบังคับบัญชาของกองกำลังทางเรืออาเซียนควรมีการจัดแบ่งออกเป็น ๓ ระดับดังนี้

๒.๒.๑ ระดับนโยบายหรือระดับยุทธศาสตร์ ควรจัดตั้งเป็นคณะกรรมการระดับรัฐมนตรีของชาติสมาชิก รับผิดชอบในการกำหนดทิศทาง รูปแบบ และนโยบาย ในการปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลัง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติในระดับยุทธการให้กับกองกำลังทางเรืออาเซียน โดยควรจัดตั้งคณะกรรมการจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของชาติสมาชิก ซึ่งเป็นรัฐมนตรีที่รับผิดชอบในการใช้กำลังทหารของแต่ละชาติ รวมทั้งจะสามารถประยุกต์ใช้เวทีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting : ADMM) ซึ่งมีการประชุมอยู่เป็นประจำ ในการกำหนดกรอบนโยบายของกองกำลังทางเรืออาเซียนในคราวเดียวกัน โดยมีคณะทำงานด้านการเมืองและการทหาร ซึ่งจัดจากผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหมและกองทัพเรือชาติสมาชิก ทำหน้าที่เสนอแนะคณะกรรมการระดับรัฐมนตรี ในการกำหนดนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังของกองกำลังทางเรืออาเซียน

๒.๒.๒ ระดับยุทธการ ทำหน้าที่ในการนำนโยบายของคณะกรรมการระดับรัฐมนตรี หรือ ระดับนโยบาย มาปฏิบัติในระดับยุทธการ มี ผู้บัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียน เป็นผู้รับผิดชอบ โดยการจัดผู้บัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียน ควรจัดหมุนเวียนจากนายทหาร

ชั้นนายพลเรือระดับผู้บัญชาการกองเรือยุทธการหรือผู้บัญชาการทัพเรือภาคของชาติสมาชิก รวมทั้งจัดนายทหารฝ่ายเสนาธิการของกองทัพอากาศชาติสมาชิก ร่วมเป็นฝ่ายอำนวยการของกองกำลังทางเรืออาเซียน ทำหน้าที่ในการวางแผนงานระดับยุทธการของกองกำลังทางเรือ ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้บัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียน

๒.๒.๓ ระดับยุทธวิธี จะจัดตั้งเมื่อคณะกรรมการในระดับนโยบาย มีมติ ร่วมกันในการที่จะจัดกองกำลังทางเรืออาเซียนไปปฏิบัติภารกิจใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการฝึกหรือการ ปฏิบัติการจริง โดยจัดตั้งเป็นกองเรือเฉพาะกิจ ทำหน้าที่เป็นหน่วยปฏิบัติในระดับยุทธวิธี ขึ้นตรงต่อ กองกำลังทางเรืออาเซียน โดยการจัดผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจ ทำหน้าที่บังคับบัญชากองกำลัง ทางเรือในทะเล ควรจัดจากนายทหารเรือชาติสมาชิกที่มีอาวุโสสูงสุดของกองกำลังทางเรือที่มา ประกอบกำลังเป็นกองเรือเฉพาะกิจ รวมทั้งจัดฝ่ายเสนาธิการรบ (Combat Staff) จากนายทหาร ฝ่ายเสนาธิการชาติสมาชิก ทำหน้าที่ฝ่ายเสนาธิการให้กับผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจ

๒.๓ การจัดตั้งกองบัญชาการ

ให้มีการจัดตั้งกองบัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียน เพื่อเป็นศูนย์กลางใน การประสานงาน และควบคุมบังคับบัญชา ซึ่งจะต้องมีระบบการติดต่อสื่อสาร สั่งการ ควบคุมบังคับ บัญชา จึงควรจัดตั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกองกำลังทางเรืออาเซียน ในลักษณะประจำไม่ต้อง หมุนเวียนไปตามกองบัญชาการของชาติสมาชิก และให้นายทหารฝ่ายเสนาธิการของกองทัพอากาศ ชาติสมาชิกอยู่ปฏิบัติงานในลักษณะประจำ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน และการ เชื่อมโยง แลกเปลี่ยนกับศูนย์ข้อมูลข่าวสารในภูมิภาค โดยประเทศไทยซึ่งมีที่ตั้งอยู่บริเวณตอนกลาง ของภูมิภาค มีความเหมาะสมในการจัดตั้งกองบัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียน ซึ่งในระยะแรก เพื่อให้มีผลทางจิตวิทยาต่อชาติสมาชิกอาเซียน ไทยควรเสียสละพื้นที่บางส่วน เช่น บริเวณ สนามบินอู่ตะเภา จัดตั้งเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกองกำลังทางเรืออาเซียนหรือกองบัญชาการกอง กำลังทางเรืออาเซียน หลังจากนั้นไทยควรโน้มน้าวให้ชาติสมาชิกเห็นความเหมาะสมของสนามบินอู่ ตะเภา เพื่อจัดตั้งเป็นที่ตั้งของศูนย์ปฏิบัติการฯ อย่างถาวรต่อไป

๒.๔ กรอบภารกิจกองกำลังทางเรืออาเซียน

ผลการศึกษาถึงสถานะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคทำให้ทราบถึง ภัยคุกคามทางทะเลที่ชาติอาเซียนต้องเผชิญ ประกอบด้วย ๑) ความขัดแย้งเกี่ยวกับอาณาเขตทาง ทะเล ๒) โจรสลัดและการปล้นเรือโดยใช้อาวุธ ๓) การลักลอบค้าอาวุธสงครามทางทะเล ๔) การก่อ การร้ายสากลทางทะเล ๕) การลักลอบลำเลียงยาเสพติดทางทะเล ๖) การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิด กฎหมาย การค้ามนุษย์และแรงงานเถื่อน ๗) ภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ ๘) อุบัติภัยทางทะเล ซึ่ง กองทัพอากาศอาเซียนต้องใช้กำลังทางเรือปฏิบัติการในการรองรับภัยคุกคามดังกล่าว และจาก การศึกษาถึงรูปแบบการปฏิบัติการของกองกำลังทางเรือโดยทั่วไปจะครอบคลุมบทบาทใน ๓ ด้าน คือ

บทบาทด้านการทหาร (Military or Combat Related Role) บทบาทด้านการทูต (Diplomatic or Foreign Policy Related Role) และ บทบาทด้านการรักษากฎหมาย (Constabulary or Policing Related Role) เมื่อนำมาพิจารณาร่วมกับกรอบความร่วมมือทางทะเลของประชาคมอาเซียนภายใต้เสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนที่กำหนดไว้ว่า ความร่วมมือทางทะเลที่เกิดขึ้นจะไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของประเทศสมาชิกในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ และความร่วมมือทางทหารกับประเทศนอกภูมิภาค และไม่นำไปสู่การสร้างพันธมิตรทางการทหาร อันแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันชาติในอาเซียนยังไม่มีความต้องการที่จะใช้กำลังทางเรือร่วมกันในบทบาทด้านการทหาร (Military or Combat Related Role) ซึ่งเป็นการปฏิบัติการรบทางทะเล (Combat Operation at Sea) ดังนั้นในการพิจารณากำหนดกรอบภารกิจของกองกำลังทางเรืออาเซียน จึงไม่ควรกำหนดภารกิจซึ่งเป็นบทบาทด้านการทหารให้กับกองกำลังทางเรืออาเซียน จึงคงเหลือภารกิจที่เหมาะสมของกองกำลังทางเรืออาเซียนเฉพาะในบทบาทด้านการทูต (Diplomatic or Foreign Policy Related Role) ซึ่งเป็นการปฏิบัติเชิงการทูต (Diplomatic Operations) โดยใช้เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนนโยบายต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนหรือสร้างความมั่นใจและส่งเสริมความร่วมมือทางทหารกับประเทศพันธมิตร และใช้ในการป้องปรามและการบีบบังคับชาติที่คิดว่าจะเป็นภัยคุกคามในอนาคต รวมทั้งการปฏิบัติการทางทหารเพื่อช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief) และบทบาทด้านการรักษากฎหมาย (Constabulary or Policing Related Role) ซึ่งเป็นการปฏิบัติการรักษากฎหมาย (Constabulary Operations) เช่น การค้นหาและช่วยเหลือ (Search and Rescue) ภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ การปราบปรามโจรสลัด (Counter - Piracy) การปฏิบัติการสันติภาพ (Peace Operations) ได้แก่ การก่อให้เกิดสันติภาพ (Peace Building) การรักษาสันติภาพ (Peace Keeping) การบังคับให้เกิดสันติภาพ (Peace Enforcement) การสร้างสันติภาพ (Peacemaking) รวมทั้ง การแทรกแซงทางเศรษฐกิจและคว่ำบาตร (Sanction and Embargo) โดยกรอบภารกิจในบทบาทด้านการทูตและบทบาทด้านรักษากฎหมาย ควรเป็นภารกิจที่ไม่เข้าไปคาบเกี่ยวกับการปฏิบัติการในบทบาทด้านการทหารมากเกินไป จนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและหวาดระแวงระหว่างกัน จนเกิดการต่อต้านจากชาติสมาชิก ซึ่งจะเป็นอุปสรรคที่ทำให้ไม่สามารถจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนได้ โดยกรอบภารกิจของกองกำลังทางเรืออาเซียนในเบื้องต้น ควรเป็นภารกิจที่เน้นในการช่วยเหลือประชาชน การรักษากฎหมายที่กระทบกับชาติในอาเซียนภาพรวม และการให้ความร่วมมือกับองค์การระหว่างประเทศ เพื่อแสดงบทบาทของชาติอาเซียนในเวทีโลก รวมทั้งภารกิจที่สามารถพัฒนาจากความร่วมมือที่กองทัพเรือชาติอาเซียนกำลังดำเนินการในปัจจุบัน อันจะทำให้เกิดความร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนได้ง่ายยิ่งขึ้น จึงควรกำหนดกรอบภารกิจของกองกำลังทางเรืออาเซียนในขั้นต้นดังนี้

๒.๔.๑ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ

(Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ซึ่งเป็นภารกิจที่กำลังทางเรือของชาติต่าง ๆ ต้องปฏิบัติและเป็นประโยชน์โดยรวมกับประชาชนของทุกชาติ และการปฏิบัติการไม่ส่งผลกระทบในด้านลบต่อชาติใด

๒.๔.๒ การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำผิดในทะเล (Maritime Law Enforcement)

ซึ่งสามารถพัฒนาจากการลาดตระเวนความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security Patrol: MSP) ที่เป็ข้อตกลงให้มีการร่วมลาดตระเวน (Coordinated patrol) ในช่องแคบมะละกา ของกองทัพเรือ มาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์และไทย เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด ให้เป็นการดำเนินการภายใต้กองกำลังทางเรืออาเซียน

๒.๔.๓ การสนับสนุนการปฏิบัติการตามมติองค์การสหประชาชาติ ในการ

ปฏิบัติการเพื่อสันติภาพ (Peace Support Operations) เฉพาะในกรอบของการรักษาสันติภาพ (Peace Keeping) และการปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด ซึ่งสามารถพัฒนาจากความร่วมมือของชาติอาเซียนในการส่งกำลังทางเรือไปร่วมปราบปรามโจรสลัดที่อ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลีย ให้เป็นไปในรูปแบบของกองกำลังทางเรืออาเซียน

แนวทางการดำเนินการของกองทัพเรือ

๑. ระดับนโยบาย

กองทัพเรือต้องแสดงบทบาทในหลายส่วนทั้งในระดับของรัฐบาลและในเวทีนานาชาติเพื่อให้เห็นความสำคัญของการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน

๑.๑ รัฐบาล เป็นการนำเสนอให้ทราบถึงประโยชน์ และผลกระทบ ดังนี้

๑.๑.๑ การทูตเชิงป้องกัน ส่งเสริมมาตรการความไว้วางใจ ลดความหวาดระแวง ลดการแข่งขันกันเสริมสร้างกำลังทางทหารเพื่อสร้างดุลอำนาจระหว่างกัน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามกรอบแนวทางของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างประเทศ

๑.๑.๒ การสร้างบทบาทความเป็นผู้นำของประเทศไทยในภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะแสดงบทบาทนำโดยในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ควรแสดงบทบาทนำในการเป็นผู้เสนอแนวคิด ด้วยการนำเสนอให้ชาติในอาเซียนเห็นถึงประโยชน์และความจำเป็นในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน และแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้ ด้วยการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งกองบัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียนในประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยมีความเหมาะสม ตามสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างชาติในอาเซียน รวมทั้งให้การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับกำลังทางเรือชาติอาเซียนที่มาใช้ท่าเรือในประเทศไทย ทั้งนี้หากประเทศ

ไทยไม่เป็นผู้ริเริ่มในการดำเนินการ อาจจะมีชาติอื่นในอาเซียนเสนอแนวทางในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนก่อน จะทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสในการแสดงบทบาทผู้นำของภูมิภาค และจะสามารถแสดงบทบาทได้เฉพาะการเป็นผู้ตามในลักษณะเดียวกับการให้ความร่วมมือในการลาดตระเวนความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security Patrol: MSP) บริเวณช่องแคบมะละกา ซึ่งประเทศไทยที่เป็นรัฐชายฝั่งติดกับช่องแคบมะละกาได้เข้าร่วมการลาดตระเวนดังกล่าวเป็นชาติสุดท้าย

๑.๒ ชาติในอาเซียน การดำเนินการด้านการทูต ด้วยการนำเสนอแนวคิดและชักชวนชาติสมาชิกในเวทีอาเซียน ทั้งในเวทีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) และการประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน (ASEAN Navy Chiefs Meeting: ANCM) โดยประเทศไทยจะเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณในการก่อตั้ง ทั้งนี้ควรเน้นในประเทศที่มีศักยภาพในการจัดกำลังทางเรือเข้าร่วมในกองกำลังทางเรืออาเซียนอันได้แก่ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย และมาเลเซีย ให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ด้วยการแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในการปฏิบัติการทางเรือของชาติอาเซียนในการรองรับเหตุการณ์ พายุไต้ฝุ่นไห่เยี่ยน พัดถล่มฟิลิปปินส์ เมื่อ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ และการสูญหายของเครื่องบินโดยสารของสายการบินมาเลเซียแอร์ไลน์ เที่ยวบิน MH370 เมื่อ ๘ มีนาคม ๒๕๕๗ รวมทั้งสามารถขยายผลจากความร่วมมือจากการลาดตระเวนความมั่นคงทางทะเล (Maritime Security Patrol: MSP) และการส่งกำลังทางเรือไปร่วมปราบปรามโจรสลัดที่อ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลีย มาเป็นการดำเนินการภายใต้กองกำลังทางเรืออาเซียน

๒. ระดับปฏิบัติการ

ในการเตรียมความพร้อมของกองทัพเรือ รองรับภารกิจด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค โดยการเสนอให้จัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนในอนาคตนั้น จากผลการศึกษเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเล ความร่วมมือรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรือชาติอาเซียนในปัจจุบัน จากบทที่ ๒ และ ๓ พบว่าปัจจัยความสำเร็จแห่งความร่วมมือ นั้น นอกเหนือจากความพร้อมและขีดความสามารถของกองทัพเรือแล้ว คือต้องได้รับการยอมรับและการสนับสนุนจากกองทัพเรือประเทศต่างๆในอาเซียนด้วยกัน การมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันจะทำให้ชาติในอาเซียนเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ ตลอดจนบุคคลากรของกองทัพเรือควรมีองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเลอย่างกว้างขวาง มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรมของกำลังจากชาติที่ร่วมปฏิบัติการ กฎหมาย กฎระเบียบ ประสพการณ์การปฏิบัติงาน ขีดความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และเทคโนโลยีของแต่ละชาติ โดยการปฏิบัติการร่วมกันของทหารนานาชาติ มีความจำเป็นต้องดำเนินการลดข้อจำกัด หรือทำความเข้าใจในข้อแตกต่างเหล่านั้นเสียก่อน ซึ่งมีหลากหลายวิธีการในการลดข้อจำกัดดังกล่าว เช่นการลด

ข้อจำกัดในการติดต่อสื่อสารและวิธีการปฏิบัติที่แตกต่างกัน ด้วยการบัญญัติศัพท์ที่เป็นมาตรฐานและการจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน การจัดการฝึกอบรมให้กับผู้นำทางทหารให้เข้าใจในการนำทหารที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมปฏิบัติการร่วมกัน การทำให้ทหารมีความรู้สึกเป็นทีมเดียวกันด้วยการให้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผนร่วม ตลอดจนทำการฝึกร่วมกันก่อนการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมของเรือและอากาศยาน ที่จะนำมาปฏิบัติการร่วมกันด้วย ซึ่งสามารถนำผลการศึกษาตามข้างต้นมาประกอบการพิจารณากำหนดแนวทางในการเตรียมความพร้อมของกองทัพเรือเพื่อรองรับการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนได้ดังนี้

๒.๑ พัฒนาขีดความสามารถด้านองค์ความรู้ เป็นการเตรียมความพร้อมของกองทัพเรือเพื่อรองรับการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนทั้งในด้านองค์บุคคล องค์วัตถุ องค์ยุทธวิธี โดยให้องค์บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกับนานาชาติ องค์วัตถุมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกับกำลังทางเรือชาติอาเซียน องค์ยุทธวิธี ให้มีหลักปฏิบัติหรือหลักนิยมที่เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติการร่วมกันของกำลังทางเรืออาเซียน และองค์ความรู้เกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเล ให้มีความรอบรู้เกี่ยวกับกฎหมายทั้งภายในและระหว่างประเทศ ตลอดจนสนธิสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ กฎ ข้อบังคับระหว่างประเทศ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ กฎข้อบังคับขององค์การกิจการทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organisation: IMO) และกฎหมายทะเลระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกฎ กติกาของกรอบความร่วมมือของภูมิภาค ซึ่งความรู้เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานให้การปฏิบัติงานในเรื่องความมั่นคงทางทะเล เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศสมาชิก ดังนั้นกองทัพเรือควรเตรียมการในด้านต่าง ๆ เหล่านี้และที่เกี่ยวข้องเพื่อรองรับการมีบทบาทนำในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนในอนาคต

๒.๒ พัฒนาขีดความสามารถของกำลังพลให้พร้อมทั้งในระดับผู้นำและระดับปฏิบัติ ให้มีความเข้าใจถึงความแตกต่างทั้งทางวัฒนธรรม กฎหมาย กฎระเบียบ ประสพการณ์การปฏิบัติงาน ขีดความสามารถในการติดต่อสื่อสาร เทคโนโลยี ของชาติในอาเซียน รวมทั้งแนวทางในการลดข้อจำกัดดังกล่าว โดยการจัดทำหลักสูตรในการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการทางทหารนานาชาติเป็นการเฉพาะ ทั้งนี้ในการฝึกอบรมควรกำหนดกลุ่มกำลังพลเฉพาะที่จะเตรียมไว้สำหรับการปฏิบัติการร่วม ไม่ทำการฝึกอบรมเป็นการทั่วไป โดยแบ่งระดับในการฝึกอบรมทั้งระดับผู้นำทางทหาร ฝ่ายอำนวยการ และหน่วยปฏิบัติ ในลักษณะเดียวกับการเตรียมกำลังพลในการศึกษาเกี่ยวกับเรือดำน้ำ โดยการคัดเลือกกำลังพลที่มีพื้นฐานทั้งด้านภาษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติการร่วมกับกองกำลังทางเรือนานาชาติ มาเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก อันจะทำให้สามารถพัฒนาขีดความสามารถกำลังพลได้ตรงตัวบุคคลและวัตถุประสงค์ในการนำไปปฏิบัติงานมากขึ้น

๒.๓ พัฒนาขีดความสามารถเรือ อากาศยาน และยุทธโปกรณ์ รวมทั้งยานรบอื่นๆ ให้สามารถปฏิบัติการร่วมกับกองทัพเรือชาติสมาชิกอาเซียนอื่นๆ และพร้อมที่จะปฏิบัติการได้ทั้งในพื้นที่ทางทะเลของไทยและสามารถออกไปปฏิบัติการในพื้นที่ทางทะเล นอกอาณาเขตทางทะเลของประเทศไทยให้สามารถเข้าถึง และครอบคลุมอาณาเขตทางทะเลของสมาชิกอาเซียนได้ ซึ่งในเรื่องนี้ไม่น่าจะเป็นปัญหา เนื่องจากการจัดหายุทธโปกรณ์ของกองทัพเรือจะยึดหลักมาตรฐานสากลอยู่แล้ว ปัญหาด้านยุทธโปกรณ์ที่ไม่สามารถปฏิบัติร่วมกันได้มีไม่มาก แต่หากสามารถกำหนดมาตรฐานยุทธโปกรณ์ของอาเซียนร่วมกัน ก็จะทำให้การปฏิบัติการร่วมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอุปกรณ์ที่ใช้ในการเชื่อมต่อของระบบการส่งกำลังบำรุง

๒.๔ พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพเรือและกองทัพเรืออาเซียน โดยดำรงความร่วมมือระหว่างกองทัพเรือ กับ กองทัพเรืออาเซียน ในด้านต่างๆ ที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน และควรเพิ่มแนวทางการพัฒนาในบางด้านที่สามารถกระทำได้ให้มากยิ่งขึ้นตามความสำคัญของประเทศที่ได้จัดลำดับไว้ รวมทั้งควรขยายความร่วมมือกับประเทศที่เป็นโอกาสใหม่จากสภาวะแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ได้แก่ เมียนมา และกัมพูชา โดยแนวทางการขยายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ตามตารางที่ ๔-๑

ตารางที่ ๔-๑ แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยและ ไทยอาเซียน

ความร่วมมือ	มาเลเซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย	เวียดนาม	ฟิลิปปินส์	เมียนมา	กัมพูชา	บรูไน	ลาว
หลักสูตรการศึกษาทางทหาร	X	X	X	x	X	/	/		
หลักสูตรการศึกษาทางภาษา	/			X		X	X		
การประชุมแลกเปลี่ยนข่าวกรอง	/	X	/	/	/	/		/	

ตารางที่ ๔-๑ แนวทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่าง ทร.และ ทร.อาเซียน (ต่อ)

ความร่วมมือ	มาเลเซีย	สิงคโปร์	อินโดนีเซีย	เวียดนาม	ฟิลิปปินส์	เมียนมา	กัมพูชา	บรูไน	ลาว
การจัดเรือ ลว.ร่วมกัน	X			X		/	/		
การจัดเรือ เยี่ยมเมืองท่า	X	X	X	X	X	X	X		
ข้อตกลงด้าน กบ.ร่วมกัน		X							
แลกเปลี่ยน ข้อมูลการส่ง กำลังบำรุง ด.	/	/	/	/					
แลกเปลี่ยน การดูสัมมนา และดูงาน ด้าน กบ.	/	/	/						
การจัดหา ยุทโธปกรณ์		X							

หมายเหตุ X มีความร่วมมืออยู่แล้ว

/ ขยายความร่วมมือเพิ่ม

๒.๕ พัฒนาด้านยุทธวิธี โดยเสริมสร้างความร่วมมือในการฝึกและการปฏิบัติการร่วมกันของชาติอาเซียนในรูปแบบพหุภาคี โดยเฉพาะหัวข้อการฝึกและการปฏิบัติการ ที่สอดคล้องกับกรอบภารกิจของกองกำลังทางเรืออาเซียนที่คาดการณ์ไว้ เช่น การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ซึ่งกองทัพเรือไทยมีประสบการณ์และขีดความสามารถของกำลังทางเรือในการปฏิบัติการในด้านนี้สูง โดยการฝึกหรือ

ปฏิบัติการร่วมกันเป็นประจำจะนำไปสู่การบัญญัติศัพท์และการจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน (Standard Operation Procedure) ทำให้เกิดหลักปฏิบัติหรือหลักนิยมในการปฏิบัติการที่เป็นมาตรฐานของชาติในอาเซียน จนนำไปสู่มาตรฐานในการปฏิบัติการของกองกำลังทางเรืออาเซียนในอนาคต

สรุป

จากการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนในอนาคตพบว่า ชาติในอาเซียนมีแนวโน้มจะให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนค่อนข้างสูง โดยเป็นโอกาสของชาติที่มีความพร้อมจะนำเสนอแนวคิดและแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้ ในการก้าวขึ้นมาแสดงความเป็นผู้นำในการเสนอให้มีการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน โดยกองกำลังทางเรืออาเซียนควรจะมีรูปแบบการจัดกำลังและกรอบภารกิจในเบื้องต้นดังนี้

๑. การจัดกำลังทางเรือ ควรมีลักษณะการจัดเป็นกำลังไม่ประจำ (Non Standing Force) เมื่อมีความต้องการในการจัดส่งกองกำลังทางเรืออาเซียนไปปฏิบัติการกิจหรือร่วมทำการฝึกใดๆ ก็จะมีการพิจารณาในการจัดกำลังและวาระผลัดเปลี่ยนกำลังตามความเหมาะสม โดยความเห็นชอบร่วมกันของ กองทัพเรือชาติสมาชิก

๒. การจัดโครงสร้างการบังคับบัญชา ควรแบ่งออกเป็น ๓ ระดับประกอบด้วยระดับนโยบายหรือระดับยุทธศาสตร์ มีคณะกรรมการระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รับผิดชอบระดับยุทธการ มีผู้บัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียน เป็นผู้บังคับบัญชา และ ระดับยุทธวิธี มีผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจ เป็นผู้บังคับบัญชากองเรือในทะเล

๓. การจัดตั้งกองบัญชาการ ควรจัดเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกองกำลังทางเรืออาเซียน โดยมีสถานที่ตั้งประจำอยู่ในประเทศไทย เพื่อดำรงการมีบทบาทนำในเรื่องดังกล่าวนี้

๔. กรอบภารกิจ ควรกำหนดบทบาทการดำเนินการใน ๒ บทบาท คือบทบาทด้านการทูต (Diplomatic or Foreign Policy Related Role) และ บทบาทด้านการรักษากฎหมาย (Constabulary or Policing Related Role) โดยมีกรอบในการปฏิบัติการเกี่ยวกับ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief) การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำผิดในทะเล (Maritime Law Enforcement) และ การสนับสนุนการปฏิบัติการตามมติองค์การสหประชาชาติ

๕. การกำหนดบทบาทและแนวทางการดำเนินการของกองทัพเรือ เพื่อก้าวไปสู่การแสดงบทบาทนำในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ซึ่งแบ่งเป็น ๒ ระดับคือการดำเนินการในระดับนโยบาย โดยการนำเสนอรัฐบาลให้เห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ของประเทศที่ได้จากการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนและการเสียโอกาสในการแสดงบทบาทนำ และการดำเนินการด้านการทูต

กับชาติในอาเซียน ด้วยการนำเสนอแนวคิดและชักชวนชาติสมาชิกในเวทีต่าง ๆ ของอาเซียน ให้เห็นความสำคัญในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ส่วนการดำเนินการอีกระดับคือระดับปฏิบัติการ เป็นการเตรียมความพร้อมของกองทัพเรือเพื่อรองรับการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนทั้งในด้านองค์บุคคล องค์วัตถุและองค์ยุทธวิธี โดยให้องค์บุคคลมีความรู้ด้านวิชาการ กฎหมายทั้งภายในและระหว่างประเทศ ตลอดจนสนธิสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ กฎ ข้อบังคับระหว่างประเทศ ในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงทางทะเลกับความเข้าใจในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันนานาชาติ องค์วัตถุมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกับกำลังทางเรือชาติอาเซียน และองค์ยุทธวิธี ให้มีหลักปฏิบัติหรือหลักนิยมที่เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติการร่วมกันของกำลังทางเรืออาเซียนต่อไป

บทที่ ๕

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การศึกษาเรื่องบทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค เป็นการศึกษาหารูปแบบการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนที่สอดคล้องกับสถานะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบัน เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางกำหนดบทบาทนำที่เหมาะสมให้กับกองทัพเรือเพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์ “เป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาคและเป็นเลิศในการบริหารจัดการ” ทั้งนี้ในการศึกษาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ลักษณะวิจัยเชิงพรรณนาและศึกษาวิเคราะห์โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า จากตำรา เอกสารทางราชการ เอกสารสิ่งพิมพ์ ทั้งภายในและต่างประเทศ ข้อมูลเอกสารจากสารสนเทศและทฤษฎี หลักการที่ได้รับจากการศึกษาแล้วนำมาเปรียบเทียบอย่างสมเหตุสมผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลและการพัฒนาความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียนพบว่าชาติในอาเซียนยังคงต้องเผชิญภัยคุกคามทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามรูปแบบเดิม และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่นับวันจะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งกองทัพเรือของชาติในอาเซียนต้องเตรียมการรับมือและเผชิญกับภัยคุกคามดังกล่าว โดยที่ผ่านมากองทัพเรือชาติในอาเซียนได้พัฒนาความร่วมมือทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีมากขึ้นโดยส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบของการประชุม/สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางทะเล และการฝึกผสมต่าง ๆ แต่ยังไม่มีการปฏิบัติการช่วยเหลือต่อปัญหาภัยคุกคามต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทะเลที่เป็นรูปธรรม และเป็นรูปแบบถึงแม้จะมีการร่วมลาดตระเวนของกองทัพเรือ ๔ ชาติ ในช่องแคบมะละกา แต่เป็นการดำเนินการเฉพาะพื้นที่และปัญหา ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในทะเลของอาเซียนและทุกปัญหาของภัยคุกคามรูปแบบใหม่ และในการพัฒนาความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียนที่ผ่านมานั้น พบว่ายังมีองค์ประกอบสำคัญที่จะส่งผลต่อความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน ทั้งในด้านบวกและด้านลบ อันได้แก่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติอาเซียน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การบริหารจัดการด้านงบประมาณ บทบาทของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค ชีตความสามารถของกำลังทางเรือชาติอาเซียน และการมีผลประโยชน์และภัยคุกคามร่วมกัน

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ตามข้างต้นมาศึกษา เปรียบเทียบกับแนวคิดและแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกองกำลังทางเรือนานาชาติ อันประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐานในการปฏิบัติการทางทหารนานาชาติ รูปแบบความร่วมมือด้านความมั่นคง แนวคิดการปฏิบัติการทางเรือแบบพหุภาคี และรูปแบบการจัดตั้งกองกำลังทางเรือของสหภาพยุโรป ทำให้เห็นถึงแนวโน้มการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนที่เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ในลักษณะของการจัดตั้งเป็นกองกำลังทางเรือ รูปแบบการจัดของกองกำลังทางเรือที่เหมาะสม รวมทั้งกรอบในการปฏิบัติการกิจของกองกำลังทางเรืออาเซียนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมความมั่นคงและภัยคุกคามทางทะเล รวมถึงการแสดงบทบาทของกองทัพเรือและประเทศไทยในการเป็นผู้มีบทบาทริเริ่มในการนำเสนอแนวคิดในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนและบทบาทการเป็นผู้ให้ความรับผิดชอบจัดตั้งกองกำลังทางเรือที่ประเทศไทย ซึ่งสามารถอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

๑. ขาดในอาเซียนมีแนวโน้มจะให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนค่อนข้างสูง และเป็นโอกาสของชาติที่มีความพร้อมจะนำเสนอแนวคิดและแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้ ในการก้าวขึ้นมาแสดงความเป็นผู้นำในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนในอนาคต โดยชาติที่มีความพร้อมในการที่จะแสดงบทบาทนำได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งเชื่อได้ว่าชาติเหล่านี้ หากมีโอกาสในการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนคงจะไม่ละทิ้งโอกาสดังกล่าวแน่นอน ดังจะเห็นได้จากการเสนอตัวเป็นศูนย์กลางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านโจรสลัดและการปล้นเรือของสิงคโปร์ โดยการจัดตั้งศูนย์แลกเปลี่ยนข่าวสารรีแคป (Information Sharing Centre : ReCAAP-ISC) และการเสนอตัวเป็นศูนย์กลางของความร่วมมืออาเซียนด้านการจัดการภัยพิบัติ (ASEAN and Disaster Management) ของอินโดนีเซีย โดยการจัดตั้งศูนย์ประสานงานการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม(ASEAN Coordinating Centre for Humanitarian Assistance : AHA Centre) ในกรณีการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน หากประเทศไทยไม่ฉกฉวยโอกาสในการแสดงบทบาทการเป็นผู้นำในการจัดตั้งแล้ว คาดว่าชาติอื่นต้องเสนอตัวเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือในการจัดตั้งอย่างแน่นอน อันจะทำให้ประเทศไทยต้องตกอยู่ในสถานะของผู้ตามอย่างแน่นอน

๒. รูปแบบการจัดกำลังและกรอบภารกิจของกองกำลังทางเรืออาเซียน

๒.๑ การจัดกำลังทางเรือ มีลักษณะการจัดเป็นกำลังไม่ประจำ (Non Standing Force) เมื่อมีความต้องการในการจัดส่งกองกำลังทางเรืออาเซียนไปปฏิบัติการกิจหรือร่วมทำการฝึกใดๆ ก็พิจารณาในการจัดกำลังและวาระผลัดเปลี่ยนกำลังตามความเหมาะสม โดยความเห็นชอบร่วมกันของ กองทัพเรือชาติสมาชิก

๒.๒ การจัดโครงสร้างการบังคับบัญชา แบ่งออกเป็น ๓ ระดับประกอบด้วยระดับนโยบายหรือระดับยุทธศาสตร์ มีคณะกรรมการระดับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รับผิดชอบ

ระดับยุทธการ มีผู้บัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียน เป็นผู้บังคับบัญชา และ ระดับยุทธวิธี มีผู้บัญชาการกองเรือเฉพาะกิจ เป็นผู้บังคับบัญชาของเรือในทะเล

๒.๓ การจัดตั้งกองบัญชาการ จัดเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกองกำลังทางเรืออาเซียน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดตามสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลและเป็นศูนย์กลางในการบังคับบัญชา โดยให้มีขีดความสามารถในการเชื่อมต่อกับศูนย์ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางเรือของอาเซียนที่มีที่ตั้งอยู่ในประเทศต่าง ๆ และควรมีสถานที่ตั้งประจำไม่ต้องหมุนเวียนไปตามชาติสมาชิก โดยประเทศไทยซึ่งมีที่ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภูมิภาค มีความเหมาะสมและมีความพร้อมในการจัดตั้งกองบัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียน

๒.๔ กรอบภารกิจ กำหนดบทบาทการดำเนินการใน ๒ บทบาท คือบทบาทด้านการทูต (Diplomatic or Foreign Policy Related Role) และ บทบาทด้านการรักษากฎหมาย (Constabulary or Policing Related Role) โดยมีกรอบในการปฏิบัติการเกี่ยวกับ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief) การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำผิดในทะเล (Maritime Law Enforcement) และ การสนับสนุนการปฏิบัติการตามมติองค์การสหประชาชาติ

๓. การกำหนดบทบาทนำและแนวทางการดำเนินการของกองทัพเรือ เพื่อก้าวไปสู่การแสดงบทบาทนำในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน กองทัพเรือควรนำเสนอหน่วยเหนือให้เห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์ของประเทศที่ได้จากการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนและการเสียโอกาสในการแสดงบทบาทนำเพื่อให้รัฐบาลเห็นชอบให้ดำเนินโครงการต่อไปและเมื่อรัฐบาลให้ความเห็นชอบแล้ว ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการดำเนินการด้านการทูตกับชาติในอาเซียน ด้วยการนำเสนอแนวคิด โน้มน้าวและชักชวนชาติสมาชิกในเวทีต่าง ๆ ของอาเซียน ให้เห็นความสำคัญในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน และเพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทนำของประเทศไทย นอกจากการเป็นผู้เสนอแนวคิดแล้ว ควรเสนอรัฐบาลในการแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้ โดยเสนอตัวรับผิดชอบการจัดตั้งกองบัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียนที่ประเทศไทย เพื่อเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกองกำลังทางเรืออาเซียน

สรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย

๑. วัตถุประสงค์การวิจัยที่ ๑ เป็นการศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค รูปแบบภัยคุกคามทางทะเลของอาเซียน ขีดความสามารถของกำลังทางเรือและความร่วมมือด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรืออาเซียนในปัจจุบัน

สรุปได้ว่าจากสภาวะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเลของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แสดงให้เห็นว่าชาติในอาเซียนยังคงต้องเผชิญภัยคุกคามทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยคุกคามรูปแบบเดิม เช่นความขัดแย้งเกี่ยวกับอาณาเขตทางทะเล และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ร่วมกัน

ทั้งภัยคุกคามจากโจรสลัด การก่อการร้าย การลักลอบค้าอาวุธ แม้กระทั่งภัยคุกคามที่เกิดจากภัยพิบัติตามธรรมชาติ และอุบัติภัยทางทะเลที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น กองทัพเรือชาติในอาเซียนมีขีดความสามารถในการรับมือกับภัยคุกคามที่แตกต่างกันอย่างมากระหว่างชาติมีขีดความสามารถในระดับสูง สามารถปฏิบัติการทางเรือร่วมกับนานาชาติได้ แต่บางชาติยังคงมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมจำกัด โดยชาติที่มีขีดความสามารถสูงหรือมีประสบการณ์ในการส่งกำลังทางเรือไปปฏิบัติการทางเรือร่วมกับนานาชาติในเวทีโลก ได้แก่ สิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และ ไทย ซึ่งชาติเหล่านี้ได้มีแนวโน้มในการพัฒนาความร่วมมือกันทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีมากขึ้น เพื่อรองรับกับภัยคุกคามในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน

๒. วัตถุประสงค์การวิจัยที่ ๒ เพื่อศึกษาหลักการ กรอบและรูปแบบการรักษาความมั่นคงทางทะเลขององค์กรในภูมิภาคต่าง ๆ

สรุปได้ว่ารูปแบบการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลที่สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในปัจจุบันและหลักการรักษาความมั่นคงทางทะเล คือการจัดตั้งกองกำลังทางเรือ โดยการจัดตั้งกองกำลังทางเรือมีอยู่ ๒ รูปแบบคือ จัดเป็นกำลังประจำ (Standing Force) และจัดเป็นกำลังไม่ประจำ (Non Standing Force) ในส่วนของโครงสร้างการบังคับบัญชาจะแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ประกอบด้วย ระดับนโยบายหรือระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธการและระดับยุทธวิธี สำหรับกรอบการปฏิบัติการของกำลังทางเรือจะครอบคลุมบทบาทใน ๓ ด้าน คือ บทบาทด้านการทหาร (Military or Combat Related Role) บทบาทด้านการทูต (Diplomatic or Foreign Policy Related Role) และ บทบาทด้านการรักษากฎหมาย (Constabulary or Policing Related Role)

๓. วัตถุประสงค์การวิจัยที่ ๓ เพื่อศึกษารูปแบบการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งกรอบในการปฏิบัติการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงและภัยคุกคามทางทะเล

สรุปได้ว่ารูปแบบการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน เป็นไปในแนวทางเดียวกับภูมิภาคต่าง ๆ คือจัดตั้งเป็นกองกำลังทางเรือ โดยเฉพาะรูปแบบการจัดกำลังทางเรือของสหภาพยุโรป และการจัดกำลังทางเรือของกองกำลังทางเรืออาเซียน ควรมีลักษณะการจัดเป็นกำลังไม่ประจำ (Non Standing Force) การจัดโครงสร้างการบังคับบัญชา ควรแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ประกอบด้วยระดับนโยบายหรือระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธการ และ ระดับยุทธวิธี โดยควรมีกรอบภารกิจเบื้องต้นเกี่ยวกับ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief) การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำผิดในทะเล (Maritime Law Enforcement) และ การสนับสนุนการปฏิบัติการตามมติองค์การสหประชาชาติ

๔. วัตถุประสงค์การวิจัยที่ ๔ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคพร้อมแนวทางการปฏิบัติ

สรุปได้ว่าบทบาทนำในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลที่เหมาะสมของกองทัพเรือ และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงในปัจจุบัน คือการแสดงบทบาทการริเริ่มเป็นผู้นำเสนอให้มีการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน และการเสนอแนวคิดการเป็นผู้ให้ต่อรัฐบาลในความรับผิดชอบจัดตั้งกองกำลังทางเรือให้มีที่ตั้งกองบัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียนอยู่ที่ประเทศไทย โดยนำเสนอรัฐบาลให้เห็นถึงแนวโน้มของความร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ความสำคัญ ประโยชน์ที่ประเทศไทยจะได้จากการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนและการเสียโอกาสในการแสดงบทบาทนำหากชาติอื่นในอาเซียนแสดงความคิดริเริ่มก่อน รวมทั้งกองทัพเรือต้องดำเนินการด้านการทูตกับชาติในอาเซียน ด้วยการนำเสนอแนวคิดและชักชวนชาติสมาชิกในเวทีต่าง ๆ ของอาเซียน ให้เห็นความสำคัญในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน

ทั้งนี้ การมีบทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคคือการที่ประเทศไทยมีบทบาทนำในประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนด้านความมั่นคงทางทะเลด้วย

ข้อเสนอแนะ

การแสดงบทบาทด้านความมั่นคงทางทะเลนั้นสามารถดำเนินการได้หลายวิธีเช่น อินโดนีเซียได้ริเริ่มจัดการประชุม International Maritime Security Symposium และการฝึก KOMODO ที่มีกองทัพเรือในชาติอาเซียนและภูมิภาคใกล้เคียงร่วมด้วย ส่วนสิงคโปร์ได้ตั้งศูนย์ IFC (Information Fusion Center) โดยเชิญนายทหารจากประเทศต่างๆ ไปเป็น Liaison Officer ที่ศูนย์ฯ เพื่อประสานการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางทะเล และจะเสนอตัวเป็นศูนย์กลางด้าน HA/DR ในภูมิภาค สำหรับกองทัพเรือนั้น ในการประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียนครั้งล่าสุด ณ ประเทศไทย กองทัพเรือได้แสดงบทบาทด้วยการเสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียนอีกครั้งหนึ่งพร้อมกับจัดกิจกรรม Fleet Review ในปี ๒๕๖๐(๒๐๑๗) เพื่อฉลองในโอกาสครบ ๕๐ ปีการก่อตั้งอาเซียน กับเสนอแนวคิดในการจัดการฝึกผสมแบบพหุภาคี(ASEAN Multilateral Naval Exercise) ของกองทัพเรืออาเซียนในคราวเดียวกันด้วย ซึ่งถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างบทบาทนำในประชาคมอาเซียน แต่เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริงและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นในทะเล กองทัพเรือควรแสดงบทบาทนำด้วยการเสนอให้มีการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน(ASEAN Naval Force; NAVFOR) และเสนอให้จัดตั้งกองบัญชาการ กองกำลังทางเรืออาเซียน ณ ประเทศไทยเพื่อต่อต้านหรือขจัดภัยคุกคามทางทะเลที่ระบุไว้ใน APSC Blueprint เช่น การต่อต้านโจรสลัด และบรรเทาภัยพิบัติทางทะเล หรืออื่น ๆ ตามสถานการณ์ที่จะมีภัย

คุกคามดังกล่าวเกิดขึ้น เช่นเดียวกับประเทศในสหภาพยุโรปที่มี EU MARFOR และ EU NAVFOR ทั้งนี้ ผลจากการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

๑. ระดับนโยบาย

กองทัพเรือต้องแสดงบทบาทในหลายส่วนทั้งในระดับของหน่วยเหนือจนถึงรัฐบาล และในเวทีนานาชาติเพื่อให้เห็นความสำคัญของการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน

๑.๑ หน่วยเหนือและรัฐบาล นำเสนอให้ทราบถึงประโยชน์ และผลกระทบ ดังนี้

๑.๑.๑ การทูตเชิงป้องกัน ส่งเสริมมาตรการความไว้วางใจ เชื่อใจ ลดความหวาดระแวง ลดการแข่งขันกันเสริมสร้างกำลังทางทหารเพื่อสร้างดุลอำนาจระหว่างกัน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามกรอบแนวทางของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างประเทศ

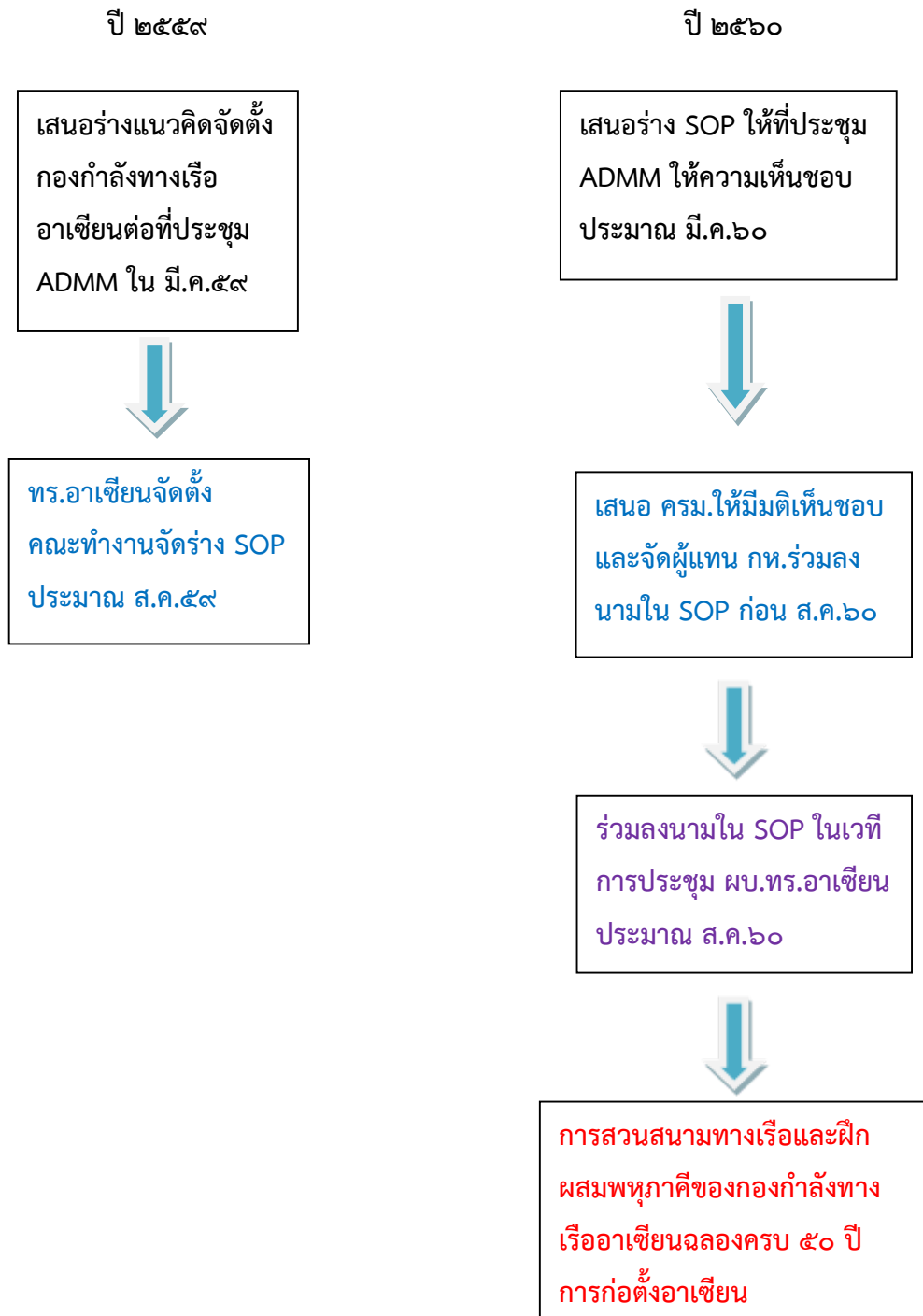
๑.๑.๒ การสร้างบทบาทความเป็นผู้นำของประเทศไทยในภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะแสดงบทบาทนำในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ควรแสดงบทบาทนำในการเป็นผู้เสนอแนวคิด ด้วยการนำเสนอให้ชาติในอาเซียนเห็นถึงประโยชน์และความจำเป็นในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน และแสดงบทบาทการเป็นผู้นำและผู้ให้ ด้วยการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งกองบัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียนในประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยมีความเหมาะสม ตามสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างชาติในอาเซียน และไม่มีความขัดแย้งกับมหาอำนาจใดในภูมิภาค โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้

๑.๒ ชาติในอาเซียน ดำเนินการด้านการทูต ด้วยการนำเสนอแนวคิดและชักชวน โฉมหน้าชาติสมาชิกในเวทีอาเซียน ทั้งในเวทีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) และการประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน (ASEAN Navy Chiefs Meeting: ANCM) รวมทั้งในโอกาสการเยือน พบปะของผู้ในระดับเหล่าทัพ กองบัญชาการกองทัพไทย และระดับ กระทรวงกลาโหม

๑.๓ แนวทางการปฏิบัติในการเสนอจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน กระทรวงกลาโหมและ กองบัญชาการกองทัพไทย ควรสนับสนุนกองทัพเรือจัดการสวนสนามทางเรื่อนานาชาติและการฝึกผสมพหุภาคีตามการเสนอของกองทัพเรือในปี ๒๕๖๐ ในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปี การก่อตั้งอาเซียน และเพื่อสนองตอบนโยบาย พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ในการแถลงนโยบาย ๑๑ ด้าน ต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ครั้งที่ ๘/๒๕๖๓ เมื่อ ๑๒ ก.ย. ๒๕๕๗ ในข้อ ๒. นโยบายการรักษาความมั่นคงของรัฐและการต่างประเทศ ในระยะเร่งด่วน รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการเตรียมพร้อมสู่ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนในกิจการ ๕ ด้าน ซึ่งการสร้าง ความมั่นคงทางทะเล เป็นกิจการด้านหนึ่ง ดังนั้นเห็นควรเสนอให้มีการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนให้แล้วเสร็จก่อนการประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน ในปี ๒๕๖๐ ซึ่งมี

แนวทางดำเนินการดังนี้ (แผนภาพที่ ๕-๑ กรอบการปฏิบัติงานในการเสนอจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน)

แผนภาพที่ ๕-๑ กรอบการปฏิบัติงานในการเสนอจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน

๑.๓.๑ กระทรวงกลาโหมเสนอให้กองทัพเรือจัดเตรียมข้อมูลประเด็นหารือเกี่ยวกับการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน (ASEAN NAVAL FORCE : ASEAN NAVFOR) เสนอต่อ

ที่ประชุมคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเลในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน เพื่อให้แนวความคิดในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และจัดทำร่างเอกสารแนวความคิดในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนครั้งที่ ๑๐ ซึ่งกำหนดจัดขึ้นประมาณต้นปี ๒๕๕๙ เพื่อให้การรับรองและเห็นชอบต่อร่างแนวความคิดดังกล่าว

๑.๓.๒ กองทัพเรือเสนอร่างแนวความคิดการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนตามที่ที่ประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนให้ความเห็นชอบต่อที่ประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียนครั้งที่ ๑๐ ซึ่งจัดขึ้นในปี ๒๕๕๙ โดยปกติจัดต่อจากการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ครั้งที่ ๙ กำหนดจัดขึ้นระหว่าง ๑๙-๒๒ ส.ค.๕๘) เพื่อพิจารณาจัดทำรายละเอียด การดำเนินการร่างขอบเขตโครงสร้างกลไกและการบริหารจัดการ รวมทั้ง งบประมาณต่าง ๆ ในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนหรือที่เรียกว่าระเบียบปฏิบัติประจำ(SOP) ในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน

๑.๓.๓ ปี ๒๕๖๐ กระทรวงกลาโหมเสนอแนวความคิดในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาให้ความเห็นชอบให้ผู้แทนกระทรวงกลาโหมร่วมลงนามในระเบียบปฏิบัติประจำของกองกำลังทางเรืออาเซียน ซึ่งในปี ๒๕๖๐ นี้เป็นปีเดียวกันกับที่ กองทัพเรือได้เสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียนครั้งที่ ๑๐ พร้อมกับจะจัดกิจกรรม Fleet Review หรือสวนสนามทางเรือนานาชาติ ในโอกาสครบ ๕๐ ปีการก่อตั้งอาเซียน กับเสนอแนวคิดในการจัดการฝึกผสมแบบพหุภาคี(ASEAN Multilateral Naval Exercise) ของกองทัพเรือชาติอาเซียนในคราวเดียวกันด้วย ทั้งนี้ หากคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้มีการลงนามในระเบียบปฏิบัติประจำกองกำลังทางเรืออาเซียน ก่อนการประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียนครั้งที่ ๑๐ การสวนสนามทางเรือและการฝึกผสมครั้งนั้น จะกลายเป็นกิจกรรมของกองเรือกำลังทางเรืออาเซียนครั้งแรก

๑.๔ รัฐบาลควรพิจารณาสนับสนุนงบประมาณให้ กระทรวงกลาโหม(กองทัพเรือ) เพื่อดำเนินการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนและการจัดกิจกรรมในโอกาสครบ ๕๐ ปีการก่อตั้งอาเซียนทั้งการสวนสนามและการฝึกผสม ตามที่กองทัพเรือจะพิจารณาเสนอ

๒. ระดับปฏิบัติการ

เตรียมความพร้อมของกองทัพเรือเพื่อรองรับการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนทั้งในด้านองค์บุคคล องค์กรวัตถุและองค์ยุทธวิธี โดยให้องค์บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกับนานาชาติ และมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการด้านความมั่นคงทางทะเล กฎหมายทั้งภายในและระหว่างประเทศ ตลอดจนสนธิสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ ข้อบังคับระหว่างประเทศ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ ข้อบังคับขององค์การกิจการทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organisation: IMO) รวมถึงกฎ กติกาของกรอบความร่วมมือของภูมิภาค ซึ่งความรู้

เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานให้การปฏิบัติงานในเรื่องความมั่นคงทางทะเล เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศสมาชิก องค์วิถุมีขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกับกำลังทางเรือชาติอาเซียน และองค์ยุทธวิธี ให้มีหลักปฏิบัติหรือหลักนิยมที่เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติการร่วมกันของกำลังทางเรืออาเซียน ดังนั้นกองทัพเรือควรจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปฏิบัติการทางทหารนานาชาติ การศึกษาและพัฒนาความร่วมมือกับกองทัพเรือชาติอาเซียนในการจัดทำมาตรฐานการส่งกำลังบำรุงร่วมกัน รวมทั้งการเสริมสร้างความร่วมมือในการฝึกและการปฏิบัติการร่วมกันของชาติอาเซียนในรูปแบบพหุภาคีมากขึ้น รวมทั้งกองทัพเรือควรเพิ่มและพัฒนาความสัมพันธ์กับกองทัพเรือชาติอาเซียนให้มีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้นในทุกสาขาการปฏิบัติงาน

๓. อื่น ๆ

๓.๑ ในด้านความมั่นคงทางทะเล จะมีกฎ ข้อบังคับระหว่างประเทศ เช่น กฎบัตรสหประชาชาติ กฎ ข้อบังคับขององค์การกิจการทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organisation: IMO) และกฎหมายทะเลระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกฎ กติกาของกรอบความร่วมมือของภูมิภาค ซึ่งกองทัพเรือของประเทศในภูมิภาค เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ได้ให้ความสำคัญโดยมีการพัฒนาบุคลากรในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในระดับปริญญาโท-เอก ดังนั้น กองทัพเรือจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในสาขาความมั่นคงทางทะเล และกฎหมายทะเลให้มากขึ้นเพื่อให้มีความพร้อมที่จะแสดงบทบาทนำในภูมิภาคเช่นเดียวกับประเทศดังกล่าวได้

๓.๒ ที่ผ่านมามหาชนไทยก็มีความตระหนักรู้อยู่ในวงจำกัดในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับกิจการทางทะเลโดยเฉพาะในระดับผู้กำหนดยุทธศาสตร์และนโยบาย จะเห็นได้จากการที่ไทยไม่มียุทธศาสตร์การใช้ประโยชน์จากทะเลที่ควรเป็นยุทธศาสตร์ระดับชาติ ซึ่งอาจเนื่องจากผู้ที่กำหนดนโยบายยังขาดมุมมองทางการเมือง (Political Will) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทะเล ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเกิดจากการที่ประเทศไทยยังไม่มีสถาบันหรือองค์กรทำหน้าที่ศึกษาวิเคราะห์ เสนอแนะนโยบายและยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงทางทะเล รวมทั้งทำหน้าที่ให้การศึกษา ความรู้ ความสำคัญเกี่ยวกับทะเล และสามารถให้การศึกษา โดยเฉพาะในระดับปริญญาโท – เอก ในสาขาเกี่ยวกับกิจการทางทะเลและความมั่นคงทางทะเล เช่นเดียวกับของต่างประเทศที่ได้ให้ความสำคัญค่อนข้างมาก อาทิ มาเลเซียมี Maritime Institute of Malaysia (MIMA) เวียดนามมี Diplomatic Academy of Vietnam (DAV) ออสเตรเลียมี Australian National Centre for Ocean resources and Security (ANCORS) และสิงคโปร์มี S.Rajaratnam School of International Studies (RSIS) กับอีกหลายสถาบัน ทำหน้าที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจการทางทะเลทั้งปวง ทั้งเรื่องการบริหารจัดการ นโยบายทางทะเล ความมั่นคงทางทะเล และกฎหมาย กฎระเบียบระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับทะเล ซึ่งสถาบัน

หรือองค์กร เหล่านี้ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวให้กับหน่วยงานของรัฐบาลที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การใช้ประโยชน์จากทะเล อีกทั้งให้การศึกษาวิจัย ในระดับปริญญาโท – เอก ในสาขาดังกล่าว โดยสถาบันหรือองค์กรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงหรือเป็นองค์กรอิสระที่ขึ้นตรงต่อสำนักนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยนั้นๆ ดังนั้นกองทัพเรือซึ่งเป็นหน่วยงานหลักด้านความมั่นคงทางทะเล **ควรแสดงบทบาทผลักดันให้ไทยมีสถาบันหรือองค์กรทางวิชาการเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งอาจสามารถให้อยู่ในสังกัดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้เช่นเดียวกับของต่างประเทศ หรืออาจตั้งเป็นองค์กรอิสระโดยรัฐบาลอุดหนุนงบประมาณ**

๓.๓ รัฐบาลควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาวิชาการด้านความมั่นคงทางทะเล โดยการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาวิชาการด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

๓.๔ ตามกฎบัตรอาเซียน (ASEAN Charter) Article 34 กำหนดให้ใช้ภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงานของอาเซียน ซึ่งที่ผ่านมาจากการปฏิบัติงานหรือฝึกร่วมกับต่างประเทศ ฝ่ายไทยมักมีข้อจำกัดด้านภาษาอังกฤษมาก ดังนั้น**ควรต้องพัฒนาด้านภาษาอังกฤษแก่กำลังพลที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติ** โดยเฉพาะผู้ที่จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานร่วมกับต่างชาติ เพราะหากยังมีข้อจำกัดเรื่องภาษาอังกฤษ ซึ่งจะใช้ในการประชุม การฝึก การปฏิบัติการณ์ร่วม และเป็นเอกสารอ้างอิงต่างๆ ก็จะเป็นเรื่องยากที่จะสามารถแสดงบทบาทนำได้ นอกจากภาษาอังกฤษแล้ว ภาษาและวัฒนธรรมของสมาชิกอาเซียนก็มีความสำคัญเนื่องจากจะมีส่วนช่วยในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันได้มากขึ้น จึงควรพัฒนากำลังพลในด้านนี้ด้วย

๓.๕ ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นไปได้และรูปแบบการจัดตั้งกองกำลังทางบกและกองกำลังทางอากาศอาเซียนเพื่อรวมกันเป็นกองกำลังอาเซียนในอนาคต

๓.๖ ข้อควรระวังของการนำผลวิจัยไปใช้คือการสื่อความหมายของบทบาทนำที่จะไม่ทำให้ชาติสมาชิกเข้าใจผิดว่ากองทัพเรือหรือประเทศไทยต้องการเป็นผู้นำชาติสมาชิกในเรื่องความมั่นคงทางทะเล แต่บทบาทนำในที่นี้คือ บทบาทการเป็นผู้ริเริ่มเสนอแนะและโน้มน้าวชาติสมาชิกให้เห็นความสำคัญและคล้อยตามรวมทั้งการเป็นผู้ให้ความรับผิดชอบจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนขึ้นที่ประเทศไทย รวมทั้งรับผิดชอบจัดการประชุม/สัมมนาต่างๆ ที่จะมีขึ้นในช่วงแรก โดยใช้เงินงบประมาณของประเทศไทย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- การต่างประเทศ, กระทรวง. แผนงานการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ASEAN Political Security Community (APSC) Blueprint. กรุงเทพฯ : บริษัท เพจเมคเกอร์ จำกัด, ๒๕๕๓.
- กองทัพเรือ, นโยบายกองทัพเรือ พ.ศ.๒๕๕๘ – ๒๕๖๒. กรุงเทพฯ : กองทัพเรือ, ๒๕๕๗
- กองทัพเรือ, วิสัยทัศน์กองทัพเรือ พุทธศักราช ๒๕๖๗ (Future Royal Thai Navy Vision 2024). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมสารบัญฑิตทหารเรือ, ๒๕๕๗.
- กองทัพเรือ, นโยบายผู้บัญชาการทหารเรือประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมสารบัญฑิตทหารเรือ, ๒๕๕๘.
- ข่าวทหารเรือ, กรม. ประมาณการข่าวกรองของกองทัพเรือระยะสั้น ห้วงระยะเวลา ๑ ม.ค.-๓๑ ธ.ค. ๕๘, มกราคม ๒๕๕๘.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

- พิรศักดิ์ วัฒนธรรณชัย, พลเรือตรี. “ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของไทยสู่ประชาคมอาเซียน ๒๐๑๕”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๕.
- ลือชัย รุดดิษฐ์, พลเรือตรี. “บทบาทของกองทัพเรือกับความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลภายใต้กรอบ ประชาคมอาเซียน”. เอกสารวิจัยส่วนบุคคลวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, ๒๕๕๖.
- ภูซังค์ ประดิษฐ์ธีระ, นาวาเอก. “บทบาทของกองทัพเรือกับความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลตามกรอบประชาคมอาเซียน”. เอกสารประจำภาควิชาวิทยาลัยการทัพเรือ, ๒๕๕๖.

สัมภาษณ์

- ดนัย สุวรรณหงษ์, นาวาเอก, ผู้อำนวยการกองการฝึก สำนักปฏิบัติการ กรมยุทธการทหารเรือ. สัมภาษณ์. ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘.
- สิทธิพล นิมนวล, พลตรี, หัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงกลาโหม. สัมภาษณ์. ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๘.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

กองทัพไทย, กองบัญชาการ. “การบรรยายการดูงานของนักศึกษาวิทยาลัยการทัพเรือรุ่นที่ ๔๕”.

๓๐ เมษายน ๒๕๕๖.

ข่าวทหารเรือ, กรม. “รายงานวิเคราะห์ข่าวเฉพาะกรณี”. ธันวาคม ๒๕๕๗.

บุษฎี สันติพิทักษ์, “บรรยายเรื่อง ความร่วมมือทางทะเลของประชาคมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ”. พฤศจิกายน ๒๕๕๕.

ยุทธการทหารเรือ, กรม. “ข้อมูลการจัดหมู่เรือปราบโจรสลัดที่อ่าวเอเดนและชายฝั่งโซมาเลีย”.

มกราคม ๒๕๕๔.

ยุทธการทหารเรือ, กรม. “กรอบความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลของ ทร”. กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕.

ยุทธการทหารเรือ, กรม “บันทึกข้อความ ที่ กท ๐๕๐๕/๑๐๘๔ เรื่อง แนวความคิดในการจัดการฝึกผสมแบบพหุภาคีของ ทร.อาเซียน”. ลงวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๗.

ยุทธการทหารเรือ, กรม. “บันทึกข้อความ ที่ กท ๐๕๐๕/๓๒๕ เรื่อง ขออนุมัติหลักการจัดหน่วยเรือเข้าร่วมงาน International Fleet Review 2016 ณ เมือง Visakhapatnam สาธารณรัฐอินเดีย”. ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘.

สำนักนายกรัฐมนตรื, มติคณะรัฐมนตรี . “ให้ผู้แทนของกระทรวงกลาโหมร่วมลงนามในระเบียบปฏิบัติประจำการลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกา” ๒๒ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๑.

สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน . “ร่างยุทธศาสตร์เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน”. ๒๕๕๔.

ศึกษายุทธศาสตร์ทหารเรือ, ศูนย์. “บทบาทกองทัพเรือกับความร่วมมือเพื่อความมั่นคงทางทะเลภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน”, ๒๕๕๖.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

“การแข่งขันสะสมอาวุธ (Arms Race) ในอาเซียน”. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก <http://www.siamintelligence.com/arms-race-in-asean/> สืบค้นเมื่อ 22 พ.ย. 2557

ภาษาต่างประเทศ

Book

Vijay Sakhuja, Commander. Confidence Building From the Sea: An Indian Initiative , New Delhi: Knowledge World, 2001.

Journals and Newspaper

Institute of Defence and Strategic Studies. “A New Agenda for the ASEAN Regional Forum”, IDSS Monograph No. 4, 2002-2006.

B. Singh and S. Tan. “From ‘Boots’ to ‘Brogues’ The Rise of Defence Diplomacy in Southeast Asia”, Rajaratnam School of International Studies Singapore RSIS Monograph No.21, 2011.

Chris Rahman. “Naval Cooperation and Coalition Building in Southeast Asia and Southwest Pacific: Status and prospect”, Royal Australian Navy, Sea Power Centre and Centre for Maritime Policy Working Paper No. 7, October 2001.

Sam Bateman. “Piracy and the Challenge of Cooperative Security and Enforcement Policy”, Maritime Studies, March – April 2001.

Non-Published Document

Royal Australian Navy. Australian Maritime Doctrine 2010: RAN Doctrine 1 – 2010.

Western European Union. Petersberg’s Declaration. “Developments in the security situation in Europe”. 19 June 1992.

Electronic Data Base

“European Maritime Force”. (ออนไลน์).เข้าถึงได้จาก : http://www.euromarfor.org/euromarfor_uk.php, สืบค้นเมื่อ 15 พ.ย. 2557.

NATO. “Alliance Maritime Strategy”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_75615.htm, สืบค้นเมื่อ 10 พ.ย. 2557.

ภาคผนวก

ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร.กับ ทร.ชาตือาเซีย

๑. ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.มาเลเซีย

ทร. และ ทร.มาเลเซีย มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน โดยปัจจุบันมีการแลกเปลี่ยน การเยือนในระดับผู้บังคับบัญชาาระดับสูงอย่างสม่ำเสมอ และยังมีความร่วมมือในด้านการฝึกและ ศึกษา ระหว่าง ทร. กับ ทร.มาเลเซีย โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ ด้านกำลังพล

กห.มช. ได้เสนอที่ศึกษาหลักสูตรทางทหารตามโครงการความช่วยเหลือ ทางทหารจากประเทศมาเลเซีย (Malaysian Defence Cooperation Programme : MDCP) โดย กห.มช. ได้สนับสนุนค่าใช้จ่ายต่างๆ ระหว่างเข้ารับการศึกา ซึ่ง ทร. ได้จัดส่งข้าราชการไปศึกษาใน หลักสูตรต่างๆ ประกอบด้วย หลักสูตร วปอ.มาเลเซีย (Malaysian Armed Forces Defence College) หลักสูตร รร.สธ.ทหาร มาเลเซีย (Malaysian Armed Forces Staff College) หลักสูตร Principal Warfare Officer หลักสูตร Basic Commando PASKAL Series2 หลักสูตร Bridge Watch Keeping หลักสูตร Communication Tactical Petty Officer ทั้งนี้ ทร.มช. ได้มีการ แลกเปลี่ยนกับ ทร. โดยได้จัดส่งนายทหารมาเข้ารับการศึกาหลักสูตร รร.สธ.ทร. อย่างต่อเนื่องทุกปี

๑.๒ ด้านการข่าว

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน

๑.๓ ด้านยุทธการ

๑.๓.๑ ความร่วมมือในด้านยุทธการที่สำคัญ ได้แก่ การฝึกผสมการ ปฏิบัติการทางเรือผิวน้ำ รหัส THALAY LAUT และการฝึกผสมหมู่เรือลาดตระเวนร่วม (มตร.) ภายใต้ รหัส SEAEX THAMAL ร่วมกับ ทร.มาเลเซีย และตำรวจน้ำมาเลเซีย โดยการฝึกผสม THALAY LAUT เป็นการฝึกผสมทางเรือลักษณะทวิภาคี ระหว่าง ทร. – ทร.มช. โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ ให้กับกำลังพลที่เข้าร่วมการฝึก และพัฒนาการปฏิบัติการร่วมในการ ปฏิบัติการทางเรือสาขาต่างๆ อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในการปฏิบัติการร่วมกัน ระหว่าง ทร. ทั้งสองประเทศ โดยทำการฝึกวงจรรอบปีเว้นปี และสลับกันเป็นเจ้าภาพ สำหรับการฝึกที่ผ่าน มา ทร.มช. เป็นเจ้าภาพ โดยใช้ชื่อว่า การฝึกผสม THALAY LAUT 18 – 2011 ทำการฝึก ระหว่าง ๒ – ๒๓ ก.ย.๕๔ บริเวณเส้นทางฐานทัพเรือลุมพุก – ตอนเหนือของช่องแคบมะละกา – เกาะลังกาวิ โดยมี กำลังเข้าร่วมการฝึก ประกอบด้วย ร.ล.ปัตตานี ร.ล.สงขลา ร.ล.อุดมเดช และ ๑ ฮ.ตผ.๑ โดยมี กตอ. กร. เป็นหน่วยรับผิดชอบการฝึกสำหรับการฝึกผสม SEAEX THAMALจะเป็นการฝึกของหมู่เรือ ลว.ร่วม ไทย-มาเลเซีย พร้อมกับการเยี่ยมเมืองท่ากวนตันและเมืองท่าเกาะลังกาวิ ทั้งในด้านอ่าวไทยและทะเลอัน ดามัน โดย ทรภ.๒ และ ทรภ.๓ เป็นหน่วยรับผิดชอบการฝึก มีวงรอบการฝึกเป็นประจำทุกปี

๑.๓.๒ การจัดหมู่เรือฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของ นนร. ชั้นปีที่ ๑ - ๔ และของ นทน.หลักสูตร ป.บัณฑิต ซึ่งมีการแวะเยี่ยมเมืองท่าของมาเลเซียอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๕ ทร.มีแผนจัดเรือแวะเยี่ยมเมืองท่าของมาเลเซียด้วย

๑.๔ ด้านการส่งกำลังบำรุง

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน

๒. ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.สิงคโปร์

ปัจจุบัน ทร. ทั้งสองประเทศมีการประสานงานและทำงานร่วมกันในหลายด้าน โดยในการดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งคณะทำงานร่วม ทร. กับ ทร.สป. (RTN - RSN JOINT NAVAL WORKING GROUP/JNWG) ซึ่ง ทร.ทั้งสองประเทศ จะผลัดกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมทุกปีละ ๑ ครั้ง มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดตามและประสานงานระหว่าง ทร. ทั้งสองประเทศในเรื่องต่างๆ ได้แก่ การฝึกการส่งกำลังบำรุง โครงการศึกษาอบรม และเรื่องอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้น จากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ ทร.ทั้งสองประเทศได้พบปะกันมากขึ้น มีการประสานงานและแลกเปลี่ยนความรู้และอื่นๆ มากขึ้น จึงทำให้ความสัมพันธ์ของ ทร. ทั้งสองมีความแน่นแฟ้นมาก โดยมีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ ด้านกำลังพล

ทร.สป. ได้เสนอที่ศึกษาหลักสูตรต่างๆ ให้แก่ ทร. รวมทั้งค่าใช้จ่ายต่างๆ ในการศึกษา ซึ่ง ทร. ได้จัดส่งข้าราชการไปศึกษาหลักสูตรต่างๆ ได้แก่ หลักสูตร Naval Junior Officers Course ได้จัดส่งข้าราชการไปศึกษาแล้ว จำนวน ๙ นาย ต่อมา ทร.สป. ได้ปรับปรุงหลักสูตรและเปลี่ยนชื่อหลักสูตรเป็น Watch keeping and Navigation Course ได้จัดส่งข้าราชการไปศึกษาจำนวน ๒ นาย หลักสูตร Midshipman Sea Training Deployment ได้จัดส่งข้าราชการไปศึกษาแล้ว จำนวน ๙ นาย หลักสูตร Mine Hunting Officers Course ได้จัดส่งข้าราชการไปศึกษาแล้ว จำนวน ๔ นาย หลักสูตร Singapore Command and Staff Courseได้จัดส่งข้าราชการไปศึกษาแล้ว จำนวน ๓ นาย ทั้งนี้ ในปี ๒๕๕๕ ทร. มีแผนการจัดส่งข้าราชการไปศึกษาหลักสูตรต่างๆ ของ ทร.สป. จำนวน ๓ หลักสูตรๆ ละ ๑ นาย ได้แก่หลักสูตร Midshipman Sea Training Deployment หลักสูตร Watch Keeping and Navigation Course และหลักสูตร Mine Hunting Officers' Course ตลอดจนได้ให้ที่ศึกษาแก่ ทร. ในหลักสูตร รร.สธ.ทหาร ขณะที่ ทร. เสนอที่ศึกษาหลักสูตร รร.สธ.ทร. แก่ ทร.สิงคโปร์ โดย ทร.สนับสนุนค่าใช้จ่ายในลักษณะต่างตอบแทนบนพื้นฐานแห่งความเท่าเทียม

๒.๒ ด้านการข่าว

ปัจจุบันในปี ๒๕๕๕ ทร. มีแผนการแลกเปลี่ยนข่าวกรองระหว่างกัน ซึ่งเป็นการดำเนินการครั้งแรกโดย ทร.สป.เป็นเจ้าภาพ และจะจัดการประชุม ณ สาธารณรัฐสิงคโปร์ ทั้งนี้เป็นผล

มาจากการประชุมคณะทำงานร่วม ทร. – ทร.สป.ครั้งที่ ๑๒ ซึ่ง ทร. ได้เสนอไว้เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทการพัฒนางานด้านการข่าวของ ทร. ในการเพิ่มการประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับมิตรประเทศอย่างกว้างขวาง ซึ่ง ทร.สป.ได้เห็นชอบแล้ว สำหรับหัวข้อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประกอบด้วย ความมั่นคงทางทะเล สถานการณ์ก่อการร้าย การกระทำอันเป็นโจรสลัด การลักลอบลำเลียงสิ่งผิดกฎหมายทางทะเล และเรื่องอื่นๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน

๒.๓ ด้านยุทธการ

๒.๓.๑ ความร่วมมือด้านการฝึกระหว่าง ทร. -ทร.สิงคโปร์ ที่สำคัญ ได้แก่ การฝึกผสมการปฏิบัติการทางเรือผิวน้ำภายใต้รหัส SING SIAM และการฝึกผสมต่อต้านทุ่นระเบิดของประเทศในกลุ่มแปซิฟิกตะวันตก (Western Pacific Mine Counter Measure Exercise / WP MCME) โดยการฝึกผสม SING SIAM เป็นการฝึกลักษณะทวิภาคี ซึ่ง กท. ได้อนุมัติหลักการให้ทำการฝึกได้ โดยเริ่มทำการฝึกครั้งแรกในปี พ.ศ.๒๕๔๖ โดยผลัดเปลี่ยนกันเป็นประเทศเจ้าภาพ ซึ่งช่วงแรกทำการฝึกปีละ ๑ ครั้ง ต่อมาได้มีการเปลี่ยนแปลงเป็นวงรอบปีเว้นปี กำลังที่เข้าร่วมการฝึกในปัจจุบันประกอบด้วย กำลังทางเรือและอากาศยาน สำหรับพื้นที่ฝึกจะดำเนินการฝึกบริเวณทะเลจีนใต้และอ่าวไทย ส่วนการฝึกผสมต่อต้านทุ่นระเบิด ทร.สป.ได้เริ่มต้นจัดการฝึกขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ โดย ทร.สป.ได้เชิญ ทร.ประเทศต่างๆ ในภูมิภาคให้จัดส่งกำลังทางเรือเข้าร่วมการฝึก ทั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของความพยายามที่จะดำเนินการเพื่อให้เกิดเสถียรภาพความมั่นคง (Stability) และสนับสนุนมาตรการเสริมสร้างความไว้วางใจ (Confidence Building Measure / CBM) ในลักษณะพหุภาคีในภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตก โดย ทร. เห็นถึงความสำคัญจึงได้จัดกำลังทางเรือเดินทางไปร่วมการฝึกดังกล่าว และทำการฝึกต่อเนื่องมาเป็นประจำตามวงรอบการฝึก ซึ่งปัจจุบันมีวงรอบปีเว้น ๒ ปี โดยล่าสุดในปี ๒๕๕๖ ทร. ได้จัดเรือ ลทพ. ๒ ลำ เดินทางไปเข้าร่วมการฝึก สำหรับการฝึกครั้งต่อไปจะมีในปี ๒๕๖๖

๒.๓.๒ การฝึกระหว่าง ทร.กับ ทร.สิงคโปร์ นอกจากการฝึกผสม SING SIAM การฝึกผสมต่อต้านทุ่นระเบิดของประเทศในกลุ่มแปซิฟิกตะวันตก แล้วยังมีการฝึกผสม PASSEX การฝึกผสม COBRA GOLD ด้วย

๒.๓.๓ การจัดกำลังลาดตระเวนทางทะเลในช่องแคบมะละการ่วมกัน โดยสืบเนื่องจากปัญหาโจรสลัด ปัญหาการก่อการร้าย และปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบ่อยครั้งในบริเวณช่องแคบมะละกาหลายๆ ประเทศที่มีผลประโยชน์ในช่องแคบมะละกา จึงเสนอที่จะจัดกำลังเข้าไปรักษาความปลอดภัยในพื้นที่ และร่วมการลาดตระเวน เพื่อให้เกิดความมั่นคงในช่องแคบมะละกา ซึ่งในเบื้องต้น อินโดนีเซีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ ได้มีการดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าว ตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ โดยจัดกำลังเข้าร่วมลาดตระเวนร่วมกันตลอดทั้งปี ในลักษณะการประสานการลาดตระเวน (Coordinated Patrols) ในส่วนของกองทัพไทย โดย ผบ.ทสส. ได้ลงนามใน TOR และผู้แทน ทร. ได้ลงนามใน SOP ในการเข้าร่วมการลาดตระเวนช่องแคบมะละกา เมื่อ ๑๘ ก.ย.๕๑ หลังจากนั้น ทร. โดย

ทร.๓ ได้จัดเรือ ฟก./ตกด./รจป. จำนวน ๑ ลำ เข้าร่วมลาดตระเวนร่วมตั้งแต่ ต.ค.๕๑ และจัดอากาศยานเข้าร่วมลาดตระเวนร่วม ตั้งแต่ ม.ค.๕๒ เป็นต้นมา โดยห้วงเวลาการปฏิบัติของเรือได้กำหนดให้ลาดตระเวนในอาณาเขตทางทะเลพื้นที่ ๕ ตลอดทั้งปี ส่วนอากาศยานได้กำหนดให้ลาดตระเวนในอาณาเขตทางทะเลพื้นที่ ๕ จำนวน ๒ ครั้งต่อสัปดาห์ ทั้งนี้ ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งเป็นคณะทำงานร่วมในการลาดตระเวนทางเรือ คณะทำงานร่วมในการลาดตระเวนทางอากาศ และคณะทำงานแลกเปลี่ยนข่าวกรองของ ๔ ประเทศในช่องแคบมะละกา ประกอบด้วยมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ และไทย และจะมีการประชุมสรุปผลทบทวนการปฏิบัติทุก ๓ เดือน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาความร่วมมือในการลาดตระเวนในช่องแคบ มะละกาให้พัฒนาต่อไป ซึ่งจะสร้างความมั่นใจให้กับเรือต่างๆ ที่สัญจรผ่านช่องแคบมะละกา โดยแต่ละประเทศจะผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพจัดการประชุม

๒.๓.๔ การจัดหมู่เรือฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของ นนร. ชั้นปีที่ ๑ – ๔ และของ นทน.หลักสูตร บ.บัณฑิต ซึ่งมีการแวะเยี่ยมเมืองท่าของสิงคโปร์ เมื่อมีโอกาสมatching

๒.๔ ด้านการส่งกำลังบำรุง

จากการจัดตั้งคณะทำงานร่วม ทร. - ทร.สิงคโปร์ โดยมีกรอบความร่วมมือด้านการฝึก การส่งกำลังบำรุง โครงการศึกษา และเรื่องอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายโดยจากการประชุมคณะทำงานซึ่งได้มีการจัดสัมมนาด้านการส่งกำลังบำรุง เพื่อระดมความคิดเห็นและความร่วมมือด้านการส่งกำลังบำรุงระหว่าง ทร. ทั้งสองประเทศ โดยความคืบหน้าในปัจจุบัน ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสนับสนุนด้านการส่งกำลังบำรุง ระหว่าง กท.- กท.สป ร่วมกัน เมื่อปี ๒๕๓๔ และได้มีการจัดทำบันทึกความตกลงเตรียมการว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งกำลังบำรุงเมื่อเรือของ ทร. ทั้งสองประเทศไปเยือนเมืองท่า ระหว่าง ทร.- ทร.สป. (Implementing Arrangement for Mutual logistics Support for Naval Ship Visits Between RTN and RSN) เมื่อปี ๒๕๔๔ และยังมีโครงการแลกเปลี่ยนนายทหาร ระหว่าง ทร.- ทร.สป. (RTN-RSN Offices' Exchange Visit Program) เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ นอกจากนี้ยังมีการประชุมแลกเปลี่ยนความร่วมมือด้านการส่งกำลังบำรุง (Logistic Seminar) เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ เข้าไว้ด้วยกัน โดยมีความมุ่งหมายเพื่อกระชับความสัมพันธ์ไมตรี และแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือด้านการส่งกำลังบำรุง รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเทคโนโลยี การฝึกอบรมด้านการส่งกำลังบำรุงระหว่างกัน มีการจัดเป็นประจำทุกปี โดย ทร. และ ทร.สป. จะสลับกันเป็นเจ้าภาพ โดยใน งป.๕๕ ทร. เป็นเจ้าภาพจัดโครงการแลกเปลี่ยนนายทหารระหว่าง ทร.-ทร.สป. (RTN – RSN Officers' Exchange Program 2012) ประมาณ มี.ค. ๕๕

๓. ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.อินโดนีเซีย

ทร. และ ทร.อินโดนีเซีย มีความสัมพันธ์ และความร่วมมือ ดังนี้

๓.๑ ด้านกำลังพล

ได้มีการแลกเปลี่ยนนายทหารสัญญาบัตร ชั้นยศ น.ท. ไปศึกษาหลักสูตร รร.สธ.ทร. โดยมีวงรอบปีเว้นปี โดยปัจจุบัน ทร. ได้จัดส่งข้าราชการไปศึกษาหลักสูตร รร.สธ.ทร.อช. รวมจำนวน ๙ นาย ในส่วนของ ทร.อช. ได้จัดส่งนายทหารมาเข้ารับการศึกษาศึกษาหลักสูตร รร.สธ.ทร. รวมจำนวน ๖ นาย

๓.๒ ด้านการข่าว

ปัจจุบันไม่มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน แต่ในปี พ.ศ.๕๕ ทร. ได้เสนอในที่ประชุม Navy to Navy talk ระหว่าง ทร. - ทร.อช. ครั้งที่ ๔ เมื่อ ธ.ค.๕๔ ซึ่งจัดขึ้นในประเทศไทย โดยขอให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวกรองและข้อมูลข่าวสารระหว่างกันในปี พ.ศ.๕๖ โดย ทร. จะเป็นเจ้าภาพจัดในครั้งที่ ๑ ณ ประเทศไทย ซึ่งมีหัวข้อประกอบด้วย ความมั่นคงทางทะเล สถานการณ์ การก่อการร้าย การกระทำอันเป็นโจรสลัด การลักลอบลำเลียงสิ่งผิดกฎหมายทางทะเล และเรื่องอื่นๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน โดยผลัดกันเป็นเจ้าภาพ ซึ่ง ทร.อช. รับไปพิจารณาและจะแจ้งผลการพิจารณาให้ทราบต่อไป

๓.๓ ด้านยุทธการ

๓.๓.๑ ทร. และ ทร. อินโดนีเซีย ได้ทำการฝึกผสมทางเรือในลักษณะทวิภาคีโดยใช้รหัสการฝึก SEA GARUDA โดยเริ่มต้นมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ มีวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับกำลังพลที่เข้าร่วมการฝึก และพัฒนาการปฏิบัติการทางเรือสาขาต่างๆ เช่น การปราบเรือดำน้ำ การรบผิวน้ำ การป้องกันภัยทางอากาศ การตรวจค้น การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเล รวมทั้งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในการปฏิบัติการร่วมกันระหว่าง ทร. ทั้งสองประเทศ โดยทำการฝึกปีเว้นปีและสลับกันเป็นเจ้าภาพ สำหรับการฝึกที่ผ่านมา ทร. เป็นเจ้าภาพ โดยใช้ชื่อว่า การฝึกผสม SEA GARUDA 2011 ทำการฝึก ระหว่าง ๒๔ ก.ค. - ๑ ส.ค.๕๔ บริเวณอ่าวไทย โดยมีกำลังเข้าร่วมการฝึก ประกอบด้วย ร.ล.รัตนโกสินทร์ ร.ล.พุทธเลิศหล้านภาลัย และ ๑ ฮ.ปด.๑ โดยมี กฟก.๑ กร. เป็นหน่วยรับผิดชอบการฝึก สำหรับแผนงานในปี ๕๕ จะมีการประชุมทบทวน SEP SEA GARUDA ซึ่งเป็นการปรับปรุงบรรณสาร STANDARD EXERCISE PROCEDURES ร่วมกัน โดยจะจัดขึ้น ณ โรงแรมสยาม เบย์ชอร์ พัทยา จ.ชลบุรี ระหว่าง ๕ - ๘ มี.ค. ๕๕ และจะมีการประชุมอีกครั้งที่สาธารณรัฐอินโดนีเซียประมาณเดือน มิ.ย.๕๕

๓.๓.๒ ในส่วนของการฝึกปฏิบัติการร่วม ทั้งสองประเทศได้มีการจัดกำลังพลเข้าร่วมสังเกตการณ์ โดยที่ผ่านมา ฝ่ายไทยได้เข้าร่วมสังเกตการณ์การซ้อมรบของกองทัพอินโดนีเซีย บริเวณหมู่เกาะนาทูนาตอนเหนือในปี ๒๕๓๙ ส่วนฝ่ายอินโดนีเซียได้เข้าร่วมการฝึกคอบร้าโกลด์ ประจำปี ๒๕๕๓ (Cobra Gold 10) ระหว่าง ๑ - ๑๑ ก.พ.๕๓

๓.๓.๓ การจัดหมู่เรือฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของ นนร. ชั้นปีที่ ๑ - ๔ และของ นทน.หลักสูตร ป.บัณฑิต ซึ่งมีการแวะเยี่ยมเมืองท่าของอินโดนีเซีย เมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม

๓.๔ ด้านการส่งกำลังบำรุง

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน

๕. ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.เวียดนาม

ความสัมพันธ์ด้านการทหาร กองทัพประชาชนเวียดนามและกองทัพไทยได้มีความสัมพันธ์และความร่วมมือกันในทุกระดับและทุกกองทัพ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาระดับสูงและความร่วมมือในด้านต่างๆ เช่น การฝึกศึกษา และการดูงานระหว่างกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๕.๑ ด้านกำลังพล

กท.วณ. ได้เสนอที่ศึกษาหลักสูตรภาษาเวียดนาม ให้แก่กองทัพไทยตามโครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาด้านภาษาไทย - เวียดนาม โดย กท.วณ. สนับสนุนค่าหลักสูตร ค่าอาหาร และค่าที่พัก ซึ่ง ทร. ได้จัดส่งข้าราชการไปศึกษาหลักสูตร Basic Vietnamese Course และหลักสูตร Practical Vietnamese Course (2) หลักสูตรภาษาเวียดนามในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้ ในส่วนของ ทร.วณ. ได้จัดส่งนายทหารมาเข้ารับการศึกษาหลักสูตร รร.สธ.ทร. ในปี ๒๕๕๔ จำนวน ๑ นาย และปี ๒๕๕๕ จำนวน ๑ นาย

๕.๒ ด้านการข่าว

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน ทั้งนี้ในปี ๒๕๕๘ ขว.ทร. มีแผนที่จะจัดการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวสารกับ ทร.เวียดนาม

๕.๓ ด้านยุทธการ

๕.๓.๑ มีการประชุมคณะทำงานร่วมไทย - เวียดนาม ว่าด้วยการจัดระเบียบทางทะเลร่วมกันเป็นประจำทุกปี โดยสลับกันเป็นเจ้าภาพการประชุม โดยในปี ๕๔ ทร. เวียดนาม เป็นเจ้าภาพจัดให้มีการประชุมครั้งที่ ๑๔ ณ เมืองโฮฟอง สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ระหว่าง ๔ - ๘ ก.ค.๕๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมความร่วมมือในการจัดระเบียบทางทะเลในเขตติดต่อของทั้งสองประเทศ ในการป้องกันการกระทำผิดกฎหมายในทะเล การค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในทะเล รวมทั้ง กระชับความสัมพันธ์และเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่าง ทร. กับ ทร.เวียดนาม โดยดำเนินการของคณะทำงานร่วมไทย - เวียดนาม ว่าด้วยการจัดระเบียบทางทะเลได้มีการประชุมหารือกัน หลังจากการจัดตั้งเพื่อจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการลาดตระเวนร่วม และการจัดตั้งโครงข่ายการติดต่อสื่อสาร รวมทั้ง

จัดทำระเบียบปฏิบัติประจำในการลาดตระเวนร่วมๆ ซึ่งได้มีการลงนามร่วมกัน เมื่อ มิ.ย.๔๒ ในโอกาสที่ พล.ร.อ.ธีระ ห้าวเจริญ ผบ.ทร. เดินทางเยือนสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามอย่างเป็นทางการ โดยมีสาระสำคัญได้แก่ จัดให้มีการลาดตระเวนร่วมทางทะเล โดย ทร. ทั้งสองประเทศจัดเรือฝ่ายละ ๑ - ๒ ลำ ลาดตระเวนร่วมตามแนวเส้นแบ่งเขตทางทะเล ไทย - เวียดนาม (KC-LINE) และการจัดตั้งโครงการติดต่อสื่อสารระหว่าง ทร.ทั้งสองประเทศใน ๓ ระดับ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อเป็นช่องทางการติดต่อสื่อสารโดยตรงระหว่าง ทร.ทั้งสองประเทศในการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในทะเล โดยเฉพาะการทำประมงรุกล้ำน่านน้ำ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในทะเล การอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมทางทะเล และการแลกเปลี่ยนข่าวสารในการปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายทะเล เช่น การปราบปรามยาเสพติด และโจรสลัด เป็นต้น ทั้งนี้การประชุมคณะทำงานร่วมๆ ที่ผ่านมามีการดำเนินการมาแล้ว ๑๓ ครั้ง โดยทั้งสองฝ่ายผลัดกันเป็นเจ้าภาพ สำหรับความก้าวหน้าที่สำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งข่ายการสื่อสารในระดับ บก.ภาคทหารเรือ ระหว่าง ทรภ.๑ และ ทรภ.๒ กับ บก.ภาคทหารเรือที่ ๕ ของ ทร. เวียดนามเมื่อ ๑ ก.ค.๕๕ ได้เพิ่มความสะดวกให้แก่การติดต่อสื่อสารระหว่าง ทร. และ ทร.เวียดนาม มีทั้งระดับ บก.ทร. และระดับกำลังทางเรือในพื้นที่ และเมื่อ ๓ เม.ย. ๕๗ ได้มีการติดตั้งและทดลองติดต่อสื่อสารทางระบบโทรศัพท์สายตรง (Hot Line) สำหรับการลาดตระเวนทางทะเลร่วมกันระหว่าง ทร. และ ทร. เวียดนาม โดยครั้งที่ ๑ เริ่มขึ้นเมื่อ ๑๙ - ๒๒ ต.ค. ๕๒ และต่อมาจัดให้มีการลาดตระเวนร่วมทางทะเลเป็นประจำทุกปี ปีละ ๒ ครั้ง และการลาดตระเวนร่วมล่าสุด ครั้งที่ ๒๙ ระหว่าง ๑๗ - ๑๘ เม.ย.๕๗ ทร. จัด ร.ล.รัตนโกสินทร์ และ ร.ล.กระปี่ ทร.เวียดนาม จัดเรือตรวจการณ์ปืน ได้แก่ HQ 264 และ HQ 265 ทำการลาดตระเวนร่วมในพื้นที่ด้านข้างของเส้นแบ่งเขตทางทะเลไทย - เวียดนาม (KC - LINE) ด้านละ ๑๕ ไมล์ ซึ่งนับตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันปีป.๕๕ มีการลาดตระเวนร่วมๆ มาแล้ว ๒๙ ครั้ง

๔.๓.๒ การปฏิบัติการทางเรืออื่นๆ ทร. ยังได้มีการจัดกำลังทางเรือจาก ทรภ.๑ เดินทางไปเยือนเมืองท่าของเวียดนามอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยมีวงรอบปีเว้นปี รวมถึงการจัดหมู่เรือฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของ นนร. เมื่อมีโอกาสมناسبة โดยล่าสุด ทร.ได้อนุมัติให้ ทรภ.๑ จัด ร.ล.นราธิวาส เป็นหน่วยเรือเดินทางไปเยือนเมืองท่าไฮฟอง ระหว่าง ๑๘ - ๓๐ พ.ค. ๕๕

๔.๔ ด้านการส่งกำลังบำรุง

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน

๕. ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.ฟิลิปปินส์

ทร. และ ทร. ฟิลิปปินส์ มีความสัมพันธ์ และความร่วมมือ ดังนี้

๕.๑ ด้านกำลังพล

ทร. ได้ส่งนายทหารไปศึกษาหลักสูตรต่างๆ ณ สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ โดย กท.ฟป. สนับสนุนค่าหลักสูตร และค่าที่พัก ได้แก่ หลักสูตร วสท.ฟป. จำนวน ๑ นาย และหลักสูตร รร.สธ.ทร.ฟป. จำนวน ๑ นาย ทั้งนี้ในปี งป.๕๕ ทร. มีแผนจัดส่งข้าราชการไปศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว ในส่วนของ ทร.ฟป. ได้จัดส่งนายทหารมาเข้าศึกษาหลักสูตร รร.สธ.ทร. ในปี งป.๕๖ จำนวน ๑ นาย และในปี งป.๕๔ จำนวน ๑ นาย

๕.๒ ด้านการข่าว

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน ทั้งนี้ในปี งป.๕๘ ขว.ทร. มีแผนที่จะจัดการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวสารกับ ทร.ฟิลิปปินส์

๕.๓ ด้านยุทธการ

๕.๓.๑ ด้านความสัมพันธ์ระหว่าง ทร. นอกจากจะมีการแลกเปลี่ยนการเยือนในระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูงระหว่างกันอย่างสม่ำเสมอแล้ว ทร. กับ ทร.ฟิลิปปินส์ยังมีการฝึกผสม MARSEA EX ซึ่งเป็นการฝึกในลักษณะพหุภาคีระหว่าง ทร. ทร.ฟป. และ ทร.สหรัฐฯ โดยเป็นการฝึกบินลาดตระเวนทางทะเลด้วย บ.ลาดตระเวนทางทะเลของแต่ละฝ่าย เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ซึ่ง ทร. กับ ทร.ฟป. จะผลัดกันเป็นเจ้าภาพจัดการฝึกฯ โดยทำการฝึกครั้งล่าสุดเมื่อ ๔ - ๙ ก.ย.๕๘ บริเวณสนามบินอุตะเกาและอ่าวไทยตอนบน สำหรับกำลังที่เข้าร่วมการฝึกของ ทร. ประกอบด้วย ๑ บ.ตผ.๑ และ ๑ บ.ตผ.๒ ทร.สหรัฐฯ ประกอบด้วย ๑ บ.P - 3C ในส่วนของ ทร.ฟป. เนื่องจากประสบปัญหาด้านงบประมาณจึงได้จัดนายทหารเข้าสังเกตการณ์การฝึก โดยมี กพร. กร. เป็นหน่วยรับผิดชอบการฝึก

๕.๓.๒ การจัดหมู่เรือฝึกภาคปฏิบัติในทะเลต่างประเทศของ นนร. ชั้นปีที่ ๑ - ๔ และของ นทน.หลักสูตร ป.บัณฑิต ซึ่งมีการแวะเยี่ยมเมืองท่าของฟิลิปปินส์ เมื่อมีโอกาสที่เหมาะสม

๕.๔ ด้านการส่งกำลังบำรุง

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน

๖. ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.เมียนมาร์

ทร. และ ทร.เมียนมาร์ มีความสัมพันธ์ และความร่วมมือ ดังนี้

๖.๑ ด้านกำลังพล

กองทัพไทยและกองทัพเมียนมาร์ ได้มีโครงการแลกเปลี่ยนการเรียนภาษาให้กับนายทหารทั้ง ๒ ฝ่าย โดยเมียนมาร์ได้รับกำลังพลจากกองทัพไทย จำนวน ๔ นาย ไปศึกษาหลักสูตรภาษาเมียนมาร์ที่มหาวิทยาลัย Yangon University of Foreign Language (YUFL) ในส่วนของ ทร.ได้จัดส่งกำลังพลเข้ารับการศึกษานาน ๑ นาย ระยะเวลาการศึกษา ๑ ปี โดยเริ่มการศึกษาระหว่าง ธ.ค.๕๓ - ธ.ค.๕๔ และให้นายทหารจากกองทัพเมียนมาร์ จำนวน ๔ นาย ไป

ศึกษาหลักสูตรภาษาไทย ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระยะเวลาการศึกษา ๑ ปี โดยเริ่มการศึกษาระหว่าง ธ.ค.๕๓ – ธ.ค.๕๔ เช่นเดียวกัน

๖.๒ ด้านการข่าว

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน

๖.๓ ด้านยุทธการ

๖.๓.๑ กองทัพไทยมีการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค ไทย – เมียนมาร์ (RBC) โดยคณะกรรมการดังกล่าว มีแม่ทัพภาคที่ ๓ เป็นประธานฝ่ายไทย และผู้บัญชาการภาคทหารบกตะวันออกเฉียงใต้ เป็นประธานฝ่ายเมียนมาร์ ซึ่งในส่วนของ ทร. มีผู้แทนจาก ศปก.ทร. และ ทรภ.๓ เป็นกรรมการ ซึ่งมีการจัดประชุมเป็นประจำทุกปี โดยผลัดเปลี่ยนกันเป็นเจ้าภาพ

๖.๓.๒ ความร่วมมือระหว่าง ทร. ทั้งสองประเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติทางทะเลทั้งสองฝ่ายตกลงที่จะร่วมมือในการปราบปรามโจรสลัด การต่อต้านการก่อการร้ายสากล และการแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมข้ามชาติทางทะเล โดยการติดต่อสื่อสารระหว่างเรือรบของทั้งสองประเทศเมื่อพบกันในทะเล ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้มีการติดต่อสื่อสารระหว่างเรือรบทั้งสองประเทศที่ปฏิบัติหน้าที่บริเวณเขตแดนทางทะเล โดยใช้การติดต่อสื่อสารทางวิทยุโทรศัพท์ Marine Band ช่อง ๑๖ ซึ่งเป็นไปตามข้อตกลงในการประชุมคณะกรรมการฯ ครั้งที่ ๑๗ (RBC-17) และเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างเรือรบทั้งสองประเทศขณะทำการลาดตระเวน ฝ่ายไทยเสนอให้มีการกำหนดวิธีปฏิบัติของเรือรบทั้งสองฝ่ายที่พบกันในทะเลโดยมิได้นัดหมาย (Code of Unalerted Encounters at Sea : CUES) เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดระหว่างเรือรบทั้งสองประเทศในทะเล

๖.๓.๓ สำหรับการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเมืองท่า ซึ่งเป็นผลมาจากการประชุมคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาคไทย-เมียนมาร์ ครั้งที่ ๒๑ (RBC-21) คณะกรรมการทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องให้มี การแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเมืองท่าของเรือรบ ทร. ทั้งสองประเทศ โดยครั้งล่าสุด ทร.อนุมัติให้ ทรภ.๓ จัด ร.ล.สายบุรี เป็นหน่วยเรือเดินทางไปเยี่ยมเมืองท่าอย่างกุ้ง (นยก.) สหภาพเมียนมาร์ ระหว่าง ๕ – ๑๐ ก.ย.๕๘ โดยมี พล.ร.ต.อมรโชติ สุจิรัตน์ เสธ.ทรภ.๓ เป็น ผบ.นยก. เพื่อร่วมหารือในเรื่องความร่วมมือระหว่าง ทร. ทั้งสองประเทศ หลังจากนั้นยังไม่เคยมีการแลกเปลี่ยนการเยี่ยมเมืองท่าระหว่างกันอีกเลย

๖.๔ ด้านการส่งกำลังบำรุง

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน

๗. ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.กัมพูชา

ด้านการทหาร หลังจากศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ (ศาลโลก) ได้ออกมามาตรการชั่วคราว และความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศกลับเข้าสู่ปกติ สถานการณ์ตามแนวชายแดนกลับมามี

สันติภาพ โดยไม่มีการยิงปะทะกันอีก และฝ่ายกัมพูชาได้ดำเนินการถอนทหารออกจากที่ตั้งที่อยู่รอบเขตปลอดภัย ได้สร้างบรรยากาศให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาชายแดนให้เป็นไปโดยสันติวิธีมากขึ้น นอกจากนี้ การเยือนกัมพูชาของ พล.อ.ยุทธศักดิ์ ศศิประภา รมว.กท.เมื่อ ๒๓ ก.ย.๕๔ ผู้นำทั้งสองฝ่ายได้หารือถึงการถอนกำลังทหารของทั้งสองฝ่ายออกจากเขตปลอดภัยตามมาตรการชั่วคราวของศาลฯ โดยให้มีผู้สังเกตการณ์จากประเทศอินโดนีเซียอยู่ในพื้นที่ เพื่อสังเกตการณ์และยืนยันการถอนทหารของทั้งสองฝ่าย และทั้งสองฝ่ายจะจัดการประชุมคณะกรรมการชายแดนทั่วไป (GBC) ในระยะอันใกล้นี้ เพื่อกำหนดช่วงระยะเวลาสำหรับการถอนทหาร และจะมีการหารือเพื่อกำหนดเขตแดนระหว่างสองประเทศในพื้นที่อื่นๆ ด้วย ซึ่งจะนำไปสู่ทางออกที่ดีในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทเรื่องเขตแดนของทั้งสองประเทศที่ยังคงติดค้างอยู่ สำหรับในส่วนของ ทร.มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดทั้งในระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูง และหน่วยปฏิบัติการบริเวณชายแดน มีการแลกเปลี่ยนการเยือน และการสนทนาการระหว่างกันด้วยดี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๗.๑ ด้านกำลังพล

ทร. – ทร.กัมพูชา มีการแลกเปลี่ยนในด้านการศึกษาระหว่างกัน โดย ทร. ได้จัดส่งกำลังพลไปศึกษาหลักสูตรภาษากัมพูชา อย่างต่อเนื่อง สำหรับนักเรียนต่างชาติ ระดับปริญญาตรี ในส่วนของ ทร.กัมพูชา ได้เคยจัดส่งนายทหารมาเข้ารับการศึกษาในหลักสูตร รร.สธ.ทร. จำนวน ๑ นาย ในปี ๒๕๔๖ แต่ในปีต่อมาได้มีข้อจำกัดทางงบประมาณจึงงดจัดส่งมาจนถึงปัจจุบัน

๗.๒ ด้านการข่าว

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน

๗.๓ ด้านยุทธการ

๗.๓.๑ ทร. โดย ทรภ.๑ ได้จัดกำลังทางเรือเดินทางไปเยี่ยมเมืองท่าพระสีหนุของกัมพูชาอย่างสม่ำเสมอ โดยปัจจุบันมีวงรอบปีเว้นปี สลับกับการจัดเรือไปเยี่ยมเมืองท่าของเวียดนาม ทั้งนี้ ล่าสุด ทรภ.๑ ได้จัด ร.ล.นราธิวาส ไปเยี่ยมเมืองท่าพระสีหนุของกัมพูชา ระหว่าง ๑๒ – ๑๗ ก.ค.๕๓ สำหรับในปี ๒๕๕๕ ทร. มีแผนการจัดเรือไปเยี่ยมเมืองท่าของกัมพูชาด้วย

๗.๓.๒ มีการประชุมของคณะกรรมการชายแดนไทย – กัมพูชา โดยมีกองทัพบกเป็นเจ้าภาพหลัก และมีผู้แทน ทร. เข้าร่วมการประชุมดังกล่าวด้วย

๗.๔ ด้านการส่งกำลังบำรุง

ปัจจุบันยังไม่มีข้อตกลงในการดำเนินการร่วมกัน

๘. ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับ ทร.บรูไน

ไทยและบรูไนมีทิศทางการด้านความมั่นคงที่สอดคล้องกัน เป็นพันธมิตรทั้งในกรอบอาเซียนและสหประชาชาติ แต่เนื่องจากบรูไนเป็นประเทศเล็กมีกำลังทางเรื่อน้อย ความสัมพันธ์ระหว่าง ทร. ทั้งสองประเทศในด้านกำลังพล ด้านการข่าว ด้านยุทธการ และด้านการส่ง

กำลังบำรุง ปัจจุบันจึงยังไม่มี การดำเนินการร่วมกัน มีเพียงการแลกเปลี่ยนการเยือนระหว่างผู้นำระดับสูงอย่างสม่ำเสมอ โดยครั้งล่าสุดเมื่อ ๑๙ เม.ย.๕๔ น.อ. Haji Abdul Halim Bin Haji MohdHanifah ผบ.ทร.บรูไน เดินทางเยือน ทร. และเมื่อ ๒๕ - ๒๗ เม.ย.๕๔ พล.ร.อ.กำธร พุ่มหิรัญ ผบ.ทร. ได้เดินทางเยือน ทร.บรูไน ทั้งนี้ในปี ๒๕๕๗ ขว.ทร. มีแผนที่จะจัดการประชุมแลกเปลี่ยนข่าวสารกับ ทร.บรูไน รอตตรวจสอบ

๙. ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่าง ทร. กับกองทัพประชาชนลาว

ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศด้านการทหารมีแนวโน้มดีขึ้นตามลำดับ มีการแลกเปลี่ยนการเยือนของผู้บังคับบัญชาในระดับสูงของกองทัพทั้งสองประเทศ แต่เนื่องจากลาวไม่มีอาณาเขตทางทะเล ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่าง ทร. กับกองทัพ สปป.ลาว ในด้านกำลังพล ด้านการข่าว ด้านยุทธการ และด้านการส่งกำลังบำรุง ปัจจุบันจึงยังไม่มี การดำเนินการร่วมกัน มีเพียงคณะกรรมการร่วมมือรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนทั่วไปไทย - ลาว ซึ่งมีการประชุมร่วมกันอยู่เป็นประจำ ซึ่งการประชุมฯ ล่าสุดเป็นครั้งที่ ๑๙ ระหว่าง ๙ - ๑๓ พ.ค.๕๔ ทั้งสองฝ่ายเห็นชอบให้เพิ่มการตรวจตราในพื้นที่ชายแดนเพื่อสกัดกั้น และปราบปรามยาเสพติด ความร่วมมือด้านการติดต่อสื่อสารในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพื่อแก้ไขปัญหาชายแดน ได้แก่ ปัญหาการก่อการร้าย การเข้าเมืองผิดกฎหมาย การดูดหินแร่ตามแม่น้ำโขง และแม่น้ำเหือง อย่างไรก็ตาม ปัญหาเขตแดนทั้งทางบกและทางน้ำที่ค้างคา ปัญหาการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากลาว โดยเฉพาะเครือข่ายของผู้ค้าชาวม้ง และโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจที่เมืองต้นผึ้ง แขวงบ่อแก้ว ที่มีแนวโน้มจะส่งผลกระทบต่อสังคมไทย และเป็นแหล่งรองรับธุรกิจผิดกฎหมายของกลุ่มนายทุนจีนและพ่อค้ายาเสพติด

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พล.ร.ต. ชุมศักดิ์ นาควิจิตร
วัน เดือน ปีเกิด	๕ เมษายน ๒๕๐๓
การศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า) - ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทรัพยากรเพื่อความมั่นคง มหาวิทยาลัยบูรพา
	การศึกษาโรงเรียนทหาร <ul style="list-style-type: none"> - โรงเรียนนายเรือ - โรงเรียนนายทหารพรคนาวิน หลักสูตรพรคนาวิน - โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ - วิทยาลัยการทัพเรือ
ประวัติการทำงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ควบคุมเรือ ต.๒๑๖ กองเรือตรวจอ่าว - ธง ผู้บัญชาการฐานทัพเรือสัตหีบ - ผบ.ร.ล.นาคา กองเรือตรวจอ่าว - ผบ.ร.ล.สุไพรินทร์ กองเรือตรวจอ่าว - ผบ.ร.ล.ชลบุรี กองเรือตรวจอ่าว - ผบ.ร.ล.คีรีรัฐ กองเรือปราบเรือดำน้ำ - รอง ผอ.กองยุทธการ กองเรือภาคที่ ๑ - รอง ผอ.กองควบคุมเรือพาณิชย์ ยก.ทร. - นายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำ ผช.ผบ.ทร. - นายทหารฝ่ายเสนาธิการ ประจำ รอง ผบ.ทร. - ผอ.กองควบคุมเรือพาณิชย์ ยก.ทร. - ผอ.กองยุทธการ ยก.ทร. - ผอ.กองการกำลังพล กพ.ทร. - ผชท.ทร.ไทย/ย่างกุ้ง สหภาพพม่า - รอง ผอ.ศยร.ยศ.ทร. - รอง จก.ขว.ทร.
ตำแหน่งปัจจุบัน	รอง ปช.ทร.

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเมืองระหว่างประเทศ

เรื่อง บทบาทนำของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

ผู้วิจัย พลเรือตรีชุมศักดิ์ นาควิจิตร หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๕๗

ตำแหน่ง รองปลัดบัญชาทหารเรือ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) โดยให้อาเซียนรวมตัวเป็นประชาคมเดียวกันให้สำเร็จภายในปลายปี ๒๕๕๘ ประชาคมอาเซียนที่จะจัดตั้งขึ้นประกอบด้วยสามเสาหลักคือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community : ASCC)

ภายใต้เสาหลักประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน กำหนดเป้าประสงค์ว่า ประชาคมความมั่นคงอาเซียนจะใช้ข้อตกลงและกลไกของอาเซียนที่มีอยู่แล้วในการเพิ่มศักยภาพในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาท รวมทั้งการเผชิญหน้ากับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น การก่อการร้าย การลักลอบค้ายาเสพติด การค้ามนุษย์ อาชญากรรมข้ามชาติอื่นๆ ภัยพิบัติทางธรรมชาติและการขจัดอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง รวมทั้งการริเริ่มกลไกใหม่ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างความมั่นคงและกำหนดรูปแบบความร่วมมือด้านนี้ ซึ่งรวมถึงการกำหนดมาตรฐาน การป้องกันการเกิดข้อพิพาท การแก้ไขข้อพิพาท และการสร้างเสริมสันติภาพภายหลังการยุติข้อพิพาท **ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือทางทะเล** ทั้งนี้ ความร่วมมือดังกล่าวจะไม่กระทบต่อความเป็นอิสระของประเทศสมาชิกในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ และความร่วมมือทางทหารกับประเทศนอกภูมิภาค และไม่นำไปสู่การสร้างพันธมิตรทางการทหาร

ในด้านความร่วมมือทางทะเลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในห้วงเวลาที่ผ่านมา มีความร่วมมือกันทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคี โดยส่วนใหญ่เป็นความร่วมมือกันในรูปแบบทวิภาคี แม้ว่าจะมีการลาดตระเวนร่วมในช่องแคบมะละกาของประเทศในอาเซียนรวม ๔ ประเทศเกิดขึ้น แต่เป็นความร่วมมือที่จำกัดอยู่เฉพาะบริเวณพื้นที่ช่องแคบมะละกาและเฉพาะปัญหาการกระทำอันเป็นโจรสลัด ทั้งนี้ ด้วยแรงขับเคลื่อนของการเกิดประชาคมอาเซียนปลายปี ๒๕๕๘ จะเป็นปัจจัยให้เกิดการส่งเสริมความร่วมมือในการแก้ไขและป้องกันปราชญ์ภัยคุกคาม ที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง

และผลประโยชน์ทางทะเลของประเทศสมาชิกอาเซียน ที่เป็นรูปธรรมในภาพรวมของอาเซียนทั้งหมด ดังนั้น ในการร่วมรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเลในภูมิภาค มีแนวโน้มที่จะเกิดสถานการณ์ซึ่งจำเป็นต้องใช้กำลังทางเรือของประเทศสมาชิกอาเซียนในรูปแบบพหุภาคีร่วมกัน เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาที่มากกว่ารูปแบบทวิภาคี

กองทัพเรือในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบงานด้านความมั่นคงทางทะเล ประกอบกับประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ริเริ่มก่อตั้งอาเซียน กับได้เห็นชอบและผลักดันให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนมาโดยตลอด กองทัพเรือจึงได้ให้ความสำคัญและพยายามหาโอกาสสร้างความเป็นผู้นำหรือกำหนดบทบาทนำในความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลของอาเซียน โดยที่ผ่านมาได้กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค ด้วยการพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลกับกองกำลังทางเรือของกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อรองรับการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน โดยมีเป้าหมายให้เกิดความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีกับกองกำลังทางเรือทุกประเทศในภูมิภาคอาเซียน มีความไว้วางใจซึ่งกันและกันในการสร้างสันติภาพ และความมั่นคงในภูมิภาค รวมทั้งให้กองทัพเรือมีบทบาทนำในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ซึ่งการดำเนินการที่ผ่านมาก็ยังไม่ชัดเจนในเรื่องบทบาทนำโดยเฉพาะระดับพหุภาคี ดังนั้นในต้นปี ๒๕๕๗ กองทัพเรือจึงได้ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์จาก “จะต้องเป็นกองทัพเรือชั้นนำในภูมิภาค ด้วยขนาดกำลังรบที่สมดุล ทันสมัย ภายใต้การบริหารจัดการที่เน้นคุณภาพเป็นสำคัญ” สู่วิสัยทัศน์ “**เป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาคและเป็นเลิศในการบริหารจัดการ**” และนอกจากนี้จากการประชุม ผบ.ทร.อาเซียน ครั้งที่ ๘ ซึ่งจัดขึ้นที่ประเทศไทย ระหว่าง ๒๖ - ๒๘ ส.ค. ๕๗ ทร.ยังได้เสนอตัวเป็นเจ้าภาพจัดสวนสนามทางเรื่อนานาชาติในปี ๒๕๖๐ เพื่อฉลองเนื่องในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปี การก่อตั้งอาเซียน พร้อมการนำเสนอแนวความคิดให้มีการจัดการฝึกผสมแบบพหุภาคีของ ทร.อาเซียนในคราวเดียวกันอีกด้วย และจะนำเสนอแนวความคิดดังกล่าวนี้ ไปนำเสนอในการประชุม ผบ.ทร.อาเซียน ครั้งที่ ๙ ที่มีกำหนดประชุม ณ กรุงเนปดอร์ ประเทศสาธารณรัฐสหภาพเมียนมา ใน ส.ค.๕๘ อีกครั้งหนึ่ง

เพื่อเป็นการตอบสนองการดำเนินการตามวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือในการเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาค ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีแผนหรือแนวทางดำเนินการที่ชัดเจน ในการสร้างให้กองทัพเรือมีบทบาทนำตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้นใหม่ จึงควรจะต้องศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมและศึกษาบทบาทนำที่เหมาะสมพร้อมแนวทางดำเนินการเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์การเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทนำในภูมิภาคของกองทัพเรือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาวะแวดล้อมด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค รูปแบบภัยคุกคามทางทะเลของอาเซียน ชัดความสามารถของกำลังทางเรือและความร่วมมือด้านการรักษาความมั่นคงทางทะเลของกองทัพเรืออาเซียนในปัจจุบัน

๒. เพื่อศึกษาหลักการ กรอบและรูปแบบการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลขององค์กรในภูมิภาคต่าง ๆ

๓. เพื่อศึกษารูปแบบการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียน รวมทั้งกรอบในการปฏิบัติการที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงและภัยคุกคามทางทะเล

๔. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การกำหนดบทบาทหน้าที่ของกองทัพเรือในการร่วมรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคพร้อมแนวทางการปฏิบัติ

ขอบเขตของการวิจัย

เน้นการศึกษาเฉพาะความร่วมมือด้านความมั่นคงทางทะเลที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ของ ทร. การเป็นหน่วยงานความมั่นคงทางทะเลที่มีบทบาทในภูมิภาค ไม่ศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับการสร้างความเป็นเลิศในเรื่องการบริหารจัดการและการเสริมสร้างกำลังรบตามวิสัยทัศน์ที่ ทร.กำหนดขึ้นใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในลักษณะเชิงพรรณนาโดยการศึกษาวิเคราะห์ด้วยการรวบรวมข้อมูล ค้นคว้า จากตำรา เอกสารทางราชการ เอกสารสิ่งพิมพ์ ทั้งภายในและต่างประเทศ ข้อมูลเอกสารจากสารสนเทศและทฤษฎี หลักการที่ได้รับจากการศึกษาแล้วนำมาเปรียบเทียบอย่างสมเหตุสมผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องนำไปสู่ผลการวิจัยให้ได้ข้อสรุปที่มีเหตุผล รวมทั้งข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะแวดล้อมความมั่นคงทางทะเล การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนในปลายปี ๒๕๕๘ และการพัฒนาความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียนพบว่าชาติในอาเซียนยังคงต้องเผชิญภัยคุกคามทางทะเลในรูปแบบต่าง ๆ ร่วมกัน โดยเฉพาะภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ที่นับวันจะทวีความรุนแรงและข้ามชาติมากยิ่งขึ้น จึงเป็นการยากที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะสามารถเผชิญกับสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงดังกล่าวนี้ได้เพียงลำพัง ซึ่งกองทัพเรือของชาติในอาเซียนต้องเตรียมการรับมือและเผชิญกับภัยคุกคามดังกล่าว โดยที่ผ่านมากองทัพเรือชาติในอาเซียนมีแนวโน้มในการพัฒนาความร่วมมือทั้งในรูปแบบทวิภาคีและพหุภาคีมากขึ้น แต่ก็ยังมีองค์ประกอบที่สำคัญอันได้แก่ ความหลากหลายทางวัฒนธรรมของชาติอาเซียน ความไว้วางใจซึ่งกันและกัน การบริหารจัดการด้านงบประมาณ บทบาทของประเทศมหาอำนาจในภูมิภาค ชิด

ความสามารถของกำลังทางเรือชาติอาเซียน การมีทั้งภัยคุกคามทางทะเลและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลร่วมกัน ที่จะส่งผลต่อความร่วมมือของกองทัพเรือชาติอาเซียน ทั้งในด้านบวกและด้านลบ

เมื่อนำผลการวิเคราะห์ตามข้างต้นมาศึกษา เปรียบเทียบกับแนวคิดและแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกองกำลังทางเรือของชาติในอาเซียน รูปแบบความร่วมมือด้านความมั่นคง แนวคิดการปฏิบัติการทางเรือแบบพหุภาคี และรูปแบบการจัดตั้งกองกำลังทางเรือของสหภาพยุโรป ทำให้เห็นว่าแนวโน้มการรักษาความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาคอาเซียนจะเป็นรูปแบบพหุภาคีมากขึ้น ในลักษณะของการจัดตั้งเป็นกองกำลังทางเรือ ซึ่งสามารถอภิปรายผลที่ได้จากการวิจัยได้ดังนี้

๑. ชาติในอาเซียนมีแนวโน้มจะให้ความร่วมมือในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนค่อนข้างสูง แต่จะเป็นโอกาสของชาติที่มีความพร้อมในการนำเสนอแนวคิดและแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้ ในการก้าวขึ้นมาแสดงความเป็นผู้นำในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนในอนาคต โดยชาติที่มีความพร้อมในการที่จะแสดงบทบาทนำได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งเชื่อได้ว่าชาติเหล่านี้ หากมีโอกาสในการแสดงบทบาทการเป็นผู้ดำเนินการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนคงจะไม่ละทิ้งโอกาสดังกล่าว

๒. รูปแบบการจัดกำลังและกรอบภารกิจของกองกำลังทางเรืออาเซียน

๒.๑ การจัดกำลังทางเรือ จัดเป็นกำลังไม่ประจำ (Non Standing Force)

๒.๒ การจัดโครงสร้างการบังคับบัญชา แบ่งออกเป็น ๓ ระดับประกอบด้วยระดับนโยบายหรือระดับยุทธศาสตร์ ระดับยุทธการ และระดับยุทธวิธี

๒.๓ การจัดตั้งกองบัญชาการ จัดเป็นศูนย์ปฏิบัติการของกองกำลังทางเรืออาเซียน เพื่อเป็นศูนย์กลางในการติดตามสถานการณ์ความมั่นคงทางทะเลและเป็นศูนย์กลางในการบังคับบัญชา และมีสถานที่ตั้งประจำไม่ต้องหมุนเวียนไปตามชาติสมาชิก

๒.๔ กรอบภารกิจ จะกำหนดบทบาทการดำเนินการใน ๒ บทบาท คือบทบาทด้านการทูต (Diplomatic or Foreign Policy Related Role) และ บทบาทด้านการรักษากฎหมาย (Constabulary or Policing Related Role) โดยมีกรอบในการปฏิบัติการเกี่ยวกับ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Humanitarian Assistance and Disaster Relief) การบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกันการกระทำผิดในทะเล (Maritime Law Enforcement) และ การสนับสนุนการปฏิบัติการตามมติองค์การสหประชาชาติ

ข้อเสนอแนะ

๑. ระดับนโยบาย

กองทัพเรือต้องแสดงบทบาทในหลายส่วนทั้งในระดับของรัฐบาลและในเวทีนานาชาติเพื่อให้เห็นความสำคัญของการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน

๑.๑ รัฐบาล นำเสนอให้ทราบถึงประโยชน์ และผลกระทบ ดังนี้

๑.๑.๑ การทูตเชิงป้องกัน ส่งเสริมมาตรการความไว้วางใจ เชื่อใจ ลดความหวาดระแวง ลดการแข่งขันกันเสริมสร้างกำลังทางทหารเพื่อสร้างดุลอำนาจระหว่างกัน ซึ่งเป็นการดำเนินการตามกรอบแนวทางของประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางการทหารระหว่างประเทศ

๑.๑.๒ การสร้างบทบาทความเป็นผู้นำของประเทศไทยในภูมิภาค ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพเพียงพอที่จะแสดงบทบาทนำโดยในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน ควรแสดงบทบาทนำในการเป็นผู้เสนอแนวคิด ด้วยการนำเสนอให้ชาติในอาเซียนเห็นถึงประโยชน์และความจำเป็นในการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียน และแสดงบทบาทการเป็นผู้ให้ ด้วยการสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งกองบัญชาการกองกำลังทางเรืออาเซียนในประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยมีความเหมาะสม ตามสภาพภูมิศาสตร์ที่ตั้งอยู่ตรงกลางระหว่างชาติในอาเซียน และไม่มีความขัดแย้งกับมหาอำนาจใดในภูมิภาค โดยเฉพาะปัญหาความขัดแย้งในทะเลจีนใต้

๑.๒ ชาติในอาเซียน ดำเนินการด้านการทูต ด้วยการนำเสนอแนวคิดและชักชวนโน้มน้าวชาติสมาชิกในเวทีอาเซียน ทั้งในเวทีการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting: ADMM) และการประชุมผู้บัญชาการทหารเรืออาเซียน (ASEAN Navy Chiefs Meeting: ANCM)

๒. ระดับปฏิบัติการ

เตรียมความพร้อมของกองทัพเรือเพื่อรองรับการจัดตั้งกองกำลังทางเรืออาเซียนทั้งในด้านการบุคคล องค์กรวัตถุและองค์ยุทธวิธี โดยให้องค์กรบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกับนานาชาติ และมีความรู้เกี่ยวกับวิชาการด้านความมั่นคงทางทะเล กฎหมายทั้งภายในและระหว่างประเทศ ข้อบังคับขององค์กรกิจการทางทะเลระหว่างประเทศ (International Maritime Organisation: IMO) ซึ่งความรู้เหล่านี้จะเป็นพื้นฐานให้การปฏิบัติงานในเรื่องความมั่นคงทางทะเล เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศสมาชิก องค์กรวัตถุมีความสามารถในการปฏิบัติการร่วมกับกำลังทางเรือชาติอาเซียน และองค์ยุทธวิธี ให้มีหลักปฏิบัติหรือหลักนิยามที่เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติการร่วมกันของกำลังทางเรืออาเซียนรวมทั้งกองทัพเรือควรเพิ่มและพัฒนาความสัมพันธ์กับ กองทัพเรือชาติอาเซียน ในทุกสาขา ให้มีความใกล้ชิดที่มากยิ่งขึ้น

๓. อื่น ๆ

๓.๑ ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาวิชาการด้านความมั่นคงทางทะเล โดยการสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาวិชาการด้านความมั่นคงทางทะเลในภูมิภาค

๓.๒ ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเป็นไปได้และรูปแบบการจัดตั้งกองกำลังทางบกและกองกำลังทางอากาศอาเซียนเพื่อรวมกันเป็นกองกำลังอาเซียนในอนาคต

สรุปเหตุผลและความจำเป็น

๑.การมีภัยคุกคามทางทะเลร่วมกัน/ชาติใดชาติหนึ่งไม่สามารถรับมือกับภัยคุกคามดังกล่าวได้
เพียงลำพัง

๒.การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะเสาประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน

๓.การปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของกองทัพเรือ